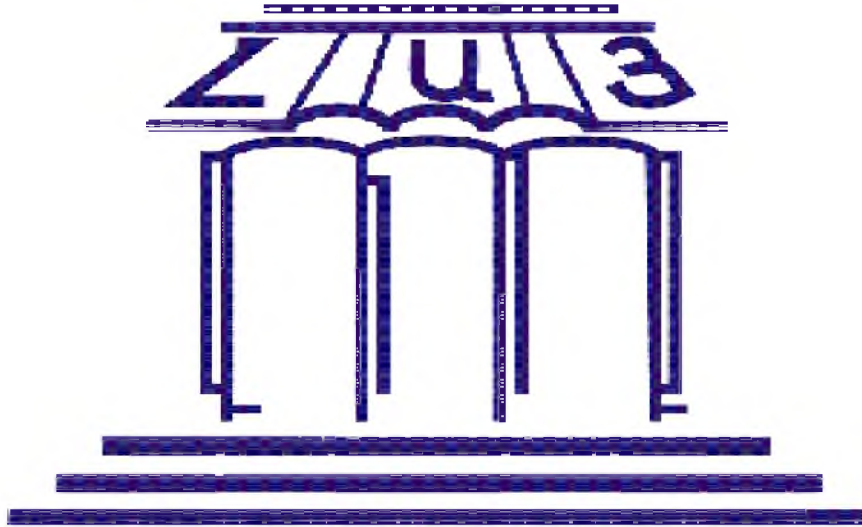

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1892 Jan 1st

Received of Mr. J. H. Smith
D. J.

1892 15th

503601

Ա. Ընթերցողք՝ անդամք և ոչ-անդամք դ
դարանիս՝ միայն մէկ գիրք կրնան ստանալ, փոխ
նը ստացագիր մը ստորագրելով:

Բ. Գրքերու փոխատուութեան պայմանա
մը երկու շաբաթ է, և դրասլահին դիմելով վերանո
գելի՛ նոյնչափ ժամանակի համար:

Գ. Փոխառուն՝ ո'ւէ պարագայի տակ՝ ի
ւունք չունի ուրիշին փոխ տալ իր առած գիրքը:

Դ. Պայմանաժամէն ուշ վերադարձուած գր
քերու համար՝ փոխառուն պարտի վճարել մէկ սէն
իւրաքանչիւր աւելորդ օրուան համար:

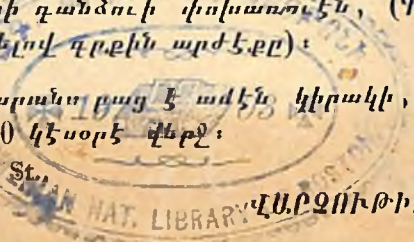
Ե. Գրքերու դործածութիւնը ձրի է Գրադ
րանիս անդամներուն համար (անդամակցութիւնը ս
սակիան 10 սէնթ), իսկ ոչ-անդամներու համար՝ օր
կան մէկ սէնթ:

Զ. Ընթերցողք պատասխանատու են իր
քով գտնուած գրքերու բարւոք պահպանումին, և
կառակ պարագային՝ ուէ փաստուած կամ կորսու
գրքի արժէքը պիտի գանձուի փոխառուէն, (Գրա
վարչութիւնը որոշելով գրքին արժէքը):

Է. Գրադարանու բաց է ամէն կիրակի, ժա
12.00 էն մինչև 2.00 կէսօրէ վերջ:

837 Washington St.,

ՊՈՍԹՈՆ.

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

260

ՃԱՆԻՅԻ ՄԷՇՀՈՒՐ
 ՀԱՆՐԻ
 ԸՐԱՆՁԻՆԻ

ՄԻՐԵՐՏԵՐ

Մ. ՊԻՏԱՐ ԱՐԱՊԱՅԵԱՆ

ԻՍԹԱՆԲՈՒԼ

ՄԱՐԳԱՐԵՏԻ Ն. Ճ. ԱՐՈ

1892

2004

AMERICAN LIBRARY
ONE CHURCH AVE.

JUL 19 1925

SEP 2 1928

SEP 1 - 1928

DEC 21 1930

FEB 12 1933

68842

ՀԱՆՐԻ ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ

ՄԻԻԹԷՐՃԻՄ
Մ. ՊԻՏԱՐ ԱՐԱՊԱՃԻԵԱՆ

ԻՍԹԱՆՊՈԼ
ՄԱԹՊԱՄԻ Ն. Ճ. ԱՐԱՍԵԱՆ

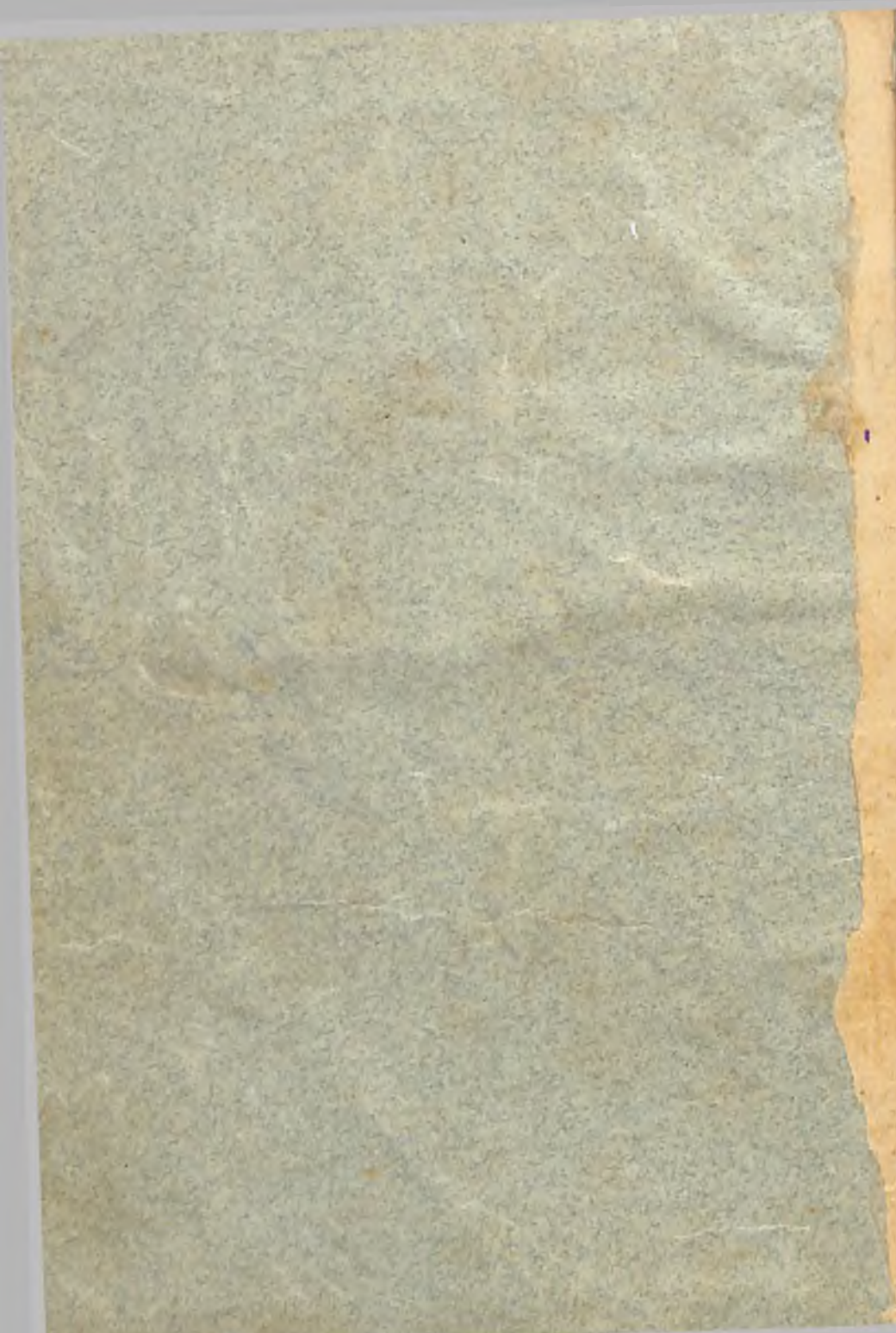
1891

ԻԾԱՏԷՅԻ ՄԷՐԱՄ

Տիւնեաւտէ նատիրէն տողմուշ օլան. վէ ինսանլըզ նամ ու շէրէֆինէ գաթան շայէսթէ օլմայան պու խունրիզ ճանվէրին, իրթիքեապ իթտիյի ճինայածը միւթէատտիտէ. վէ նիհայէթ բէնչէյի ատալէթտէն ազատէյի կիրիպան խտէմէյուպ, Բարիստէ գաթլ իտիլտիյ իմալիւմը ամմէ իսէ տէ. ճանիյի մէրգումըն սօն տէրէճէ ճալիպը տըզզամ օլան Թէրճիմէյի հալի՝ էվ միւթէճասըր օլտուզու խապասամը միւտհիշէնին Թէֆէրուլամը, Բօման ուսուլի իւզրէ Պրանսըզճա օլարազ գալէմէ ալընմըշ օլմաղլա, բօմանը մէզբիւրի պու տէֆա Թիւրքճէյէ Թէրճիմէ իթմէյէ միմասիպ ատտ իթտիք :

Վազան մէզբիւր բօման՝ էրմէնիւլ խպարէ օլտուզու հալտէ նէշր օլունմագտա խէտէ, ֆազամ չօզլար Թարաֆընտան լայըղըլըա անլաշըլմատըղը ճիհէթլէ, պազը ահուպպայի վէֆատարանըն Թէշվիզու Թէքլիֆինէ միւթապասմ խտէրէք, տէրճինէ իճթխար իյլէտիք քի. պու անէ տէյին Թէրճիմէ վէ Թէէլիֆաթընա պէտ իթտիյիմիզ Բօմանլարը. հէր նէվ ֆէտաքեարըղը կէօզէ ալտըրարազ, վէ հէր միւշկիւլամու մէվանիյէ կէօյիւս կէրէրէք, հիւանի խիթամընա մուվաֆիազ օլտուզումուզ կիպի. պու հէքեայէյի զարիպէյի տախի՝ պի ալլուլլահը Թաալա իքմալ խտէճէյիմիզ շիւպհէտէն վարէսթէ օլտըղը, զարիյնի քիլամէ միւլիւմ տիր, էլ համտիւլլահ հէլէ պու խունսւստա պէ հագգէն իֆթիխար խտէպիլիրիզ :

Մ. ՊԻՅՍՐ ԱՐԱՊԱՃԱՆ

ՀԱՆՐԻ ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ

ԳՐՍՄԸ ԵՎՎԵԼ

1853 — 54 — ՎԷ — 55 ՍԷՆԵԼԵՐԻ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԻԻԼԱԳԱԹ

Աֆիթապը ալէմթապ հէնուղ զուրուպ իթմէ-
միշ իտի :

1853 սէնէյի միլատիյէ թըշըրնի տանիտինին (հակ-
տէմբեր) 23 իւնճի կիւնի ազլամ իւսթիւ . զուրուպ
իթմէք իւզրէ օլան սօն պահար կիւնէշինին միւնէվվէր
զինալէրի . զէրրին (սսկեղօծ) պուլուլթարըն արասըն-
տան՝ պիր մէնզարէյի հայրէթ ֆէզա իրայէ իտիյօրուտը :

Պէյ օղլու վարըշըրն թէքէ պաշընտա վագը (իմ-
նիմաթ տըրիա) հանի մէզարըզ. մէյտանը տինմէքլէ մա-
արուֆ օլան կիւզէրկեսահ (ճէմուլայր) . պունտան օթուղ
սէնէ ազտէմ տաթի , այնի շիմաթրի կիպի հէր սընրֆու
սինն , վէ հէր միլլէթու մէզհէպէ մէնսուպ պուլունան
ահալինին սէյրանկեսահը օլուպ , եէվլը մէզքիւրտէ
միւսթմէլիթ պիր իզտիհամըն , ճէզրումէա (մակնթացու-
թիւն) միսիլլու բէշթու կիւզարէրի . զարիպ պիր մէնզարէ
իպըաղ իտիյօրուտը :

Եւթմը մէզքիւրըն ագչամը՝ քէշթու կիւղար իթմէքտէ օլան պու ճէսիմ գաւապալըգ պիլ խասսա միւտէթը գալիլէ զարֆընտա՝ մուֆարէգաթը մուքարէր պուլունան քէօհնէ պտհարը (աշուն) լէթաֆէթ աւարէ էլլէտա իթմէք իչին, մահալի մէզքիւրտէ թէ՛ ճէմիլ իթմիշլէր կիպի զանն օլունույօրուտը :

Կիւղէրկեհաճը մէզքիւրըն աղ պիր ուզաղընտա տուրմագտա օլտն պիր արապանըն տէրունինտէ, թագրիպէն եիրմի իւշ չաղլարընտա՝ զայէթ տիլրուպա պիր գատըն օթուլմագտա օլուպ, մէզպուրէ մալիքէ օլտուղու հիւսնի լէթաֆէթի իլէ, ումումըն նաղարը տըգգաթընը ճէլպ իթմէքտէ իտի :

Պու գատընըն սիյահ կէօղլէրինտէ միւշթէիլ օլան շուլէյի զարիպէյէ նէղարէն, մէզպուրէնին աշգ ու սէվտա հըսսիյաթը, լլա միւթէէսիթէ օլտուղու անլաշըլապիլէճէյի կիպի, թագրիպէն օթուզ եաշընտա, սէրտ չէհրէյի, ֆագաթ միւղէյէն պիր էլպիտէ լապիս օլան, վէ թավրու հարաքէթինտէն օլտուգճա միւթէպէր, վէ ասիլ պիր ֆամիլեայէ մէնուուպ օլտուղու զանն օլունան պիր առէմին տաիի, մէզպուրէ կէնճ՝ վէ կիւղէլ գատընըն իւզէրինէ պիհուղուր, վէ միւլէսիլխանէ նիկեահլար աթֆ իթտիյի, էրպուպը թամաշանըն նաղարը տըգգատընտան գուրթուլմայօրուտը :

Գարիլնի քիրամ՝ մէզքիւր կէնճ առէմին էֆըեալընը անլամըշ օլաճագլարը միւսթաղնիյի իշթիպահ տըր :

Թէմքինլի պիր վաղարըլա տօլանմագտա օլան պու կէնճ առէմ իլէ, արապա տէրունինտէ պի ֆիթուր օթուլմագտա պուլունան կիւզէլ գատընըն ահվալինէ

վագըֆ օլապիւմէք իշին, մէրգումանն իթիճազ իթ-
տիքլէրի թարիքէ սալիք օլմամըզ էլզէմ տիր:

Կիճէ եանմագտա օլան ֆէնէրլէրին շուլէսի իլէ,
մէզպուրէ կէնճ դատընն ալէթթաճիլ արագատան
էնտիյինի. վէ քէրիք կիպի սէքէէք, սէրի ատըմլար
իլէ պէյ օղլունն մէշհուր օթէլլէրինսէն պիրինէ կիր-
տիյինի կէօրտիւք:

Շու նօգթայը ունութմայալըմ տիմէյէ քի. էլ եէվմ
ալթընճը տայիրէյի պէլէտիյէնին միւքէլլէֆ վէ մուազ-
ղամ պինասը սըրասընտա վագը. մէղքիւր օթէլլէ տու-
խուլ իտէն կիւղէլ գատընն թավրու հարաքեաթընտա.
ատէթա պիր բըրէնսէս նէզաքէթի միւշահատէ (տես-
նուիլ) օլունույօրուտը:

ՕԹԷԼՏԷ

Պիր քաշ տագըգա սօնրա՝ Զիւնէտար գատընը
թէաաղըպ իտէն, վէ պիղիմ տախի քէնտիսինէ սալիք
օլտուղումուզտան ասլա խապէրի պուլունմայան կէնճ
ատէմ, տէրին պիր միւշահազաթէ տալմըշ օլտուղու
հալտէ մէղքիւր օթէլլէ կիրտի. վէ հավիտէ թէսատիֆ
իթտիյի ուշագլարտան պիրինէ աթֆը քէլամ իտէրէք.
լէյլէյի մէզքիւրէյի՝ (նոյն դիշերը) օթէլտէ կէշիրէճէ-
յինի, վէ մինասիպ պիր օտա իսթէմէքտէ օլտուղունը
պէյան իտինճէ, ուշագ:

— Էֆէնտի, թէէսիւֆ իտէրիմ քի՝ պու կիճէ միսա-
ֆիրիմիղ չօք օլմաղըլա եալընըզ պիր օտամըզ վար, վէ

անըն տախի սիզէ մինասիպ օլմատըղընը իյթիրաֆէ մէճպուրլմ — տէյինճէ, տէլիգանլը հալալէթլի պիր սէտայըլա,

— Ի՛հ նէ պէյլիս վար, եթէր քի պու օտանըն դաչընճը դտթտա պուլունտուղունը պէյան իտէսինիզ — տէմէսի իլէ, ուշագ.

— Իւշինճի դտթտա ԿՅ նօմէրօլու օտա տըր. պույուրլն էֆէնտիմ — տէյերէք՝ տէլիգանլըյը մէզ-քիւր օտայա կէօթիւրտիւ. վէ մումը եագարագ. քէն-տիտինէ իճթիյաճը օլուպ օլմատըղընը սուալ պիր լէ — իսյըր, յիմաիլիք իճթիյաճըմ եօգ տըր — ճէվապընը պարզտան սօնրա, մէրգումըն նէզտինտէն մուֆարէ-դտթ իթտի:

Շախսը մէրգում եալընըլ գալընճա, մէզպուրէ կիւ-լէլ գատըն հագգընտա միւմըլն մէրթէպէ ճիտտի պիր մալիւմաթ ալապիլմէք իշին, նէ կիպի թէտպիրլէր ի-թիլաղ իթմէք լաղըմ կէլէճէյինին գարարընը վէրաիք-տէն սօնրա, քէնտի քէնտինէ սէօյլէշէրէք,

— Բէք էլզէմ տիր. էվէթ մալիւմաթը թամմէյէ ալեհաճ օլմագըղըմ բէք էլզէմ տիր — տէտիքտէն սօն-րա. չընղըրաղը ուրուպ ուշաղը ճէլպ իթտի:

Ուշագ տէրհալ օտայա կիրմէքլէ,

— Նէ էմրինիզ վար էֆէնտիմ — տէյինճէ, տէլի-գանլը ճէպինտէն պիր գարթվիլիթ չըգարուպ, վէ իւզէ-լինէ — Ղ. Ս. Թիմօնի զօգաղընտա վագը նօմէրօ . . .

— քէլիմաթընը եաղարագ ուշաղա թէպիմ իտէրէք,

— Ալ չունը տա իշար օլունան մահալէ կէօթիւրի-վէր — տէտի:

Ուշագ՝ գարթը ալըպ հէման տըշարը չըգտը. վէ

ՆԻՒՕԼԱ ՏՐԻԱՍ

նէրտիւսդանըն պաշընտա եանմադտա օլան ֆէնէրին
ըշըղըլա « Նիդօլա Տիմաս » իսմինի օգուտը :

Իմմանուէլ թէսմիյէ դըլընան մէրդում ուշաղըն
դայպուպէթի էսնասընտա , իսմու շէօհրէթի մալիւմիմիզ

օլան մանատար (խորհրդաւոր) միւշթերի . պօշ տուրմայրպ՝ մաշուգէյի մէճհուլէսի ատտ իթմէքտէ օլտուղու, զիքրի սէպգաթ խտէն մէղպուրէ գատընա, իքի սաթըր պիր մէքթուղ եաղմադ միւլահաղաւընա տիւշտի . վէ մէքթուպը մէզքիւրըն՝ կէնճ գատըն թարաֆընտան գապուլ օլունաճողընա գոնաաթ կէթիրտի :

Շախսը մէրգում, ալէմը ղէնտօթիտէ քէսպը մէլէքէ իթմիշ պիր զաթ օլտուղունտան, կիւղէրկեհատա կէօրաիյի Լիւղէլ գատընըն կիրիշմէլի նիկեհալարընտան, վէ շիվէյի հաղիքեանէսինտէն, մէղպուրէնին սէօհֆէյի գալպինտէ մուհարրէր պուլունան թէէսիւրի օղույա պիւմիշ օլմաղըլա, էվէլ էմիրտէ անըն իսմինի պիւմէք աղմինէ տիւշմիւշ խտի :

Ուշագ՝ ալտէթ խտէրէք, դարթ վիղիթի կէօթիւրտիյի զաթըն, էօյլէյին տըշարը չըդմըշ, վէ հէնուղ ալտէթ իթմէմիշ օլտուղունը, վէ պինապէրին դարթը մէրգումըն պէսլէմէսինէ թէսլիմ իթտիյինի իֆատէ իթմէսի իլէ, նիդօլա ուշաղըն ալուճընա պիր մէճիտիյէ սըդըշտըրարագ :

— Բէք ալա, ֆագաթ էկէր քեաթիմը էսրար (գաղտնապահ) օլաճաղընըլա էմին օլապըտըմ՝ սիղէ պիր շէյ ըէճա խտէճէքաիմ — տէյինճէ, էմմանուէլ, զաթէն ալմըշ օլտուղու պաիշիշտէն մէմնուն վէ մէսրուր օլուպ, քէմալի թաաղիմլէ քէլամէ աղաղ խտէրէք :

— Հայլը էֆէնտիմ, պու խուսուստա տօլա շիւպհէնիղ օլմամալը տըր, պէնտէնիղ սէր վիրսւպտա սըր վիրմէզ տաէմլէրտէն օլտուղունտան, քէմալի սատագաթլա թարաֆը ալիլէրինտէն վաղը օլաճագ հէր պիր էմրի իճրա խտէճէյիմէ էմին օլմանըղը ըիճա խտէրիմ,

խմտի պուշուրըն էմրինիդէ միւնթաղըրըմ — տէտիյին-
տէ, Նիգօլա Տիմասըն սիյմասը պիր շուէյի մէլահաթ
իլէ բարլայարագ ,

— Օթէլտէն իչերի կիրէր իքէն, հապլիտէ սիզի
կէօրտիւմ իտի, շու հալտէ՝ պէնտէն էվէլ պուրայա
կէլէն գատընա սարիք (հետեւիլ)օլտուղումը, էլպէթտէ
տէրք իթմիշ օլմալըսընըզ, մէղպուրէնին սիյմասը, ագ-
րապամտան պուլունան պիր գատընըն սըֆաթընա
պէնդէյօրուտը իտէտէ, չիֆայտէ քի կէճէնին գարան-
լըզը հասէպի իլէ թէշիսի իտէմէալիյիմտէն, մէղպու-
րէնին իսմինի սիզտէն էյըրէնմէքլիյիմէ մէճպուրէյէթ
հասըլ օլտու — տէտի,

Ուշագ — աֆֆ էտէրսինիդ էֆէնտիւմ, ագրապա-
նըզ օլան գատընըն իսմինի սուալ էթմէքլիյիմէ միւ-
սաատէ պույոլ րուրմուսընըզ :

Նիգօլա . — (պիր սանիյէ թէրէտտիւտ իտէրէք)
Ուրանիա թէսմիյէ գըլընըր :

Ուշագ . — Ահ էօյլէ իտէ չօք եանըլըյօրտուհուղ ,
դիրա կէօրտիւյիւնիւզ գատըն, Օթէլիսիդ միւսաֆիր-
լէրինտէն օլուպ, քէնտիսի իթալեալը օլտուղու կիպի,
իսմի տախի Աւկուսթինա տըր քի, շու հալտէ զաթը
ալինիդէ գարապէթի օլամալ զանն իտէրիմ, ֆագաթ ...

Էմմանուէլ, պահսը սըղաթմագ իսթէմէյօր կիպի
սէօղիւնի գաթ իթտի, լաքին իպրագ իթտիյի պու հա-
րաքեաթ, Նիգօլանըն մէրագընը պիւսպիւթիւն թահ-
րիք իթմիշ օլուպ, քէմալի սապըրսըզլըդլա ուշաղա ,

— Սէօյլէ սէօլէ, սէօղիւնէ տէվամ իթ — տէտի :

Ուշագ . — Տիմէք իսթէրիմ քի, զայէթ զէնկին
պիր ինկիլիզին գաբաթմասը օլան, վէ տէօրտ սէնէտէն

Մ Է Ք Թ Ո Ի Պ

Ստպահըն ալաֆըրտնդ ա սա՛աթ տօգուզը ըտ-
տէլէրինտէ, օթէլին պիրինճի դաթընտա վագը ծի իքի
նօմէրօ իլէ մուրադդամ օտանըն դաբուսը էօնիւնտէ,
դօյու ըէնկ պիր ֆիւթան լապիսէ, վէ ինճէ մէյանընը
ալթուն իշլէմէլի պիր դուշագլա սըդմըշ օլան դատընըն
պիրի կէօրիւնմէքտէ, վէ թադրիպէն էլլի եաշընտա
թալսմին օլունան աւէմին պիրի տալի, մէզպուրէյէ
րէֆագաթ իթմէքտէ իտի:

Պու. առէմ, իւք կիճէ էմմանուէլ իլէ նիդօլանըն
պէյինտէ պահսը կէչէն միլեօնլար ոահիպի ինկիլիզ
օլտուդու կիպի, ըէֆագաթընտա պուլունան կէնճ դա-
տըն տալի, պիզզաթ Աւկուսթինա քէնտիտի իտի:

Մէրզու.՝ օթէլտէն մուֆարէզաթ իաէր իթմէզ,
Աւկուսթինա՝ միւթատը վէհչ իւզրէ կիտիպ քէնճիքէ-
նին էօնիւնտէ պուլունան ոանտալեատէ օթուրտու. վէ
Բայիթախտըմըլըն լաթիֆ մէվդըլտըրնտան պիրի պու-
լունան, վէ ուզագտան աւէթու պիր բանօրամա կիպի
կէօրիւնէն «Խալիճը տէրը ստատէթ» (Ոսկեղջուր) ալին-
մէքլէ մաարուֆ տէրեայը հայրէթ պախշատէ. դըյըսը-
րա ամէտ շիւտ իտէն (Երթալ-դալ) միւթէատտիտ
պէօյիւք վէ քիւշիւք դայըգլարըն, վէ ըէնկեամուզ սան-
տալլարըն հարաքեաթը լաթիֆէլէրինի թէմաշա իթ-
մէքտէ իքէն. խաֆիֆ պիր շամաթա՝ մէզպուրէյի, հայ-
րէթինի մուճիպ օլան իշպու մէնզարէյի պինադիքէտէն
Եիւզ չէվիրմէյէ մէճպուր իթմէքլէ, Եարը աչըգ պու-
լունան օտա դաբուսը էշիյի իւզէրինտէ պիր առէմ

պէրի Օթէլլիօի լսեալն խտէն պու մագուէ պիր
գաւորնն, սիւղին կիպի ասիւ պիր վաթըւա գարապէթ
վէ մինասիպէթի օլաճաղը, պէնճէ մուհալ գապիլին-
տէն կէօրլահիւր. — տէյինճէ, Նիգօլա թէմքինի պիր
մէսրուրիյէթ իպրազ իթմէքլէ,

— Ես պէօյլէմի, թէյի. քրիւր խտէրիմ՝ տօսթում,
տօլրուսը վէրտիլինիզ պու մալլամաթիլէ, պէնի պիր
պարը կիրանտէն խէլաս իթմիշ օլտուշուզ. — տէտի:

Նիգօլա Տիմաս, ախլ իթմիշ օլտուշու պու մալլա-
մաթը քեաֆի ատտ խուպ, վէ միւքեալէմէյէ խիթամ
վիրմէք էմէյի իլէ, ազշամ՝ թաամընը հաղըրլամասընը
լէճա խտէքլէ ուշաղը սավտը:

Մէրգում, պատէլ թաամ՝ իսթիրահաթ իթմէք
մագուատըլլա եաթըպ ույուտը խտէ, պինլէրճէ միւ-
լահաղաթ, վէ եէքալիկէրլինի վիթէագըպ էնվայի ըիւ-
յալէր, վէ պիր չօք խոյալաթը խաթըր խըրաշ. (մըտա-
տանշութիւն) կէճէնին գօյու գարանլըղնտա, պիրէր
տէհէթամիլ էվհամը միւճէստէմէ (մարմնապեալ ուրու-
ականներ) կիպի՝ կէօլլէրի էօնիւնէ տիրիլէրէք՝ ույգու-
սընը իսլալ իթմիշլէր խաի քի, մէրգում, պիր միւմքին
ույույամայըպ դալղալ, վէ ույգուսուզուգ տան հէշաթ
խտէն պի թապ պիր հալ իլէ, էճնէպի միտֆիրէրէ
մախսուս օլան տայիրէնին նէրտիւպանընտան էնմէք
իւղրէ իքէն, էմմանուէլէ թէսատիւֆ իթտի, վէ մէր-
գումա պիր մէրթուպ վէրտիքտէն սօնրա, եէվմի մէզ-
քիւրտէ՝ մագուատընը մէվղըլը իճրայէ վաղ խտէպիլմէք
խուսուսընտա լաղըմ՝ կէլէն թէտապիրի տիւշիւնմէք,
վէ ազշամ եինէ մէզքիւր օթէլտէ պէյթ ու թէթ իթմէք
նիյէթի իլէ տըշարը չըղտը:

կէօրտիւ . . . : Աւկուսթինա, շախսը մէրգումըն իշերի կիրմէյէ թէրէտտիւտ իթտիյինի կէօրիւպ, հէման եէրինտէն գըյամ՝ պիրլէ, պէօյլէ նապէհան յահէթինի իխլալ իթմէյէ ճիւրաթ իտէն քիւսթախըն քիմ օլտուղունը անլամագ իշին գաբըյա տօղրու իշերլէտի, վէ քէմալի թէաճիւպլէ՝ ալըգ պիր հալտէ կէօրիւնէն, վէ գաբընըն էշիյի իւզէրինտէ տուրմագտա օլան Էմմանուէլին գարշուսընտա պուլունտը :

Աւկուսթինա, առա թէմքինու վագարընը պօղմայարագ քէլամէ ալաղ իտուպ :

— Նէ՞ վար Էմմանուէլ, նէ՞ իսթէյօրսուն — տէյի սուալ իթտիյինտէ, մէրգում,

— Հիշ մատամ, հիշ պիր շէյ եօգ : — տէտի իտէտէ, ֆագաթ մէզպուրէնին իւզէրինէ աթֆ իթտիյի պիր նաղարը մանատարիտէն, պէհէմէհալ տէյէճէք մուհիմ պիր սէօղիւ օլտուղը անլաշըրըյօրուտը :

Աւկուսթինա, Էմմանուէլին պէօյլէ անսըզըն օտասընա կէլմէսինին սէպէպլինի անլամագ մէրագըլլա :

— Էօյլէ իտէ գաբըյը քիմ աշտը, — տէյու սուալ իթտիյինտէ, ուշագ՝ իթայի ճէվապ իտէրէք :

— Էվէթ հագղը ալինիզ վար մատամ . . . պու քիւսթախըղըմ իշին աֆֆընըղը իսթիրհամ, վէ մաղուր պույրուլմագըղըմը նիյաղ իտէրիմ, զիրա հագղընըղտա միւֆիտ վէ մուհիմ օլան պիր իշտէն տօլայը, սիզէ մալիւմաթ վէրմէք իսթէյօրուտըմ — տէտի :

Ուշաղըն պու սէօղլէրի, մէզպուրէնին ոճն տէրէճէ մէրագընը մուճիպ օլմաղըլա, զայէթ հալիմանէ պիր սէտա իլէ,

— Իշերի կէլսէնէ Էմմանուէլ, նէշին թէրէտ-

տիւտ իտիյօրսուն — տէմէսի իլէ, ուշագ օտատան
իշէրի կիրտի. վէ դաբըը գաբայարագ աթի իւզղիքը
իֆատաթ տէ պուլունտու:

— Մատամ, տուն կիճէ դըրգ իւշ նօմէրօլու օտա-
տա, թաւլու հալինաէն քիպար կիրուհընա մէնսուպ
զանն օլունան պիր էֆէնտի եաթաըլտը, պու զաթըն
խաթվէ պէ խաթվէ (քայլ առ քայլ) սիզէ սալիք օլ-
տուղու անլաշըրյօրուտը, մէրգում սիպի քէնտի ագ-
րապասընտան պիրինի զանն իթմէքլէ, պէնտէնիզէ պիւ
միւրաճաթ, հագգը ալինիզտէ մալիւմաթ իսթէտի,
պէնտէնիզ տախի եանըլմը օլտուղունը քէնտիսինէ
իֆհամ իթմէյէ մէճպուր օլտում:

Աւկուսթինա. — Աճայիպ, պէնի քէնտի թաալիւ-
զաթընա մէնսուպ զանն իտէն պու էճնէպի քիմ օ-
լույօր:

Էմմանուէլ. — Շիմաի անլայաճագսընը մատամ:

Աւկուսթինա. — (թէլաշ իլէ) էյ նէ սէօյլէտինիզ
քէնտիսինէ:

Էմմանուէլ. — Նասըքի պիր աղ էվէլ տէտիմ,
պէնտէնիզ քէնտիսինին եանըլմը օլտուղսենը, վէ պինաէն
ալէյհ սիզի իլէ հիշ պիր դարապէթու մինաոլպէթի
օլամայաճաղընը պէյան իթմէքլէ՝ մէրգումը գանի
իթտիմ:

Աւկուսթինա. — Իսմիմի սէօյլէտին մի:

Էմմանուէլ. — (էնտիշէ իլէ) էլպէթտէ:

Աւկուսթինա. — Պանա տէյէճէյին պու դա-
տար մը տըր:

Էմմանուէլ. — Հայըր մատամ, սիզէ խըթապ օ-
լունմուշ պիր տէ շու մէքթուպ վար:

Ուշագ, Նիգօլանըն վերմիշ օլտուղը մէքթուպը
ճէպինտէն չըգարու պ Ս.կուսթինայէ թաղ տիմ իթտի:

Մէզպուրէ. — Մէքթուպ մը — տէյի բէրէլէյէ-
րէք, Էմինուէլին Էլինաէն մալիւմիմիլ օլան մէքթու-
պը ալտը:

Ուշագ, վաղիֆէսինի իքմալ իթմիշ օլմաղըլա տը-
շարը չըդտը, Ս.կուսթինա, պիլա թահամնիւլ մէք-
թուպըն դարֆընը երըթտը, վէ աթիւլզիքը իպարաթը
օդուտու:

«Մատամ»

«Բահէթու ասայիշինիգի իիւալ իթմէյէ ճիւրաթ
իտէն պէնիմ կիպի պիր եապանճը հագգընտա աֆիլ-
նըզը իսթիրհամ իտէրիմ, ֆազաթ սիգէ շու մէքթու-
պը եազտըղըմ տազըզատա հըսս իթալիյիմ ֆախրու
միւսպահաթը, միւտէթը Էօմրիւմտէ գաթան հըսս իթ-
մէմիշ օրոուղսւմա գանաաթ կէթիրմէնիգի ցիյազ իթ-
մէքլէ պերապեր, շու նօզթայը աախի պէեան իթմէյէ
մէճպուր օլույօրում, հէյհա'թ . . . աճէպա պու հալ
խաթըր ցիւվազ պիր րիւյա մը, եախօտ ճագիպ պիր
խէյալ մը տըր, գիրա սիգի կէօրուիւյիւմ տէմտէ, ագիմ
պիր հէյէճանէ տիւշար օլուպ, շէրապի մուհապէթլէ
մէսթուսէրկէրտան, վէ խէյալի աշգընըզլա վալիհու
հայրան օլտում:

«Գալպիմտէ հըսս իթալիյիմ պու մանաուար մէս-
րուրիյէթէ, սիգին տախի հիսսէմէնա օլաճաղընըզ
միւլահագասըլա, պու կիւն սիգէ ըզհարը տէրաի
աշգ իթմէյէ ճէսարէթ իթտիմ:

«Սէօգիւմէ իթիմատ իտինիզ քի, հալի հագըրտա
սիգի պիր մուհապէթը շէտիտէ իլէ սէվմէքտէ օլտու-
ղումտան, վէ միւսթագպէլտէ տախի՝ ճէմալի պաքէ-

մալինիզէ բերեաթիշ իտէճէյխտէն պաշգա հիշ պիր
շէյ պիլտիյիմ եօզ, վէ իշթէ պու սէպէպտէն նաշի,
կիճէ կիւնտիւզ վիրտի զէպան իթմէք իշին, նամը

ԱՒԿՈՒՍԹԻՆԱ

նամիյի տիլպէրանէլէրինի պիլմէք արգուսըյրլա սու-
զան օլույօրում:

« Հօշնա գալընըզ մատամ » :

« Ճէսարէթիմէ աֆֆ պույուրմանըզր միւքէրրէ-
րէն րէհա իտէրիմ » :

ՆՈՒՊՈԼԱ ՏՈՒՄԱՍ

Պէյ օղլու 23 Թըբըրնի սանի 1855

Կէնճ դատըն, զաթէն՝ Էմմանուէլին քէնտիսինէ թագաւիմ իթմիշ օլտուղու իշպու մէքթուպը, օղումուտան մաալու մանասընը տէրք խտէպիլմիշ օլտպ, տուտաքլարընտա լաթիֆ պիր թէպէսսիւմ օլտուղու հալտէ քէնտու քէնտույէ,

— Բէվիշի հալէ նաղարէն, Էմմանուէլին սէօլլունէ իթիմատ իթմէմիշ օլմալը քի, տօղրուտան տօղրույա պանա միւրաճաաթ իթմէյէ մինասիպ կէօրմիւշ.— տէտի:

Սւկուսթինա, մէքթուպը մէղքիւրը թէքրար թէքրար միւթալտա խտէրէք, անըն հէր պիր քէլիմէսի ալթընտա միւիթէֆի (ծածկուած) օլտն էսրարը քէշֆ իթմէք իսթէյօրուտը. մէղպուրէ, քեռպըտը նաղիք բարմագլարըյա եօսշաեարագ քէնտի քէնտիսինէ:

— Նէ՞ թալի նէ՞ պահալարըղ, պու վագաաաւէն միւմքին մէքթէպէ սիւրաթլէ խթիֆատէ իթմէք լաղըմ տըր. պանա դալըրսա՝ Էմմանուէլին պու իշտէ զիյմէտիսալ օլմասը, ֆայիտէտէն խալի օլմայաճագ տըր, մէրգում իւշկիւղար վէ իշիմիղէ ետարար պիր աաէմ աիր, հէլէքի «թօն» (մէղպուրէին աշըղը պուլունան ինկիլիղին խամի թօն խաի) կէրէք պու ագշամ վէ կէրէք եարըն կէլմէյէճէք օլտուղունտան, պու զաթ իլէ սէրպէսթճէ կէօրիւշմէյէ նայիլ օլաճարմ — տէտի, վէ մոտանըն իւղէրինտէ պուլունան չընղըրաղը չալարագ Էմմանուէլի ճէլպ իթտի:

Ուշագ իշէրի կիրմէքլէ, մատտէյի մալիւմէ հագդընտա սուրէթը խէֆիյէտէ եէքտիկէրի իլէ միւշաւէրէ, վէ միւքեալմէյէ իպթիտար իթտիլէր քի, պու մէշվէրէթին խիւլասայի մատլինի, դարիյի քիրամէարղ իթմէյի վատ խտէրիզ:

ԱՒԿՈՒՍԹԻՆԱՆԸՆ ԲԱՆԸ

Շու. հալտէ Էմմանուէլ, մատամ' Աւիուսթինանըն հուզուրընտա արթըզ խառէմէ սըփաթը իլէ պուլուն-մայըպ, իլլա' պու դապիւտէն առտ օլունան նազիք իրտմէթէրի տէրիւհտէ իտէն, վէ էսրարը մուհիմէյէ աշինա օլան զիյ դուարէթ (ղօրաւոր) պիր դաթ կիպի էհէմիյէթ քէսպ իթմէքլէ, քէմալի սէրպէսթի իլէ տուրույօրու տը:

Իշպու միւքեալէմէյի խափիյէ (զազանի խօսակ-ցութիւն) զայէթ մուսթասար, փագաթ սօն տէրէճէ էհէմիյէթլի օլուպ, դարարը գաթիսի տախի շունտան իպարէթ իտի, եսն ի' Էմմանուէլ, մէքթուպը տիւպէր մատամա թագաթիմ իթտիյինի, վէ մէզպուրէ թարա-ֆընտան մէմնունէն դապուլ պույրուլտուղունը, վէ հաթտա եէվմը մէզքիւր ադշամլսը՝ կէնճ դատընըն աշըզը, եախօտ համլաի պուլունան ինկիլիզին զայ-պուպէթ ինտէն պիլ իսթիֆատէ, Օթէլին ումում թաամը հէնկեամընտա, սօֆրատա մէզպուրէնին եանընտա օթուրմասընը, Նիքօլայա պէյան իտէճէք իտի, վէ նա-սըլքի պիլիբիզ, Նիգօլա տիմաա, եէվմը մէզքիւրին ադշամլսը եինէ օթէլէ կէլէճէյինի, խառէթէն Էմմա-նուէլէ պիլտիբիշ իտի:

ԱՇԸԳ ԻԼԷ ՄԱՇՈՒԳԷ

Ագշամբն ալափըրանդա սաաթ եէտիտի բատտէլէ-
րինտէ, ագտէմէ վէրիլէն թէրթիպ վէ գարար միւ-
ճիւպիւնճէ, Աւկուսթինա իլէ Նիգօլա, (թապլը տ'օթ)
թապիր օլունան ումում թաամ սօփրասընըն սապ
թարափընտա եանպէեան օթուրմուշլարըտը :

Հէր իրիտինին սկյմպէրինտէ մէնդուշ (նկարեալ)
պուլունան թարիֆի նապապիլ պիր հիւսնի իթիֆազըն
էսէրինէ նազարէն, մէրդ ումանըն այնի հալտէ եէք
տիկէրի հազդընտա, պիր մուհապէթը շէտիտէ հըսս
իթմէքաէ օլաուգլարը անլաշըլըյօրուտու :

Էանայի թատմոա նուշ խտիլէն շէրապլարըն խօշ
թէէսիրինտէն, գատէհլէրին եէքտիկէրէ չարըշմուա-
ընտան զուհուրա կէլէն լաթիֆ շամթալարտան, վէ
հուզլարը նէշէտարանըն կիւլիւշիւպ զօնուշմալարը
վէրվէլէլէրինտէն, պիլիմ աշըգու մաշուգէ, եանի
Աւկուսթինա իլէ Նիգօլա, քէսպը ճէսարէթ խէրէք՝
եէքտիկէրի իլէ խաֆի իշարէթլէր, վէ աշըգանէ
նիկեահլէր միւպատէլէսի իլէ մէշլուլ օլաուգլարը կիպի,
պիր արա Աւկուսթինա . մասանըն իւղէրինտէ պուլունան
մէյվէ թապապընտան պիր էլմա ալըպ սօյմադ իւզրէ
իքէն . Նիգօլա, մէզպուրէնին իթիպար իթտիյի զահմէ-
թէ մէյտան վիրմէյուպ, տէրհալ պիր սօյուլմուշ էլմա
թագտիմի իլէ, տիլպէր գատընը թալթիֆ իթմէյէ սայ
իթտիյինտէ, Աւկուսթինանըն եանադլարը, էլինտէքի
էլմա կիպի գըզարարագ, վէ ֆիսունաազ (հրապուրիշ)
կէօղէրիլինտիլէրէք,

— Ա՛հ թէշէքքիւր իտէրիմ էֆէնաշիմ — տէմէսի
իլէ, Նիգօլա՛ իթայի ճէվապ պիրլէ,

— Էսթաղֆիրուլլահ մատամ, լուծֆէն իրրամըմը
դապուլէ շայան պուրաթուղունուղ իշին, պիլ աքիս
պէնաէնիզ սիզէ թէշէքքիւր իթմէյէ պործլույում
— աէտի:

Թէաթի օլունան պու սէօղլէրէ ճէվապէն, դալպի
աթէշի աշգ իլէ սուղան օլան կէնճ դատընըն, լալի-
լէպլնտէ (շըրթունք) կէօրլւնէն օլաթիֆի թէպէսոիւմ
նապէտիտ օլտու:

Պու մուլթասար միւքեպլէմէ, աշգու սէվտա
դէնճիրի իլէ դայտու պէնտ օլան մէրգուման իքի
աշըղլարը, շահի բահի մուհապէթէ սէվգ իթմէյէ պիր
աէլիլի ճէլիլ, վէ պիր մուդատաթմէյի մուվաֆադը-
յէթ մէդտոթլըլա, իլէրու տէ վուղու պուլտճագ թէա-
շի գլն հիւնի տէվամընա մէտար օլտու:

Թատմ խիթամ պուլուպ հաղըրուն տաղըլտըգ տան
սօնրա, Աւիուսթիւնա՛ իպթիտա քէլամէ աղաղ իտէրէք
դահվէյի քէնտի օտաօընտա իշմէյէրինի Նիգօլայա թէք-
իֆի իթաիլինտէ, մէրգում՝ մա էլ մէմնունիյէ պու տա-
վէթէ իճապէթ պիրլէ, մէզպուրէյի գօլթուղունա տ-
լարագ օտայա կիրաիլէր:

Օտա դարըսը դարանար... պու մուհապէթ մա-
պէտինին տէրունինտէ՝ իքիսինին դալպլէրի տալի տ-
ղիմ պիր սատմէյէ կիրիֆթար օլուպ, վէ եէքտիկէրէ
սէօղլէյէճէք բէք շօգ սէօղլէրի օլտուղու հալտէ, հէր
իքիտի տալի սիւքիւթ իտիյօշլարըսը:

Ֆաղաթ պու սիւքիւթ նէլէր իյմա իթմէքտէ
իտի... ինսան, մէրգումանըն պիրի պէրինէ միւնաթըֆի

օլան աչըգանէ նիկեահլարըն իշինտէ, ատէթա աչըգ-
պիր քիթապ պուլունմագտա արը կիպի, աչգ. ու սէվ-
տա հըսիյաթընըն իպարաթը աչըգ անէսինի բէք. դօ-
լայ օգուլյապիլիր իտի:

Հէր իքիտի տաթի, հըսա իթտիքլէրի մուհապէթը
չէտիտէ իլէ մուղթարըպ վէ մուսղղուպ օլտյօրլարըտը:

Օտանըն քի չէսինտէ պուլունտն միւղէյէն պիր
դարբօլանըն հանընտա, զայէթ կիրան պահա պիր
գումաշ իլէ տէօշէլի, վէ տանթէլարըլտ միւղէյէն
պիր գանարէ վաղ իտիլմիշ իտի, մահալի մէղքիւրաէ
թարիֆի զայրի գապիլ պիր նէվի չէպապէթ (երկտա-
տարգաթիւն) վէ մուհապէթ ըտյիհաոր իսթիշմոմ
(հատուրտալ) օլունտյօրուտը. դարբօլանըն հանընտա
պուլունտն մէղքիւր գանարէնին իւղէրինտէ հան
կէլմիշ օլտն Ա. կուսթինա. Նիքօլտյա էօյլէ ֆիտունկէր
նիկեահլար աթֆ իթտի քի, մէրգում, ատէթա պիր
մըգնատըտան մէճղուպ օլմուշհատընա մէղպուրէյէ
թէգարուպ իթտի...

Ա. կուսթինա, գալպինէ հիւքմ իտէն աչըգընըն
էլինի թաթաթը, վէ հալալէթի պիր սէտայըլա:

— Նաօըլ, իսմինիլին Նիգօլա օլտաղունա ինտ-
նայըմ — տէտի, վէ թարիֆի նապապիլ պիր շիվէու
կիրիշմէ իլէ իլալէյի մէգալ իտէրէք — նիշին սիւքիթ
իտիյօրսունըլ — տէլի սուալ իթմէտի իլէ, Նիգօլա
տիլկիր (վշապցիալ) օլմուշ կիպի ճէվապէ աղաղ իտէրէք:

— Տօղրուսը պու պապաէ շիւպհէ իթմէնիլէ
թտահիւպ իտիյօրում, ահ մատում, պէնտէնիլին եալանը
իրթիքեապ իտէճէք գատար սըյըլը պիր ատէմ մի
զանն իտիյօրսունըլ — տէտի:

Օ էսնատէ տըշարըտա շիտէթլի պիր ֆուրթունա , տէհչէթամիդ սուրէթ տէ հիւքմիւնի իճրա իթալիյի կիպի , սուրու տանէլէրի տախի՝ Աւկուսթինանըն օտասը ճամլարընը պիր քաշ սանիյէ դատար տէօյտիւքտէն սօնրա . հէվա թէտրիճէն (աստիճանաբար) քէսպը իթիտալ իթմէյէ պաշտար քի . շու հալտէ թապիաթ տախի , մէրդումանըն թէաշիւգինէ միւտախէլէ . վէ միւշապէհէթ (նմանիլ) իթմիշ օլտու :

Աւկուսթինա . ֆիսունտաղ նիկեահըյըլտ նիդօլանըն երւղիւնէ պաղտը վէ այնիհալալէթլի սէտասըյըլա ,

— Ահ նիդօլաքի աֆֆընըղը իսթիրհամ իտէրիմ , էվէթ , շու մինասիպէթսիդ սուալիմ իշիւն՝ պին քէրրէ աֆֆընըղը թէմէննի իտէրիմ — տէալ :

Աւկուսթինանըն , սահիր վէ ճաղիպ (հմայիշ և յափշտակիշ) նիկեահը . նիդօլայը օ տէրէճէ միւթէէսիր իթաի քի , արթըղ սապրէ թաղաթը դալմայարադ , մէղպուրէնին չարխտան չէքիլիշ , վէ ֆիւ աիշի կիպի պէյաղ էլլէրինի թուսթուպ բուս իտէրէք ,

— Նէ սաստէթ՝ նէ պահտըքարըղ , ահ սէվկիւլիմ Աւկուսթինա , շու անտէ ճանըմըն նէլէր հըսս իթմէքտէ օլտուղունը թարիֆ իտէմէմ , էվէթ սէվկիլի մէլէյիմ , հաղղընըտա հըսս իթալիյիմ աշղու մուհապէթին տէրէճէսինի պիլմէք տէյիլ , հաթտա թասապլուր պիլէ իտէմէղսինիլ — տէմէքտէ իտի :

Օ անտէ նիդօլա , քէնաթինտէն կէշմիշ պիր հալ իլէ Աւկուսթինայը տէրաղուշ իթաի , վէ մէղպուրէնին կիւլ կիպի ալ ալ օլմուշ օլան եանագլարը իւղէրինէ , աթէշնագ բուսէլէր դօնտուրմայա պաշտար :

Մէրդուման, Լէքտիկէրինի տէրազուշ Իթմիշ օլ-
տուզլարը հալաէ, այլը մըզտար սիւքիւթ իշինտէ
դաւտըլար...

ԹԱԽՏԻՇԻ ԶԻՀՆ

Պալտատէ իշար Իթտիյիմիզ մէնզարէտէն պէշայ օնաօ-
դադ կիւն սօնրա, Եսնի 1854 սէնէսի մայըսընըն օնպի-
րինճի կիւնի, Ա. Կուսթինա համիլէ օլտուզունը, վէ էվ-
լատընըն իլը հարաքէթինի հըսս իտէրէք, մահզունի-
յէթլէ գարըշըդ. այլը մէսըուրիյէթլէ, պու հալի նիդ օ-
յայա պիլտիրաի:

Ֆիլ հադըգա մէզպուրէ, նիդ օլայըլա Իթտիյի թէ-
աշիւգին սէմէրէսի օլան պու էվլատ սայէսինտէ, մէր-
դումը իլէլ էպէտ քէնտի մուհապէթի ղէնճիրի իլէ
դայսու պէնտ իտէճէյինի ղանն Իթմէքլէ մէմուռն օ-
լույօրուտը:

Տիկէր թարաֆտան իսէ, քէնտիսինի թահար հի-
մայէսինէ ալմըշ օլան ինկիլիզ, իրթիքեապ Իթտիյի խը-
յանէթի տույաուզունտա. թապիյի վէ հադլը օլարադ-
քէնտինի թէրքու ֆէտա իտէճէյինի. վէ պու հալ իլէ
նամէշրու (ապօրինի) օլան էվլատըլըլա պէրապէր,
միւսթադրադը կիրտապը սէֆալէթ օլաճաղընը աիւշիւն,
տիւքճէ մահզուն օլույօրուտը:

Էկէրշի նիդ օլա, լուզումը թադտիրինտէ քիսէսի-
նին աղզընը աշըպ տա՝ քէնտիսինէ մուլին օլմասայըտը,

Թէխայիւ Լ իթտիյի կիրաապը սէֆալէթէ ալւշէճէյինէ
ասլա շիւպհէ իաիւնմէզ իաի:

Փագաթ Աւկուսթինա, աշըղընըն գուվլէյի մա-
վիյէսինին բէք զաիֆ պիր հալտէ օլաճաղընը քէշֆ ի-
տէրէք, իլէրուտէ սօն տէրէճէ սէֆէլաթէ ալւշէճէյինի
հըսսը թապիսի իլէ տէրք իաիյօրուտը:

Պէտ պահա զաաընճըազ, կիրօէ ու խէնտէ (խըն-
դալ և արատասուել) արաօընտա միւթէրէտտիւա պիր

ԱԸՍԹԸՐ ԹՕՆ

հալտէ գալըպ, պապը էֆքեարը միւտհիշէ զիհնինի իշ
շալ իթմէյէ պաշլտաը իտէ տէ, վիճառնը պիր միւմ-
քիւն ճէվաղ վիրմէյօրուտը, էվլատընը մահվ ու թէլէֆ
իթմէք . . . Լաքին հէր վալիտէ, պա. ճինայէթը-
մէզմուսէյի իրթիքեապ իթմէյէ միւզթէալի օլամազ,
էզ ճիւմէ Աւկուսթինա, եա գահրիմանքեարի պիր
ֆէտաքեարլըզլա հէր նէվի ֆէլաղէթ ու սէֆալէթէ
կէօյիւս կէրմէք, վէ եախօտ ինկիլիզլինին շիւպհէլէ-

րինէ հէր վերմէմէք, վէ սաատէթը հալինի պաղը սազլամագ- իչին, էվլատընը թէլէֆ իթմէք մէճպու- ըիյէթինտէ պուլունույօրուտը, ֆագաթ նասըլ քի տէ- աիք, մէլպուրէ պու ֆիյլի մէլմումըն իճրասընա միւդ- թէտիր տէյիլ իտի, պինապէրին նիդօլա տաիի. վիճ- տանը իրթիղասընճա՝ քետմիլէն տէյիլ իտէ տէ, պիր տէրէճէյէ գատար քէնտինի՝ մաշուդ էսինին քէտէրինէ միւշարէքէթ իտիյօր կիպի կէօթէրիյօրուտը, հախօտ Աւհուսթինա էօյլէ զանն իտիյօրուտը :

Իշթէ աշրդ ու մաշուգէ պու հալտէ պուլունու- յօրլար ըտը, ֆագաթ հաֆթալար այյար, շիւնէք կիպի սիւրաթլէ կէլմէքտէ, վէ եէվմը մուսիպէթ կէլիպ չաթ- մագ տայըտը :

Աւհուսթինա, արթըգ համիլէլիյինի կիպլէյէմէլ պիր հալէ կէլմիշ իտի, 1855 սէնէսի՝ Քեանուրի սանի- սինին պէշինճի կիւնի ագշում իթիւ, օ մէրհամէթսիլ հաքիմին հուզուրընատ, եանի համիսի պուլունան թօն նամ պէնկին ինկիլիզին գարշուսընտա պուլունույօրուտը. զաթէն մէրդում, եիրսի կիւն գատար ագտէմ, ճանու տիլտէն սէվաիյի մէթրէսինին խրյանէթինի անլամըշ, վէ սիյմասը՝ գըսգանճըլդտան նէշաթ իտէր օլան աղիմ՝ պիր տէրա ու քէտուրէթ իհաթա իթմիշ իտի, Աւհուս- թինա, մէրդումըն չէհրէսինտէ միւնադդաշ պուլունան մահլունիյէթին սէպէպինի անլամըշ օլմաղըլա, թարի- ֆի զայրի դապիլ պիր հէյէճան իչինտէ մուլթարըպ օլ- մայա պաշլամըշ ըտը :

Թօն, սապահլէյին սաքիթ՝ վէ տալըն պիր հալտէ օլարագ արշարը չըդմըշըտը, մէրդումըն սուրէթ ու սիյրէթի, պաղըշ վէ հարէքէթի, դալպինտէ միւլթէ-

Ֆի պուլունան տէհչէթամիզ պիր ինթիզամըն սույի
թէէսիրինի իյմա իթմէքաէ իտի :

Մէրդուըն ճան ու ճիյէրինի ետղըպ դալուրմադ-
տա օլան դըսգանճըզ տթէշի, հանար տաղլար միտի-
լու հէման օլ կիւն տըշարը բիսկիւրէճէյինէ շիւպհէ
իտիլէմէզ իտի :

Լօյլէնտէն սօնրա, սա'աթ տօղուզտա թօն, աղիմ
պիր ըզթըրտազ իշինտէ օլտուզու հալաէ օթէլէ ալաէթ
իթտի . Ասկուսթինա սալախանէյէ կէօթ իւրիւլէն գօյուն
կիպի թիր թիր թիթրէյօրուտը, պէտ պահա գատըն-
ճըազ, ալտաթմիշ օլտուզու համիտի իլէ քէնտի մապէյ-
նինտէ, նէ՞ յիրքին հալլէր զուհուրա կէլէճէյինի անլատը :

Պիր հանաան արու հիճապ, վէ տիկէր թարաֆ-
տան դըսգանճըզտան նէշաթ իտէն աղապ ու ըզթը-
րտազ ալթընտա թաղեիք օլունան Ասկուսթինա իլէ,
ինկիրիզին միյանընտա վուզու պուլան մէնղարէյի
միւէլլէմէ, աթի իւզղիրըր զէհրամիզ (թունալից) սէօզ-
լէր իլէ պաշլանտը, թօն, պիշարէ գատընըն հաբրազ
կիպի թիթրէտիյինի, վէ եի զիւնին սօլկունլուզունը,
կէօրիւպ, հիտէթինի թատիլ իթմիշ կիպի պիր հալ իպ-
րազ իթտի, վէ թիթրէք սէտայըլա,

— Թիթրէմէյին մաաա'ա, թիթրէմէյին — տէտի :

Ասկուսթինա ճէվապ վէրմէտի, թօն իտէ, թէք-
րար հիտէթինտէն աթէշ քէսիլէրէք, սէրզէնիշինէ
(կշտամբանք) տէվամ պիրլէ,

— Սիզ մադալէ պիր դարըտան, իֆֆէթու ֆա-
ղիլէթ պէքլէյէճէք դատար ահմադ զանն իթմէյինիզ
պէնի . . . իրթիքեապ իթտիյինիզ ըէզալթէ կէ-
լինճէ . . .

Մէրգուս նախէհան սէօղիւնի դաթ իթտի, վէ իսթիհզաքեսարի պիր հալ իլէ մէզպուրէնին պոյնուճա սա-
րըլարագ ,

— Ահ սէվկիլի մէթրէսիւմ . . . սիզին ատի վէ
րէզիլ պիր ֆահիլէ օլտուղունուզը ունուլմուշ օլտու-
ղում իչին աֆֆընըզը թէմէննի իտէրիւմ, տօղրուսը բէք
էյի եաբաընըզ, պու իրթիքեսապ իթտիյինիզ րէզալէթ
սիզի իլէ աշըղընըզը, շէհվէթու. ֆահիլյաթըն տէրէ-
ճէյի ալիսինէ թէրֆի իտէճէք. ֆազաթ ալ վազըթ-
տան, պիզլաթ քէնաի էլինիզլէ հաֆր օլունան (փոր-
ուած) վէ նիհայէթի կէօրիւնմէյէն պիր կիրասալըն
զաարընա (յատակ) եուվարընաճազ սընըզ — տէտի :

Աւկուս իթինա . մէրզ ումըն սէօղիւնի դաթ իտու պ-
տա քէնաիսինի միւտաֆաա իթմէք իթմէտի իտէ տէ, հիչ
պիր սէօլ պուլամատըզընտան մուվաֆֆադ. օլամաաը .
ինկիլիզ իտէ եիւքսէք սէտայըլա սէօղիւնէ տէվամ ի-
տէրէք ,

— Ֆիլ հազըզա աճընմոյա շայանդընըզ մատսմ,
վազըթ, վէ սահա տօղրուսը ծէնապը Ալլահ, միւս-
թահադ. օլտուղունուզ ճէզայը վէրէճէք տիր. սիզէ
պունտան պաշգա պիր շէյ տէյէմէմ, չիւնրի սիզին կի-
պի տլչադ պիր դարըյա, պունտան պաշգա պիր սէօլ
սէյլէմէք ապէս տիր . . .

Թօն, պիր սանիյէ գատար սիւրիլ իթտիքտէն
սօնրա, թէքրար իթիհզաքեսարի պիր թալըրըյա ,

— Մատամ, պունտան պէյլէ ալէմը ֆահիլյաթ-
տէ իքթիտապ իտէճէյինիզ շան ու շէօհրէթ իչին, սիզի
լատսէթէն թէպըիք իտէրիւմ — տէտիքտէն սօնրա,
ճիտաի պիր հալ իլէ իլալէյի մէզալ իտուպ ,

— Պապա՛վ նիշին տուր ոյօրսունուղ, պէնտէն ղիյատէ սէվախինիղ աշըղընըղըն արդասըսըրա կիթ-սէնիղէ — տէաի:

Սօն տէրէճէ ոօուգ գանլըլըք, վէ աղիմ պիր շէֆ-դաթսըղըղլա վուրուլան պու հագարաթ տարպէլէր-ինտէն, պիչարէ Աւկուսթինա, էօլում հատտինէ վար-մըշճասընա տիլկիր վէ զահմլտար (վիրաուրիլ) օլա-րադ. հէման մահալի մէզրիւրտէն ֆիրար իթմէքտէն պաշգտ չարէ օլմատըղընա գանաթ կէթիրտի իսէ տէ. ֆադաթ կիճէնին պիր նըսֆընտա, վէ ալէլիուսուս համիլէլիին սօն կիւնլէրինտէ նէրէյէ կիտէճէք՝ վէ նէ հաբաճագաթ, տէմէք օլուրքի պիչարէ գատըն, չու հալ-տէ չարնաչար սապահա գատար ճէլլատը հուզուրուն-տա, թաղէտէն թաղէ տարպէլէր իլէ մուսղղապ օլ-մոյա մէճպուր իտի :

Վագըթ կէչմէքտէ, վէ ինկիլիզին հիտէթ ու շի-տէթի տախի օ նիսպէթպէ թէղայիւա իթմէքտէ, վէ ստէթա տիվանէլիյէ գատար վասըլ օլմագասայըտը, հարը կիճէտէն սօնրա ալաֆըրանդա սաաթ լըի սու-լարընտա. թօն, թէքրար սիթէմ ու հագարէթէ պաշ-լատը. վէ օգատար հատտինի թէճաւուղ իթտի քի, պիչարէ Աւկուսթինանըն կէօղլէրի, մէյուսիյէթ նիգա-պըյըլա սէթը օլունուպ, հէրչի պատապատ պու սիյա-սէթկեհահտէն (տանչանարան) ֆիրար իթմէյէ գարար վէրտի, վէ պէրապէրինտէ հիչ պիր շէյ ալմոյարագ՝ երլտըրըմ քերարի պիր սիւրաթլէ քէնտինի զօղաղա ֆըրլաթալ:

Հիտէթ ու շիտէթինտէն՝ ատէթա գուտուրմուշ վահշիլէրէ տէօնմիւշ օլան ինկիլիզ, կէօղլէրի իլէ մէզ-

պուրէյէ սալիգ օլտուգտան սօնրա գարըյը դարտար , վէ քէնտի եաթագ օտասընա կիրուպ էլլէրի իլէ եիւզիւնի գարայարագ , պիր գօյթուգ սանտալեէսի իւզէրինէ տիւշիւվէրմէքլէ — հիչ պիր սէօղ սէօյլէմէտի ... հիչ պիր նէտամէթ կէօսթէրմէտի — տէյէրէք , օլ անէ գատար ալիճէնապանէ , վէ քէմալի դահլիմանլըզլա զապթ խտէպիլտիյի կէօղ եաշլարընը տէօքմէյէ պաշլատը :

Մուհապէթ վէ դըսդանճլըգ պէլաորըլլա մուաղզապ օլան պու պէտպահա առէմ , չօճուգ կիպի հայլի միւտէթ հէօնկիւր հէօնկիւր աղլատը . վէ Աւհուսթինայէ այըտ պուլունան հէր նէվի էշեա վէ թէզեիւնաթը մահալի մէզքիւրտէ պըրաղարագ . պիր տահա մէզպուրէնին եիւզիւնի կէօրմէմէք նիյէթի իլէ , հէման ֆէրտասը կիւն տլէսոապահ իօնարայա միւթ էվէճճիւ հէն վարօրա ըաղիպ օլտու :

ՄԷՅՈՒՍԻՅԷԹ ՏԷՐԵԱՍԸ ԻԶԻՆՏԷ

Կիճէնին տէհչէթամիզ վէ դօյու գարանլըզը , բուզիկեարըն գուտուրմուշճաորնա ուլայարագ բույան իթմէսի . կեահ պէ կեահ զիֆիր կիպի գարանլըզըն իշինտէն շուլէ էնտապ օլան շիմէքլէրին բարլամասը . կէօք կիւրլէմէսի . վէ քէօքէքլէրին պիր ավազ հավլամասը սէտալէրի . ինսանըն գանընը տօնտուրուր տէրէճէտէ պիր տէհչէթ վիրմէքտէ իտի , շու հալտէ թապի-

աթ՝ տաէթա տիվանէ կիպի նէ եաբաղղընը պիլմէ-
յօրուաը, թամ պու էսնատէ, ինկիլթէրա սէֆարէթ-
խանէսի դարչուսընտա վաղը թէնհա՛ վէ տէհչէթ ֆէր-
մա մէզարլըղըն եօգուշունտան աշաղա, վէ մաթէմ
էլպիտէլէրի լապիս օլմուշ կիպի կէօրիւնէն հալլինադ
սէրլիլէրին արասընտան, դատընըն պիլըն տիվանէ մի-
սիլլու գօշարադ ինէյօրուաը :

Պու դատըն, մէյուս պիր հալ իլէ կիճէնին գօյու
դարանլըղընտա՛ վէ հորա եալընըղ, մահալի մէզքիւր-
տէ վաղը դուլիպէլէրին էօնիւնտէ սէրսէրիտնէ տօլա-
շըյօրուաը, հէյհաթ . . . թապիտթ տալիս քէմալի մէր-
համէթսիգլիլէ պիշարէյի թաղեիգ վէ թէաղըպ իթ-
մէքտէ իտի :

Ոգույանլարըմըղ, մէզպուրէնին. համիլինի վաղ
իթմէք կիւնէրի թէգարուպ իթմիշ օլան պիշարէ Աւ-
կուսթինա օլտուղունը էլպէթաէ անլամըշ օլմալըաըլլար :

Յիլ հազըգա պիշարէ դատընճըաղ, մէյուսիյէթ
տէրեասը դաարընա տիւշմիւշ իտի, սիյուհ վէ բէրիշան
քեաքիւլլէրի, նիմ սուրէթտէ իւրեան (մէրկ) օլան մէր-
մէր կիպի պէյաղ ումուղլարընը սէթը իթմիշ իտի .
Աւկուսթինա՛ հէյէճանու էնտիշէսինտէն նաշի բուղի-
կեարըն շիտէթը պէրուտէթինի հըսս իտէմէյօրուաը .
մէզպուրէնին վիճուտի աղալէրի ույուշմուշաը . . .

Պու արա տէհչէթամիղ պիր շիմէք բարըլթըսը,
վէ միլթէաղըպէն զուհուր օլան հալլինադ պիր կէօք
կիւրէմէսի սէտասը, Աւկուսթինայը՝ գօրղուսընտան
էօլիւմ հատտինէ վասըլ իթտի, մեզպուրէ՛ էշքը քէտու-
րէթլէ մալամալ օլան կիւղէլ կէօղլէրինի, սէմայէ տօղ-
րու գալտըրարադ ,

— Ես դապալիմ, հիշ օլմազսա պարի պիկիւնոհ մասումը զարմա մերհամէթ էյլէ — տէյու բերէյէտի :

Պէտ պահտ գատըն, էթրաֆընը իհաթա իտէն հալիինաք դարանլըզըն իշինտէն իթիմատա իտիյօրուտը . լաքին ըուզիկեարըն շիտէթինտէն՝ պաշլարընը թէհտիտամիզ սուրէթտէ սալլամազտա օլան սէրվիլէրտէն մատէ հիշ պիր շէյ կէօրէմէյօրուտը :

Պիշարէ Աւկուսթինանըն հալի բէք վէսիմ իտի . եազմուր՝ մէզպուրէնին քէմիքլէրինէ գատուր թէհտիր իթմիշ իտի :

Մէզպուրէ, մաքինաւարի պիր հալ իլէ էօնիւնտէ պուլունան չուգուրը կէշմիշ իտի, նուկէհան կէօզլունէ նիմ պիր բշրգ իլիշաի . պու բշրգ՝ պիր գուլիպէնին էսկի բէնշէրէսի ճամընը, խաֆիֆ սուրէթտէ թէնվիր իտիյօրուտը, Աւկուսթինա, տէնիզ սաղլաւարը արասընտա՝ անպէան զարգու թէլէֆ օլմազ մերքէվինէ կէլիպտէ . նուկէհան պիր իւմլա շուլէսի կէօրմիշ օլան գայըգ կիպի . հէման սըշրատը՝ վէ պիր համլատա քէնտինի մէգրիւր գուլիպէճիյին էօնիւնտէ պուլտու :

Ֆազաթ կիճէնին նըսֆընտա, եապանճը պիր իսսէնին գաբըսընը չալմագ իշին հայլըճա ճէսարէթ լազըմ իտի, Աւկուսթինա՝ պիր մըգտար բղհարը թէրէտտիւտ իթտիքտէն սօնրա . խաֆիֆ սուրէթտէ գաբըյը վուրտու :

Պու տարպէտէն զուհուրէ կէլէն էլէմպախշ սէտայա ճէվապ վէրիւմէտիյինտէն, մէզպուրէ իքինճի տէֆա օլարագ շիտէթլի սուրէթտէ գաբըյը վուրտը, վէ թարիֆի նադապիլ ճան խըրաշ պիր քիթերեատ իլէ,

— աչընըզ . . . աչընըզ . . . բէճա իտէրիմ . . . ալ-

ՄԱՏՄՈՒԱԶԵՆ ԹՕՆԻ

լահ աշղընա օլսուն հալիմէ մէրհամէթ իտինիզ — տէ-
յու հայգըրտը:

Աւկուսթինանըն իսթխմտտ սէտասը՝ պու տէֆա
մէզքիւր դուլիպէճիյին բէնչէրէսի էօնիւնտէ օթուր-
մագտա օլան օն ալթը եաշընտա պիր զըզճըազտան
իշիտիլուպ, չամաշըրճըլըգլա իշթիլալ իտէն, վէ եանը
պաշընտա՝ եօրղունլուղունտան նաշի տէրին պիր ույ-
գույրլա ույուսմագտա պուլունտն վալիտէսինի օեանուր-
րարագ:

— վալիտէճիյիմ, դաբըմըղը վաւրույօրլար — տէ-
մէսի իլէ, մէզպուրէ ույգու պաշընտա, մէ զիհնի
դաբըմը օլտուղու հալտէ.

— Նէ՞ վար Թօնի, Նէ՞ օլտուն զըղըմ — տէտի-
յինտէ, կէնճ գըլ, վալիտէսինին հէյէճանը գալպինի
թէսկին իթմէք իշին խաֆիֆ պիր սէտայըլա,

— Ֆագաթ պիր շէյ եօգ վալիտէճիյիմ. . . եիւ-
րէյինի օյնաթմա. . . տուր.քի սէօյլէյիմ, դաբըմըղը. . .

Թօնի, հէնուզ սէօղլունի պիթիրմէմիշիքէն, իւշիւն-
ճի տէֆա օլարագ դաբընըն չալընմասըլըա, դուլիպէ-
ճիյին տէրունինտէ պուլունանլար, պիր սէֆիլին՝ քէն-
տիլէրինէ միւրաճաաթ իթմէքլէ, սըղընաճագ պիր մա-
հալ իսթէյօր օլտուղունա զանաաթ կէթիրտիլէր, վէ
գօճա գարը պօղունուգ պիր սէտայըլա,

Քի՞մ տիրօ — տէյու հայգըրընճա, տըշարտան
խէլէճանը պիր հալ իլէ,

Պէնիմ. . . պէն. . . սէֆիլ պիր գատըն. . . պու
կիճէլիք սըղընաճագ պիր մէսքէն իսթէյօրում — տէյէ
ճէվապ վէրիլտի:

Պու արա ըուզիկեար. դուտուրմուշ ճանավար

կիպի ու լայարագ, գուլիպէնին էսկի բիւսկի չէրչիվէ-
լէրինի՝ տէհչէթլիւ սուրէթտէ սարսուր, պու սատմէյի
չէտիտէտէն, չամաշըրճը, դատընըն զէվճի, վէ Թօնի
Թէամիյէ իթտիյիմիզ կէնճ գըզըն բէտէրի օլան իհթի-
եար տախի օյանար, վէ գըզըյըլա զէվճէսինի այագտա
կէօրիւպ քէմայի Թէաճիւպլէ,

— Սապահ՞ մը օլտու — տէյու բէբէլէտի, վէ կէնճ
գըզ տախի՝ հայըր պապաճըլմ — տէմէքտէ իբէն,
իհթիեար դատըն, եարը վէսվէսէ՝ վէ եարը մահզու-
ղիյէթլէ դարըյը աչարագ՝ խօշ պիր սէտայըլա,

— Իչէրի պույուրըն գըզըմ — տէտի,

Մէղպուրէ խայըրխահ դատըն, էօյլէ տէհչէթլիւ
պիր հաւատա, վէ կիճէնին պիր նըսֆընտա, քէնտի
գուլիպէլէրինէ իլթիճա իթմէյէ ճէսարէթ իտէն պի-
չարէնին, բէք մուհլիմ պիր սէպէպի օլաճաղընը տէրք
իթմիշ օլմաղըլա, չէֆգաթը դալպիյէսինտէն նաշի,
մէղպուրէնին պու միւրաճաաթընը՝ Թապիյի պիր հալ
կիպի Թէլագգը իթտի:

Ձիւ հագըգա, զարուրէթ տարպէսի իլէ զախմըտար
օլան գալուլէր, չէֆգաթու մէրհամէթ հըսսինաթը ճէ-
լիլէսի իլէ մէհլուֆ տըրլար. ֆըգարա կիրուհը, զարու-
րէթու սէֆալէթ տէնիլէն տէհչէթլիւ հալին նէ օլտու-
ղունը պիլտիքլէրինտէն, վէ պու խուսուստա միւճէրրէպ
օլտուգլարընտան, զէվգու սէֆա իլէ միւզէյէն սա-
լօնլարտա խիարը էյամ իտէն աղնիյատէն (հարուստ-
նէր) չօգ զիյատէ մէրհամէթլի օլաճագլարը, վէ քէն-
տիլէրինէ հէմհալ պուլլունանլարա մուպլէնէթ իտէ-
ճէքլէրի Թապիյի տիր:

Աւկուսթինա, վիճուտի ալալէրի սօսուգտան ու-

յուշմուշ, պաշտան այսպէս դատար ըսլանմըշ, վէ նէվ պէ նէվ պէտպահտուրդլարըն սույի թէէսիրիիլէ միւ թէ-էսսիրէ օրմուշ օլտուղու հալտէ գուլիպէտէն իշէրի կիրուպ, թիթրէք՝ վէ պայղըն պիր սէտայրլա,

— Ա՛հ թէշէքքիւր խտէրիմ, պլնլէրճէ թէշէքքիւր խտէրիմ — տէյու բէրէլէտի:

Էյ վահ մէղպուրէ. պիր քաշ հաֆթա էվէլ սաա-տէթը հալտէ, վէ աշըղընըն մուհապէթը նիւվաղիշ-քեարանէսի իշինտէ, քէնտիսինի սօն տէրէճէ պահտը-հար ատտ խտէրէք, տիւնեանըն հէր պիր հալինի ու-նութմուշըալ:

Պիշտրէ Աւկուսթինա, պուլունտուղու պու հայի բիր մէլալ իշինտէ տախի ճալիպ պիր կիւղէլլիյէ, վէ պիր նէվի մէլահաթէ մալիքէ օլմասըլըա, մէղքիւր իւշ նէֆէր խայրլիսահ ճանլարըն հիւսնի թէվէճճիւհինի ճէլպ իթմիշ իտի. էն էվէլ Թօնի թէսմիյէ դըլընան գումրալ սաշլը կէնճ գըղ, սէֆիլ վէ նէմնագ. օտտճը-ղըն տէրունինտէ պուլունան հալընըղ պիր էսիլ իսկէմ-լէյի մէղպուրէյէ իրայէ իթմէքլէ,

Աֆֆ խտէրսինիղ մատամ. պույուրուն օթուրուն — տէտիյինտէ, Աւկուսթինա պէնզի պէթի սօլիուն, վէ կէօլլէրի էշքը միննէթտարի իլէ (երտխտագիտաւան արտասուք) տօլիուն օլտուղու հալտէ օթուրարագ,

— Ա՛հ բէք խայրլիսահ պիր գըղ սընըղ — տէ-տիքտէն սօնրա, իլավէյի մէղալ խտէրէք — պէօլլէ կիճէնին պիր նըսֆընտա սիզի թաճիղ իթտիյիմ իշին, տֆֆընըղը իսթիրհամ խտէրիմ — տէտի. վէ սէօզիւնէ տէվամ իտուպ,

— Վադաա պէն սիզի իշին մէճհուլ, վէ պիւս-

պիւթիւն եապանճը պիր դարը խէմոէ, ֆազաթ նափ-
յէյի հալինիզտէն, վէ հազդլմտա կէօսթէրտիյինիզ
ինսանիյէթէ իսթինստէն, շու անտէ քէնտիմի ազրա-
պանըզտան, . . . առա խտէպիլիլիւմ տէյու զանն իտիյօ-
րում, էզճիւմէ սիղի թաճիզ իթտիյիմիչին, տճէպա պա-
նա աֆֆ իտէճէքմիսինիզ — աէմէօի իլէ, իհթիյար դա-
տըն, ըզգդաթլը պիր նիկեահլա մէզպօլլէյէ պազա-
լադ,

— Նէ՞ տէյօրսունըզ մասամ, աֆֆ իտէճէք նէ
վար, պուրատա սիլին խանէնիզ կիպի ըսհաթ իտէպի-
լիլիսինիզ. . . մէկէր ճիւմէմիզտէ մաթիլի դը խիւտա
տէյիլմիլիզ, ահ մատամ, մէկէր պիր սաաթ սօնրա նէ
օլաճադըմըզ պիլիլմիլիզ. . . վազաա պիզ օգու մադ-
եազմադ պիլմէյէն ճահիլ տտէմէրտէն իտէքտէ, էլ-
համիւլլտհ ինսանլարըն, եէքտիկէրէ վազիֆէլէրի օլ-
տուզուհու պիլիլիզ, ալէլլտուտու ֆէլէք սիլլէսինէ
ուզրամըզ օլանլարը, էլտէն կէլտիլի դատար թէսիլի
իթմէք. վազիֆէյի ինսանիյէթ օլտուզու հալտէ, սիղ իտէ
կիւյա պէօյիք պիր դապահաթ իչլէմիչսինիզ կիպի,
աֆֆըմըզ թէմէննի իտիյօրսունուզ. . . հայըր հայըր,
պու զիւյլումէ զահիպ օլմա աէվիլիլի դըզմ, գուճադը-
մա կէլ, վազաա վիճու տինիլի ըօրթմադ իչին աթէչի-
միզ եօդ իտէ տէ, սիլի ճանու ուլտէն տէրազուշ իտէ-
րէք, քեանուհը սինէմիզտէ ալէվիլի օլան աթէչի ու-
խուվէթ (եզբայրութիւն) իլէ ըսթթաճադը, պու հէրա-
րէթը մուգաատէսէ, կիրուհը աղնիյա սալճնլարընտա
եանան սօպալարտան տահա սըճադ՝ վէ տահա միւհս-
սիր տիր — աէտի:

Իհթիյար դատըն, պու թէսիյէթ պախշ սէօլլէրի

տէյիպ, սէլ կիպի կէօղ եաշը տէօքմէքտէ օլան Աւ-
կուսթինայը, էօղ պէ էօղ պիր վալիտէյի միւշֆիդէ
միսիլու տէրաղուշ իթմիշ իտի. կէնճ գըղ իսէ՛ բէտէ-
րի իլէ պէրապէր, պու տիլլըրաշ (սրտատոռօր) մէնզա-
րէյի հայրան հայրան թէմաշա իտիյօրլարըաը:

ԳՈՒԼԻՊԵՆԻՆ ՏԵՐՈՒՆԻՆՏԵ

Իհթիյար դատըն, թարաֆընտան Աւկուսթինայէ
կէօսթէրիլէն հիւսնի դապուլիյէթտէն սօնրա. Թօնի
իլէ բէտէրի, մէղպուրէնին սէյլէտիյի հիւզնէնկիզ քէ-
լամլարա, վէ տէօքուլիյի կէօղ եաշլարա իշթիրադ իթ-
տիլէր, պատէհու կէնճ գըղ օլանճա քէօմիլլէրինի
ֆէտա իտէրէք, գըրըգ պիր թօքրադ մանկալըն տէ-
րունինտէ միւքէմմէլ պիր տթէշ եադմաղա թէշէպպիւս
իթտի:

Ջամաշըրճը դատըն, էլան հընչգըրա հընչգըրա
աղլամագտա օլան Աւկուսթինայէ, ըսլանմըլ էսվապը
գուրույանա տէյին, քէնտի եաթաղտըրնտա եաթմա-
սընըր բէճա իթտի, պիշարէլէր՝ պու հալ իլէ, մէղպու-
րէյէ վիրէճէք չամաշըրլարը օլմաաղընը պէյան իթ-
մէաէն իհթիրաղ իթտիլէր:

Աւկուսթինա. չարնաշար էսվապընը սօյունուպ
եաթաղա կիրաի, վէ կէնճ գըղ՝ քէնտի ումուղունտա
պուլունան էսկի բօլդասընը, պաշտան այաղա դատար
թիր թիր թիթբէմէքտէ օլան մէղպուրէնին իւզէրինէ
աթըր վէրաի:

Մէզքեւր գուլիպէճիյին տէրունինտէ կիւղար իտէն պուրըգգաթամիզ մէնղարէնին նագչու թարիֆի, գալու դալէմէ մուսքիւն տէյիլ տիր. շէօյլէքի՝ զարուրէթ վէ սէֆալէթ իլէ մուաղղապ օլան պիչարէ պիր ֆամիլեանըն, պէտ պահտ պիր ֆէլէկղէտէ հագգընտա իպրազ իտէկէլտէքլէրի օ խալիսանէ միւլէտտէթու մուհապէթի, ինսան պիղզաթ հագըր պուլունմագլա անլայապիլէճէյի տէրքեար տըր, Աւկուսթինա թէտրիճէն քէսպը գուլվլէթ իթմէյէ պաշլամըլտը:

Սապահա գարչը իւշ նէֆէր խայըրխահլէր, աթէշին էթրաֆրնտա օթուրուպ, սուս բուս պիրիպիրլէրինին եիւղիւնէ պագմադ տայըտըլար. ֆագաթ կէնճ գըղ, մէրագընտան թահրիք օլունարագ պու սիւքիւթի գաթ, վէ բըգգաթամիզ պիր հալ իլէ Աւկուսթինայա աթֆը քէլամ իտուպ,

— Յագաթ մատամ, նէ իսմիլէ թէսմիյէ գըլընտըղընըղը, վէ կէօղ եաշլարընըղըն սէպէպի նէ օլտուղունը, լութֆէն պիղէ պէյան իթմէյէճէքմիսինիզ — տէյու սօրտու:

Աւկուսթինա, գըղըն սուալինէ ճէվապ վէրէմէզ օլտու, մէզպուրէնին օ անտէ զէպանը լալ (համր) օլուպ, մահգա ճանը սէօյլէյօրուաը:

Էգճիւմէ, քէնտիլինի հիւնի գապուլ իթմիշ օլան պու խայըրխահ քիմալէրին, սուրէթ ու սիյրէթը խալիսանէլէրինտէն ճէսարէթ ալարագ, վէ տէրտը տէրուինի պէյան իթմէքլէ՝ պիր տէրէճէյէ դատար թէսէլի պուլաճաղընը իւմիւտ իտէրէք, օգույանլարըմըլա պագը ճիհէթլէրի մալիւմ օլան սէրկիւզէլթինի, . . . հէքեայէ իթտի:

Աւկուսթինոսն շահվալը մագիյէսի հագգընտա, մալիւմաթը թամմէմիզ օլմատըղընը իյթիրաֆ իթմէքլէ պէրտպէր, շու գատարընը տէյէպիլիբիզ.քի, մէզպուրէ՝ ֆըզարա պիր ֆամիլեայէ մէնսուպ օլտուղու հալտէ, հէնկիսամը «էպալէթինաէ, պագըլար թարաֆընտան հիմայէթ պուլուպ, վէ պու սայէտէ լիսանը մատէր-դատը օլտն թալիտնճատէն մատէ. Բուսմ վէ ֆըրանսըզ լիսանլարընը տախի մըգտարը.քեաֆի թահսիլ իտէպիլ-իշ իտի:

Աւկուսթինոսն տիլսուզ հէքեայէսի, քէնտինի տինլէյէն ղէվաթը խայըրխահանըն սօն տէրէճէ մաղ-մուսլէթինի, վէ կէօզ եաշլարընը մուճիպ օլտուղունը թարիֆէ հաճէթ կէօրմէյիզ:

Պէտպահտ Աւկուսթինա, կէօզ եաշլարընըն թաշ-մասըլըլա կեահ պէ կեահ գաթ իթմէյէ մէճպուր օլտուղու հէքեայէսինի խիթամ իթտիքտէն սօնրա. քէնտինի գայըրմաղը տէրիւհտէ իտէն պիչարէլէրին, ֆաղրու զարուրէթլէրինի նազարը տըզ գաթէ ալարագ, սօուգտան սօնմամադ՝ վէ աճըլգտան էօլմէմէք իչին պիր մըգտար.քէօմիւր իլէ, ճիւզլի պիր նաֆագանըն էչէտարը լուղումինի տէրք իթմէքլէ, պուշլարըն թէտա-րիբի զըմնընտա, չամաշըրճը գատընըն գօճասընա պիր քաշ զուրուշ վիրմէյի տիւշիւնտի, վէ գար կիպի պէ-յաղ էլինի ճէպինէ սօգարագ բարա.քէսէսինի չըգարտը իսէտէ, ֆաղաթ քիսէնին իշինտէ պիր մանկըր պիլէ պուլունմատըղընտան, թաաճիւպ ու տէհշէթինտէննա-չի տօնա գալտը, պիչարէ գատընճըազ քէմալի մէյու-սիյէթլէ,

Եարսպպիւմ, եարապպիւմ. . . — տէյէ հայգըրտը:

Օլթէլտէն դօվլուտուդու ազչամ, հէյէճանը դալ-
պինտէն նաշի պու մուհիմ մատտէյի ապլա տիւշիւնէ-
մէմիշ իտի:

ՊԱՊԱ ԲԱՆՏԻԼԻ

Պէտպահտ Աւկուսթ ինա, օ անտէ նէ միւշկիւլ տիր
վաղիյէթ իշխնտէ պուլունտուդունը անլատը, մէզպուրէ

պաղըրսագլարընտա տէհէթամիղ պիր սատմէ հըսս
իտէրէք՝ քէնտինտէն կէշմիշ պիր հալէ կէլտի։

Իհթիյար գատըն, աղիմ պիր հէյէճան իլէ Աւ-
կուսթինայա պաղըրյօրուտը, մէղպուրէ, մուգատտէմա
վէֆաթ իթմիշ օլան սէվկիլի քէրիմէսինի տէրխաթըր
իտէրէք՝ հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը. վէ
բէբէլէյերէք,

— Պէյիս եօդ գըղըմ, տալա էսէֆ իթմէ, պիզ
օլապիլտիյի գատար սիլին ըհալթ իտէպիլմէնիզ իչին,
էլիմիզտէն կէլէնի տիրիզ իթմէյէճէյիզ — տէսի։

ԱԳԻԼԱՆԷ ՊԻՐ ԹԵՏՊԻՐ

... Էօյլէտէն Էվէլ՝ գատընըն պիրի, պաշտան
այաղա գատար՝ էսկի պիր սիյահ շալա սարըլմըշ օլ-
տուղու հալտէ, մէղքիւր գուլիպէտէն չըգարագ՝ եա-
գընտա պուլունան պիր խանէյէ կիթմէքտէ իտի, պու-
խանէնին իւշ օտասը օլուպ՝ իքիսինտէ պիրէր ֆըգարա
ֆամիլեալէր սաքին օլմագտայըտըլար, անճագ ալթ
գաթտա պուլունան իւշիւնճի օտա, սօն տէրէճէ խա-
րապ՝ նէմնագ՝ վէ իգամէթէ ղայըր միւսայիտ (անբը-
նակէլի) օլմասը ճիհէթլէ քիրայա վէրիլէմէտիյինտէն,
չամաչըրճը գատընըն տօսթլարընտան պիրի պուլունան
խանէ սահիպի, չարնաչաք մէղքիւր օտայը՝ վէ եախօտ
գարանլըգ տէլիյի, քէնտինէ ալը գօյմաղա մէճպուր
օլմուշուտը։

Խանէ սահիպի, պու մահալտէ իգամէթ իթմէ-

տիքտէն մատէ, անճագ քիւրա ալմագ իշին այտա պիր տէֆա կէլիր օլմաղըլա, մէղքիւր օտտ՝ վաղը համլ իթմէք իւղըրէ պուլունան պիշարէ պիր դատըն իշին մինասիւ . . . մէսքէն իթիխաղ օլունապիլիրիտի, վէ իշթէ չամաշըրճը դատըն, պու ֆըրրաթը էլտէն դաշըրմագ իսթէմէյուպ, վէ նասըլ քի տէտիք, խանէ սահիպի իլէ օլան տօստլուղունա կիւլէնէրէք, հէր նաորլսա բաշավւրա բարչալարընտան, պիր եաթագ թէտարիք իթտի, վէ խանէնին միւթէսարըֆընտան իսթիղան իթմէքսիղին, Աւկուսթինայը մէղքիւր օտտաա եէրլէշտէրիպ եաթըրմաղա մուվաֆֆագ օլապիլտի:

Ունութմայալըմ տիմէյէքի, պէտ պահտ Աւկուսթինանըն աշըղը պուլունան նիդօլա Տիմաս. պու հալլէրէ քեամիլէն վազըֆ իտի:

Աւկուսթինանըն իմրարէ պաշլատըյը պու եէնի էօմրիւն պիտայէթի, պիշարէյի թէհլիքէլի պիր վաղիյէթէ իլգա իթմիշ իտի, մէղպուրէ՝ օնէմնագ տէլիյին իշինտէ խասթա եաթմագ տա, վէ ոճն տէրէճէ ֆագրու զարուրէթ իլէ, քէնտի սէվտիյի իւշ նէֆէր խայըրխահ զաթլարտան դայըրլմագտայըտը, դարիյնի քիւրամէ մալիւմ օլտուղու կիպի, էշխասը մէղքիւրէ, չամաշըրճը դատըն իլէ զէվճի իհթիյար Բանտէլի, վէ Թօնի նամ դըզտան իպարէթ օլուպ, պունլար՝ նէօվպէթ իլէ Աւկուսթինանըն եաթաղը եանընտա պէքլէմէքտէ իտիլէր:

Խանէնին իւթ գաթընտա սաքին օլանլար տախի, ֆագրու զարուրէթլէրինէ նիտպէթէն, քէնտիլէր գըթ գանաաթ կէշինիպ, կիւճ հալիլէ թէտարիք իտէպիլտիքլէրի նաֆադանըն պիր գըամընը, Աւկուսթինայէ ֆէտա իտիյօըլարըտը:

Չամաչըրճը դատընա կէլինճէ, մէղպուրէ հէր
կիւն կէօղ եաշըյըլա Աւկուսթինայը զիյարէթ իթաիք-
տէն սօնրա, ճիվարտա սաքին, վէ աղ չօղ լալուլթալըղա
աշինա օլան պիր Տօգթօրը, կէլիպ Աւկուսթինայը թէ-
տալի իթմէսի իշին, կիճէ կիւնաիւղ թաճիլ իթմէք-
տէն տուր օլմայօրուտը, Տօգթօրը մէրզում, չամաչըր-
ճընըն թաաաիինտէն պիղար դալարաղ, նիհայէթ կիւ-
նիւն պիրինտէ, խոսթանըն, պու մէրթէպէ եիւրէք
թիւքէթմէքտէ օլան չամաչըրճընըն դըղը, վէ հաթտա
ապրապասը պիլէ օլմայուպ, մահզա սըրֆ ինսանիյէ-
թինտէն նաշի մէղպուրէյի դայըրտըղընը աույտուզուն-
տա, ֆըդարա դատընըն համիյէթինտէն, վէ հըսսիյաթը
ինսանիյէթըեարանէսինտէն միւթէէսիր օլարաղ, ար-
թըգ հէր կիւն խոսթայը զիյարէթ իթմէքլէ, չամա-
չըրճը դատընըն մահզուլիյէթինի մուճիպ օլույօրուտը,
սատէտիլ դատըն իտէ, չէֆղաթը դալպիյէտէն պի պէհ-
րէ օլան Տօգթօրըն պու թէպէտաիւլաթը նալիտահանի-
սինէ թաաճիւպ իտէրէք, սէպէպլինի պիր միւմքիւն
անլայամատը:

ԲԵՏԵՐ ԻԼԷ ՎԱԼԻՏԷ

Նիգօլա Տիմաս, չէֆղաթը դալպիյէտէն զիյատէ,
չէհվէթը նէֆսանիյէսինտէն թահրիք օլունարաղ, Աւ-
կուսթինանըն իղինի պուլմուշ, վէ մէղպուրէնին ֆադր
ու զարուրէթ իլէ մուլթարըպ օլտուլու մէղքիւր սիյա-
սէթխանէյի զիյարէթ իթմիշ իտի:

Նիգօլա Տիմասըն եալընըղ աշգ ու սէվտա , վէ տահա տօղրուսու շէհվէթ խուսուսընտա հըսսիյաթը նաղիքեանէ իլէ մէէլուֆ պուլունան գալպի , աղ պիր միւտտէթ էվվէլ «Ա՛հ Աւկուսթինա , մէլէյիմ, սէնի ճանըմօտան զիյատէ սէվէրիմ, վէ ուղրունա հէր նէվի ֆէտաքեարլըղը իթմէյէ հապըրըմ» տէտիյի մաշուգէսինին , շու հալի բիւր մէլալինի կէօրտիւյիւնտէ , տճէպ միւթէէսիր օլտո՞ւ մը , վէ եախօտ մէղպուրէյէ նադտէն ճիւղվի պիր մուսալէնէթ իթմէք էֆքեարլընտա պուլունտո՞ւ մը . . . պու խուսուս պիղճէ շիւպհէլի կէօրիւնիւր :

Եալընըղ շէհվէթը հայվանիյէ իլէ մէէլուֆ օլան մէրգու՞մ պի վէֆա աշըգ , ֆէլաքէթ վէ զարուրէթին սույի թէէսիրի իլէ , եէնի պիր «Եէնօվէվա» միսիլլու թէպտիլի սըֆաթ իտէն , վէ ատէթա թանըմաղ պիր հալէ կէլմիշ օլան մաշուգէսինի կէօրտիւյիւնտէ , մէրհամէթ հըսս իթմէք տէյիլ , հաթտա թէնէֆիլիւր (ղըղուիլ) իթմիշ իտի :

Էյ վահ... տէրտ ու միհնէթ իլէ գօճամըշ օլան պէտ պահա Աւկուսթինանըն պու հալի հիւղն իշթիմալի . մէրգու՞մթաշ եիւրէքլի ատէմին , նէ ճանընա՝ վէ նէ տէ թէնինէ . . . թէէսիր իթմէմիշ իտի , ֆագաթ շուրասըտա բէք սահիհ տիրքի , Նիգօլա Տիմասըն , Աւկուսթինայէ մուսալէնէթ իթմէք նիյէթինտէ օլտուղը ֆարղ իտիլսէ պիլէ . եինէ գապիլ օլամայաճագտը , շիւնքի մէրգու՞մըն քիսէսի , պիր վագըթտան պէրու սօն տէրէճէ քէսպը զաաֆէթ իթմէյէ եիւղ թութմուշուտը :

Նիգօլա Տիմաս , Աւկուսթինայը կէօրտիւյիւնտէ՝ պուրնունըն ալթընտան պիր քաչ սէօղլէր մըրըլտան-

տըգտան սօնրա, մէզքիւր սէֆիլ օտտճըղըն թէաֆիւ-
նինէ թահաւիւլ կէթիլրէմէյէրէք, անճագ տէօրա պէշ
տագըգա օթուրապիլմիշ, վէ քէմալի թէնէֆֆիւր իլէ
ալըպ եիւրիւշի վէրմիշ իտի:

Նիգօլա Տիմասըն, անճագ պիւր գաշ տագըգա իմ-
թիտաա իթմիշ օլան ղիյարէթի էսնասընտա, էսիրի
ֆիրաշ (անկսլնոյ ծառայիւ) օլան Աւկուսթինայը թէ-
տավի իտէն Տօգթօր հագգընտա, վէ խասթայա վէրի-
լէն մուալիճէ խուսուսընտա կէշէն միւպահասատան
գաշամագ կէօթէրիւպ, սէօղիւնի դըսա պաղլամըշ իտի.
զիրա պու հալ իլէ՝ զաթէն պօղուգ օլան մալիյէսինին,
պիւսպիւթիւն խարապ օլաճագընա գանաաթ կէթիլ-
մէքլէ, պու պապտէ սիւրիւթ՝ վէ թէզաֆիւլ իթմէյի
մինասիպ աոտ իթմիշ իտի:

Խիւլասայի քէլամ խայինը մէրգում. կէրէք ան
պէան վաղը համլ իթմէք իւղրէ պուլունան պէտպահա
վալիտէյի, վէ կէրէք էօղ պէ էօղ էվլատը օլան տօղա-
ճագ չօճուղը կէօրմէյի, վէ միւսթագ պէլինի տիւշիւնմէյի
խաթըրնա պիլէ կէթիլրմէյէրէք՝ մահալի մէզքիւրտէն
մուֆարէգաթ իթմիշ օլտուղու կիպի, կէօթէրտիյի
էթվարը պարիտանէսի սէպէպի իլէ, Աւկուսթինանըն
եաթագըր էթրաֆընտա պուլունան ղէվաթը համիյէթ-
մէնթան տախի, պիւր տահա նէ վագըթ կէլէճէյինի
սօրմաղա ճէսարէթ իտէմէմիշլէր իտի:

Իշթէ Աւկուսթինա. պու խայըն վէ պի ֆութուր
ատէմին ուղըունա, ստատէթը հալինի ֆէտա իթմիշ
իտի . . .

ՎԱԶԸ ՀԱՄԼ (ՏՂԱՅԱՔԵՐՈՒԹԻՒՆ)

1855 Սէնէյի միլատիյէսի շուպաթ այրնըն տօգուզունը կիճէսի սապահա գարչը, Աւկուսթինա չէտիտ պիր սանճըյըլա մուզթարըպ օլմայա պաշլատը. մէզպուրէնին ֆէրեսատու ֆիզանլարը, քէնտինի աճըմագտա օլան համիլէրինին գալպինի, աթէշտէ գըզարըմըշ շիշէր սաբլանմըշճասընա մուազզապ իտիյօրուտը:

Պագը գատընլարա օլտուշու կիպի, պիշարէ Աւկուսթինա տախի պէտպահտըղընտան նաշի, պու վագը համլ սէպէպի իլէ ազիմ պիր թէհլիքէ իչինտէ պուլունույօրուտը:

Սաաթ իրիտէն պէտ իլէ եիրմի տէօրտ սաաթ զարֆընտա, համիլէ գասաըն՝ հայաթու մէմաթ (մահու և կենաց) պէյնինտէ պուլունտը, լէ թարիֆի նագապիլ չէտիտ վէճալէր իլէ մուազզապ օլարագ, ատէթա էճէլ իլէ բէնչէլէշտիքտէն սօնրա, քէնտինտէն կէշմիշ պիր հալէ կէլիպ՝ եաթաղընտա գալա գալտը:

Մէզպուրէնին ճանխըրաշ ֆէրեսաուլարընտան՝ իսանէտէ ոաքին օլանլար օյանըպ իմտատընա գօշտուգլարը կիպի, չամաշըրճը գատըն տախի՝ զաթէն պիշարէնին պաշը ուճուհտա պուլունույօրուտը, մէրգուման համիլէթլի գատընլար՝ նէ եաբաճագլարընը շաշըրարագ, սիւքիլթլէ եէքաիկէրի եիւղիւնէ պագըպ տուրույօրլարըտը:

Նիհայէթ իւլ էմր, իհթիեար Բանտէլինին զէվճէսի չամաշըրճը գատըն, մահալի մէզքիւրտէ հիւքմ իտէն սիւքիլթլի գաթ պիրլէ:

— Նէ՞ տօրութեանս ուղ — տէ՛յէ հայդըրարագ ալէթ թաճիլ էսկի շալընա պիւրիւնտիւ, վէ ըշդ տա-
խի իսթէմէյէրէք կիճէնին գօյու գարանլըլընտա զօ-
գաղա ֆըրլանը վէրտի:

Եւտի սէքիլ սաաթտան պէրի միւթէմատիյէն՝ վէ
կէօղ կէօղիւ կէօրմէլ տէրէճէ քէմալի շիտէթլէ գար
եաղըպ, վէ էլան ետղմաղտա օլտուղունտան, պիր ար-
շըն երիքսէքլիյինտէ գար երղընթըլարը թէքմիլ զօ-
գաղարը Գաբամըշ, վէ եօլարը թանըլմաղ պիր հալէ
դօյմուշըտը, չամաշըրճը գատըն՝ ետրը պէլինէ գատար
եիւքսէլմիշ օլան գար երղընթըլարընը, գահրիման
քեարի պիր սէպաթլա ետրըպ երթարագ, վէ սաշմա
տանէլէրի կիպի եիւղիւնէ տօղրու էսիպ սալուրմագ-
տա օլան թիրիյէ տախի էհէմիյէթ վէրմէյէրէք, ալա-
պիլտիյինէ եիւրիւյօրուտը:

Պիր աղ սօնրա մէղպուրէ, սիմասընտա պիր պէ-
շաչէթ նիւմայան օլտուղու հալտէ, զիքրի սէպգաթ
իտէն Տօգթօրըլա պէրապէր խանէյէ ալտէթ, վէ տի-
կէր գատընլարըն սայու զայրէթի իլէ պիր տէրէճէյէ
գատար աղը պաշընա կէլմիշ օլան Աւկուսթինանըն
եաթաղը նէղտինտէ Տօգթօրը օթուրտարագ,

— Նաալը կէօրիւյօրսունուղ Տօգթօր էֆէնտի —
տէյէ սուալ իթտի:

Տօգթօր լօհուսանըն նապղընը թութուպ պիր քաշ
սանիյէ գատար սաաթընա պաղտըղտան սօնրա պաշը-
նը սալլատը, վէ խաֆիֆ պիր սէտայըլա,

— Էյի հալտէ կէօրմէյօրում, աղիմ պիր թէհլիքէ
իչինտէ պուլունույօր — տէտի:

Պատէհու կէրի չէքիլէրէք՝ հաղըրունա, լօհուսայը

ուսուլիլէ եաթաղա եաթըրմալարընը. վէ սաքինու
սաքիթ տուրմալարընը էմր իթտի. պու էմր տէրհալ
իճրա օլունտու, պիչարէ Սւկուսթինանըն՝ տիլսըրաշ
սուրէթաէ ինլէմէսի սէտապը թէքրար իշիտիլմէյէ
պաշլատը. Տօգթօր՝ իւշ ատէթ դարթ վիզիթլէր իւ-
զէրինէ պիրէր իսիմ իշարէթ իթտի, մէգըիւր դարթլար,
քէնտի սէնաթ տաշը պուլունան իւշ նէֆէր ուսթալարա
խիթապ օլունմուշ օլուպ, Տօգթօրը մէր դում, խասթանըն

ՓՐԸԱՆՁԻՆԵՆ ԶՈՃՈՒԳԼՈՒՂՈՒ

պուլունտուղու մուհլիք վաղիյէթի պէյան իթմէքլէ, սէր-
իան իմատա եթիշմէլէրի իշին, աթըպպայի մումա-
լիէյհիւմի տալէթ, վէ պիլա միւսամէհա իշպու տալէ-
թէ իճապէթ իթմէլէրինի թէէքիտէն րէճա իտիյօրուտը:

Տօգթօր, դարթլարը հաղուրընա իրայէ իտէրէր,
պունլարը մահալլէրինէ կէօթիւրմէք զահմէթլինի քլիմ
իսթիյար իտէճէք — տէյէ հայգըրաղլընաա, չամա-
շըրճը դատըն, պիր աղ էվէլ դար երղընթըլարը իշին-

տէ տէպէլէնտիյինի, վէ չէքմիշ օլտուղու մէշագգաթը ունուտարագ, հէման դարթլարը ալմասըլլա՝ պիր սուրէթը մէրտանէկիտէ զօգաղա սալմասը պիր օլտու :

ԹԵԱՇԻԳԻՆ ՍԵՄԵՐԵՍԻ

Յիւ հագըգա հէվանըն շիտէթը պէրուտէթի իլէ կիճէնին գաթը դարանըղը պիր թարափտան, վէ գուտուրմուշ ճանվէրլէր կիպի ուլայարագ էսիպ սալուրմագտա օլան դար թուփան աիկէր թարափտան, պէնիյի պէշէրլին մէյուսիյէթինի մուճիպ օլաճագ տէրէճէյէ վարմըրտը, իշթէ իհթիյար չամաշըրճը գաաըն, սըրֆ ինսանիյէթ հըսսը ճէմիլի իլէ հէր նէվի թէհլիքէյի կէօղէ ալտըրարագ, մահլա պիչարէ Աւիուսթինայը մուհագղագ պիր էօլլումտէն խէլաս իթմէք սէվտասըլլա, պէօյլէ տէհշէթ ֆէրմա պիր հէվատէ զոգաղա տիւշմիւշ իտի :

Եարը կիճէտէն սօնրա դարթլար, տալէթ օլունան Տօգթօրլարըն եէտինէ վասըլ օլմաղլա, մէրդ ումանտէն իքիսի իշպու տալէթէ իճապէթ իթմիշլէր իտի իսէտէ. ֆագաթ իւշիւնճիտի, եանի լալուլթալըգ սէնաթընտա մահիր օլան Տօգթօր, էօլլում հատտինտէ պուլունան պիչարէ պիր գատընըն իմտտընտ եէթիշմէքլէ, բահէթինի իխլալ իթմէք իթթէմէմիշ իտի . . .

Մէյպուրէ համիյէթլի գատըն, գուրումուշ տուտագլարընտա պիր խայըրխահլըդ թէպէսիւմի պու-

լունտուղու հալտէ, ետքը կիճէյի թամ պիր սաաթ պիր շարեհք կէշէրէք, մէրդուման իքի Տօղթօրլարն ընփագաթ ըյըլա խանէյէ վաորը օլտու, վէ ուլումը ըյազէ-յէնին պու ալիմ խատէմէլէրինի, լօհուսանըն օտասընա իտխալ իթտի, հազըրուն՝ հէքիմլէրի կէօրտիւքլէրինտէ օտանըն պիր քիւշէսինէ չէքիլտիլէր, պէտ պահա Աւ-կուսթինա ազըր ազըր թէնէֆֆիւս իթմէքտէ, վէ կէօզլէրինէ գատար էօրթիւլիւշ օլան եօրզանը արա-սընտան, քէմալի խէվֆ ու տէհշէթլէ, միւտէթը էօմ-րիւնտէ կէօրմէտիյի պու ատէմլէրին սէրտ չէհրէսինէ պագմագաթայըտը:

Պիշարէ գատընըն՝ սէրնիւվիւշթինին (ճակատա-գիր) սօն գարարը վէրիլէճէքտի, վազը համլ սանճըլա-րը, մէզպուրէյի էօլտիւրիւրճէսինէ սըգըշտըրը, յօրուտը, Տօղթօրլար, էպէլլիյէ տայըր ալաթ ու էտէվաթը հա-զըրլամաղա պաշլատըլար:

Էօլիւմճէք պիր սիւքիսթ հիւքմ իթմէքտէ օլան մէզքիւր օտանըն ֆագըր ու սէֆալէթի, թարիֆ գապուլ իթմէզ պիր հալտէ իտի. չէօյլէքի՝ սօսւգ հազըրունը տօնտուրմագտա, վէ չաթլամըշ օլան տիւլարլարն ա-րասընտան էսէն ըուզիկեարն տէհշէթ պախշ սէտասը, հէքիմլէրին միւքեալէմէսինի իսլալ իթմէքտէ իտի:

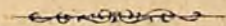
Տօղթօրլար, Աւկուսթինայէ՝ սանճըլարընը ույուշ-տուրուճը մուտիճէլէր իշիրտիդտէն սօնլա, շիւպհէ վէ թէրատտիւտ իլէ իշէ պաշլատըլար:

Եիւզ նէֆէր լօհուսատէն անճագ պիրինէ թէսա-տիւֆիտէր օլան պիր պէտպահթիլըգ տահա վուգու պուլուպ, հէքիմլէրի ազիմ պիր էնտիշէ իշինտէ պը-րագտը, չէօյլէքի՝ մէմուլին զայրի օլարագ, էվիլէլա չօ-

հաթ . . . պու մէլուն մախլիւդ՝ միւսթագպէլտէ, պու
անէ դատար տիւննայա կէլմիշ օլան էն տէհշէթիւ,
էն խունրիլ, (արլւնարբու) վէ էն խայլն ճանիլէրէ
պիլէ ֆայլդ օլմագ . . . տէսայիսի իպլիսանէ, վէ ճի-
նայաթը միւթէատտիտէսի իլէ, պիւթիւն ալէմի կի-
րիֆթարը տէհշէթ իթմէք իշին, մահզա պէօյլէ մու-
հազդագ պիր էօլիւմտէն դուրթ ուլմուշուտը . . .

Խիւլասայի քէլամ, ինսանիյէթ նամը նամիսինէ հիշ
պիր ճիհէթլէ շայան օլմայան պու մէնֆուր ճանվէր,
1855 տէնէսի շուպաթընըն օն պիրլինտէ. ետըը կիճէ-
տէն թամ իւշ ստաթ ոօնրա Աւկուսթինանըն լաճմին-
տէն տիւշէրէք, Փըրանձինի նամըյըլա տիւննանըն տէհ-
շէթինի մուճիպ, վէ ումումըն լանէթինէ սիրէր օլտու :

Թէաշիւդ, վէ տահա ասդրուսը շէհվէթը նէֆաս-
նիլէնին նամէշրու սէմէրէյի վէթիմէսի օլան պու վէլէ-
սի զինանըն բէտէրի, հանի նիգօլա Տիմաս տէնիլէն
հայլաղ, լէյլէյի մէգքիւրէտէ (նոյն գիշերը) քիւմ պիլիր
հանկը Պալօտա . վէ հանկը աշիւֆթէլէր իլէ լադս ի-
տուպ էյլէնիյօրուտը :

ԲԵՏԵՐ ՈՒ ՎԱԼԻՏԵՍԻ ՕԼԱՆ ԷՕՔՍԻԻԶ

Փըրանձինի, վէլատէթինտէն ոօնրա անճագ իւշ այ
վէ տէօրա կիւն գատար վալիտէսինին աղուշինտէ հաթ-
մագ պահարեարըլընա նայիլ օլապիլմիշ իտի, միւտտէ-
թը մէգքիւրէ զարֆընտա, հիւսնիւ մէլահաթընա գէ-
վալ կէլմիշ օլան Աւկուսթինանըն աշըղը, տհուպպա-

ճոռղուն պիր էլի տըշարը չըգտը, չու հալտէ՝ եւ չօճոռղըն, վէ եախօտ վալիտէսինին էօլէճէյի մուհագդագ վէ մուգարրէր օլմաղըլա, պէյնի էլ Հիւքէմա՝ մախթա-սար պիր միւշալէրէտէն սօնրա, էքսէրիյէթը արա իլէ չօճոռղու բարչալանմասընա, վէ անճագ վալիտէսինին գուրթարըլմասընա գարար վէրիլտի. վէ միւճիւպիւնճէ ամէլիյաթէ պաշլանըլըպ, Տօղթօրլարըն էն գըտէմլէսի, վէ պու կիպի ամէլիյաթը միւտհիշէտէ թէճրիւպէքետը օլան ալիճէնապ. . . վէ ինսանիյէթ բէրվէր միւսիւ, Ա. Զ. տէմիր ալաթլարըլա չօճոռղու բարչալամագ վաղի-ֆէսինի՝ լուծֆէն. . . տէրիւհաէ իթտի:

Պու ամէլիյաթը միւտհիշէյի թարիֆ իթմէքտէն իտէ, գարիյնի քիրամըն թասալվուրաթընա իհալէ իթմէյի տահա մինասիպ ատտ իտէրիւլ, եալընըլ չու գատարընը տէյէլիմքի, Նիգօլա Տիմասըն պէտպահա մուշուգէսի. գաթլէ հիւքմ օլունմուշ պիր մահքիւմէ կիւպի, ճէլլատըն սաթըրը ալթընտա պուլունուրճատընա պիր հալքէսպ իթմիշ իտի:

Չօճոռղու բարչալամագ զահմէթինի իթմիյար իտէն Տօղթօր, տիկէր իքի բէֆիգլէրինին մուալէնէթի իլէ, էլինտէքի տէհշէթլիւ բըչաղը իթիմալ իտէճէք իքէն, նալէհան Աւկուսթինա, տլտղը օլտուգճա պիր վալէյլա սալը վէրտի. սօն՝ Փագաթ տէրէճէյի նիհայէտէ շիտտէթլի, վէ տէհշէթամիլ պիր վէճա, հէման օլ անտէ բարչալանմագ, վէ իհթիմալ քի վալիտէսինի տաթի պէրապէր տիյարը ատէմէ (անգիյի աշխարհ) կէօթիւրմէք իւղրէ պուլունան չօճոռղը, տըշարը Փըրլաթմըշ ըար. չօճուգ սաղ սէլիմ օլարագ՝ հայաթ նէրտիւ պանընըն իլը գատէմէսինէ պագ պաստը. . . Հէյ-

իթմէյէ միւգթէտիր օլաւայաճաղըմ, էզճիւմէ երնէ վա-
զիֆէմտէ գուսուր իթմէյէճէյիմի տախի սիզէ վատ ի-
տէրիմ — տէտի, վէ մէզպուրէնին՝ տէրտ ու միհնէթլէ
պուրուշմուշ օլան անլը իւզէրինէ, խայընանէ պիր բուսէ
գօնտուրտու գտան սօնրա իլալէյի մէգալ իտէրէք,

— Էլվէտա սէվկիլիմ Աւկուսթինա, Րապիյպէ
էմանէթ օլունուզ տէտի, վէ կիւյա պու մուֆարէ-
գաթտան միւթէէսիր օլմուշ կիպի պիր հալ իպրազ ի-
տէրէք, հէման ալըպ երւրիւյի վիրմէք իւզրէ իքէն, Աւ-
կուսթինա՝ մահգուն պիր սէտայըլա,

— Ա՛հ Նիգօլա. տէմէք օլուր քի տայիմա պէն-
տէն իճթինապ իտիյօրսունուզ, տէմէք օլուր քի՝ գալպի-
նիզտէ՝ պիր սէնէ էվվէլ հագգըմտա հըսս իթտիյինիզ
օ մուհապէթը շէտիտէնին զէրրէսի պիլէ գալմամըշ,
էյ վահ տէմէք քի պանա թագտիմ իթտիյինիզ պու
հագարաթ զիհրինին սօն տամլասընա գատար իշմէյէ
մէճպուր օլաճաղըմ էօյլէ՝ մի... լաքին պէյիս եօգ...
կիտինիզ, պէն տայիմիւլ էվգաթ սիզի եատ իտէճէյիմ,
վէ էկէր խաթըրէլէրիմ իշինտէ սիզէ թէշէքքիւր
իթմէսէմ պիլէ, հիշ օլմաղսա հագարաթ ու սիթէմի-
նիզէ շաեան օլաճաղ հալլէրտէ պուլունմայաճաղըմ...

— տէտի,

Պիչարէ դատընճըղաղ, պու սէօզլէրի սէօյլէտիյին-
տէ, թարիֆի նագապիլ պիր շէֆգաթը մատէրանէ իլէ
չօճուղընը պաղըրընա պասարագ, հընչգըրա հընչգըրա
աղլամայա պաշլայընճա, հալլաղը մէրգում խտֆիֆ պիր
սէտայըլա,

— ֆագաթ Աւկուսթինա, սիզ պէնի...

սընըն թէքլիֆաթը տայլմէսինէ տայանամայարագ, չար նաչար իբի տէֆա մէղպուրէյի զիյարէթ իթմիշ իտի:

Նիդօլանըն, Աւկուսթինա հադդընտա հըոս իթտի-յի պու եէնի թէվէճճիւհին նէտէն նէշաթ իթմիշ օլ-տուղուհը քէշֆ իթմէք, պիղճէ միւշկիւլ իտէտէ, ան-ճադ շուգատարընը տէյէյիմ.քի, հայլաղը մէրդումըն դալպինտէ՝ հըսսիյաթը բէտէրանէնին էսէրի պիլէ պու-լունմայըպ, մէղպուրէյէ, չօճուլու զէնկին պիր տաէ-մին դարուսընտ ասմաղլա, պու մուաճիղ պարը կի-բանտէն (ձանձրացուցիչ բեռ) խէլաս օլմատընը, թալսի-յէ վէ նասիհաթ իթմէյէ ութմանմամըշ իտի:

Սէնէյի մէղբիւրէ մայըսընըն օն պէշինճի կիւնի սա-պահլէյին էրքէն, իշպու բէտէրանէ նասիհաթլարը վէ-րէն Նիդօլա Տիմաս, Աւկուսթինայէ մահզունանէ նի-կեահլէր աթֆ իտէրէք, պաղը էսպապը մուհիմմէտէն տօլայը Աթինայա կիտէճէյինի, վէ աղ վաղըթտան ալ-տէթ իտէճէյինի պէյան իթմէքլէ, մէղպուրէնին սաքին օլտուղու տէլիքտէն չըղըպ կիթմէք իւղրէ իտի, սէ-ֆինհի մէրդում, մուֆարէգաթ իթմէղտէն էվվէլ, աթի իւղ զիքը սէօղլէրի, իլավէ իթմէյէ ութմանմատը:

— Սէվկիլի Աւկուսթինամ, ինչալլահ ալտէթիմտէ սիզի պու աղըր եիւքտէն խէլաս օլմուշ կէօրիւրիւմ, էվլատըմըղը՝ խայըրլտահ էլլէրէ թէսլիմ իթմէնիւ բէք մինասիպ օլաճադ տըր, վադատ պու չօճուգ հադդըն-տա հըսս իթտիյինիւղ շէֆգաթու մուհապէթի պիլիր, վէ թաղաիր իտէր իսէմտէ, չիֆայիտէքի պաշգա չա-րէմիւղ եօգարըր, չիւնքի Բատամպօլտան մուֆարէգաթ իթմէյէ մէճպուր օլտուղուման, կէրէք պու պէտպահտ մախլիւգէ, վէ կէրէք սիղէ, լաղըմ կէլէն մուալէնէթի

Աւկուսթինա, Նիգօլանքն սէօգիւնի դաթ իտէրէք
պարիտ պիր թափըլա,

— Պէնի թէքտիր իթմէյէ հագգընըզ եօգ միւսիւ.
կիտինիլ, հօլունուդտան գալմայընըզ, իհթիմալ քի
եօլնուլըզ. իթմէք իչին պունտան միւսայիտ պիր վա-
զըթ պուլամազսընըզ. . . — տէտի, վէ կիւյա պիր
չէյ արայօր կիպի, արգասընը հայլազը մէրգումա չէ-
վիրտի:

Նիգօլա Տիմաս, հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէքսիզին
ալըպ եիւրիւյի վէրտի. . .

Փըրանձինին վալիտէսի եալընըզ գալտը . . . վէ
պուլունտուղու միւշկիւլ վաղիյէթ հագգընտա տիւ-
շիւնմէյէ պաշլատը:

Պու էսնատէ, իհթիեար Բանտէլինին զէվճէսի չա-
մաշըր եայգամաղա կիթմիշ օլտուղու կիպի, կէնճ
դըզ եանի մատմաղէլ Թօնի տաիի, միւթատը իւզ-
րէ Պէյ օղլունտա պիր, մօտիսթրա տիւքեանընտա
կիւնտէլիքէ չալըշմաղա կիթմիշ օլտուղունտան, իհ-
թիյար Բանտէլի, Փամիլեասընըն թաամընը հագըր-
լամագ իչին էվտէ եալընըզ գալմըշըտը, Աւկուս-
թինա իլէ պէրապէր իգամէթ իթմէքտէ օլան գա-
տըն, պիր մէհարէթը քեամիլէ իլէ թափին էօրթիւ-
լէրի իմալ իթմէք պիլաիյինտէն, րէնկեամուղ եունլար
միւպայա իթմէք իչին մէզպուրէ տաիի՝ օ տագըզատա
տըշարը չըգմըշըտը:

Աւկուսթինա, օ էսնատէ զայպուպէթ իթմիշ օլան
համիլէրինին ահվալ ու վաղիյէթլէրինի, վէ հէր պիրի-
նին էֆրեար ու մուամէլաթընը թահտը թէֆթիչէ ա-
լարագ, զիյալ ու զիյնէթ հէվէսինտէն արի, վէ սէֆա-

հաթը տիւնեկիյէտէն պէրի օլան էշխասը մէղքիւրէյէ հէմհալ, վէ անլէրին հարաքեաթ ու մէսլէքը նամուս-քեսարանէսինէ սալիք օլմագ արղուսըյըլա սուղան օլմայա պաշլատը. մեղպուրէ՝ մահլա ղէվդ ու սէֆահաթէ, վէ հէվա ու հէվէսէ մէյալ օլան թապիաթը քսէպէպիյէ, ֆահշիյաթըն տէհշէթամիզ կիրտապընա տիւշմիշ օլտուլունը միւլահաղա իտէրէք, ասալէթ

ՊԵՐՍԵՆՉԻՍԳՕ

իւնվանը թահթընտա պուլունան, վէ միւղէյէն էլպիսէլէր իլէ, ալէմը ֆահշիյաթտէ շէօհրէթշըար օլան աշիւֆթէլէրին, սուրէթը ղահիրէտէրի իսթիրահաթ ու սաատէթլէրինէ հիսսէտար օլմագտան իսէ, մեղպուրէ շամաշըրճընըն քէրիմէսի, վէ եախստ ագրապասը օլմայը, պին գաթ միւրաճճահ ատտ իթմէքտէ իտի, իշթէ պու հագըգի միւլահաղաթտէն թէվլէլիւտ իթմիշ օլան տէհշէթլի պիր ախըը լնթիգամ սէվտասը, պիշարէ

դատընճըլաղը թէքըրար՝ վէ պէլքի էվէլքինտէն ղիյատէ վէխիմ պիր վաղիյէթ իչինէ իլգա իթտի:

Աւկուսթինանըն, պիր միւտտէթ տէն պէրի իսքեան իթմէքտէ օլտուղու գուլիպէնին սահիպի, օ անէ տէյին խանէսինին էչիյինէ այագ պասմամըչ իքէն, պիր վաղըթտան պէրի մէղքիւր տէլիյին իչինտէ, քէնտլինին խապէրի օլմագսըղըն պիրինին իգամէթ իթմէքտէ օլտուղունը նասըլտա իչիտուպ, Ֆէհա հալտէ հիտտէթլէնմիչ, վէ գուլիպէնին տէրունինտէ սաքին օլան դատընը, պու խուսուստա թէքաիր իթմիչ իտի:

Մէրգում, ասլա իգամէթ է միւսայիտ օլմայան մէղքիւր տէլիյին քիրասընը ալմագ իչիւն գուլիպէյէ կէլտի, վէ Աւկուսթինանըն օտասընա կիրուպ, կէնճ պիր դատընըն՝ գուճաղընտա պուլունան չօճուղը պաղըրնա պասարագ բուս իթտիյինի կէօրտիւյիւնտէ, մէղպուրէնին հագգընտա շէհվէթամիղ պիր մուհապպէթ հըսս իթմէյէ պաշլատը, ֆագաթ շու նօգթայը ունութմայալըմ քի, մէրգում շէհվէթբէրէսթ տտէմ, ալթմըչ եաշընը կէչկինճէ, եիւլլէրի պուրուշմուշ պիր իհթիյարը պիար իտի:

Աւկուսթինա, պալտտէ իշար իթտիյիմիղ միւլահազաթէ տալմըչ օլտուղունտտն, խանէ սահիպինին օտասընա կիրտիյինի էվվէլա ֆարգ իտէմէմիչ իտի, ֆագաթ արգասընա տէօնիւպ մէրգումը կէօրտիւյիւնտէ թէեաճիւպ իլէ,

— Գիմի իսթէյօրսուհուղ միւսիւ, — տէյէ հայգըրտը, իհթիյարը մէրգում հալիմանէ պիր սէտայըլա,

— Գօրգմոյըն մատամ, եապանճը տէյիլիմ, —

տէյէ ճէվապ վէրմէսի իլէ, Աւկուսթինա, տահա զի-
յատէ թէլաշ իտիրէք,

— Ֆադաթ քիմսինիզ, նէ՞ իսթէյօրսունուզ —
տէտիյինտէ, իհթիյար ըիյաքեարանէ պիր թէպէս-
սիւմ իլէ,

— Մատէմքիքիմ օլտուղումը պիլմէյէ արզու պու-
յուրույօրսունուզ պէնտէնիլտէ պէյան իտէճէյիմ, իմ-
տի սէվկիլի մատամճըրմ, իսսիմ Ֆըրանչէսքօ տըր, վէ-
էվէլ Ալլահ պու խանէնին միւթէսարըրճիք պուլունմագ-
տայըմ — տէտի,

Աւկուսթինա. պու սէօղիւ տույտուղունտա, պաշ-
տան այաղա դատար թիթրէյիպ եիւրէյի օյնամայա
պաշլատը, մէզպուրէ՝ տլաճագլըսընը կէօրտիյիւնտէ
մահճուպ օլան տլիճէնապ պօրճու կիպի գըզարարագ,

— Եւրապպիմ — տէյու հայգըրտը. իհթիյար
իսէ, պուրուշմուշ սիյմսընա պիր հալավէթ վիրմէյէ
շալըշարագ,

— Սէվկիլի մատամճըրմ. շու հալինիզ՝ պէնտէնի-
զի շիւպնէ իչինտէ պըրագըյօր. նիչիւն պու դատար
թէաճիւպ իտիյօրսունուզ, տօղլուսը պէօյլէ գըզարպ
պօզարարըրճըրն սէպէպինի անլամայօրում, մամաֆիհ՝
միւսատտէնիզի թալէպ իթմէքսիլին օտանըզա կիրտի-
յիմ իչին տֆիլընըզը թէմէննի իտէրիմ — տէյինճէ,
Աւկուսթինա, թիթրէք պիր սէտայըլա,

— Էսթազֆիրուլլահ էֆէնտիմ. . . ճիւմլէտէն զի-
յատէ սիլին իչէրի կիրմէյէ հագգընըզ վար. . . հաթ-
տա պէն սիլին եէրինիլտէ օլայըտըմ, իհթիմալ քի . . .

Իհթիյար, Աւկուսթինանըն սէօղիւնիւ գաթ պիրլէ,
— Թէշէքքիւր իտէրիմ կիւզէլ գըզըմ . . . պէն-

իւղէրինտէն դարա պիր պուլութիւնէիւրտի, գալպինէ՝
աթէշտէ գըզարըմըշ խանչերէր սարլանտը. վէ մէյու-
սիյէթինտէն էլի այազը պուղ քէսիլտի. պէտ պահտ
դատընճըզաղ գըսըգ պիր սէտայըւա,

— Ա.Ֆ.Ֆ.ի. . . տէր . . . սինիզ . . . ահ հայըր հա-
յըր. . . — տէյու բէբէլէտի. վէ հէօնկիւր հէօնկիւր
աղլայարադ քէնտինտէն կէշմիշ պիր հալ իլէ՝ սէօղիւնի
իթմամ իտէմէյուպ, խապիսը մէրգ ումըն գօլլարը իշին-
տէ պայըւա գալտը:

Աւկուսթինանըն պու հալի՝ բէք ճանխըրաշ իտի.
Ֆադաթ պու կիպի տիլխըրաշ մէնզարէլէր, թաշա վէ
տէմիրէ թէէսիր իտէր մի. . . ասլա. . .

Իհթիյար Ֆըրանչէօգօ. պու ֆըրսաթը վէֆթ իթ-
մէյէրէք, Աւկուսթինանըն պայղընլըզընտան պիլ իս-
թիֆատէ, Նիյէթի վահշիյանէսինի իճրա իթմէյէ մու-
վաֆֆադ օլապիլտի. . .

ԻԻԶ ԱՅ ՍՕՆՐԱ

Աւկուսթինա իլէ էվ սահիպինին պէյնինտէ վու-
դու պուլան ֆաճիայը միւէլլէմէտէն սօնրա. իհթիյար՝
հարը կիճէյէ գատար մէզպուրէնին Նիլտինտէն այըր-
լամատը, վէ արթըգ քէմալի սէրպէսթի իլէ խանէյի
մէզբիւրէ կիտիպ կէլմէյէ պաշլատը:

Վադատ Աւկուսթինա. պու մինասիպէթլէ աճ-
լըգտան դուրթուլմուշ իտի խէտէ, ֆադաթ իհթիյա-
րըն Նէֆրէթամիզ սիյմասընը կէօրմէյէ տախի թահա-

տէնիղի նաղիքեանէ սուրէթտէ դապոււլ իթտիյինիդ ի-
չիւն պինլէրճէ թէշէքքիւր իտէրիմ տէյէրէք, եաւլաշ
եաւլաշ մէղսուրէյէ եանաշտը . . . վէ ղէնբէրէսթանէ
պիր թաւլըրլա իւաւէյի մէգալ իտուպ — ըէճա իտէ-
րիմ, ըահաթսըղ օլմայըն . . . տէտի :

Իհթիյար աշըղըն շէհվէթամիղ նիկեահլարը, թիթ-
րէք սէտասը, վէ իսթիմալ իթտիյի քէլիմաթը ֆուհշի-
յէսի, նիյէթը ֆասիտէսինի այան իթմիշ օլմաղլա, պէտ-
պահա գատընճըղաղ պիհուղուր օլմապա պաշլատը .
Աւկուսթինա, պու սըյըրդ իհթիյարըն էֆքեարը մէղ-
մումէսինէ քեսամիլէն ալեսահ օլմուշ իտի իտէ տէ, ֆա-
դաթ էվլատընըն իսթըր իչին մէրգումը թահգիրէ ճէ-
սարէթ իտէմէյուպ, չարնաշար սիւքիւթ իթմէյէ մէճ-
պուր օլտու :

Ձինաքեար իհթիյար, Աւկուսթինանըն սիւքիւթին-
տէն ճէսարէթ ալարագ, ղէնբէրէսթանէ սէօղլէրինէ
տէվամ իթմէքտէն սուր օլմայըպ, վարա վարա հատ-
տինի թէճաւուղ իթմէյէ պաշլատը :

Պէտպահա Աւկուսթինանըն՝ արթըգ սապըր եա-
նարագ, պի ար իհթիյարըն սըյըրգճատընա օլան թէք-
լիֆինի, աղիմ պիր հիտէթ ու շիտէթլէ ըէտ իթմէսին-
տէն, մէրգում իտյըն հէրիֆ, սուրէթը թէհտիտանէտէ,
եա նիյէթը ֆասիտէսինէ մուվաֆագաթ իթմէսինի, վէ
եախօտ իշլէնմիշ քիրայա պէտէլ օլանճա էշեսընը ըէ-
հին պըրագարագ, հէման օլանտէ չօճուղույըլա պէ-
րապէր օտատան չըղըպ կիթմէսինի, սուրէթը գաթի-
յէտէ պէյան իթտի :

Պիշարէ վալիտէ. ղայէթ միւշկիւլ պիր վաղիյէթ
իչինտէ պուլունույօրուտը. օանտէ՝ մէղպուրէնին անլը

միւլ կէթիւրէ մէյէրէք, պիր միւմբիւն եէտիյինի սինտի-
րէմէյօրուտը,

Պիր կիճէ՝ իհթիյար Ֆըրանչիսգօնըն մուֆարէզա-
թընտան սօնրա, եանի եարը կիճէյի թամ պիր սաաթ
կէչմիշ օլտուղու հալտէ, Աւկուսթինա, նամիզաճ՝ վէ
հէնուզ վաֆթիզ օլունմայան չօճուղունու ալըպ դուլի-
պէտէն տըշարը չըգար, վէ ճատտէյէ տօղրու իլէրլէտի:

Մէզպուրէ՝ էսնայի րահտէ, իւք կիճէ սապահա
գատար ույգուսուլ գալըպ սա, թասավվուր իթմիշ
օլտուղու պիր մատտէյի տիւշիւնիւյօրուտը:

Աւկուսթինանըն թասավվուրը պաշգա պիր շէյ
օլմայուպ, իլլա էվլատընը պիր տիկէրէ թէսլիմ իթմէք,
վէ պու սուրէթլէ մէնֆուր իհթիյարըն բաղույի ճէլլա-
տանէսինտէն գուրթուլմագ զիւյիւմինտէն իպարէթ ի-
տի:

Չօճուգ. պիր թագըմ էսկի բիւսկիւ բաշտվրալար
իչինտէ սարըլը օլտուղու հալտէ, միւթէմատիյէն աղ-
լայըպ սըզլայօրուտը, Աւկուսթինա, չօճուղունըն պօյ-
նունա «վալիտէսի պիր թալեան դըղը տըր, վէ չօճուգ
հէնուզ վաֆթիզ օլմամըշ տըր, պու պիկիւնահ էօք-
սիւղէ մէրհամէթ իտինիզ» իպարէսինի հավի պիր քեա-
ղըտ թասալիք իթմիշ իտի:

Մէզպուրէ. կիճէնին տլաֆըրանգա ոաաթ իքի
պուշուղունտա, կէօլ եաշը տէօքէրէք, ճիյէր բարէսի-
նի զայէթ միւքէլլէֆ պիր խանէնին գուրըսընտան տար
վէրաի. ֆագրու զարուրէթ սէպէպի իլէ պիր տանէ-
ճիք էվլատընտան այրըլմաղա մէճպուր օլման պու պի-
շարէ վալիտէնին հարաքեաթընը, եալընըզ կիճէնին գօ-
յու գարանկըղը կէօրմիւշ իտի:

Շիտէթէ բույան խոէն լուզիկեարն ուլամասը , վէ քեօթէքլէրին տէհչէթամիզ ուրէթտէ հաւլամաւա-
րը սէտասը , պիչարէ գատընն խաֆիֆ ուրէթտէ
իթալիյի ֆէրեատ ու ֆիզանըյըւս պիւրէշիպ , ֆազր ու
սէֆալէթին պու մանատար (դօնսէրինի) իքմուլ իալյո-
րուար . . .

Աւկուսթինա , չօճուղընը ասորղը գարընն չագ-
չաղընը իքի տէֆա շիտտէթէ վուրտուգտան ոճնրա կէ-
րի չէքիլտի , վէ խէֆիյէն՝ վուգու պուլաճագ հալէ
միւնթագըր օլտու ,

Պիր աղ ոճնրա գարը աշըլտը , վէ միթէրէտտիւտ-
անէ պիր հալ իլէ չօճուգ իչէրի ալընտը , Աւկուսթինա՝
տէրօնի տիւտէն պիր մահզուղիյէթ հըսօըյըւս , էվլա-
տընն գապուլ օլտնտուղու խանէնին ազամէթ ու կիւ-
ղէլլիյինի տիւշիւնէրէք՝ քէնտի գուլիպէսինէ ավտէթ
իթտի ,

Իրթէ կիւնի իհթիյար ֆըրանչէսգօ՝ միւթատը իւզ-
րէ մուայէն վագըթտա Աւկուսթինայը զիյարէթ իթ-
տիյինտէ , մէզպուրէնին սէրքէշանէ պիր թավը քէսպ
իթմիշ օլտուղունը , վէ ապուսը չէհրէ կէօթէրտիյինի՝
թաաճիւպլէ կէօրտիւ . . .

Աւկուսթինա . եալընըզ վէ սէրպէսթ գալմըշ օլ-
տուղունտան , արթըգ տիւշմէնինին գուվիլէյի բաղու-
սինէ մուգավէմէթ խոէպիլէճէյինի գանաաթ կէթիւ-
րիւպ , սէրա պիր չէհրէ իլէ ֆրանչէսգօյա ,

— Միւսիւ , սիղէ օլան պօրճումը քրամիլէն թէ-
տիյէ խոէպիլմէր իչին , պու այըն ճնպէշինէ գատար
խանէնիզտէ օթուրմօյա մէճպուրըմ՝ էվիլէթ սիղէ պիր
մանիլըր պիլէ պօրճու գալմագ իոթէմէմ , վագտա ֆէ-

լէկ, քէնտի միւթատը օլան ճիւղէյի զալիմանէսի իլէ. սիղ մագուլէ պիր խայընը ղէնկին, վէ պէնի իսէ էթմէք ըարասընա միւհթաճ պիր ֆագըր իթմիշ իսէտէ, ֆագաթ պէյիս եօգ. . . էլպէթ պիր կիւն տէյիլէ պիր կիւն, պահտը պիսէպաթ՝ սիղին տախիլայըգ օլտուղունուղ միւքեաֆաթը. . . վէրէճէք տիր. . . — տէտի:

Փըրանչէսզօ՝ կէրէք մէղպուրէնին պու սիթէմիլի սէօղլէրինտէն, վէ կէրէք շօճուղուն զայպուպէթինտէն պաղը հէսապլար չըգարարագ, սիւքիւթ իթմէյի մինասիպ կէօրտիւ. . . մէրգում՝ Աւկուսթինանըն, քէնտիսինի մահվ իթմէյէ միւգթէտիր, վէ գուվլէթլի պիր համի պուլմուշ օլտուղու զիւյիւմիւնէ զահիպ օլուպ թիթրէք պիր սէտայըլա,

— Բէք ալա մատամբէք ալա. . . պէյիս եօգ. . . լաքին պու մուամէլէյի պարիտէնին լուղումը եօգտը, ղիրա էկէր եանըլմոյօրսամ՝ սիղէ պիր կէօնա զարար վիրմէմիշիմ զանն իտէրիմ — տէմէսի իլէ, Աւկուսթինա, այնի էթվարը պարիտանէ իլէ ճէվապէ աղաղ իտուպ,

— պու մէսէլէ հագղընտա օլան միւճատէլէ հէմ զայիտ վէ հէմտէ վահիտիր, եա սիղ եանըլմըշտընըլ եա պէն, եա սիղ պանա սըյըրըճասընա մուամէլէ իթտինիլ, եախօտ պէն մինասիպէթսիղլիք իտիյօրում, հէրնէ տախի օլտա՝ պունլար, խօշուտիյէթիմի մուճպ օլաճագ հալլէր տէյիլ իսէ տէ, եինէ ինտիմտէ զէրրէ գատար էհէմիլիյէթի եօգ տըր, իտիլատայի քէլամ, սիղէ տէմէք իթմէտիյիմ սէօղլէրի սէօլլէտիմ, էկէր անլամասընըլ իսէ թէքրար իտէյիմ) այ պաշընտա կէլիպ բարանըղը ալընըլ. վէ հէման ատիօ — տէյէրէք հու-

զորումտան տէֆ օլմայա հիմմէթ պոյուրունուզ —
տէտի:

Աւկուսթինա՝ պու սօն սէօղլէրի եիւքսէք սէտա-
յըլա, վէ էօյլէ միւթէքէպպիրանէ պիր հալ իլէ սէօյ-
լէտիքի, իհիթիյար Դըրանչէսդօ, տէրէճէյի նիհայէտէ
տիլկիր, վէ միւթէէսիր օլուպ. հէման օլ անտէ ալըպ
եիւրիւյի վիրմէյի մինասիպ ատտ իթտի. վէ գարընըն
եանընա վարըպ ըէրէլէյէրէք,

— Տէմէքքի ատէթա պէնտէնիզի գօլույօրսու-

ՉԱՄԱՇԸՐԺԸ ԳԱՏԸՆԸՆ ՄՈՒՀԻՊՊԵՍԻ

նուզ... բէք ալա մատամ, ֆադաթ աֆֆընըյը թէմէն-
նի իթմէյէ, վէ սօն տէֆա օլարադ սիլէ « Ատիօ » իթ-
մէքլիյիմէ միւսաատէ պոյուրունուզ — տէտի. վէ մէզ-
պուրէյէ մահզունանէ նիկեահլար աթֆ իտէրէք կէօզ-
տէն նիհան օլտու:

Աւկուսթինա. արդասընը մէրգումա չէվիրմէքլէ

Աւկուսթինա, էշխասը մէղքիւրէյի քէնտի նէֆ-
սինաէն գիյատէ սէվմէքտէ, վէ լուղոս մը թագ տիրինաէ
մէրգուման իշին էօմրինի ֆէտա իթմէյէ հաղըր իտի:

Աւկուսթինա, քէնտի իրթիտարլարընտան չօդ զի-
յատէ ֆէտաքեարլըդ իտէն պսւ ֆաղըր ֆումիլեայա,
պիր կիւն տէյիլսէ պիր կիւն միւպտաէլէ իթմէք, վէ
հաղղընտա պէլլ իթտիրէրի պոսն ճա նիյմէթին դաա-
րինի պիլլըր օլտուղունը տնլթմադ սէվտաըլըլա սու-
զան օլմագտայըտը:

Այ պտշընա հէնուզ օն պիր կիւն դալմըշ օլուպ,
միւ տաէթը մէղքիւրէնին խիթամընտա, իղղէթը նէֆսինի
ճէրիհէտար իտէն (արժանապատու թինը վիրաւորոյ)
էվ սահիպի կէլէճէք իտի, իշիէ պսւ միւ լահաղա՝ մէղ-
պսւրէյի ֆէնա հալտէ մուղթարըդ իտէյօրուտը:

Կէրէք չամաշըրճը դաալն, վէ կէրէք քէրիմէօի
թօնի, էլլէրինաէն կիլաիյի դատար քէնտիսինէ մուալէ-
նէթ իտէճէրլէրինի, միւքէրլէրէն վաա իթտիրէր իտէ
տէ, եինէ Աւկուսթինանըն հըսս իթտիյի քէտուրէթի
մահլ իթմէյէ միւ գթտիր օլտմատըլար:

Աւկուսթինա, տայիմա մահլուն մահլուն տիւ-
շիւնմէքտէ իտի, զիրա էվ սահիպինէ վաա իթմիշ օլ-
տուղու աղչէյի էօտէմէյէ հիշ պիր իւմիւտ եօղուտը.
պունտան դաթինաղար. եիրմի պիր կիւնաէն ալտէթ
իտէճէյինի վաա իթմիշ լըքէն, միւտէթը մէտիաէտէն
պէրի մէյտանէ չըգմայան պի վէֆա նիգօլատան տա-
լի, նաղ տէն պիր մուալէնէթ պէքլէմէք, տաէթա տի-
վանէլիք տէյլլի իտի:

Պէտ պահա դատընճըաղ, նէ եալաճաղընըն դա-
լարընը վիրուպ, իհթիյար չամաշըրճըյա, պիլաիյի գօ-

ճէվապ վերմէտի, իհիթիյարըն մուֆտրէգաթընտան սօնրա, կէնճ գատըն՝ պիր հայի պէշաշէթ (ուրախութիւն) իլէ քէնտի քէնտիսինէ սէօյլէշէրէք,

— Շիմտի քեամիլէն սէրպէտթիմ, . . էվլաւըմը ղէն-կին պիր ֆամիլեայէ թէսլիմ իթտիմ, վէ շու մէլաւն իհիթիյարը տախի պաշըմտան տէֆ իթմէյէ մուվաֆֆադ օլտուճ, ահ եւրապալիմ եւրապալիմ, սէնին չէֆգաթ ու մէրհամէթինին հատտ ու բայանը կօդ տըր, պէնիմ կիպի կիւնահքեար պիր գատըն հազգընտա մէրհամէթ իթտիյին իչին պինլէրճէ թէշէքքիւր իտէրիմ — տէմէք, տէ իտի:

Աւկուսթինա, պու սէօլլէրի սէօյլէտիյինտէ՝ հէօն-կիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը. պատէհու ու ղուն քիրքիքլէրի ուճունտա ինճու տանէլէրի կիպի կէօզ եաշը տամլալարը օլտուղու հալտէ, սէմայէ աթֆը նի-կեահ իթտի, մէղպուրէնին, օլ անտէ քէսպ իթմիշ օլ-տուղու պիր նէվի հիւսնու մէլահաթըն թարիֆի, դալու գալէմիէ միւմքիւն օլամայաճագ պիր հալէ վատըլ օլ-մուշուտը:

Եւէվմը մէղքիւրտէ էօյլէն իւթի, օգլայանլարը-մըղըն մալիւմի օլան իւշնէֆէր խոյըրխահլար, . Աւ-կուսթինանըն նէղաինտէ պուլունույօրլար ըար:

Էվլա չամաշըրճընըն գըղը Թօնի, Աւկուսթինա իչին սաթըն տըմշ օլտուղու պիր դաթ եէնի էլպիտէյի մէղպուրէյէ թագտիմ իթտի. կէնճ գատընըն կէօզլէ-րի, էշքը միննէթտարի իլէ (երախտագիտական տը-տասուք) տօլտուղու կիպի, չամաշըրճը գատընըլա ղէվճի իհիթինար Բանտէլի տախի, մահղու ղիյէթլէքին-տէն նաշի կէօզ եաշլարընը ղապթ իտէմէտիլէր:

նագլարըն պիրինատէ՝ քէնտիսինի . սիւտանա մէգամը-
յըլա գաբու լանտըրմասընը, վէ պու հալ իլէ նամուսը
սուրէթտէ ազվաթը եէվմիյէսինին (օրտկան պարէն)
թէատարիք իտէպիլմէսինէ սէպէպ օլմասընը, կէօզ եա-
շըյըլա բէճա իթտի . Աւկուսթինա, տէյիլ եալընըզ
քէնտիսինի կէշնտիլմէք, իլլա իլէրուտէ սէվտիյի հա-
միլէրինէ տախի մուալէնէթը նագտիյէտէ պուլունա-
ճագ իւմիւտի իլէ բէրվէրտէ օլուպ, չամաշըրճըյա իշ-
պու թէքլիֆի իթտիյինէ մէմուռն օլույօրտա տը .

Մէզպուրէ, կիւյա միւսթագպէլի թահտը թէէմի-
նէ ալընմըշ կիպի, ֆէվզէլատէ պիր սէվինճ իլէ չամա-
շըրճըյա տէմէտիյի սէօզ, վէ իթմէտիյի թալթիֆու
սիթայիշ գալմատը, վէ հէման մէզպուրէնին պօյիւնա
սարըլարապ ,

— Ահ մտտամ, պէն սիզի վալիտէմ կիպի սէվտիմ,
հիշ շիւպհէմ եօրքի սիզ տախի պէնի . էօզ պէ էօզ քէ-
րիմէնիզ կիպի սէվմէքտէսինիզ . . . ահ պանա աֆֆ
խտինիլ . . . զիրա սիզի չօդ թաճիլ իթտիմ, հազգըմ-
տա ըզհար իթտիյինիզ պուռնճա լւթֆի ու նիւվազիշէ
իլալէ օլարագ, պու սօն նիյմէթի տախի տիրիլ իթմէ-
յինիլ . . . չիւնքի պէնիմ միւսթագպէլիմ, վէ սաատէ-
թը հայիմ, մահզա իտէճէյինիզ պու սօն խայըրլիսհը-
զա մէրպութ տըր — տէտիյինտէ, իհթկյար գատըն՝
հէյէճանը գալպ իլէ ճէվապէ աղաղ իտուպ ,

— Ճան պաշ իւսթիւնէ սէվկիլի գըզըմ, բէճա վէ
միննէթէ նէ հաճէթ վար, թէքլիֆինիզի մա էլ մէմուռ-
նիյէ գապուլ իտէրիմ, հաթտա շիմտի պիր տագը-
գա պիլէ զայպ իթմէյէրէք, շու անտէ խաթըրմա
կէլէն պիր գօնաղա վարըպ պու խուսուսը ալլ

խոնկէյիմ, շայէտ քէնտիւնէրինին սիւստանայա լիւղումի
հօգոստ պիլէ, տիկէր ասթլարընտան պիրինէ թաւսիյէ
խոնկէքլէրի ազլէ դարին տիր. . . — տէտի:

Ֆիլ հազըգա իհթիյար Բանաէլինին զէվճէսի,
տէրագապ տըշարը չըդաը. վէ չամաշըրլարընը հայդա-
սըզը պիր զօնադա միւրաճասթ իթտի, թէստտիւֆտ-
թը խայրիյէտէն օլարագ, մաստամա իլէ կէօրի շմէզտէն
էվէլ, ասթու պուլունան՝ վէ մէզըրիւր խանէտէ խըտ-
մէթքեսարլըգ իտէն պիր դատընտան, իլք կիճէսի դօ-
նազըն դարուսընտ պիր չօճուգ աստըզլարընը, վէ պիլ-
զաթ քէնտիւն չօճուզը ալըպ էֆէնտիւնէրինէ թադաթ
իթմիշ օլտուզուշը, ֆադաթ մէրգուսմանըն՝ սօն տէրէ-
ճէ հիտտէթլէնէրէք — պիլիմ. խալըն բիշիէրինի դա-
յըրմադա վազթըմըզ հօգաըր — տէյէրէք, մասումը
մէրգումը տպիմ պիր հիտէթ սւ շիտէթլէ պիր հանէ
աթմըշ օլտուզլարընը խապէր ալտը մէզպուրէ խըտ-
մէթքեսար դատըն իլաւէյի մէգալ խաուպ, ֆադաթ
քէնտիւն մասումը աճըտըղընտան, զալիմ էֆէնտիւնէրի-
նին բէնշէյի զուլմանտան խէլաս իթտիյինի, չամաշըրճը
դատընտ պէյան իթտի:

Խայըրիտահ դատըն, մէզպուրէնին սէօլլէրինի հայ-
րան հայրան տինլէյիպ, մասումը մէրգումըն, միճէր-
րէտ Աւկուսթինանըն չօճուգու օլտադընտ շիւպհէսի
դալմատը, վէ սու զարիպ թէստտիւֆէ թատճիւպ ի-
տէրէք, հէյէճանլը պիր սէտայըլա,

— Էյ... չօճուգ շիմտի նէրէտէտիր — տէյու
սուալ իթմէսի իլէ, խըտմէթքեսար դատըն ճէվապէ ա-
զազ պիրլէ:

— Զօճուգու ամճամըն քէրէմէսինէ կէօնտէրտիմ,

մէղպուրէ՝ չօղտան պէրի պիր ճան էվլատը աւմագ իս-
թէյօրուտը, վէ պու խուսուսու զաթէն սլանա թավ-
սիյէ իթմիշ օլտուզունտան, հէման ֆըրսաթը վէֆթ
իթմէյէրէք. մէրգում շիրին մասումճըազը կէօնաէրտիմ
քի, մէղպուրէ՝ քէմալի մէմնունիյէթլէ գապուլ իտուպ,
հաթտա պանա տա պէյանը թէչէքրիւր իթմիշ տիր.
ետրըն տմճամըն քէրէմէսինի գիյարէթ իթմէքնիյէթին-
տէյիմ, շիւնքի մէղպուրէնին սիւտի օլմատըղընտան՝
թապիյի պիր սիւտանայա իհթիյաճը օլաճագ տըր.
վադաս պու. գատըն գէնկին տէյիլ իսէ տէ, ֆագաթ
ասլա էվիտտ եիւզիւ կէօրմէմիշ օլտուզունտան, պու
չօնուղը՝ էօղ պէ էօղ էվլատը կիպի սէվիպ գայըրու-
ճողընտ, վէ էյինտէն կէլէնի տիրիլ իթմէյէճէյինէ
էմին իմ՝ — տէտի:

Իհթիյար գատըն. պու սէօղլէրի տույտուզունտա
ֆէվգէլատէ մէմնուն օլտու. վէ մահլուլիյէթ իյմա
իտէր օլան եիւքսէք պիր սէտայըլա,

— Պու խուսուսը պանա պըրագ, պէն սանա իս-
թէտիյինտէն տլա, վէ հէր վէչհիլէ մինասիպ պիր սիւ-
տանա պուլաճարմ... — տէտի:

ԻՔԻ ՎԱԼԻՏԵԼԵՐ

Ա. կուսթինա, ճիւզլի պիր մուաշ իլէ սիւտանալըգ
խըամէթինի մէմնունէն գապուլ իթտի. ֆիլ վազը՝ չօ-
նուղը ճան էվլատը ալան Բէնէլօպէ նամ գատըն, օր-
թա հալը էսնաֆ պիր տտէմին զէվճէսի օլուպ, ալա

քիւլի հաւ կէշինմէքտէ, վէ ուֆաճըդ պիր խանէտէ
սաքին օլմագտայըտը, Աւկուսթինա, եալընըղ չօճուղա
սիւտ վէրիպ, էվճէ օլան տիկէր խըտմէթլէրէ դարըչ-
մայաճող, վէ տէրիւհտէ իթտիյի վաղիֆէյի՝ հիւսնիւ
սուրէթտէ իյֆա իթտիքտէն սօնրա, իսթէտիյի մահա-
լէ կիթմէյէ մէղուհ օլաճագտը:

Տէմէք օլուր. քի. Փըրանճինին՝ չու հալտէ իրի վա-
լիտէսի վարըտը, պուհլարտան պիրի, եանի մատամ
Բէնօլէպէ, հիւսնի թէվէճճիւհ, արղու, վէ խէյալաթը
մատէրանէ իլէ վայիտէ օլուպ, տիկէրի՝ եանի Աւկուս-
թինա իսէ. շիրի մատէր(մայրական կաթ) վէ ան ասըլ
վալիտէլիք հըստիյաթը կէրմա կէրմի իլէ (ջերմաջերմ
զգացմամբ) հագըղի պիր վայիտէ իտի. . .

Աւկուսթինա, մատամ Բէնէլօպէնին, քէհտի էվ-
լատը հագըղնտա կէօսթէրտիյի սահապէթ ու հիւսնյէ-
թէ զըրդ սնըպ, մէղպուրէնին, չօճուղ հագըղնտա քէհ-
տինաէն զիյատէ նաֆըղ օլմասընա, պիր վէշիլէ թա-
համիւլ կէթիլէմէյօր իտի իսէ տէ, ֆադաթ իշի չագ-
տըրմամագ իշին, չարնաչար պու հալի խօշ կէօրմէյէ
մէճպուր օլմուշըտը:

Խանէյի մէղքիւր իւշ ատէթ օտայը հալի օլուպ,
չօճուղըն ոալընճաղը՝ էն քիւչիւք օտանըն տիւլարընտան
աորըմըլը տը, Աւկուսթինա՝ ոաաթլար իլէ քէնտի ճի-
յէր բարէսինի սալլայըպ ոյալթմաղա սայ իթմէքտէ
իտի իսէտէ, ֆադաթ չօճուղ, կիւյա քէհտիսինի տիւն-
եայա կէթիլտիքլէրի իշին աճը աճը շիքիպէթ իտիյօր
կիպի, միլթէմատիյէն ֆէրեատ ու ֆիղան իլէ աղլա-
մագտա, վէ պիչարէ վալիտէսինին ճիյէրինի տաղլամագ-
տայըտը:

Աւկուսթինա, ճիշդ բարեօրինի ուշուած մագ իշին պիր
թողըմ շարգըւար օգուր. վէ նէննիւէր... սէօյէր իտի
խէտէ... Ֆադաթ չօճուգ՝ քէնտի իշթիքնասընա տէ-
վամ պիրէ, տայիմա աղլայըպ սըզլամագ տայըտը...
սյ պաշընտան իրի կիւն էվէ, Աւկուսթինա՝ չօճուգըն
էօյէ վալիտէսինէ, Եանի մատամ Բէնօլէպէյէ, իթի-
ճար իթմիշ օլտուղու օտաճըղըն քիրասընը վէրմէք
իշին, էկէր միւմքիւն իտէ ուֆագ պիր մէպլաղ վիրմէ-
սինի րէճա, վէ ծնտան սօնրա արթըդ բարա իթէմէ-
յէճէյինի վառ էթտի...

Մատամ Բէնօլէպէ, աղիմ միւշկիւլաթ վէ թասար-
րուֆ (խնայողութիւն) իլէ թէտարիք իտէպիլմիշ օլտու-
ղու աղճէյի Աւկուսթինայէ թէսլիմ իթտի... պէտ
պահա գատընճըազ, պին տիւրլիւ թէշէքքիւրէր իպ-
րաղըլըլա մէպլաղը՝ մէքքիւրը գապուլ իտուպ, իրթէ
կիւնի սապահլէյին էրքէն քէնտի խոնէսինէ զօշտու.
Ֆիլ հաղըդա պիր կիւն սօնրա, խոնէ սահպի օլան
իհթիյար Ֆըրանչէսգօ, քիրայը ալմաղա կէլէճէյինի
պէյան իթմիշ իտի:

Աւկուսթինա. մէպլաղը մէքքիւրի՝ քէնտի համիտի
պուլունան չամաշըրճը գատընըն ալունճընա սայաըդ-
տան սօնրա. էրթէ կիւնիւ Ֆըրանչէսգօ կէլտիյինտէ,
մէրդուստան պիր մագպուղ բուսուլասը տլմաղլա ագ-
ճէյի թէսլիմ իթմէսինի րէճա, վէ պու տէֆա տալի
քէնտիլէրինէ պիր մուալէնէթ իթմէյէ միւղթէտիր
օլամատըդտան մատէ, հաթտա թէքրարէն զահմէթ
վիրմէյէ մէճպուր օլտուղու իշին պէյանը թէէսլիւֆ
իթտի:

Իհթիյար Բանտէլինին Ֆամիլեասը, մէզպուրէնին

Թաւսիյէսինի քէմալի մէջնունիյէլըլէ գապուլ իթտիլէր ,
սպատէհու Սւկուսթինա . մէրգուման իլէ Թաամ ի-

ՄԱՏԱՄ ԲԵՆԵԼՈՊԷ

առաւ , վէ պիր մըղ տար կէօրիւշտիւքտէն սօնրա . ճի-
յէր ըարէսինին նէզտինէ ալտէթ իթմէյէ Թէշէպպիւս
վթտի :

ՀԱԳԻԳԻ ՎԱԼԻՏԷՆԻՆ ՂԱՅՊՈՒՊԵԹԻ

Աւկուսթինա, սիմասընտա թարրիֆինադապիլ պիր ալայիմի մահզուդիյէթ միւննադ գաշ օլտուղու հալտէ, մատամ Բէնօլէպէնին խանէսինէ ավտէթ իթտի. մէզպուրէնին կէօզլէրի բարլամագտա, վէ տուտազլարը իւզէրինտէ խօշ պիր թէպէսսիւմ կէօրիւնմէքտէ իտի:

Աւկուսթինա, թավչան կիպի դօշուպ խանէնին նէրտիւպանընտան չըդարագ, չօճուղունըն սալընճաղընէզտինէ վասըլ օլտուղունտա, քէմայի թէաճիւպ վէ էնտաիշէ իլէ էվլատընըն սալընճագտան եէրէ տիւշմիշ օլտուղունը, վէ եիւղիւ կէօզիւ դան իլէ միւլէմմա օլտուղու հալտէ, ավազ ավազ հայզըրաղընը կէօրտիւ:

Փագաթ նէ՞ վուգու պուլմուշուտը. մէզպուրէնին անճագ եարըմ ստաթ գատար իմթիտատ իտէն զայպուպէթի էսնասընտա, չօճուգ սալընճաղըն իլինտէն եէրէ տիւշմիւշ, վէ գափասը եարըլընշար. չօճուգ թամ Աւկուսթինանըն նէրտիւպանտէն չըգտըղը տագըգատա տիւշմիւշ իտի. մատամ Բէնէլօպէ, ալէթ թաճիլ օտայագօշուպ, Աւկուսթինանըն դուճաղընտա պուլունտան չօճուղըն հայինի կէօրտիւլինտէ, պու գաղա, գայէսինին հաղըր պուլունտուղու հալտէ վուգու պուլմուշ զաննըլը. հիտտէթլինտէն ավէշ քէսիլէրէք, Աւկուսթինայէ՞ տըգաթսըղըղըն իլին տղըր իթիրաղլարտա պուլունտա, վէ իթմէտիյի սիթէմ ու հագարաթ գալմատը, նէ՞ զարիպ հալ էօյէ վայիտէ, անասըլ վայիտէյի, տըգաթսըղըղը վէ վաղիֆէսիղլիք թէօհմէթի իլէ իթհամ իտէյօրուտը... Աւկուսթինա, պու գաղանըն՝

քէնտի զայսու պէթի էսնասընտա վու գու պուլտուղուն-
տան . գապահաթը օլմատըղընը . վէ չօծուղու քէնտին-
տէն զիյատէ աճըր օլտուղունու . . . պէյան իթտի իսէ
տէ , եինէ մատամ Բէնէլօպէնին մուաթէղէսինտէն (յան-
դիմանութիւն) գուրթ ուլամատը :

Եարը մուղհիգ՝ վէ հարը ֆաճիա մէնղարէսի օլան
պու հալ . հէմ թօհաֆ՝ վէ հէմտէ էլէմպախշ իտի ,
շէպլէլի , էօյէ վալիտէ՝ ետնի մատամ Բէնէլօպէ , հա-
գըգը պիր վալիտէ կիպի հիտտէթ աթէշլէրի սաշարագ ,
անտսըլ վալիտէյի թէքտիր վէ թահքիր իթտիքտէն սօն-
րա , հէման պըրագըպ կիթմէսինի էմի իթտի , Աւկուս-
թինա գօվուլտու , պիշարէ դատընճըաղ , թէքրար ճի-
ւէր բարէրինտէն ուղագ գարմաղա մէճպուր օլտու . . .

Էօքսիւղ զանն օլունան չօծուղըն՝ բէտէր ու վալի-
տէսի պէր հայաթ իտիլէր . . . օգույսնլարըմըղա մա-
լիւմ օլտուղու կիպի , չօծուղըն պօյնունտա ասըլը օլան
քեաղըտըն մաալինճէ , պիր քաշ կիւն սօնրա , զարպ
քիլիսէսի ուսուլի իւղրէ վաֆթիլ իտիլտի , վաֆթիլ ի-
տէն զաթըն արղուսըլըլա չօծուղ , Հանրի թէսմիյէ գը-
լընտը . վէ պատէհու Փըրանճինի մախլասընը տախի
հայիղ օլտու , հէր քէս՝ չօծուղըն վալիտէսի վէֆաթ
իթմիշ զաննընտա պուլունույօրուտը :

Հանրի , ծն եէտի եաշընա դատէմ՝ պաստըղընտա ,
պիր կիւն օրթա հալլը պիր խանէտէ իըտմէթքեարլըք
իթմէքտէ օլան , վալիտէսի՝ Աւկուսթինայէ թէստաիւֆ
իթմիշ իտի . մէղպուրէ , Հանրինին անընտա պուլունան
պիր պէրէ նըշանընտան , քէնտի էօղ պէ էօղ էվլատը
օլտուղունա շիւպհէսի դալմամըշ , վէ սէրկիւղէշթինի
օղլունա եէկեան եէկեան պէյան իթմէքլէ , մէսուպ

օլտուղու ֆամիլեաւորներն էլգապըյըլա՝ փըրանձինի մախ
լասընը տախի հայիզ պուլունտուղուներ իւրովէ իթմիշ
խաի քի, պու խուսուս իլէրուտէ օգույտնլարըմըղըն
տախի մալիւմի օլաճադ տըր:

Փըրանձինի, քէնտի վէլատէթի հազգընտա՝ պու
ուրէթլէ մալիւմաթը մէվսուգա ախը իտուպ, վազի-
ֆէյի բէտէրանէսինի իյֆատէն իմթինա իթմիշ օլտու-
ղու իչին, պապապը ալէյհինտէ՝ ալիմ պիր պուզղ ու
խուսումէթ հըսս իթմէյէ պաշլատը:

ՊԱՏԷԼ ՍԷՖԱԼԵԹ

Աւելուսթինա, էվլատընըն հէզաինտէ քէնտիսինի
պահաբետը զանն իթմէքաէ իքէն. մատամ Բէնէլօպէ-
նին խանէսինտէն զօվուլուպ չօճուգունտան ալլըլաըղ-
տան ոճնրա. թէքրար՝ վէ էվէրքինտէն զիյատէ ախչա-
րը մէյուսիյէթ օլտու:

Մէզպուրէ, գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլան՝ վէ
քէնտի համիլէրի պուլունտան զէվաթէ միւրաճատթ. վէ
անլէրաէն իաթիմտատ իթմէյէ պիր միւմքիւն ճէսարէթ
խտէմէյօրուտը. մէրգուման զաթէն ֆադըր վէ կէչին-
մէլէրինտէն թաճիզ իքէն. իգթիտարլարընտան զիյա-
տէ քէնտիսի իչին մէսարիֆ իթմիշ օլտուգլարը հալտէ
թէքրար ի զէրլէրինէ պար օլմադ գապլըմի իտի:

Պէտպահա գատընճըաղ քէնտի արզու սընըն զըտ-
տը օլարադ պաշղա խանէլէրէ իլթիճա իթմէյէ գարար
վէրտի. եալընըղ համիլէրինէ պիր մուալէնէթ իթմէյէ

Փրբաթիմ պուլտուղունտա քէնտիաինի մէյտանէ չըգա-
գարաճող տը, շու հալտէ, հէր նէրէտէ օլուրսա օլուռն,
պիր խոնէյէ կիրուպ, թէքրար սիւտանալըդ վէ եա-
խօտ խըամէթ քեարլըդ իթմէք աղմինէ տիւշտի իսէտէ,
մուվաֆիադ օլամատը, չիւնքի մէղպուրէ, պու կիպի
խըամէթ լէրէ լաղըմ օլան խաոսէլէրտէն մահրում պու-
լունույօրու տը:

Իքի այ գասար սօն տէրէճէ պիր սէֆալէթ իչին-
տէ Պէյօղլու ճիւլարընտա էօթէ պէրի վաղըթ կէչիրիպ,
չօգ տէֆա ատէթա եիւզսիւղ պիր տիլէնճի կիպի գօ-
վուլտուղու . . . վէ ճիյէրքարէսինին պուլունտուղու
խանէնին բէնչէրէլէրի էօնիւնտէն կէչմէյէ մէճպուր օ-
լույօրու տը:

Սեկուսթինա, կիւյա էվլատը, իքի էլլէրինի ուղա-
տարադ, քէնտինտէն իսթիմատա իտիյօր խէյալի իլէ
մուաղպապ, վէ տէրէճէյի նիհայէտէ մուղթարըպ օլ-
մագտայըտը, պիր եանտան վալիտէլիք հըսսիյաթը շէ-
տիտէսի, վէ տիկէր եանտան ֆաղր ու զարուրէթ, մէղ-
պուրէյի թարիֆի նաղապիլ պիր մէյուսիյէթ կիրաա-
պընա իլգա իթմիշ օլուպ, շու հալտէ պիչարէ նէ եա-
բաճաղընը պիլմէյօրու տը . . .

Պէտպահտ գատընճըաղ, եէրսիւ եիւրտարը, պիր
լօղմա էթմէյէ միւհթամ, չար ու նաչար վէ շու հալ իլէ
նիչէ միւտտէթ կիրիպան չաքիյի բէչմէքէշը բուղիկեար
օլուպ. պաղըլար թարաֆընտան, կէնճ վէ կիւզէլ օլ-
մասընտան պիլ իսթիֆատէ, պուլունտուղու միւշկիւլ
վաղիյէթտէն գուրթուլմաղ, քէնտի էլինտէ օլտուղու-
նը պէյան, եանի ալէմը ֆահշիյաթէ տուխուլ իթմէք-
տէն պաշղա չարէ օլմատըղընը, քէնտիաինէ լիսթար
իտիլտի:

Աւելուսթինա . էվլատընըն միւսթագպէլինի քեր-
լէթմէմէք իշին , օ անէ տէյին հէր նէվի սէֆալէթէ ,
գահրիման քեարի պիր սէպաթլա կէօյլիս կէրէրէք ,
նամուսընը մուհաֆաղա իտէպիլմիշ իքէն , նիհայէթ
թահամմիւլ իտէմէյուպ մաղլուպ օլտու , աղըպէթ բէն-
չէյի զարուրէթ , մէզպուրէյի կիրտապը ֆահշիյաթէ
տօղրու սիւրիւյիւպ կէօթիւրտիւ , շէօյլէ քի կէնճ գա-
տըն , կիւնիւն պիրինտէ քէնտիսինի իզմիր շէհրինտէ ,
ղայէթ կիւղէլ վէ միւքէլլէֆ պիր խանէտէ , վէ էշեայի
նէֆիսէ իլէ միւղէյէն պիր օտանըն տէրուինտէ պուլ-
տու . մէզպուրէ արթըգ համուս բէրտէսինի տիւրմիւշ ,
վէ էսվապը ֆահշիյաթը լապիս օլմուշուտը . . .

Աւելուսթինա , իզմիր շէհրինտէ վազը ֆահիշէ-
խանէլէրին պիրինտէ պուլուհույօրուտը . . . մէզպուրէ՝
մահալի մէզքիւրտէ պիր քաշ այ գալտըդտան սօնրա ,
տայիմա մահղուն վէ միւքէտտէր օլտուղու հալտէ իս-
կէնտէրէյէ կիթտի իսէ տէ , եինէ պահաը նահէմլարը-
նըն՝ բէնչէյի զուլմուհտան եաղասընը գուրթարամա-
տը . . .

ԲԵՏԵՐ ԻԼԷ ԷՎԼՍՏ

Դարկյնի քերտմէ մալիւմ օլտուղու կիպի , նիգօլա
Տիմաս՝ մաշուդէսինին սաքին օլտուղու դուլիպէտէ ,
եիրմի պիր կիւնտէն կէլէճէյինի վատ իթմիշ իտի . ֆա-
ղաթ հայլապը մէրգոււմ ինսաֆ իտէրէք՝ կիւնէլէրի եըլ-
լարա թահվիլ իթմէյուպ , ահճադ եիրմի պիր այտան
սօնրա կէլմիշ իտի :

Նիգօլա Տիմաս կէնճ վէ տինճ օլտուղու հալտէ , վաղ թըլըլա թէաշիդ վէ սէֆահաթ իլէ քէսպը իշթի-հար իթմիշ օլտուղու շէհիրէ ավտէթ իթմիշ իտի , սէ-ֆիհը մէրգում, եիրմի պիր այ զարփընտա միւթէատ-տիտ շէհիրլէրի կէզիպ տօլաշարտդ , պիր չօգ մուզաֆ-ֆէրլիյէթէ մաղհար օլմուշ օլմալըլտը , քէնտի քիւս թախ վէ ճէրպէզէլի թապիյաթըլըլա , քիմ պիլի տա-հա քաշ նէֆէր փըրանձինիէր աղլաթմըշ ... վէ տիկէր նէչէ նէչէ Աւկուսթինալէրին աղուշլէրինտէ պըրադ-մըշտը ...

Նիգօլա՝ վարօրտան չըգտր չըգմաղ մէգքիւր գու-լիպէճիյէ գօշտու , հայլաղը մէրգում, պէտպահա Աւ-կուսթինայը՝ էվլատըլըլա պէրապէր , հէնուզ մահալի մէգքիւրտէ զանն իտիյօրտը ... Աւկուսթինանըն գօն-շուսընտան , վէ ալէլիւստու իհթիյար Բանաէլինին ֆամիլեստընտան , մէզգուրէնին , տէրէճէլի Նիհայէտէ պիր մէյուսիյէթ իլէ տիւշտիւլիւ ֆահշիյաթ կիրտա-պընտան մատէ , պաշընա կէլէն տիկէր ֆէլաքէթլէրին թէֆէրրուաթընը տալմուշ օլտուղու կիպի , չօճուղուն պուլունտուղու խանէնին նէրէտէ օլտուղունը տախի խապէր ալմըշ ըտը :

Շու նօղթայը իյթիրաֆէ մէճպուրըղ քի , մէրգում վահշի ճանվէր , Աւկուսթինանըն՝ էվլատընտան այրը զալմըշ օլտուղու գաղիյէսի , վիճատընը պի հուղուր իթմէյէ պաշլամըշ իտի իսէտէ , ֆաղաթ պու հըսսիյաթ չօգ սիւրմէյիպ . անըն եէրինէ հիտաէթ գայլմ օլմուշ ըտը . չիւնքի մէրգում , մուրուր իաէն եիրմի պիր այ պիր միւտաէթ զարփընտա , մաշու գէսինին՝ տիկէր փը-րանձինիէրէ տախի վալիտէ օլմատընը իհթիմալտէն

տուգլարը, պէյնէրինտէ ճէրիյան իտէն աթի իւզ զիքը մուհավէրէտէն անլաշըլըր:

Նիգօլա — վայ՝... տէմէք օլուր քի բէտէրինիդին իսմիլիէանրի տիր... էօյլէ մի, վէ զանն իտէրսէմ մա-
ղաղասը տախի...

ՄԻԻՍԻԻ ՄԻԲԵԼՈՅՍՍ

Միքէլինօս — (մուխաթիպինին սէօղիւնիւ դաթ ի-
տէրէք) էվէթ էֆէհտիմ, Հանրի թէսմիյէ զըլընըր-
տը... իհթիմալքի բէտէրիմի թանըյօրսուհուլ,

Նիգօլա — շախսէն թանըմամ, ֆադաթ բէտէրիմ
օն պէշ սէնէ դատար օ մաղաղատա տէլլալըզ իթմիշ
օլմասըլըլա, չօդ տէֆա Հանրի իսմինի իշիթմիշիմ, լա-
քին... պու. իսմ...

ատոտ իթմէքլէ, արթըդ մէղպուրէյի արայըպ պուլմագոտան սարֆը նազար իթմիշ խաի:

Էղծիւմլէ նիգօլա, էվլատընըն, նէ բէտէրինի՝ վէ նէ տէ վալիտէսինի թանըր օլտուղունտան. կիւնիւն պիրինտէ՝ հէր նէվի ճինայաթը իրթիքեապ իտէպիլիր օլտուղունը... միւլահաղա իտիյօրուտը:

Նիգօլա Տիմաս. սապըդ մաշուգէսի իլէ էվլատը հադդընտա պու մալիւմաթը ախլ իթաիքտէն սօնրա պիր օթէլէ վարտը, վէ էօյլէն թաամընը իտուպ հէման տըշարը չըդմագ իւզլէ իքէն, օթէլին սահիպի պուլունան միւսիւ Միքէլինոս նամ շախս, մէրդումը գարշըլայարագ՝ քէմայի նէղաքէթլէ պիր սիկարա թագտիմ իթաի. միւսիւ Միքէլինոս, եէնի միւշթէրիլէրի, պու սուրէթլէ թալթիֆ իթմէնին՝ ֆայիտէտէն խալի օլմայաճաղընտ գանտոթ կէթիրմիշ խաի:

Նիգօլա — թէշէքքիւր իտէրիմ — տէյուպ սիկարայը գապուլ, վէ օթէլ սահիպլինին թագտիմ իթմէքտէ օլտուղու ոթէշտէն եաղարագ՝ մէրդում իլէ պիր քաշ սէօղ միւպատէլէ իթաի. վէ պիրէր գատէհ պիրա ըսմարլայըպ այագ իւստիւ իշտիքտէն սօնրա, թէքրար տըշարը չըդմաղա հաղըրլանմագտա իքէն, միւսիւ Միքէլինոս, միւշթէրիսինին հիւսնի թէվէճճիւհինի ճէլպ իթմէք նիյէթի իլէ. քէնտի տախի պիրա ըսմարլատը, վէ էկէր միւսաատէսի վարրոտ՝ աղըճըդ օթուրուպ գօնուշմալընը բէճա իթմէսի իլէ, Նիգօլա՝ մէրդումըն թէքլիֆինի գապուլ իտէրէք, պիր սօֆրանըն էօնիւնտէ օթուրտուլար:

Գատէհլէր պիր քաշ տէֆտ տօլուպ պօշանտը. շու հալտէ՝ մէրդումանըն հէման եէքաիկէրէ տօսթ օլ-

Միքէլինօս — էվէթ պու խաբ... հիւրմէթլիւ բէ-
տէրիմին իսմի տիր, պուճտան ագտէմ միւշթէրիէրիմ-
տէն պիւրինին թաւսիյէսի իլէ, կիւղէլ պիր չօճուդ վաֆ-
թիդ իթտիմ, վէ միւթէվէֆա բէտէրիմին զիքրի ճէմի-
լինէ հիւրմէթէն, մասուճը մէրգուճը Հանրի թէսմիյէ
իթտիմ... .

Նիգօլա — Ֆադաթ բէճա իտէրիմ, չօճուղա պու
իսմի վէրմէնիդին սէպէպի նէ խաի:

Միքէլինօս — աճայիպ, սէպէպի բէք սատէ տիր,
պէնտէնիդ թէէհիւլ իթմէմիշիմ, վէ տիւնեատա բէտէր
ու վալիտէմտէն մատէ հիշ պիր ագրապամ եօլ իքէն,
անլէր տէ վէֆաթ իթտիլէր, իմտի չօճուղա պու իսմի
վէրմէքլէ, էպէվէյնիմի (ծնողք) իհեա իթմիշ օլտուճ,
էվէթ միւսիւ, բէտէրիմին իսմի Հանրի տիր. վէ տօլ-
րուլը սէօյլէմէք իլին, վաֆթիդ իթտիլիմ պու չօճուդ,
մալիք օլտուղու հիւսնի ճէմալի իլէ, հէր հալտէ բէտէ-
րիմին նամընը հայիդ օլմաղա շայան տըր...

Միքէլինօս, պու սէօղլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա,
ազիմ պիր մէսրուրիյէթլէ իլավէյի մէգալ իտէրէք,

— Էկէր արզու պույուրուրսանըղ՝ պու ագչամ
պիրլիքտէ չօճուղուն պուլունտուղու խանէյէ կիտէրիդ,
վէ իշթէ օ վադըթ սիդ տախի պիդզաթ սէօղլւմի թաս-
տիդ իտէճէքսինիդ — տէտի:

Նիգօլա — տէտիլինիդ խանէ Պէյ օղլունտամը տըր,
Միքէլինօս — էվէթ, հաթտա պուրայատա եա-
գըն տըր:

Միքէլինօ, սէօղլունէ տէվամ իտէրէք, Սաղտըճ
(կնքահայր) օլտուղու չօճուղըն պուլունտուղու խանէնին
դօդաղը իսմինի, վէ էվին նօմէրօսընը տախի Նիգօլայա
թարիֆ իթմէյէ ունութմատը:

Պադաթ նէ զարիպ թէսատիւֆ, Նիգօլա Տիմաս,
իհթիյար Բանտէլինին Ֆամիլեասընտան ալտըղը մաիւ-
մաթը սահիհէ միւճիպինճէ, Միքէլինօսըն թահտը հի-
մայէթինտէ պուլունան, վէ Հանրի թէսմիյէ գըլընան
չօճուղըն, էօղ պէ էօղ քէնտի էվլատը օլտուղունա
գաթան շիւպհէսի գալմատը. մէրգուճ, մահուղիյէթին-
տէն նաչի պու հալի քէթմ իթմէք լաղըմ իտիլինի ունու-
տարագ, Միքէլինօսըն պօյնունա սարըլտը, վէ պէլքի
եիւղ տէֆա մէրգուճը բուս իթտի:

Պատէհու իթմիշ օլտուղու պու թէտպիրսիլլի
անլատը, վէ խաթասընը թասիլիպ իթմէք Նիյէթի իլէ
թէլաֆիդընը թէպտիլ իտէրէք. սարխօշ օլտուղու
հասէպի իլէ պէօյլէ մինասիպէթսիդ պիր հալտէ պու-
լունտուղունը, իթիդար եօլլու Միքէլինօսա իֆատէ, վէ
մէրգուճը պու խուսուստա իղնա իթմէյէ մուվաֆֆադ
օլապիլտի:

Եէվմը մէղքիւրին ագչամըսը, միւսիւ Միքէլինօս
վատի միւճիպինճէ Նիգօլա Տիմասը, չօճուղուն պու-
լունտուղու էվէ կէօթիւրտիւ. վէ պու եէնի տօսթունը
Ֆամիլեայէ թագտիմ իթտի, մէրգուճէլէր, Նիգօլանըն՝
պիդզաթ Հանրինին բէտէրի օլտուղունը ալա պիլմէ-
տիքլէրի հալտէ մէրգուճը թալթիֆ ու թալիմ իթմէտէ
գուսուր իթմէտիլէր, պատէհու միւսիւ Միքէլինօսըն,
պէտպահա Սւկուսթինանըն եէրինէ կէթիրմիշ օլտու-
ղու սիւտանա, Հանրի՝ գուճաղընտա օլարագ օտայա
կիրտիլնտէ, Նիգօլա, չօճուղու գուճաղլայըպ, շէֆ-
գաթը բէտէրանէ իլէ բուս, վէ մէլէք կիպի կիւղէլ օլ-
տուղունը իղրար իթտիքտէն սօնրա,

— Կէօղլէրինտէն պէլլի քի, զայէթ օյանըգ վէ

աթէշ բարչասը պիր շէյ օլաճադ — տէտի :

Նիդօլա Տիմաս, պիր հըսսը ֆէվգէլատէ իլէ պու սէօլլէրի սօյլէյիւպ, էվլատընըն միւսթադպէլի հադգընտա, հադըզի պիր իսթիսրաճաթտա պուլունմուշ օլտու, զիրա նասըլլքի պիլիրիզ, պու չօճուգ՝ հադըգաթէն տէհշէթլիւ պիր աթէշ օլուպ՝ նէշէ նէշէ ճանլար եսդտը :

Պու պիրլինճի զիյարէթտէն սօնրա Նիդօլա արթըգֆամիլեա իլէ տօստլուգ բէյտա իտուպ, Հանրինին պէշ եաշընտա դատէմ պաստըզը միւտէթէ գտաար, պիր սուրէթը միւնթադամատէ մէզքիւր խանէյէ կիտիպ կէլմէյէ պաշլատը, մէրգուճ՝ թէշէպալիւս իթմիշ օլտուզը ախըուիթատէն մէմուլին զայրի օլարադ մուվաֆագըյէթ պուլմուշ օլտուդունտան, թէայիւշիւնի թէէմին իթմէքլէ կիւնտէն կիւնէ քէսպը իթիպտը իթտիյինի կէօրիւպ, տէրունը տիլտէն մէմուսն օլույօրուտը :

Հանրի, հէնուզ պէշ եաշընտա օլտուզու հալտէ, Նիդօլայը առէթա ամճասը կիպի սէվմէքտէ, վէ էքսէրիյէն մէրգումըն տիզի իւզէրինէ սըչըրայարադ — սէվկիլի ամճամ՝ պէնի կէզմէյէ կէօթիւրիւր միսին — տէմէքտէ իտի, մէրգումըն օ սինտէ օլարադ էվլին իշինտէ սըգըլտըզը, վէ սէրպէսթ եաշամադ իսթէտիյի տըգգաթէ շայսն տըր, Հանրի, հիւսնի ճէմալի, ազլու զէքեավէթի, վէ տիլպազլըզըլըլա ումումըն հիւսնի թէվէճճիւհինի ճէլպ իթմիշ իտի, ֆիլ հադըգա մէրգում օ սինտէ, Բումճա վէ ֆըրանսըլճայը, շայսնը հայրէթ օլաճադ տէրէճէ ֆասիհ օլարադ թէքէլլիւմ իթմէքտէ իտի :

Նիդօլա Տիմաս, ֆամիլէանըն տօսթը օլմազըլա՝

քիչիւք Հանրինն թալիմ ու թերպիյէսի խուսուսընը
տէրիւհաէ, վէ մէքթէպ մէսարիփաթընը քէնտիսի
թէսվիյէ իթմէսի իշին, տօսթը Միքէլինօսա րէճա իթ-
միշ օլուպ, մէրգուս թարաֆընտան պու արզուսը գա-
պուլ օլունմուշ իտի...

ԴԸՍԽԸ ՍԱՆԻ

1866 ՍԷՆԷՍԻ

Մ Ա Ն Ա Տ Ա Ր Զ Օ Ճ Ո Ի Ք

Հանրի, էօյէ վալիտէսի մատամ Բէնէլօպէնին խա.
նէսինաէ, խուսուսի մուալիմէր մարիֆէթի իլէ հայլը-
ճա թէգաւորւմ իթմիշ, վէ մէզպուրէնին (Եօրիօս ֆէն-
տալի) նամ գէվճէսի, ետնի էօյէ պտպտսընըն մախլա-
սընը իհրազ իթմիշ իտի:

Նիգօլա Տիմաս, իւշ սէնէ գատար Հանրինն հաֆ-
թալըզլարընը թէսիյէ իթտիքտէն սօնրա, իշինն ֆէ-
նա հալտէ պօզուլմասրյըլա արթըգ պիր բարա վիրէ-
մէզ օլտու: Հանրի՝ հէնուզ եէտի եաշընա գատէմ պա-
մըշ իքէն, Նիգօլա՝ պիր բարասըզ գալմըշ օլտուզու
հալտէ Բարիզէ կիթմէյէ մէճպուր օլմուշ, ֆադաթ չօ-
ճուզըն թալիմ ու թերպիյէսինէ տէվամ իթմէլէրի իշին,

մերգումըն՝ կիւյա էպէվէյնի պուլունան քիմնէլէրէ ըէ-
ճա իթմիշ խոխ:

Հանրի, զն պիր եաշընա վարանա գատար, համիսի
պուլունան Միքէլինօսըն սայ ու զայրէթի իլէ, թալիմնւ
թէրպիյէսինէ տէվամ իտիլտիյինտէն, մերգում՝ հէման
օսինտէ Բում, Ֆըրանսըզ, վէ Ալէման լիսանլարընա
պիր սուրէթը միւքէմնէլէտէ աշինա օլտուգտան մա-
տէ, խուսուսի օլարագ սէվտիյի թալեաննճայը տալի,
բէք կիւզէլ թէքէլլում իթմէքտէ խոխ, մերգում՝ զն
պիր եաշընտա օլտուղու հալտէ՝ ըիւշտի՝ պիւլիւզէ՝
վասըլ օլմուշ տէլիգանլը կիպի, ազիմ պիր շէվգ ու խա-
հիշ կէօսթէրմէքտէ խոխ:

Պու էսնատէ պիր կիւն տօսթունըն պիրի իլէ կէօ-
րիւշմէքտէ իքէն, վէլէտի զինա օլտուղունը քէնտինէ
իթթար իտիլտիյինտէ, մերգում՝ պու հազարաթէ
թահամիւլ կէթիրմէզ պիր հալէ տիւշար օլտու...

Հանրի, զէքի պիր չօճուգ օլմաղըլա, զաթէն պու
խուսուս հազգընտա շիւպհէլէնէրէք, քէնտի մաղիսինի
(անյեալ) անլամաղլըղա սօն տէրէճէ մէրադ. իթմիշ
խոխ, կիւնիւն պիրինտէ՝ քէնտինտէն տէօրտ եաշ պէօ-
յիւք օլան պիր բէֆիղլինտէն տալի այնի հազարաթը
իշիթտիյինտէ, հիտէթինտէն աթէշ քէսիլտի, վէ ար-
գատաշընըն պօղաղընտան գալլոյարագ եէրէ չարթ-
տը, պիշարէնին եիւզիւ կէօղիւ դան իլէ միւլէմնա օլ-
մուշ ըտը:

Պու միւնաղանըն սէպէպի իլէ էրթէ կիւնի մէճ-
րուհ տէլիգանլընըն բէտէրու վալիտէսի, մատամ Բէ-
նէլօպէնին խանէսինէ կէլէրէք, պիզլաթ Հանրինին
մուվաճէհէսինտէ մէզպուրէյէ,

— Մատաւ, սէն տիւանէ՞ մի օլտուն, պու զօգագ հայլաղընը նէ տէյիպ տէ գայըրըյօրսունուղ, քիմ պիլիը հանկը ֆահիշէնին բիշի տիր, էկէր նամուսը ատէմ էվլատը օլայըտը, չօճուղումուղը պու հալտէ թէրէլէմէզ իտի, — տէյէրէք Հանրիյի թահգիլը իթտիլէր:

Հանրի, քէնտինին քիմ օլտուղունա արթըգ շիւպհէսի դալմայըպ գըսա քէստի, վէ տիկէր պիլը օտայա կիրուպ, պէտպահալըղը իշին հէճնկիւր հէճնկիւր աղլատը...

Հանրինին եէտը զատատարանէսի իլէ ճէրիհէտար օլան չօճուղ, հէնուղ օն պէշ եաշընտա օլուպ, վալիտէսինին եէկեանէ իւմիւտի, վէ թէսէլլիսի իտի... պիշարէ չօճուղ՝ դալտըրըմըն թաշլարընա չարըրլմասըյըլա պէյնինտէ իւֆնէթ արըղ օլարագ, թէհլիքէլի սուրէթտէ խասթալանմըշ ըտը, մէրգումըն բէտէր ու վալիտէսի ֆըդարա օլտուղլարընտան, միւսիւ Միքէլինօս, խասթայը հէր վէչհիլէ գայըրմաղա մէճպուր օլմագլա պէրապէր, Հանրինին պու հիտտէթ ու շիտտէթը զալիմանէսինտէն գօրգմաղա պաշլատը...

Հանրի, պուլունտուղու վաղիյէթի բէք ալա անլամըշ, վէ միւսթագպէլի քէշֆ իթմիշ օլմաղըլա, էօյէ պիլը վալիտէնին բէնշէյի աղապընտա գալմագտան իսէ, մէգըիւր իսանէյի թէրք իթմէք քեարը աղիլ օլաճաղընը, միւլահաղա իթմէքտէ իտի...

Հայլաղը մէրգում, զաթէն քէնտինին բէտէր ու վալիտէտէն մահրում օլտուղունա դանաաթ կէթիլմիշ օլմաղըլա, հէման մուֆարէգաթ իթմէնին գարարը դաթիսինի վիրուպ պիթիլտի, վէ պիլը քաշ կիւն սօնրա աղ չօգ քէնտիսինէ հէմ հալ՝ վէ օն իքի եաշընտաօ-

ՀԱՆՐԻ ԱՄԵՐԻԳԱՏԱ

1869 թէնէսի քեանուներ սանինին իւշիւննի կիւնի
սապահէլէին էրքէն, օն տէօրտ եաշընտա տէլիգանլը-
նըն պիւրէ, այադլարը չըպլադ օլտարադ, վէ պիֆուլթուր
պիր հալտէ, միւճթէմայի Ամէրիգատէ վադը, Մօնթ-
րէալ նամ պէլտէնին չըմէնտըֆէր մէվգըֆը Գարըսըն-

ՀԱՆՐԻ ԱՄԵՐԻԳԱՏԱ

տան տըշարը չըգայօրուտը, պէլտէյի մէգըիւրէնին՝ թի-
ճարէթ նօգթէյի նաղարընճա մէշհուր օլտուղու մալիւմ
տիր,

Մօնթրէալըն հէվասը պիւթիւն եաղ սէրին օլտու-
ղու կիպի, գըշըն տալսի ֆէնա հալտէ սօուգ իտէր,
հէր քէս շիտտէթը պէրուտէթտէն հըֆղ օլունմագ իշին
Գալըն բալթօլարա սարըլմըշ իքէն, մէրգուլմ օն տէօրտ
եաշընտա զաիֆ տէլիգանլը, սայքի չըր չըպլադ օլտու-
ղու հալտէ, **Պճիւղլի պիր իւճրէթ իլէ եիւքիւնի թաշը-**

լան Բավլի նամ պիր բէֆիգի իլէ , 1866 սէնէսի Մարտը-
նըն սէքիղինտէ , Օն պիր եաշընտա օլտուղու հալտէ ,
Ամէրիգայէ մի թէվվէճճիւհէն պիր սէֆինէյէ բագիպ
օլտու , մէրդում , Ամէրիգատա զէնկին վէ պահտըեար
օլաճագլարընտ տայըր , արգատաշը պուլունան Բավ-
լլիլի էյիտէն էյի դանտըրմըշ ըտը :

Հանրի , եօլ մէսարիֆի իշին լաղըմ կէլէն ագճէյի
տախի թէտարիք իթմէնին եօլունը պուլտու , չէօյլէ քի
հայլաղը մէրդում , համիսի միւսիւ Միքէլինօսըն սատէ
տիլլիյինտէն իսթիֆատէ իտէրէք , նասըլտա մաղաղատա
եալընըզ գալմաղա մուվաֆֆագ օլապիլմիշ , վէ սան-
տըղըն սնահատարընը պուլուպ աշմագլա , տէրունինտէ
պուլունան 350 յիրա գատար պիր մէսլաղը քեամիլէն
աշըրմըշ ըտը , շու տախի մալիւմ օլա քի՝ մէրդում
հայլի վագըթտան պէրի , պու սըրգաթը թասավվուր
իթմէքտէ իտի :

Հանրի , բարալարը ճէպինէ եէրլէշտիրտիքտէն սօն-
րա մաղաղատան տըշարը չըդտը , վէ գօրգույըլա գա-
րըշըգ պիր մահզուզիյէթլէ ալէթ թաճիլ զօգագլարը
կէշիպ կիտիյօրուտը :

Թամ պու էսնատէ՝ վաբօր հարաքէթինէ իյմա իթ-
մէք իշին տիւտիւք չալմագտա , վէ Հանրի տախի , բէ-
ֆիգի Բավլի իլէ վաբօրա կիթմէքտէ իքէն , Պէյ Օղլուն-
տա (Բանայիյա) նամ Բում քիլիսասընըն գամբանասը
տախի , հազին հազին չալընմագլա , Հանրի Բըրանձինինին
իլք գուրպանը օլան պիշարէ չօճուղըն , ճէնազէ ալա-
յընըն կիւղար իթտիյինի պէյան իտիյօրուտը ...

մագ իշին, ան պէ ան պիր Եօլճունուն վիրտտինտէ ին-
թիզար իտլյօրտտը, պիչարէ չօճուղըն նաղիք վիճուտի,
պէլտէյի մէղքիւրէնին սէրտ հէվասընա ալըչըդ օլմա-
տըղընտան, Եաբրաք կիպի թիթըէմէքտէ, վէ սօն տէ-
րէճէ զասփէթինէ նաղարէն, կէրէք քիսէսինին՝ վէ կէ-
րէք իշկէմպէսինին պօշ օլտուղու անլաշըլմագ տա իտի:

Շըմէնաըֆէր մէվզըֆընտան կէչէն Եօլճուլար,
մէրդում Եալըն ալագ չօճուղըն, վալէյլալէրինէ (աղա-
ղակ) Եհէմիյէթ վիրմէյուպ, Եիւրլէրինի պիղզաթ քէն-
տիլէր կէօթիւրմէքտէ իտիլէր, շու հալտէ չօճուղըն
մէյուսիյէթի, տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլմուշուտը:

Պիչարէ, 28 սաաթտան պէրի աճ օլուպ, հէման
պալըլմագ մէրքէզինէ կէլմէքտէ, վէ աճլըգտան նաչի
զիհնի գարըլմագտալըտը...

Մէրդում օն տէօրտ Եաչընտա չօճուղ, շու հալի
բիւր մէլալ իշինտէ կէչիրաիյի 28 սաաթ պիր միւտէթ
զարֆընտա, մէյուսիյէթինտէն նաչի պիր քէօբէյին աղ-
ղընտան գարմըշ օլտուղու պիր քէմիք բարչասընտան
մատէ, աղղընա պիր շէյ գօյամամըշ իտի...

Պիչարէնին տիղլէրի թիթըէտիյինտէն ալագ իւսթի
տուրամայուպ պիր տիլարէ տաԵանտը, վէ պինլէրճէ
մէթրուք չօճուղլար կիպի, քէնտինին տալի պիր թէ-
աչիւքտէն թէվէլլիւտ իթմիշ օլտուղու իշին, թէրք Ի-
տիլուպ Եիւղ իւսթի պըրագըլտըղընը տիւչիւնմէյէ
պաչլատը... մէրդում պու միւլահաղտտէն սօնրա,
զիհնինտէ թասավլուր իթտիյի գարարը տէր հալ թէպ-
տիլ իթտի...

Գ Ա Ր Ա Ր

Չօճուգ, նակէհան մահալի մէղքիւրէ եագըն պիր լօգանթայա տօղրու իլէրլէտի, լօգանթանըն տէրու- նինտէ եալընը պիր միւշթէրի պուլունուպ, քէմալի իշթահա իլէ թաամ իտէյօրուտը:

Ո անտէ՝ լօգանթաճը, տիւքեանաա պուլունմա- տըղընտան, եալըն այագ վէ պաչը աչըգ օլան պու հայլաղըն, կէլիպտէ՝ մասանըն էօնիւնտէ, վէ միւշ- թէրիսինին թա եանը պաչընտա օթուրտուղունը, վէ չըպլագ այագլարընը սէթր իթտիյինի կէօրմէմիշ իտի:

Ֆիլ հագըգա՝ սէֆալէթ սէպէպի իլէ չէհրէսի քիւլ րէնկի քէսպ իթմիշ օլան մէղքիւր տէլիգանլընըն, նասիյէյի հալինտէ՝ պիր նէվի մէլահաթը միւտհիշէ միւշահատէ օլունմագտայըտը:

Մէրգումըն՝ շապգասը օլմատըղընտան պաչը աչըգ իտի իսէ տէ, ֆագաթ իշէրի կիրտիյինտէ՝ շապգասընը չըգարմըշ օլտուղու տախի, իհթիմալտէն պախտ ատտ օլունմաղըտը:

Մէրգում տէլիգանլը, կէրէք դունագլըղընտան՝ վէ կէրէք պահաընըն եավէրլիյինտէն, չըպլագ այագ- լարընը, թաամ իթմէյէ տալմըշ օլան միւշթէրիյէ կէօս- թէրմէտիյի կիպի, հէման արգասընտան իշէրի կիրէն Լօգանթաճընըն, հաղարը տըգգաթընտան տախի սէթր իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշ իտի, չէօյլէքի՝ Լօգան- թաճը, մէրգումը ատի պիր հայլաղ զանն իտէճէք եէր- տէ, եա մէրթէպ թալէպէսի, վէ եախօտ համուսը պիր ֆամիլեա էվլատը օլաճաղընա դանաաթ կէթիրմէրլէ:

— Նէ՞ իսթէյօրսունուղ օղլում — տէյու սուալ

ի թտիյինտէ, ֆաղբը տէլիգանլը, ասլա ֆուլթուրունը պօղմոյարագ հալալէթլի պիր սէտայըլա,

— Թաամլարընըղըն էն ալասընտան կէթիրին — տէտի:

Լօգանթածը, պու կէնճ միւշթէրինին էմրի միւ-
ճիւպլինճէ, արդա արգայա իւշ թապագ եէմէք կէ-
թիրտիքի, տէլիգանլը՝ հէման ճիւմլէսինի տէ սիլիպ
սիւքիւրտիւքաէն սօնրա, պիր թապագ տահա ըսմարլա-
տը, Լօգանթածը՝ մէրգումըն շիշ պօղալըղընտ էվէլա
թաաճիւպ, վէ սօնրա տաիսի շիւպհէյէ զտհիպ օլարագ,

— Զանն իտէրսէմ պու թապաղըտա սիլիպ սիւ-
բիւրէճէքսինիզ, պէշինճիյի տէ հաղըրլայըմ մը — տէ-
տիյինտէ, Տէլիգանլը, սիյահ պիր էթմէք բարչաօրըլ-
լա թապաղը սիւտի, վէ թէպէսսիւմ իտէրէք,

— Հայրը հայրը, թէշէքքիւր իտէրիմ, օ գատար
շիշ սօղաղ տէյլլիմ — տէտի:

Տէլիգանլը, Լօգանթածընըն թաաճիւպինի հաղըլը
կէօրիւպ, թէքրար թէպէսսիւմ իթտի, ֆաղաթ պու
թէպէսսիւմ, վիճտան պիհուզուրլուզունտան նէշաթ
իթմիշ օլմաղըլա՝ մահղունանէ իտի, զիրա մէրգում,
եէտիյի թաամլարըն պէտէլինի էօտէմէք իշին ճէպլին-
տէ պիր մանկըր պիլէ օլմատըղընտան, օ անտէ իպլիսա-
նէ պիր թաասվիւրաթտէ պուլունույօրուտը:

ՅԱՃԻԱ ՎԼԻ ԳՕՄԵՏԻ ԻԼԼԻ ՄԻԻԽԹԵԼԻԹ

ՊԻՐ ՄԵՆԶԱՐԻ

Լօղանթաճընըն տիկէր միւշթէրլաի թաամընը պի-
թիրմիշ օլուպ դահվէ ըամարլատը. վէ սիկարասընը
թիւթաիւրմէյէ հաղըրլանտը.

Ֆադաթ օ անտէ մէրգումըն բարա քէսէսինապէ-
տիա օլմուշուտը, դիրա պիշարէ ատէմ սիկարասընը
եադմադ իշին էյիլիպ աթէշ արատըղընտա, թա եանը
պաշընտա օթուրան, վէ եան քիսէճիլիքտէ մէհարէթը
Ֆէվպէլատէսի օլան հայլաղ, եէրտէն թօլլամըշ օլտու-
ղու եանմըշ սիկարալարտան պիր սիկարա եարըպ եադ-
մըշ օլմաղըլա, սիկարասընը մէրգումա թագալիմ իթ-
միշ, վէ թարիֆի նագապիլ պիր էլ չաբըղըղըլըլա,
թամ օ տաղըղատա պիր թաղըրիպ հէրիֆին բարա քի-
սէսինի աշըրմըշ ըտը, քիսէնին իշինտէ ալթը Տօլսը
մըգտարը ագճէ պուլունմադ տայըտը.

Պիշարէ ատէմ, եէտիյի եէմէյին բարասընը վիր-
մէք իշին այաղա գալգաղըղընտա, թապիյի բարա քի-
սէսինի ճէպինտէ պուլամայուպ, յիմէքտէն վուրուլ-
մուշ կիպի տօնա գալտը, Լօղանթաճը իսէ պու հալի,
մէրգումըն տէսիսէքեարըղընա համլ իտէրէք հաղա-
րաթէ պաշլատը, վէ թարաֆէյի պիր մըգտար տիլ
միւնաղասը վուգու պուլտուգտան սօնրա, եէքտիկէրի
իլէ տէօյլւմէյէ պաշլատըլար...

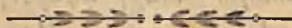
Պու միւնաղասընըն ասըլ սէպէպի օլտն եան քի-
սէճի սէօղէ միւտաիլէլէ իտուպ՝ մէրգումա, պունտան
պէօյլէ տըգգաթըլա տալրանմասընը, վէ պիր տահա

բարասըղ զօդաղա չըդմամասընը նասիհաթ իթ տիքտէն սօնրա Լօգանթ թմըյա խիթ ապէն:

— Միւսիւ, պու ատէմին եագասընը պըրադ, պէյիս եօդ... եիտիյինին ագճէտինի պէն էօտէրիմ... իհթիմալքի եանընտա բարասը օլմատըղընը պիլմէյօր- ուտը, տիւնեա տըր պու, պէօյլէ շէյլէր օլապիլիւր, հաթտա պէնիմտէ պաշըմա կէլմիշ տիր, ալէլ խուսուս, պու զաթ, նամուսը պիր ատէմէ պէնղէտիյինտէն, պու մէրթէպէ հագարաթա շայան տէյիլ տիր զանն իտէրիմ — տէտի:

Զէվալը ատէմճըաղ, աղիմ պիր էնտիշէ իչինտէ պուլունմագլա հիտտէթինտէն աղլամայա պաշլատը, վէ պիր բարասըղ գալտըգտան մատէ՝ տայագ տախի եէ- մէսինէ սէպէպ օլան հայլաղ եան քիսէճինին էօնիւնտէ պօյնուընը էյէրէք, պէյանը թէշէքքիւր իթ տիքտէն սօնրա, քէնտիսինի միննէթտար դըլան պու ալիճէնապ, վէ խայըրխահ Տէլիգանընըն իամինի պիլմէք, վէ պիր կիւն միւսպատէլէ իթմէք իսթէյուպ:

— Միւսիւ, լութֆէն իսմի ալինիդի պէյան իտէր- միսինիղ — տէտիյինտէ, հայլաղը մէրգու՝ թաաղիմ իլէ պաշընը էյօտի, վէ պիլա թէրէտտիւտ — «Ալֆրէտ» գուլունըղ — տէյու ճէվապ վիրմէսի իլէ, իշպու սըր- գաթը քիսթախանէնին գուրպանը օլան շախս, մու- խաթ իսլինէ միննէթտարանէ պիր նիկեահ աթֆ իթ տիք- տէն սօնրա, Լօգանթատան մուֆարէգաթ իթ տի:

ՏԻԿԵՐ ՊԻՐ ՈՒՍԹԱԼԸԳ ՏԱՀԱ

Լօգանթաճը, կէնճ միւշթէրինին պու ալիճէնապանէ հարաքեաթընը թագաիր իտուպ, մէրգուճա հիւսնի նազար իլէ պագումազա պաշլատը քի, պու թէվէճ-ճիւհ՝ մէրգումըն պէտպահտըղընը մնճիպ օլտու:

Թարաֆէյն միւսպատէլէ օլունան պիր չօգ միւտահին քէլամէրին էսնասընտա, հայլաղը մէրգում, իր-թիքեապ իթտիլի ֆիլլի սըրգաթըն՝ էսէրինի, Լօգանթաճընըն կէօղլէրինտէն սէթր իթմէյէ զայրէթ իտի-յօրուտը...

Վաղըթ ագչամ օլուպ սուլար դարարտըղընտա, հայլաղը մէրգում՝ կէրէք քէնտի պօրճունը՝ վէ կէ-րէք ուլուվիլը ճէնապըյըլա հիմայէ իթմիշ օլտուղու... շախսըն, եէտիլի եէմէք բարասընը քեամիլէն թէտիլէ իթտիքտէն սօնրա, պէյթուլթէթ (քնակուլթեան) իթտի-յի մահալին՝ հայլըճա ուզագ օլմասը հասէպի իլէ կի-տէմէյէճէյինի, վէ էկէր Լօգանթատա պօշ պիր օտա վարըսա, կիչէյի օլատա կէչիրմէք արղուսընտա օլտու-ղունը պէյան իթտիլինտէ, Լօգանթաճը՝ հայլաղը մէր-գումըն թէքիլֆինի մէմնունէն դապուլ իթտի:

Լօգանթաճը, կէնճ միւշթէրինի իլէ պէրապէր, առէթա եիրմի սէնէլիք տօսթ, վէ եախօտ պապա օղուլ կիպի պիր սօֆրատա օթուլուպ թաամ իթմէքտէ իտի-լէր, Տէլիդանլը՝ միւթէմատիլէն մէրգումա շարապ իք-րամ իտուպ բարասընը վէրիյօրուտը:

Պու հալ իլէ թա եաթաճագլարը վաղթա դատար պիր եանտան չագընթըյա տէվամ, վէ տիկէր թարաֆ-տան նէվ պէ նէվ մատտէլէր հագդընտա միւքեալմէ

իտիլտի, Լօգանթաճը՝ պէօյլէ յախալէթլի պիր միւշ-
թէրիյէ թէսատիւֆ իթտիյինէ մէմնունէն, պատիհէվա
շարապլարը շողարագ նէշէլէնմէյէ, վէ ատէթա գա-
ֆայը թութմայա պաշլամըշ ըտը, զաթէն հայլաղը
մէրգուլմըն նիյէթի տախի, հէրիֆի սարխօշ իթմէքլէ
նէ գատար բարասը օլտուղունը, վէ նէրէտէ սազլա-
տըղընը ուսթալըղլա անլամագտան իպարէթ իտի:

Տէլիգանլը, օ կիճէլիք օտա քիրասըյըլա իշիլէն
շէրապլարըն բարասընը բէշինէն թէէտիյէ իթմիշ օլ-
տուղու կիպի. պէօյլուճէք պիր շիշէ շարապ կէթիրտէ-
րէք, անըն տախի բարասընը բէշին վէրտիքտէն սօնրա,
Լօգանթաճընըն գատէհինի լէպալէպ տօլտուրմայա
պաշլատը, մէրգուլմ՝ կէնճ միւշթէրիսինին թաւր ու
հարաքեաթընտան՝ վէ պէլիղանէ սէօզլէրինտէն զիյա-
տէսի իլէ խօշլանարագ, հէման տուրմամտընա իշմէյէ
պաշլատը, վէ օգատար իշտիքի, նիհայէթ զայ ագըլ
եհրէ տէվրիլիպ ույուեա գալտը:

Հայլաղը մէրգուլմ իտէ, թամ պու ֆըրսաթը կէօզ-
լէմէքտէ օլուպ, տէրհալ այաղա գալգտը, վէ պիշարէ
Լօգանթաճընըն եիւզ օթուղ ատէթ ինկիլիղ լիրասընը
սանտըղընտան աշըրտըլտան սօնրա, թաւլան կիպի
սէրի պիր հարաքէթլէ զօգաղա ֆըրլանտը, վէ կիճէնին
դարանլըղընտան պիլ իսթիֆատէ՝ քիմսէյէ կէօրիւն-
մէքսիզին ֆիրար իթտի:

Պու իքինճի սըրգաթըն ֆայիլի՝ պիղլաթ Հանրի
Փըրանճինի... օլտուղունը. դարլինի քիրամ էլպէթտէ
բէշֆ իթաիլէր:

ՄԻԻՍԻԻ ՄԻՔԵԼԻՆՕՍԸՆ ՅՅՕ ԱՏԷԹ ԼԻՐԱԼԱՐԸ

Հանրի, սէվտիյի տօսթը օլան Բալլի իլէ ֆիրար
իթտիյինտէ, միւսիւ Միքէլինօսըն սանաղղընտան ա-
ղըրաղը 350 ատէթ լիրալար ճէպինտէ պուլունույօ-

ՍԱԳՍՏԵՆԱԼԸ ՄԱՏՄԱԶԷԼ Ս. Ա.

լուտը, մէրգուսան՝ ուղադ պիր մահալէ կիթմէք նի-
յէթինտէ օլուպ, մէքթէպտէ օդուտու գլարը մուխթա-
սար ժօղրաֆիյատէ, կէօրիւլէն Ամէրիյա իամի, նապտ-
լը աղգդաթլարընը ճէլպ իթմիշ օլմաղըլա, հէման մա-
հալի մէղքիւրէ կիթմէյէ գարար վէրաիլէր:

Պաղաթ իզլէրինի պէլլի իթմէմէք իշիւն, Ամէրի-

հէսի օլմայոււյ, վէ կիճէնին դարանըղընտա Բապլի-
նին սիյմաւընը թէշիսի իտէմէյէրէք, մի թաաը վէչհ-
իւէ հաաաըղը ալթընտա սազլատըղը սիյահ գընըլ խան-
չէրինի, բէֆիզինին կէօյսիւնէ սաբլայը վէրտի:

Բապլի, քէնտինին քիմ օլտուզունը պէյան իթմէ-
մէք իշին հալընըղ պիր աճ չէքիպ, պաշգա պիր չէյ տէ-
յէմէտի, իշթէ Հանրինին սէվկիլի տօթըլ օլան պու
պէտպահա տէլիզանըլ, չէհիտանէ պիր սիւրի թի ին-
թիյար իթմէքլէ թէսլիմի բուհ իտիյօրուաը:

Հանրի, մէճրուհըն ֆէրեաաը սէտատընտան քիմ
օլտուզունը անլայընճա՝ թիյլէրի տիքիտի, վէ քէն-
տինտէն կէշմիշ պիր հալ իւէ բէֆիզինին ճէսէտի իւզէ-
րինէ աթըլարապ, չըլաըրմըշմաաընա ալտըլ տլաղ:

— Իմտաա իմտաա — տէյու հայգըրաը:

Գօնշուլար պու վէլվէլէտէն օյանարադ՝ մէրզումա-
նըն նէղտինէ դօշաուլար, պիշարէ Բապլի հալի նէղի-
տէ (հօղեաը) օլարադ հալընըղ:

— Օտամըղա կիրէն սարիք իհթիյար պիր աաէմ
իտի... — տէյէպիլիպ բուհընը թէսլիմ իթտի:

Իշթէ պու սուրէթլէ պիշարէ տէլիզանըլ, քէնտի
դապահաթընը պիլտիյինտէն, վէ Հանրինին՝ միւճէրրէա
հանըրմըշ օլտուզունա շիւպհէսի օլմաաըղընտան, — դա-
թիլ՝ իհթիյար պիր տաէմ իտի — տէմէքլէ, բէֆիզինի
մուհազդադ պիր թէհլիքէտէն դուրթարմըշ օլտու:

Պու էլէմիադ ֆաճիանըն մէնդարէսինտէն օն կիւն
սօնրա, տէլիզանընըն պիրի, պիր մէղար թաշը իւզէրի-
նէ ոււս բուս աղլամադտա, վէ քէնտիսինի իհաթա ի-
տէն տիլէնճիլէրէ սաաադա վիրմէքլէ, էօլէնին պէր
հայաթ պուլունան տօթըլ իշին տուա իթմէլէրինի
թալսիյէ իթմէրտէ իտի:

դայա վասըլ օլմադտան էվլէլ միւթէտտալիտ շէհրէրէր-
տէն, վէ դասապալարտան կէչմէյի միւթալի կէօրէրէք,
պու սայէտէ բէք շօք շէյլէր կէօրէրէլ միւթէրէպ (վօր-
ձառու) օլմուշլար իտի իսէտէ, հալպուքի հայլըճա մէ-
սարիֆ իթմէյէ մէճպուր օլտուդլարընտան, պուվլէյի
մալիյէլէրի զաաֆէ եիւզ թութմուշ իտի, մա մաֆիհ իբի
հայլաղլար, դայիաէյի թասարըրուֆա լայէթ իթմէլէրի
իլէ պէրապէր, Ըստամպուլտան մուֆարէգաթ իթաիքլէ-
րինտէն օն պիր այ սօնրա, ճէպլէրինտէ տնճուգ օթուզ
եէտի լիրա դալմըշ օլտուդու հալտէ, Ամէրիգայա միւ-
վասըլէթ իտէպիլմիշլէր իտի:

Շու հալտէ Հանրինին տօթթը Բալլի, կէրէք քէն-
տինին՝ վէ կէրէք արգատաշընըն պուլունտուդլարը
միւշիլիւ վաղիյէթի նաղարը արգգաթա ալարագ, եէտ-
լէրինտէ դալմըշ օլտն ճիւղլի պիր մէպլուլ իլէ, աղ
վաղըթտան տէրէճէյի նիհայէտէ սէֆիլ օլաճաղլարընը
քէշֆ իթմէքլէ, աղիմ պիր էնտիշէ իշինտէ պուլունու-
յօրուտը:

Միւթթագպէլին պու հալի եէս իշթիմալի, պիշարէ
Բալլինին զիհնինի դարըշարմըշ օլուպ, պիր տն էվլէլ
պաշընըն չարէսինէ պաղմագ էմէլի իլէ մէյուսանէ պիր
իշէ թէշէպպիւս իթտի, շէյլէքի՝ պիր կիճէ վէքիլսարճ-
լըգ վէղիֆէսինի տէրիւհտէ իթմիշ օլտն Հանրինին ճէ-
պինտէն, բարալարը աշըմայա դալզըշար...

Հանրի, մէրդումըն ալագ բաթըրաընտան օյա-
նարագ, սյգու սէրսէմլիյի իլէ ատէթա գուտուրմուշ
Բէլէնի (Վաղը) կիպի, խըշմա կէլիպ շիտտէթլէ սարի-
քին իւզէրինէ սալարըրտը...

Հանրի, սարիքին պիր եապանճը օլաճաղընա շիւպ-

Մէղրիւր մէղար թաշընըն ի ղէրինտէ պիր քաշ սաթըր եաղըյըլա «Բապլի» իամի մահըիւք պոյլունտուղու կիպի — էօլէնտէն սօնրա սաղ դալան՝ տահա զիյառէ սէֆիլ տիր — իպարէսի տախի իլալէ իտիլիշ իտի:

Շիւպհէ եօղ քի՝ դարիյնի քիրամ, մէղարըն ի ղէրինտէ աղլայան, վէ պիր սուրէթը խալըրխահանէտէ փըղարայա սատաղա վէրէն տէլիգանլընըն, հայլաղ փըրանձինի օլտուղունը անլատըլար, մէրգում՝ օ անէ դատար իքի ճինայէթ իճրա իթմիշ իտի...

Հանրի, Բապլինին ճէնաղէսի տէֆն օլունտուղու կիւնին կիճէսի, սապահա դատար ոյլայամատը, հայլաղը մէրգումըն ճէպինտէ բէք աղ բարա դարմը օլտուղունտան, անճաղ զըթ դանաթ պիր քաշ կիւն տահա կէշինտիրտէն սօնրա, միւսիւ Միքէլինօսըն 350 տաէթ լիւալարընըն էսէրի պիլէ դալմատը:

Պատէհա մէրգում, ֆադր ու զարուրէթին տէհշէթամիլ բէնշէսինէ տիւշերէք, ֆէհա հալտէ մուաղդապ օլմայա պաշլատը, վէ նասըլքի կէօրտիւք՝ Հանրի փըրանձինի, իամինի թէպտիլ իտուպ բէյ տէր բէյ ժան. Ֆիլիպ, Էրնէսթ, վէ Շարլ իսիմէրինի ալաբաղ, Մօնթրէպ շէհրի չըմէհաըֆէր մէվզըֆընտա համմալըդ իտիյօրուար:

Հայլաղը մէրգում, շու հալտէ տէօրա տէֆա կիճէլին սարգաթ թէօհմէթի իլէ ալու ու կիրիֆթ իտիլայ իտի իտէ տէ, հէր աէֆասընտա տախի իամինի թէպտիլ. վէ կէօնակէօն աէսիսէլէր իթիլաղ իտուպ, նասրա Բօլիս նէֆէրաթը էլինտէն եըլան կիպի սըյըլապ ֆիրարէ մուվաֆֆաղ օլապիլմիշ իտի:

Մէրդում, դարեյնի քերամէ մալիւմ օլան Մօնթրէ-
ալաաքի թէշէպալիւսաթընա դատար պու հալտէ
պուլունուպ, զիքրի սէպգաթ իթմիշ օլտուլու կիպի
«Ալֆրէտ» իամինի թաղընմըշ ըտը...

ԻԼ.Բ. ԹԵԱՇԻԻԳԼԵՐ

Հանրի, բէք էրքէն թէաշիւդէ պաշլամըշ ըտը,
հէնուզ օն տէօրա եաշընտա օլտուլու հալտէ՝ իզթի-
տարընըն մաֆէվդընտա բըլանլար թասափլուր խի-
օթուտը, մէրդումըն մուզլիմ գալպինտէ միշթէյիլ օ-
լան հարիգիւլ տաէ պիր շուլէնին սոյէսինտէ, մալիք
օլտուլու թէնասիւպը էնտամ, վէ հիւսնի մէլահաթը-
յըլա մահիրանէ տա զապլար դուրուպտա, բէք զօլոյ
սուրէթտէ նայիլի մէրամ օլտապընը քէշֆի խաէրէք,
պու խուսուտա գանատթ հասըլ իթմիշ խաի:

Գարեյնի քերամ թարաֆընտան, պու սինտէ պիր
չօնուզըն քէսպը մուվաֆաղըյէթ խաէպիլմէսի, խֆեա-
նըն խտրիճինտէ կէօրիւնմէմէլի տիր, չիւնքի Հանրի,
միւսթէսնա պիր մախլի գ օլմապըլա՝ զայէթ քէսկին զիհ-
նէ, վէ պիր զէքեալէթը ֆէվգէլտաէյէ մալիք խի,
մէրգում, լօգանթաճընըն լիրալարըյըլա, տաէթա եիր-
մի պէշ եաշընտա պիր տէլիգանը կիպի, վազթին մօ-
տասը ուսուլինճէ կիյինիպ գուշանաղդտան մատէ, լու-
զումի թաղտիրինտէ՝ թէպտիլի գըյաֆէթ իթմէք նիյէ-
թի ֆասիտէսի իլէ, պիր քաշ գաթ՝ վէ նէվ պէ նէվ կի-
րան պէհա գումաշլարտան մամուլ էլալիտէլէր եաբտըր-
մըշ խի:

Հայլաղը մերդում, պիր քաչ այ պու կիպի շաշա-
ալը պիր էօմիւր կէչիրիպ, բարասընըն թիւքէնալի
խուսուսունը սալա վաղիֆէ իթմէյօրուտը, չիւնքի մալիք
օլտուզու խասսէլէր. . . սայէսինտէ, իսթէտիլի վաղըթ
ադճէ թէտարիք խէպլիլէճէյինէ գաթան շիւպհէ իթ-
մէմէքտէ իտի:

Հանրի, Միւ ճթէմայի Սմէրիգ տատ պու լունան միւ-
ղէյէն Օթէլլէրին պիրինտէ պիր օտա իսթիճար իտուպ
միւտտէթը դալիլէ (քիչ ժամանակ) իգամէթ իթտի:
Հայլաղը մերդում, օ սինտէ մալիք օլտուզու աղլ ու
ղէքեալէթի, նաթըգաբէրասղըղը (ճուտմախօսութիւն)
վէ լիսանը մուտէրղատը (մայրենի լեզու) կիպի Բում,
Թալեան, Սլէման, Ֆրանսըղ, վէ ինկիլիզ լիսանլարընը
թէքէլլիւմ իթմէօի, ումումըն Հայրէթինի մուճիպ օլ-
մագտայըտը. ֆիլհագըղա Հանրինին սէտասընտա էօյ-
լէ պիր հալալէթ, վէ լիսանընտա օ տէրէճէ ֆէսահաթ
վէ ճէրպէղէ վար ըտըքի, էն դուրնաղ տաէմլէրի պիլէ
նիւղ տէֆա ալտաթաղդատն սօնրա, թէքրարէն իղֆալ
իթմէյէ միւղթէտիր իտի տիսէք տէ, սալա միւպալաղա
իթմիլ օլմայըղ:

Հանրի, թաղրիպէն օն տէօրթ օն պէշ եաշընտա
պուլունան զայէթ զէնկին, վէ տաղլտտէ պիր Սագսօ-
նեալը զըղտան սէվիլմէքտէ իտի, ֆաղաթ քէնալի
մէզպուրէյի սէվմէյօրուտը, չիւնքի հէնուղ մուհապ-
պէթին նէ օլտուզունտան խապէրտար տէյիլ իտի,
պու մուհապպէթ, պիշարէ զըզըղաղըն պէտպահալը-
ղընը մուճիպ օլտու:

Շու հալտէ հաֆթալար այլար կէչաի. . . վէ դա-
րուրէթ պաշ կէօթթէրմէյէ պաշլատը. . . Հանրի՝ դալ-

պինտէ շիտէթլի պիր սատմէ հըսս իթտի :

Մէրգում, օլ կիճէ մաշուգէսինին խանէսինտէ պու-
լունմաղլա, կէօղլէրի աշըգ օլտուղու հալտէ սէֆալէ-
թին տէհշէթամիղ ըիյասընը կէօրիւպ, ահ ու էնինլէր
իթմէյէ պաշլատը :

Սաղսօնիյալը դըղ, ճանընտան զիյատէ սէվտիյի
մէլէյինին՝ (մէղպուրէ՝ Հանրիյի « Մէլէյիմ » թէսմիյէ
դըլմադատայըտը) պու ահ ու ֆէրեատլէրինի աույուպ՝
աղիմ պիր թէլաշա կիրիֆիթար օլարագ, սէպէպինի
պէյան իթմէսինի կէօղ եաշըյըլա Հանրիյէ նիյաղ՝ վէ
խարար իթմէսի իլէ, հայլաղը մէրգումըն տէհշէթամիղ
ղէպանը (լէղու) սէօյլէմէյէ պաշլատը . . .

Հանրինին, սուրէթը նաթըղարեքտաղանէտէ օլան
իֆատէյի աշըղանէսի, աթէշնաք սէօղլէրի, կեահ թէ-
պէսսիւմ իտիշի, վէ կեահտէ աղլայըլը, պիշարէ դըղ-
ճըաղը պիւսպիւթինն թէսիթը իթմիշ իտի, հայլաղը
մէրգում, քէմալի սուղիլլէ մէղպուրէյէ ըղհարը տէրտի
աշգ իտուպ, արթըղ էպէվէյնինին ֆութուրսուղու-
ղունա թահամիւլ կէթիրէմէտիյինի, վէ քէնտիսինի
սէվտիյի իչին վէթանըն՝ վէ հաթտա բէտէր ու վալի-
տէսինի . . . ուղրունա թէլք ու ֆէտա իթտիյինի, վէ
տիւնեատէ եալընըղ քէնտի իչին եաշատըղընը, թարի-
ֆի նադապիլ պիր մէհարէթլէ պէյան իթտի :

Պիշարէ դըղճըաղ, Հանրինին իֆատաթը իպլիո-
քեարանէսինտէն, վէ խապիսը մէրգումըն սէտասը հա-
լավէթլիտէն՝ պիւթիւն պիւթիւնէ իղֆալ օլարագ ի-
նանտը . . . վէ քէմալի աշգ ու մուհապէթ իողրաղըլըլա,
նէ եարմագ լաղըմ կէլէճէյինի՝ լու թֆէն պիլտիրմէսինի
րէճա իթմէլլէ պէրապէր, մուհապէթի ուղրունա հէր

նէվի ֆէտաքետուրըղը կէօղէ ալաւըմըշ օլտուզունը տա-
լի պէյանի իթտի :

Հանրի, պու սուրէթլէ մէնղիլի մագսատընա վա-
սըլ օլտուզունը ֆէհմ իտուպ, մաշուգէսինէ պիր թա-
րիք կէօթէրէրէք իքի կիւն միւհլէթ վէրաի, շէօյլէ քի
մէզպուրէ՝ միւտէթը մէզքիւրէ զարֆընտա, վալիտէ-
սինին կիրան պահա միւհլէվհէրաթըլըլա բէտէրինին
ոանտըղընտան մըգտարը քեաֆի պիր մէպլաղ աշըրուպ
Հանրիյէ թէպլիմ իթտիքտէն սօնրա, տէրհալ իքիսի
պիրլիքտէ ուզագ պիր մահալէ ֆիրար իտէրէք, քիւ-
շէյի ինղըվաոէ (առանցնութիւն) եէքտիկէրինի բէրէս-
թիշ (պաշտեւ) իտէրէսինէ պիր մուհապէթլէ իմրարը
էյամ իտէնէքլէր իտի...

Կէնճ զըզըրաղ, խապիսը մէրգումըն պու թասավ-
վուրաթը շաիրանէսինտէն մէճղուպ (յափշտակուիւ)
վէ մահղուղ օլարագ, հէման միւհլիպինճէ հարաքէթէ
պաշլատը :

Ֆիլ հաղըգա իքի կիւն սօնրա հէր շէյ հաղըր օլ-
մուշ պիթմիշ իաի, Էանի զէնկին Սադսօնիալը դըզըն
տէօրտ պէշ եիւղ ինկիլիղ լիրասը զըյմէթինտէ օլան
միւհլէվհէրաթը իլէ, բէտէրինին սանտըղընտան աշըր-
տըղը իւշ եիւղ լիրա գատար պիր մէպլաղ, Հանրինին
եէալնտէ պուլունույօրուտը...

Իշթէ Սաքսօնիալը զըզ, աշըզընըն մուհապէթի
ուղըւնա էպէվէյնինին ասալէթինի բայիմալ, վէ էմվա-
լինի ֆէտա իթմէքլէ, քէնալնի զէնճիրպէնա պիր էսիր
իթմիշ օլան զալիմէ սալիք օլտու, Հանրի՝ պէլտէյի
մէզքիւրէնին եագընընտա մուվագդաթէն պիր իլթի-
ճակեահ (ապաւէն) թէտարիք իթմիշ իտի, խապիսը

մէրգում՝ օ էսնառէ հէնուղ ծն պէշ եաշընա գատէմ
պասմագտայըտը... Թամ իղտիվաճ իտէճէք սինտէ
պուլունույօրուտը...

Հանրի, մէղպուրէ իլէ իքի այ դատար վագըթ կէ-
շիրաիքաէն սօնրա, պիչարէ գըղճըաղ, նէ տէհշէթ լիւ
պիր կիրտապէ տիւշմիւշ օլտուղունը անլատը, մէղպու-
րէ, Հանրինին իպրտղ իտէկէլաիյի մուամէլէյի պարի-
տանէսինտէն... վէ ֆուլմուրսուղլուղունտան տիկիլը
վէ մէյուս օլարագ, քէնտի տախի՝ հայլաղը մէրգում-
տան նէֆրէթ իթմէյէ պաշլտար քի, պու իտէ՝ խապի-
սին ճանընա միննէթ տիւշէրէք, պիչարէյի՝ պիր բարա-
սըղ օլտուղու հալաէ թէրք պիրլէ, տիկէր պիր մա-
շուգէնին աղուշինէ աթլայը վէրտի...

Իշթէ պու սուրէթլէ կէնճ գըղճըաղ, ֆամիլեա-
սընտան մէթրուգ, վէ պիքէսու պիվայէ օլարագ, իքի
այ դատար սէֆալէթ կիրտապընտա չաղանտըգտան
սօնրա, թէքրար էպէվէյնինէ միւրաճաաթ իթտի իտէ-
տէ, ապլա գապուլ օլունմատըղընտան՝ չար նաչար թա-
րիքը ֆահշիյաթէ սալիք օլուպ, տիկէր պիր աշըղ թէ-
թարիք իթմէյէ գարար վէրտի...

Ձանն իտէրիւ քի, աշգ ու սէվտա էսիրի, վէ զալիմ
Հանրինին գուրպանը օլան պու պիչարէ գատըն հէ-
նուղ եաշամագտա, վէ սէֆալէթինին սէպէսլինի լա-
նէթլէ եաա իթմէքտէ տիր:

ԵՔՆՆԻ ՎԷ ԽԱՖԻ ՊԻՐ ՄԵՔԹԵՊ

Հանրի, հէնուղ օն պէշ Կաշընաա՝ վէ 23000 տօ-
լար պիր սէրվէթէ մալիք օլարադ, Ամէրիգատան մու-
ֆարէգաթ, վէ «Տըլօրմ» իւնվանընը հայիղ օլտուղու
հալտէ Բարիղէ միււլասըլէթ իթտի:

Հանրի, լուղսւմը թագ տիրինտէ, Պուգալէմուն (ձի-
ադէտի) տէնիլէն հայլտն կիպի թէպտիլի հալու զըյա-
ֆէթ իթմէքտէ միււլթէտիր օլտուղու միսիլլու, Եէ-
տինտէ պուլունան մէպլադ սայէսինտէ տախի՝ հէր նէվ
մօտա էլպիսէյի կիյինիր դուշանըր, վէ դէվդու սէֆա
մէրքէղի օլտն Բարիղ կիպի պիր պէլտէյի մէշհուրէնին
թօհաֆըր տիւքեանլարընը սըդ սըդ զիյարէթ իտէր,
վէ Սըէրա թէաթրօընտա տախի խուսուսի պիր լօճա
խաթիճտր իթմիշ օլմասըյըլա, պու սուրէթլէ հայլըճա
տօսթ գաղանաճաղը տէրքետր իտի:

Խիւլասայի քէլամ, հայլաղը մէրգում, Եէտինտէ
պուլունան մէպլադ սայէսինտէ հէր շէյի Կաբմաղա
միււլթէտիր պիր հալտէ պուլունույօրուտը...

Նասըլքի տէտիր, Հանրի, «Տըլօրմ» նամ թագլիտ
մախտաըյըլա զըշ մէվսիմինտէ՝ թէաթրօլարը վէ պա-
լօլտրը տօլաշըպ տուրմայը, վէ Եէնիտէն Եէնիյէ բէյտա
իթմիշ օլտուղու մաշուգէլէրի զիյարէթ իթմէյի՝ քէն-
տինտէ տտէթ իթմիշ օլտուղունտան, պիղ տախի մէր-
դումա սալիք օլալըմ:

Բարիղ զօգաղլարը դար իլէ միւլէմմա օլտն պիր
կիւնին Կարը կիճէսինտէ, Հանրի՝ միւլթատը վէշհիլէ
էօթէ պէրի տօլաշտըդտան սօնրա, Կաբա Կալընըղ օ-

շարագ Թաւրիւր զօգաղընա կիրտի, վէ մէզքիւր զօգաղըն սաղ ճիհէթի պիր քիւչէսինտէ վաղը « 4 » նօմէրօ իլէ մուրադգամ զայէթ միւզէյյէն, վէ միւքէլէֆ պիր խանէնին էօնիւնտէ աուրալ, վէ էլինտէ պուլունտն ա-նահթարըլա գարըլը աշարագ իչէրի կիրտի:

Կէնճ Տըլօրմ... խոնէտէն իչէրի կիրտիյինտէ մօմը Խադար, վէ պիր չօգ նէրտիւպանլէրի չըգըպ պիրինճի տայիրէյէ վասըլ օլտուղունտա, գարը աշըլարագ էլինտէ գանտիլ օլտուղու հալտէ օրթա Խաչըլ պիր գատըն նիւմայան օլտու, վէ մէրգումը թաղիմ իլէ խթիզպալ իթտի:

Պու գատըն՝ Հանրինին պէսլէմէսի օլուպ, մէրգում «կիհէլէր հայըր օլտուն» տէյէրէք մէզպուրէյի սալտըդտան սօնրա, աչմըլ օլտուղու կիղլի պիր դաբուտան կէչէրէք նոպէտիա օլտու:

Պու օտանըն տէրունինտէ՝ միւճէրէտ պիր էօրարըլ զարիպէ մէվնուտ օլմուլըլալ... զիրա օն պիր նէֆէր տէլիզանլըլար, քէմայի սիւքիւթլէ պիր մոտանըն էթ-րաֆընտա օթուրմուշլարըլալ, պունլար՝ Հանրինին չը-րաղլարըլ օլուպ, Խէնիտէն Խէնիյէ թէտպիրլէր, վէ տէ-սիտէլէր հաղըրլամոպ իչին զայպուպէթ իթմիշ օլան կէնճ մուալլիմլէրինին վիրուտիտէ ինթիզար խալթօրըլալ-ալ...

Հանրիյէ Խաշտաշ՝ վէ միլէլը միւլթէլիֆէյէ մէն-սուպ պուլունտն մէզքիւր տէլիզանլըլարըն էն պէօլիւ-յի, հէնուղ օն Խէտի Խաչընտա օլուպ, էքսէրիյէն վէ-լէտի զինա օլան չօնուղլարտա կէօրիլէկէլէն զէքիա-վէթ, վէ աթէլի մէշրէպլիք, մէրգումանըն սուրէթ ու սիյրէթլէրինտէ նիւմայան օլտուղու կիպի, շու հալտէ,

դաժէն ճէտարէթ իտէմէյէճէքլէրի տէրքետր իտի:

Հանրինին, կիրտլյի զեքրի սէպգաթ իտէն օտա,
միւթէատտա մուճար իլէ միւնէվլէր օլուպ, տէլի-
զանլըլար՝ մուալիմէրինի կէօրալւ.բլէրինտէ այազա
զալլտըլար, շու հօղթայը տախի պէյան իտէլիմ.քի,
հայլազը մէրգուճն պիր նիյէթը խաֆիյէսի միւճիպին-
ճէ, մէրգուճան կէհճէր, քէնտի անասըլ իամու շէօհրէթ-
լէրի իլէ ետտ օլունմայուպ, իլլա սայըլարընա կէօրէ
պիրէր հօմէրօ իհրազ իթմիշլէր իտի, Հանրի՝ մէրգու-
մանը սէլամլայարադ,

— Օթուրուն օթուրուն — տէտլյինտէ, եէտի հօ-
մէրօ իլէ մուրադգամ օլան հայլազ քէլամէ ազազ ի-
աուպ,

— Տէրսլէրիմիզ հազըր տըր — տէտլյի կիպի,
տիկէրլէրի դախի,

— Էվէթ էվէթ, տէրսլիմիզի բէք տլա պիլլիլիզ —
տէտիլէր,

Ֆիլ վազը պու զարիպ մէքթէպին հազըրը, վէ
եախօտ մուալլիմի զայրէթի սայէսինտէ, թալէպէլէր
պիր սէնէ զարֆընտա րում, Պրանսըզ, Թալեան, վէ ին-
կիլիզ լիսանլարընը, մուալլիմէրի գատար տէյիլ իսէտէ,
թէշէպպիւս իտէճէքլէրի իշէ քեաֆի օլաճադ մէրթէ-
պէտէ էօյրէնմիշլէր իտի, պունտան գաթի հազար պա-
ղըլարը, էլսինէյի շարգըյէյէ (արեւէյիան լեզուներ)
տախի ազ չօդ աշինա իտիլէր քի, պու իսէ Հանրի իշին
պէօյիւք պիր պահաընտարըդ իտի:

Խիւլասայի քէլամ, Փըրանճինինին թալէպէլէրի իք-
մայը ուլում իտուպ պիրէր շէհատէթնամէյէ... տէս-
թըրէս օլտուգլարընտա, խապիօը մէրգուճն իտարէյի

ճիւրմ ու խապասաթ խուսուսընտա, հէր պիրի՝ քէնտի կէնճ մուալիմէրի միտիլու ղայէթ մահիր, վէ էլէ տ-վուճա սըլմուղ պիրէր հայլաղ խալէր:

Աճէպ՝ Տըլօրմ համըլըլա թանըաղըլարը Հանրի, պունըարա նէ էօյրէտիյօրուաը, հայլաղը մէրգում, ֆիյ-լի սըրգաթըն մուամէլաթը ֆէյլէսօֆանէսինի մէշք ի-տիյօրուաը, եանի ֆէսահաթը լիտան վէ հաթըգաբէր-տաղըլըլա ուսթալըլը սըրգաթըլար, ղասպ ու ղարաթ ... վէ լաղըմ կէլաիլի հալտէ պիլա ֆուլթուր վէ պիլա թէրէտտիւա, ֆաղաթ սօն տէրէճէ խաֆի օլմադ շար-թըլըլա ճինայէթլէր...

Հանրի, պիլաիլի լիտանըլարը մէրգումանէ մէշք իթ-տիքտէն մատէ, ատէթա բէտէրլէրի կիպի էմրի թէ-այիւշլէրինի իլթիղամ վէ տէրիւհտէ իթմիշ օլուպ, պու-պապտէ պօլ պօլ մէսարիֆ իտիյօրուաը, խապիսը մէր-գում, քէնտի սէպաթը վէ ճէրպէղէլի լիտանըլըլա, մէղրիւր տէլիդ սանըլարը՝ քէնտի կիպի պիրէր հայլաղ իթտիքտէն սօնրա, տէլէրին սայէսինտէ խարճ իթտիլի մէպլաղըն սէքիղ ըն գաթընը գաղանաճաղընա գանա-աթ կէթիլմիշ, վէ քէնտի թարիքինտէ սալիք օլուպտա՝ քեաթիսը էսրար օլտուղըլարընտա, տիւշար օլաճաղըլարը հէր նէվի թէհլիքտէն քէնտիլէրինի խէլաս խաէճէյինի վատ իթմիշ իտի:

Ֆիլ հաղըղա՝ մէղրիւր կէնճլէրին էքսէրիտի՝ Տը-լօրմըն մուամէլաթը խէֆիլէսի խուսուսընտա, հէր նէ-վի ֆէտաքետըլըլը կէօլէ ալարմըշ օլուպ, վէ տահա տօղրուսը, մուալիմէրինտէն կէօրէճէքլէրի գաթլ ճէ-ղաթընտան գօրգարագ, մէրգում հաղըլընտա սուլի նի-յէթտէ պուլուլմայա, վէ եախօտ խըյանէթ իթմէյէ

ամ տախի իբրամ իծտի... խիւսաւայի քելամ վիրմիշ
օլտուղուսուզ էվամիրէ նօզթասը նօզթասընա հարաքէթ
խախթուզ:

Պու իշին նասըլ պէճէրիտիյի հագգընտա պիր
քաշ սէօզ սէօյլէյիւպ սիգի թաստի իծտիյիւմ իշին ափ-
ֆրնրգը թէմէննի խտէրիւմ, մաշուգէմ, բէտէրու վալի-
տէսինին եարը կիճէտէն սօնրա կէլէճէքլէրինի պէհա-
նէ խտէրէք, գաբըյը աշըգ պըրազմասընը էմը իծտիյի
էսնատէ, պէն տախի սիգտէն ալտըղըմ սօն թալիմաթ
միւճիւպինճէ, նասըլտա պիր թագրիպ անահտալարը
էլտէ իծմէյէ մուվաֆիազ օլապիլտիւմ... վէ պիրազ
սօնրա պէշ նօմէրօլու արգատաշըմիւ իշէրի կիրտիւմ...
իւմտի սէվկիլի բէյիսիմիզ, թէշէպալիւսաթըմըզտան մէմ-
նուն գալաճաղընըզը մէմուլ իծմէքտէյիզ...

Պըրայս խանէսինին քէօմիւրլիպինտէն

Սատըզ բէֆիգլէրինիզ

Իւշիւննի վէ պէշիննի գօթթլազլար

Պու մէրթուպըն մաալինտէն օգույանլարըմըզ էլ-
պէթտէ, չէօհրէթշըար փըրանճինինին, մէրգուսան հա-
շարաթըն վասէթալարըյըլա՝ նէ կիպի ճինայէթլէրին
իճրասընա մուվաֆիազ օլաճաղընը, վէ նէ մէրթէպէ
ճէմի սէրլէթ խտէճէյինի տնլատըլար:

Պու հաշարիլէր, տտէթա պիրէր լօրտ էվլատը կի,
պի կիլինիպ դուշանարազ, Բադիդի տօլաշըլլար, վէ շու-
հալ իլէ միւթթտօրֆ օլտուղլարը խապասաթը՝ էնդարը
ամմէտէն սէթը խտէրլէր խաի, մէրգուսան հայլազլար,
նէվ պէ նէվ տէսայիտի խալիտանէ, վէ թէտապիրի մա-

միւտհիշէսինտէ օլտուղլարը հալտէ, պիրէր տէհչէթտ-
միղ Գօրթլաղլար կիպի կիճէնին դօյու դարանլըղընտա
էօթէ պէրի սէրտէրիանէ տօլաշարագ, իթմէտիքէրի
խապասաթ գալնայօրուտը...

Պու իթտիհատը (միութիւն) խէֆիյէնին միւէսսիսի
օլան փըրանճինի, թալէպէլէրի թարաֆընտան «Գօրթ-
լաղլար րէյիսի» իւնվանընը ալտը, հաղըղաթէն պու
Գօրթլաղլարըն հէր պիրի, պիրէր մահիր խըրսըղ օլ-
տուլար, նասըլքի տէտիք պուէնլար՝ պիրէր նօմէրօ իլէ
ղիքը օլունուպ, լաղըմ կէլտիյի հալտէ իմըա եէրինէ
եալընըղ նօմէրօ վաղ խէրէք մէքթուպ եաղմագտա
օլտուղլարընտան, րէյիսէրինէ աթ իւղղիքը մալիւմաթը
հալի պիր մէքթուպ եաղմըլար իտի քի, պիղ տախի
այնէն տէրճ խէրիղ:

«Գօրթլաղլար րէյիսի ճեհապէրինէ»

«Տիւնտէն պէրի պէշ ճօմէրօ իլէ պէրապէր Պը-
րայս մաղազասընտա կիզլէնմիշիգ, հէր շէյ սըրասըն-
տա տըր, պու կիճէյի տախի մաղազատա կէշիրէճէյիգ,
մուվաֆֆագ օլաճաղըմըգ իհթիմալտէն պախտ տէյիլ
տիր, չիւնքի Պըրայս ֆամիլէասը՝ տիւն կիճէ թէաթ-
րօյա կիթմիշ օլտուղլարը կիպի, պու կիճէ տախի խու-
սուսի պիր պալօյա կիտէճէքլէրի մուզարըէր տիր, իլք
կիճէքի չալտըղըմըգ միւճէվիէրաթ, ինճու, վէ պիր ազ
տա ազճէտէն իպարէթ իտի, ֆագաթ պու կիճէ հէր հալ-
տէ չէլէպինին գասասընը գըրմայա թէշէպալիւս իտէ-
ճէյիգ... կէնճ մաշուգէմ, քէնտի պէսլէմէսի մարիֆէ-
թի իլէ գաբըյը պանա աշտըգտան մատէ, հաթտա թա-

հիրանէյի մէվզըյը իճրայէ վաղ իթտիրաէն մատէ, կէնճ
դըղլարա աշըգանէ նիկեահլար աթֆ իտէրէք պիչարէ-
լէրի իզֆալ, վէ պու սուրէթլէ ադճէլէրինի զասպ ու
թալան իտուպ, մուալիմէրինին քիտէսինի տօլտուր-
տուգտան սօնրա, էրթէ կիւնի պիլա ֆութուր, վէ քէ-
մալի սէրպէսթի իլէ սօյտուգլարը խանէլէրին էօնիւն-
տէն կէչիպ տէօնէրլէր իտի:

Հաշարաթը մէրգումէ, պաղէն ույուշտուրուճը
մուալիճէլէր իթթիմայի իլէ մաշուգէլէրինի ույտուրուպ,
մալլէրինի թալան, վէ հաթտա նամուսլարընը տաթի
բայիմալ իթմէյէ չէքինմէվլէր իտի, մաղալլահ հագլա-
րընտա ուֆադ պիր շիւպհէյէ զահիպ օլան պիչարէնին
տաթի, Հանրի, Ալֆրէտ, Ֆիլիպ, Ժան, վէ մուալիտու-
րէն Տըլօրմ թէսմիյէ գըլընան ալիմ միւտէրիսլէրինին
թալիմաթը միւտահիչէսի միւճիւպինճէ՝ գաթլու թէլէֆ
օլունաճաղը մուհադդադ իտի:

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆ ԹԷԱԳԸՊ ԻՏԻԼՏԻՅԻ ՎԼԻ ՄԷՐԳՈՒՄԸՆ

ՊԻՋՋԱՐՈՒՐ ՊԷՅՅԻՒՔ ՊԻՐ ԽԱՅԸՐԽԱՀԼԸԳ

ԻԹՄԷՍԻ

Պագաթ պու շիրքէթը իպլիտքեարանէնին ըէյիտի,
մատունինտէ պուլունանլարըն մաֆէվզընտա օլաճաղը
թապիյի իտի, մէրգում քէնտի իշկիւղարըղը՝ վէ աղլ
ու զէքեալէթի սայէսինտէ, ինսանըն հայրէթինի մու-
ճիպ օլաճադ իշլէրէ թէչէպպիւս իտէր, վէ քէմալի
մուվաֆադըյէթլէ պաշա չըդարըր իտի:

ՓՐՐԱՆՁԻՆԻ ՄԱՇՈՒԳԵԼԵՐԻ ԻԼԵ ԱՎՏԱ

Փրրանձինի, թահթը իտարէսինտէ իւչ նէֆեր մէ-
մուրլար օլտուղու հալտէ՝ միւքէլլէֆ պիր մաշաղա

լընըղ հէր շէյի զահիրէ չըղարըր օլան տէվրի զէման...

Փըրանձինի, պիր կիճէ արգասաշլարընըն եաթ-
արզլարը օտայա դուլագ վէրիպ, աօդուղ նօմէրօ իլէ
մուրագգամ հայլաղըն, բէֆիդլէրինէ տէմիշ օլտուղու
աթիւզղիքը սէօղլէրի տիյնէաի:

— Պու էյի պիր շէյ տէյիլ տիր... չիւնրի տու-
եաճագ, վէ էկէր աուեարսա իշիմիլ պիթմիշ օլաճագ-
տըր... պսնսան գաթիճնաղար՝ պիդի ատէմ իթմիշ
օլան Մուալլիմիդին ճանընա գաթ իթմէք բէք տէհ-
շէթլիւ տինայէթ (վատու թիւն) տիր... ատէթա ճան-
վէրլիք տիր... վէ էկէր պու խուսուստա սիդէ միւթա-
պաաթ իթմէզսէմ, պէնի կէպէրթ էճէքսինիլ էօյլէմի...
բէք ալա, ֆագաթ չիմտիքի հալտէ սէօլ վէրէմէմ...
վագաա բէյիսիմիդին վիճուտինի մէյտանտէն գալտըր-
մագ, հադդըմըզտա խայըրլը օլաճաղընը պիլիրիմ...
վէ պու պապտէ սիդինլէ հէմ էֆքեար խէմտէ, լաքին
եարընա դատար միւստատէ իթմէլիսինիլ քի, պու ֆիյ-
լի գաթլ մատտէսի հադդընտա արիղու ամիդ տիւշիւ-
նէպիլէյիմ...

Մէրգում, բէֆիդլէրի թարաֆընտան տայիմա գաթ
իտիլէն միւքեալէմէսինէ, պու սօն սէօղլէր իլէ խիթամ
վիրուպ ույումայա պաշլատը:

Փըրանձինի, պիւա իսթիյար բէֆիդլէրի թարաֆըն-
տան վէրիլէն պու մալիւմաթը միւտհիշէյի ալտըղըն-
տա, թարիֆի նագապիլ պիր խէվֆու տէհշէթ է կիլիֆ-
թար օլուպ, կէօղլէրինի գաքաեամագ օլտու, վէ սապահա
դատալ՝ պու թէհլիքէտէն սէրիան խէլաու օլմանըն չա-
րէսինի տիւշիւնտի:

Փըրանձինի, բէֆիդլէրինին քէնտիսինի թէլէֆ իթ-

քիւշատ իտուպ թիւճճարըըշա՝ պաշլամըշ, վէ ումում
թարաֆընտան զէնկին պիր միրասէտի մաղամընտա
հիւանի թէլագգը խիլմիշ իտի:

Փըրանձինի, քէնտիսինի ասըլլատէ վէ միւսթէզիմ
պիր տէլիգանը կէօսթէրմէք էմէլինտէ օլուպ, պաղը
թաճիրլէր իլէ վուգու պուլան մուամէլաթընտա իպրազ
իթտիյի սատագաթու իսթիգամէթ սայէսինտէ, ումու-
մըն րաղպէթինէ մաղհար օլմուշուտը, խապիսը մէր-
գում՝ կիւնի կիւնիւնտէ էօտէտիյի բօլիչալարը, վէ էվ-
ըազը սայիրէյի «Բօլ Տըլօրմ» տէյու իմլա իթմէքտէ,
վէ պու իթիպարըլա իլէրուտէ թէշէպպիւս իտէճէյի
տէսիսէլէր հագգընտա արիղու ամիգ տիւշիւնմէքտէ իտի:

Մէրգում, հէր հաֆթա՝ թէէսիս իթտիյի Պ. Ա. Լ.
նամ մաղաղանըն գասասընտան, Բարիզ էրպապը միւ-
ըթաճիյինէ սատագա թէվլի իթմէյի ատէթ իթմիշ ի-
տի:

Խապիսը մէրգում, պիր էյի իլէ քիւլ իւզէրինէ օթ-
ուրտումուշ օլտուղու պիչարէլէրին եարալարը իւսթիւնէ
օ պիր էյի իլէ մէրհէմ վազ իտէր, եանի պիրէր բարչա
էթմէք վէ քէօմիւր տաղըտարազ, պու սուրէթլէ պէյն
էլնաս մէրհամէթլի, վէ խայըրլսահ պիր տէլիգանըլը թա-
նըլմըշ, վէ անէ կէօրէ մաղհարը րաղպէթ օլմուշուտը:

Ձէհատէթ (բարեպաշտութիւն) իսթիգամէթ (ուղ-
ղութիւն) վէ սախավէթ նամը ճէլիյի ալթընտա կիդ-
լէնմիշ օլան պու ճանվէրին, տէհշէթլիւ պիր ճանի, վէ
պիր սըրգաթ ճէմիյէթինին ըէյիսի քէպիրի օլտուղունը
քիմ քէշֆ իտէպիլէճէք իտի, խապիսը մէրգումըն նի-
յէթը ֆասիտէսինի քիմ անլայաճագ, վէ իքմ անը իթ-
համ իթմէյէ ճէսարէթ իտէճէք իտի... հիւշ քիմնէ, եա-

ի թ տիյիմ մահգտ զիյէ թ պիւր դաթ տահա արթմիշ օլուր
- տէտի :

Խապիսը մէրգում, զաթէն թասաւլլուր ի թ միշ օլ-
տուղու տուղաղը գուրմուշ պի թ իրմիշ, վէ պու խու-
տուտա (Ս. դրիօղաթօ) եանի «Եապանի քէտի մաղարա-
սը» տէնիլէն մէյխանէնին, իքի կէօղտէն տաւ օլան
սահիպի իլէ սյուշմուշ օլտուղանտան, պու սօն սէօղ-
լէրի՝ իսթիհղաքիարի պիւր թաւր իլէ թէլաֆֆուղ ի թ-
միշ իտի իսէտէ, ֆաղաթ մէրգուման քիւնհիւնէ վարա-
մամըշլար ըտը :

Յիլ հաղըղա ֆըրանձինի, աղիմ պիւր շէվղու նէշէ-
քէսպ ի թ միշ օլան սն պիւր նէֆէր բէֆիլլէրի իլէ մահա-
ւի մէգքիւրտէ իյշու իշրէթ ի թ մէքտէ, վէ թալէպէլէրի
թարաֆընտան ալղըշլանմաղ տայըտը :

Պիշարէլէր, սօն տէֆա օլարադ պէօյլէ կիւղէլ պիւր
ղիյաֆէթտէ պու լուհույօրլար իտի... զիրա ֆըրանձինի,
մէյխանէնին սահիպի պուլունտան շախտըն մուալէնէթի
իլէ, քէնտի գատէհիւտէն մատէ՝ մէրգումանըն իշաիք-
լէրի շէրապ շիշէլէրինին իշինէ, մըգտաղը քետֆի զէ-
հիւր գօյմուշ օլմաղըլա, զէվալլըլարը հէման օ կիւն ախ-
րէթէ հօլնու ի թ միշ իտի :

Խապիսը մէրգում, իր թ իքեապ ի թ տիյի պու ճինա-
յէթը միւտհիշէ հաղընտա միւթէէմին՝ վէ պէրիւղ-
ղիմմէ օլապիլմէք իշին, մաղարանըն սահիպինի տախի
թէլէֆ ի թ մէք զահմէթինի իսթիյար ի թ մէտի, շիւնքի
մէրգում՝ զաթէն քէօր օլմաղըլա քէնտինտէն գօր-
ղուլամաղ իտի :

Իշթէ ֆըրանձինի, պու սուրէթլէ թալէպէլէրին-
տէն ախղը ինթիգամ ի թ մէքլէ, ճէմիյէթը պէշէրիյէյի :

մէք իսթէտիքլէրինն սէպէպինի բէք զօլայ քէշֆ իթ-
տի, մէրգուսն, պատէմա սէրպէսթ օլու պ' հալլընը
քէնտի հիտապլարընա չալլընագ, վէ բէյիսէրինէ բայ
վէրմէք իսթէմէյօրլարըա, զիրա Փըրանձինի, հաշա-
րաթը մէրգուսնին զասպու թալան իթտիքլէրի էմլա-
լըն նըսֆընը քէնտիտի ալտըգասան սօնրա՝ անճագ նըսֆը
տիկէրինի, օն պիր նէֆէր հայլաղլարա թէրք իթմէյի
քէնտինէ տտէթ իթմիշ իտի:

Իրթէ կիւնին աղչամը օն պիր հօմէրօյու հայլաղ,
ազիմ պիր մահլու զիյէթ իպրաղ իթմէքլէ, Փըրանձինի-
յէ՝ (Ետպան քէտիտի մաղարտաը) նամ' մէյիսանէտէ պիր
զիյաֆէթ քէշիտէ իտէճէքլէրինի, վէ քէնտինին տաթի
հաղըր պուլունամօսընա արզուքէշ օլտուղլարընը պէյան
խտինճէ, Փըրանձինի՝ հիշ պիր շէյ պէլլի իթմէքիտիլին
կիւ լիմսիյէրէք:

— Նէ՞ կիւ զէլ թէսատիւֆ, պէն տաթի պիր զի-
յաֆէթ թէտարիբինտէ պուլունայօրում, չիւնքի մա-
շու գէլէրիմօտէն պիր՝ հայլի վաղըթտան պէրի պէնտէն
Եիւզ չէվիրմիշ իքէն, նասըլսա պու սապահ իճրա իթ-
տիյիմ' պիր ուսթալըգ սայէսինտէ, թէքրարէն թէսիսիր
իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտիմ, շէօյլէ քի մատմաղէլ
թ. իլէ պէրտպէր մէզպուրէնին խանէսի էօնիւնտէն
կէշտիյիմօտէ պէնի կէօրտիւ, վէ զըսգանտըղընտան՝
ուլաղըրլա գարթընը կէօնտէրիւպ, խուսուսի պիր
միւլաղաթ թալէպ իթտի:

— Իմտի հալըն մէզպուրէյէ պիր զիյաֆէթ վիր-
մէք նիյէթինտէ իտէմտէ, թային իթտիյիմ' մահալի շիմ-
տիյիք պէհան իտէմէմ, ֆաղաթ պու ճիւմլէ սիղ տաթի
հաղըր պուլունապիլիրսինիլ քի, պու սուրէթլէ հըսս

օն պիր նէֆէր քի չի.ք Փըրանձինիւէրին՝ բէնչէյի զատ-
րընտան խէլաս իթմէք կիպի պիր խայըրխահլըգտա
պուլունմուշուտը . . .

Ճանիյի մէրգում, օ էսնատէ հէնուղ օն եէտի եա-
շընտա օլտուղու հալտէ, ֆէրտասը կիւնին սապահա-
սը, դուրպանլարընըն էմլալինի իսթխահապէն՝ Բարիւլի
թէրք խուպ նարօլիյէ աղիմէթ իթտի . . .

ՄԷՄՈՒԼԻՆ ՂԱՅՐԻ ՊԻՐ ԹԷՍԱՏԻԻՅ

Հանրի Փըրանձինի, եէտլնտէ պուլունան պէօյիւ-
ճէք պիր մէպլաղ սայէսինտէ. քէնտինի «Սըր Պանկամ»
նամը թահաղընտա, միլեօն սահիպի պիր Լօրտ կիպի թադ-
տիմ իտէրէք, եէնիտէն եէնիյէ իճատ իթտիյի տէսիսէլէր
իլէ, իթալեա դըթասընտա տախի իճրայի խապասաթէ
պաշլամըշ իտի, մէրգում՝ պիր չօդ լիսանլարտան մատէ
Հինոճէ պիլէ սէօյլէմէքտէ, վէ տսըլգատէկեան կիրու-
հընըն թէճէմիլ իթտիքլէրի մահալէ կիտիպ կէլմէքտէ,
վէ ճիւմէտէն թալթիֆու թէրդիպ իտիլմէքտէ իտի,
հայլաղը մէրգում, կիյինտիյի միւղէյյէն էլպիսէսի, իպ-
րաղ իթտիյի խայըրխահլըղը, վէ մալիք օլտուղու սէր-
վէթի սայէսինտէ, հիւսնի թէլադդը իտիլիյօրուտը :

Փըրանձինի, քէմալի սէրպէսթի իլէ իթալեա մէմա-
լիքինի կէզմէքտէ, վէ հէր կիթտիյի մահալտէ պիրէր խա-
թըրէյի միւտհիլէ (սոսկալի յիշատակ) պըրոպարագ էվ-
գաթ կիւզար օլմագտայըտը, հայլաղը մէրգում, սօն

տէրէճէ պիր սախաւէթ, վէ տահա տօղրուսը սէֆիհ-
լիքաէ բարալարընը սարֆ իտիյօրուտը, հէնուզ օանէ
գատար հարմատըղը պիր մէղմում իշէ տախի թէչէպ-
պիւս էթտի, եանի գումար օյնամայա պաշլատը...

Էքսէրլիէն վուգու պուլտուղու կիպի, փըրանձինի՝
գումարտա պիրիննի վէ իքիննի տէֆա գաղանտը իսէ-
տէ, ոօնրալարը պահա քէնտինտէն եիւզ չէվիրմէքլէ
քիւլլիէթլի ղիյանլար վէրտի, խիւլասայի քէլամ սէօ-
ղիւմիւղի մուխթասար իտէրէք պէյան իտէլիմ քի, մէր-
գում, միլեօնլար եուլթմուշ օլան մէղքիւր կիրտապտան
չըգտըղընտա, պիր բարասըղ գալմըշ օլտուգտան մատէ,
գումարխանէ սահիպլինէ, թագտիմ օլունտուղու անտէ
տէրհալ թէտիյէ օլունմագ շարթըյըլա, եարըմ միլեօն
ֆըրանղըղ պիր տէյն սէնէտի վէրմիշ իտի:

Նասըլ քի մալիւմ տիր, էրթէ կիւնի մէրգում, գու-
մարխանէյէ կիթմէք չէօյլէ տուրսուն, հաթտա պօրճ-
լու օլտուղու քիմնէլէրէ թէսատիւֆ իթմէմէք իչին,
մահալի մէղքիւրտէն պիւսպիւթիւն մուֆարէգաթ իթ-
մէյէ մէճպուր օլտու:

Իշթէ փրանցլինի, հէնուզ օն ետի հաշընը թէքմիլ
իթմէմիշ օլտուղու հալտէ թէքրարէն սէր սէֆիլ, վէ
հապպէյի վահիտէյէ միւհթաճ գալմըշ ըտը:

Մէրգում, մուղատտէմա ետրտըրմըշ օլտուղը կի-
րան պահա էլպիտէլէրի սաթըպ նագտ իթտի, վէ ու-
ճուղճա պիր էլպիտէ սաթըն ալըպ՝ պաղը գալան մէպ-
լաղ իլէ, պիր քաշ կիւն տահա գըթ դանաաթ կէչինէ
պիլտի, հէլէ քի պահտընըն եալէրլիյինտէն իքի կիւն
սօնրա, պաղը խատէմէլէր իլէ կէնճ պիր պէսլէմէ պու-
լունան ղայէթ ղէնկին պիր խանէյէ, Ժօղէֆ նամըյըլա

խըտմէթքեարլըղա կիրմէյէ մուվաֆֆադ օլապիլտի :

Տէօրա այ գատար մէղքիւր խանէտէ խըտմէթ իտուպ, պու միւտէթ զարֆընաա խանէտէ պուլունան կէնճ պէսէմէ իլէ թէաշիւգէ պաշլատը, վէ մաշուգէսինէ թէղէվիլիւճ վատ իտէրէք մէղպուրէյի իղֆալ իթտի, ֆադաթ շու նօղթայը տախի ունու թմայալըմ տէմէյէ քի, Փըրանձինի կէնճ պէսէմէնին իքինճի աշըդըյըտը :

Խանէ սահիպի պուլունան գատըն, անճադ գըրդպիր եաշընտա կէօրիւնիւպ, հէնուղ իրի սէնէտէն պէրի թէէհիւլ իթմիշ օլմաղըլա, ալէմը զէվճիյէթ տէն աղիմ պիր մահղուղիյէթ հըսս իթմէքտէ իտի :

Պու օ գատըն իտի քի, շէհվէթը նէֆսանիյէսի սղրունա՝ խամու սէրվէթինի ֆէտա իտուպտա, նամուսսըղըդ կիրաապընա տիւշմիւշ իքէն, նասըլսա շիմաթի գուրթուլուպ բէֆահը հալտէ պուլունույօրուտը :

Մէղպուրէ, օն եէտի եաշընտա պուլունան խըտմէթքեարը կէօրմէքլէ, քեանուընը սինէսինտէ աղիմ պիր գըսդանճըդ աթէշի հըսս իթտի, վէ թաղրիպէն գըրդեէտի եաշընտա օլուպ ան աորը Ըղու իյէրիալը օլան միւսիւ (թայմար) նամ զէվճի հաղղընտա աղիմ պիր պուղղու պէրուտէթ հըսս իթմէյէ պաշլատը, մէղպուրէ, կէնճ խըտմէթքեարըն աշղու սէվտաորըլըլա խապուրահէթ տէն ավարէ օլարագ, մէրդումըն վիւսալինէ նաշիլ օլմագտան պաշղա պիր շէյ տիւշիւնմէյօրուտը, հաթտա խըտմէթքեարլարըն մուվաճէհէսինտէ, ժօղէֆ նամընը ալմըշ օլան Փըրանձինիյի, գօճասընսան միւրաճճահ աոտ իթտիյինի պէյան իթմէյէ տախի շէքլիւմէտի :

Աչդու սէվտա խուսուսընտա միւճէրրէպ' վէ մէ-
հարէթը քեամիլէսի օլան պու գատըն, կիւզէլ գըղլա-
րա եալթաղլանան մէրգում կէնճ իըրմէթ քեարըն գալ-
պինի, բէք գօլայ թէսիսի իտէպիլէճէյինէ գանաաթ
հասըլ իթաի...

Խիւլտայի քէլամ մէզպուրէ, ժօղէֆ թէսմիյէ գը-
լընտն կէնճ իըրմէթ քեարըն վասէթաըլըլա, զէվճինի
ալտաթմադ խըյանէթինի իրթիքեապ իթաի, ֆադաթ
ճէնապը Խիւտայը միւնթէգիմ հաղրէթիքրի, աշիւֆիթէ-
յի մէզպուրէտէն՝ տէհէթամիզ սուրէթտէ ախըր սար
իթմիշ օլտու... էյ վահ... էվլատու վալիտէ, ֆահշի-
յաթ եաթաղընտա պուլունույօրլար իաի... հէյհ'աթ...
նէ տէհէթիւ ճինայէթ... նէ՞ մէնֆուր շինաթ...

Միւսիւ Թայմարըն զէվճէսի, Նիգօլա Տիմասըն
մէթրէսի, վէ թապիլի՝ ժօղէֆ թէսմիյէ գըլընան Փրրան-
ձինինն վալիտէսի Աւկուսթինա, օ էսնատէ «Էլէօնօրա»
իսմինի թաղընմըշ ըտը:

Պալտտէ մէզքիւր պու թէսատիւֆաթը միւտհի-
շէտէն իքի կիւն սօնրա, Աւկուսթինա, պաշը իւզէրին-
տէ պուլունան պիր նըշտըն սայէսինտէ էվլատընը
թանըտը, վալիտէ իլէ էվլատ, իքի կիւն գատար պիր
պիրէքրի հիւզիւնէ պադամաղա ճէսարէթ իտէմէտիլէր,
ֆադաթ իքի տէհր գատար ուղտմըշ օլան պու իքի
կիւնին զարֆընտա, Փըրանձինի՝ քէնտի վէլատէթի հադ-
գընտա պիր չօդ մալիւմաթ տմըշ ըտը, Աւկուսթինա,
Թարիֆի զայրի գապիլ պիր վիճտան պիհուղուրլուղու-
նա տիւշար օլուպ, թամ գըրգ սաաթ կէօղիւնէ ույգու
կիրմէտի, մէզպուրէ, իւշիւնճի կիւնին սապահընա գա-
տար տէրէճէյի Նիհայէտէ պիր մահզունիյէթ իշինտէ

օլան Սւկուսթինանըն՝ թիմարսանէյէ կէօթիւրիւլտիյի տաղըգատա, քէնտիսինի տէնիղէ աթըպ էօմրիւնէ խիթամ վիրմէք խթէմիշ խտի, ֆաղաթ զանն խտէրսին քի էճէլ, պու ճանվէրտէն նէֆրէթ խտուպ ըլւճաթ խտիյօրուար-

Շու հալտէ փըրանձինի, էճէլ իլէ բու պէ բու կէլ-միշ խտի, տալղալար մէրգումը իհաթա խտուպ, կեահ գատարը տէրեայէ աթարլար, վէ կեահ տա սույըն իւղէրինէ չըգարըյօրլար խտի:

Փըրանձինի, ան պէ ան զարգու թէլէֆ օլմագ իւղ-րէ իքէն, տալղալար՝ բարալանմըչ օլան պիր սէֆինէ-նին պաղը մէքսուրաթընը, մաղրուգա տօյլու աթտըղ-լարընտան, նասըլտա մէրգում իրի պիր աղաճ բարչասը-նա սարըլմագլա, էճէլին տէհչէթամիղ բէնչէսինաէն խէլաս օլաճաղընա իւմիւտ վար օլտու:

Փըրանձինի, պիր քաչ սաաթ տալղալարըն տրա-սընտա իլէրի կէրի չոլղալանտըգտան սօնրա, նասըլտա հիքմէթ գապիլինաէն օլարագ, եարը էօլիւ օլտուղու հալտէ իթալեա գըյըլարընըն պիրինէ աթըլմագլա, մուհագգագ պիր էօլիւմաէն գուրթուլապիլմիշ խտի,

ՍԷՖԻԼ ՊԻՐ ՏԻԼԵՆՃԻ

Գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլտուղու կիպի պէյն էլ նաո «տղըն քէօբէք հալլամաղ» տէյէ պիր տարպը մէ-սէլ տէվէրան իթմէքտէ տիր քի, պուներն հագըղի պիր

օլարագ սիւքիթ իթմիշ իքէն, նաիէհան աղիմ դահ-
դահալէր իլէ կիւլմէյէ պաշլատը:

Սէֆիլ դարը՝ ագլընա խըֆֆէթ կէթիրմիշ իտի,
իրթէ կիւնին սապահասը միւսիւ թայմար, Ա. կուսթի-
նայը թիմարխանէյէ կէօթիւլմէք իւզըէ օլտուն... ճն
եէտի եաշընտա պուլունան ժօղէֆ տաթի, կիճէլէյին
խանէտէն չըգըպ՝ նաբօլի մէմալիքինին իչէրլէրինէ ասղ-
րու ֆիրար իտէրէք նապէտիտ օլտու:

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ ՏԷՆԻՋ ՏԱՆՂԱՍԱՐԸ ԻԶԻՆՏԷ

Ղայէթ շիտէթլի պիր ֆուրթունա՝ տէնիղի ալթ
իւսթ իտիյօրուտը, բույլ ասիւմանը դօյու պիր տիւ-
ման դարլամըշ, բուղիկեարըն աճը աճը ուլամասընը,
վէ տաղլար դատար տալլալարըն եէքտիկէրի չարբըշ-
մալարընը կէօրէն պիր ատէմ, միւճէրրէտ զէմինու
ասիւման՝ եէքտիկէրի իլէ միւտարէպէ իտիյօրլար զանն
իտէճէք իտի, թէլաթիւմը էմիւաճը տէհչէթֆէղա (սոս-
կալի ալիքնիւր) արասընտա, պիր աղաճ բարչասընա սա-
րըլըպտա ճան հաղգըլա եիւղմէքտէ օլան պիր ատէմ
կէօրինիյօրուտը, պու ատէմին թապ ու թուվանը քէ-
սիլմիշ օլմալըլա, հէման զարգու թէլէֆ օլմագ մէր-
քէղինտէ պուլունույօրուտը:

Շախսը մէրգում, պիղղաթ Հանրի փըրանձինի քէն-
տիսի իտի:

Մէրգում, հէմ վալիտէսի՝ վէ հէմաէ մաշուղէսի

սէօղ օլտուղու, թէճարիպի միւթէատախաէ իլէ սու-
պուլթ պուլմուշ արըր:

Փըրանձինի, գայալար իւզէրինէ աթըլտըգտան պիր
քիշ սաաթ սօնրա՝ կիւճ հալ իլէ տյըլտը, վէ պուլուն-
տուղը միւշկիւլ վաղիյէթի տիւշիւնէրէք, խահնա խահ
աղիմ պիր տէհշէթ հըսս իթմէյէ, վէ հընչղըրա հընչ-
ղըրա աղլամայա պաշլտաըր:

Իւշ սէնէ ագտէմ Թամբլ զօգաղընտա՝ միւքէլլէֆ
պիր խանէտէ քէմալի ասայիշու ստատէթ իլէ իգամէթ
իթմէքտէ օլան Մուալլիմ, Էանի Փըրանձինի, չըր չըպլագ
վէ աճ պի իլաճ օլարագ սօսուղտան թիր թիր թիարէ-
յօրուաըր:

Մէրգումըն, 1873 սէնէսի քեանուներ էվէլինին 28
ինձի կիւնիւ, Բօմա շէհրինտէ վաղը պիր Քիլիսանըն
էօնիւնտէ տիլէնաիյինի կէօրաիւք:

Նէ՞ տէրէճէ միւթէնաղըս հալ, վէ նէ մէրթէպէ
մէմուլին զայրի պիր թէպէտիւլաթ...

Նէ սէֆալէթ, նէ մէշագգաթ, վէ նէ տէ մուրուրի
ղէման, սրու հարիգ իւլատէ տէլիգանլընըն սըֆաթընը,
ղէրրէ դատար թէպտիլ խտէմէմիշլէր խաի, մէրգում,
լաթիֆ սիյամսըլլա՝ սուրէթը զահիրէտէ մէլէք, փա-
ղաթ պաթընէն Շէյթան խաի:

Փըրանձինի, կէչէն տէօնէն զէվաթըն մէրհամէթի-
նի թէշէվիգ իթմէքտէ խաի, ինսան՝ մէրգումը տէվիէթ
տիւշկիւնի պիր զաթըն մախտուժընը զտնն իթմէքլէ,
հէր վէշիլէ մէրհամէթէ շայան կէօրիւնէն պու տէլի-
գանլընըն հալինէ՝ էլպէթ թէէսիւֆ խտէճէք վէ աճը-
յաճագ խաի:

Խապիսը մէրգում, կիլիֆիթար օլտուղու շու սէ-

Ֆալէթին իշնտէ, հըսոյաթը վահշիյանէսինն պիր զէր-
րէսինի պիլէ զայս իթմէմիշ իտի:

Հէլէ զասպուս սըրգաթ խուսուսընտա օ տէրէճէ
թէգատաիւմ, վէ օ մէրթէպէ մէլէքէ հասըլ իթմիշ իտի
քի, էն մէշհուր սարիքլէրի պիլէ հայրէթտէ պըրադա-
պիլի իտի տէսէք տէ առլա միւպալաղա իթմիշ օլմա-
լըլ:

Եըրթըգ բըրթըգ էսլապլար իլէ տիլէնճիլէք իթ-
մէքտէ օլան պու տէհշէթլիւ ճանի, պիր ազշամ հէր
նասըլսա գաբուսընտա տիլէնտիյի Գիլիսանըն տէրուսինէ
կիրուպ կիլլէնմէյէ մուվաֆֆադ օլտու, վէ Գիլի-
սանըն պազը կիրան պահա էշտասընը գալտըրտըգտան
մատէ, քէմալի մէհարէթլէ սանտըղընը տաթի աչըպ
քետմիլէն սօյասու, վէ միհրապըն արգասընա կիլլէնէրէք
սապահ օլմասընա ինթիլար իթտի, խապիսը մէրգոււմ,
լէֆիղի օլմատըղը իշն Գիլիսայը թէքմիլ սոյամամըշ օլ-
տուղունտան, պու սըրգաթըն՝ չօղլուգ կէօղէ չարբա-
մայաճաղը թապիյի իտի:

Սապահլէյին Գիլիսանըն ֆարրաշը կէլիպ զաբըլը
աչտըղընտա, Փըրանճինի՝ կէօղէ կիպի խաֆիֆ պիր հա-
րաքէթ իլէ, ֆարրաշըն նազարը տըգգաթընտան դուր-
թուլարադ, պիր թագրիպ քէնտինի տըշարը աթը վէր-
տի:

Պիր քաշ կիւն սօնրա՝ խապիսը մէրգոււմ, Գիլիսա-
տէն աչըրտըղը էշտատէն պաշգա, ճէպինտէ իրի հիւզ
հիրմի ֆըրանդ գասար պիր մէպլաղ օլտուղու հալտէ,
պիր տահա ալտէթ իթմէմէք շարթըլըլա իթալեատան
մուֆարէգաթ իթտի:

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆԻՆ ՄԱՍԼԱՀԱԹ ԿԻՒՋԱՐԼԳԸ

Փրբանձինի, 1870 սէնէսի աղօսթօսըն սօնլարընտա՝ թէքրար պիր բարաորղ օլարադ, Իսկէնտէրլիյէտէ սէր-սէրիանէ տօլաշըյօլուտը:

Խապիսը մէրգում, Քիլիսատէն աշըրմըշ օլտուղու բարալարը՝ իւշ հաֆթա զարֆընտա քեամիլէն գումարտա զայոյ խտէրէք, էվէլքի կիպի աճ վէ պի իլաճ դալմըշ ըար: Փրբանձինի, պիր չօդ մէմլէքէթլէր տօլաշըպ եան քիսէճիլիքլէ մէշղսւլ օլարադ՝ եօլարտա սաաթ քէօսթէք, բարա քիսէսի, դատընլարըն ճէպինտէն Խբէքլի մէնաիլ, վէ զայրի հիւմ աշըրմադլա իմրարը էյամ իթտիքտէն սօնրա, եինէ սէր սէֆիլ վէ թամօն տօգուղ եաշընտա օլտուղու հալտէ, Իսկէնտէրլիյէյէ վասըլ օլուպ մինասիպ պիր իշ արամադ տայըտը...

Փրբանձինի, Իսկէլէ պաշարընտա՝ վէ չըմէնտըֆէր մէվգըֆլարընտա, կեահ խըրօղլըդ՝ վէ կեահտա թէր-ճիմանլըդ խտէրէք, պու սայէտէ լիսանը արէպիտէ օլան նօգսանընը իբմալ խտէպիլտի:

Խապիսը մէրգում կիւնիւն պիրլնտէ, Իսկէնտէրլիյէտէ նամուսը պիր թիւճճարա թէսատիւֆ իթտի, պու զաթ, Փրբանձինիյի՝ Բարիլտէ թիւճճարլըդ իթտիլէ էսնատէ, «Ռատուլ Տըլօրմ» նամըյըլա թանըմըշ, վէ պէրապէր ախղու իթատէ պուլունմուշ օլտուղունտան, նամուսը պիր տէլիգանլը տէյու թէլագղը իթմիշ իտի, Փրբանձինի՝ պիր թագըմ մասալլար ույտուբարադ, կիւյա մէմուլին զայրի պիր ֆէլաքէթ սէպէպի իլէ պու հալէ աիւշտիյինի, էօյլէ թապլիլ պիր հալ՝ վէ օմէրթէ-

պէ՛ ճէրպէ՛զէլի պիւր լիսան իլէ՛ նազշու պէյան իթտի.քի,
մէրգում՝ սատէտիլ թիւճճար, հայլազըն ույաուրտու-
շու մառալլարա քետմիլէն ինանտը, վէ հազգընտա ա-
զիմ՝ պիւր հիւանի թէվէճճիւհ հըսս իտէրէք, էլինտէն
կէլէն հիմայէթի տիրիզ իթմէյէճէյինի վատ իթտի,

Ֆիլ հազըզա Փըրանձինի, թիւճճարը մէրգումըն
հիմայէ վէ թալսիյէսի իլէ բօսթախանէտէ պիւր մէմու-
րիյէթ էլտէ իսուպ, լէթաֆէթը թապիյէսի՝ վէ իւշ-
կիւղարլըղը իլէ, քէնտի մաֆէվզընտա պուլունան մէ-
մուրիյինն սէվկիլիսի օլտու,

Պագաթ Փըրանձինի, ալտըղը մաաշտան չօղըզ
մէմնուն օլմայըպ, ազ միւսէթ սօնրա եէնի իշլէրէ թէ-
չէպպիւս իթտի... հայլազը մէրգում, բօսթախանէյէ
վարիտ օլան մէքթուպլարա լէֆֆէն կէօնտէրիլէն պան-
գա գայմէլէրինի, սօն տէրէճէ պիւր մէհարէթլէ զասպ
իթտիքտէն մատէ, թիւճճարլարըն քէնտի շէրիքէրինէ
կէօնտէրտիքլէրի մէքթուպլարը տախի աչարագ, մա-
ալլէրինէ վազըֆ օլուր, վէ անէ կէօրէ հարաքէթ իտէ-
րէք, իշ խուսուսընտա միւքետթէպէ իտէնլէրին զարա-
րընը միւճիպ օլուր իտի.քի, պու հալ ուղուն միւտտէթ
տէվամ իտէմէյուպ, բօսթախանէ մէմուրլարընտան պի-
րինին նազարը տըգգաթընը ճէլպ իթմիշ օլմաղըլա,
տէրագապ քէյֆիյէթի բօսթախանէ Միւտիւրիյէթինէ
արղ իթտի, Միւտիւրի միւմաիլէյհ իշի պիւ էթրաֆ
թասաիգ իթտիքտէն սօնրա, Փըրանձինիյի հիւքիւմէթէ
թէսլիմ պիւրէ հապս իթտիրտի,

Հայլազը մէրգում, պու սուրէթլէ պիւր քաշ այ
միւհըուս օլտուգտան սօնրա, եինէ զիքրի սէպգաթ ի-
տէն թիւճճարըն իլթիմասու զայրէթի իլէ սալը վէրիւ-

տիքի, պու հալ իլէ մէրդում սատէ տիլ զաթ, խալդըն
խասարաթընը մուճիպ օլմուշ օլտու...

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ ՆԻՐՄԻ ԵԱՇԸՆՏԱ

Հինախոտան ըզլըմընըն կալկաթա նամ պէլտէսին-
տէ, կէնճ պիր պիւլիւճի, պաղը մուճիլէլի սէնաթլար
իճրա իտէճէյինի խալգա իլան իտիյօրսուտը, մէրդումը
շախտէն թանըյանլար պիլէ, զայէթ տըրգաթըլա թէ-
ճէսօիւս իթտիքլէրի հալտէ, անճաղ պու կէնճ պիւ-
լիճինին՝ թէպալիլի հալու հէյէթ իթմիշ օլտուղունը
փարդ իտէպիլէճէքլէր իտի:

Նաղիք սիյմասընը իհաթա իտէն բարլաղ քեսաքիլ-
լէրի, վէ չէնէսինտէ պուլունան ուփաղ պիր սագալըյը-
լա, մանատար պիր շախս օլտուղու՝ նասիյէյի հալինտէն
միւսթէպան օլան, վէ պիւլիւճիլիք իտէն պու կէնճ,
զայէթ միւղէյէն պիր էլպիսէ լուպիս օլտուղու հալ-
տէ, իքի նէֆէր աշինալէրի իլէ պէրապէր, Հինա լիսանը-
յըլա իլաննամէլէր՝ տաղըթմագտա իքէն, պաղըլար
թարափընտան՝ քէնտի հագդընտա աթիլիւղիքը սէօղ-
լէր թէաթի օլունմագտայըտը:

— Իվէթ՝ էվէթ օտըր — խայըր պիրատէր օ-
լամաղ — տէտիքլէրի կիպի, պիր տիկէրի տախի,

— Եանըլըյօրսուն, պէն քէնտիսինի էյի թանը-
լըմ...

— Փագաթ, մուճիլաթը քիմտէն թահսիլ իթմիշ,

ՄԻԽԱԻԼ ԲՕՌԻՏԿԻ-ԿՐԵՐՍ (ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ)

— Հէր շէյլն իճրասընա միւղթէտիր պիր շէյթան
տըր...

Կէրէք մէրդումանըն պալտաէ մուհարրէր սէօզ-
լէրինաէն, վէ կէրէք մէրդումըն հալու էթվարընտան,
պու կէնճ պիւլիւճինին, պիզլաթ Հանրի փըրանձինի

քէնտիտի օլտուղսնը, պիղիմ կիպի օգոյանլարըմը տախի էլպէթտէ քէշֆ իթտիլէր:

Մէրգումնն իշաննամէսինտէ, էմապի կէօրիւմէմիշ հօգդապաղըզլար, վէ շայանը հայրէթ միւճիլէլէր իճրա իտիլէճէյի վատ օլունմուշ օլմաղըլա, հատսըզ հիսապսըզ պիր դալապաղըլն մէրաղըլն թահրիթ իթմէյէ մուվաֆֆադ օլմուշուտը:

Փագաթ նէ՞ զարիպ հալ... Փըրանձինի՝ ումումն հայրէթինի մուճիպ օլան պու սէնաթը նէրէտէն թահսիլ իթմիշ իտի, ֆագաթ ինսան՝ հայլաղը մէրգումնն դուվլէյի աղլիլէյի շէյթանիյէսինի, նաղարը տըզդաթէ ալարըլնտա, պու հարիզիւլ տաէ մախիւզըն հէր շէյէ միւզթէտիր օլաճաղընա դանտաթ կէթիթսէ կէրէք տիր:

Փըրանձինի, մահրէստէն չըդաղդտան սօնրա Հինտիթանըն Մատրաա նամպէլաէսինէ կիթմիշ, վէ պէլտէյի մէզքիւրէտէ՝ էքսէրիյէթլէ պուլունան պիւյի ճիլէր իլէ մուարէֆէ բէյաա իթմիշ օլմաղըլա, քէնտի դուվլէյի աղլիլէսի իլէ, իշպու սէնաթը աճիպէնին պաղը էսրալընա վաղըֆ օլմուշ, վէ հաթտա պիր չօդ սիհրու էֆսուն իլէ մէշգուլ օլանլարը թէզատաթիւմ իթմիշ իտի:

Պալատէ զիբրի սէպդաթ իտէն իբի նէֆէր պիւլիւճիլէր, փըրանձինինն սէնաթը մէզքիւրէտէ օլան մէհարէթը քնամիլէսինի թագաիր իտուպ, բարլադ մէնզարէլէր կէօթմէրմէք, վէ քիւլիլէթլիւ պիր թէմէտաիւ հատըլ իթմէք իշին, պէրապէր իճրայի սէնաթ իթմէլէրինի թէքիֆ իթմիշլէր, վէ փըրանձինի տախի դապուլ իթմիշ իտի:

Փըրանձինի, մէրգուման իբի նէֆէր ալէնէլէրի իլէ իճրայի սէնաթէ պաշլայըպ, թէաթրօտա պուլունան իշտիհամնն աֆէրիյիու ալգըշլարընա մաղհար օլմադ, տա իտի իսէտէ, ֆագաթ պու շանու շէօհրէթէ աօլաէհէմիլիլէթ վիրմէյօր կիպի կէօրիւմէքտէ իտի:

Փըրանձինի, մէշհուր պիր սէնաթքեսար նամը թահսընտա, վէ ճէպլէրի ալթուն իլէ աօլու օլարադ թէաթրօտան չըդար, վէ սապահա դատար ֆուհլու սէֆահաթ տէրեսընա տալարադ, էրթէ կիսի տգշամա դատար պիր բարաօըզ վէ աճ սուսըզ դալըր իտի:

Սէնէտէ միլիօնլար դաղանաղըլ հալաէ, չօդ տէֆա աճըլդտան վէ սօսդտան մուզթարըպ օլմադ, մէրգումնն թագիթաթ իզթիլտընտա իտի, զիրա ալթուն մըզհաաղսըլարը օլան... դարըլար իլէ դումար... տալիմա փըրանձինիյի պէշ բարաօըզ պըրադըյօլլար ըտը:

Խիւլասայի քէլամ փըրանձինի, պիր կիճէտէ պէօմիւճէր պիր սէրլէթլի քնամիլէն սարֆ իսէպիլիր պիր սէֆիհ իտի...

Փըրանձինի, կալկաթա պէլաէսինտէ պիր քաշ տէֆա իճրայի լուպիլաթ իթտիքտէն սօնրա, իբի նէֆէր սիհրապաղ արդատաշլարըլըլա պէրապէր Մէյլան տաալընա կիթաի:

Հինտիթան ըզլըմընըն՝ տէօրա միլիօն սէքէնէսի իլէ շէօհրէթշըար օլան պու պէլաէյի մէշհուրէ, մալիք օլտուղու սէրլէթլի թագիլիլէսի, հանի մատէնլէրինտէ պուլունան ալթուն ինճու վէ ճէվահիր իլէ մալիւմը ճիհան տըր:

Իշթէ փըրանձինի, (ֆօր)... նամը թահսընտա պալունան իբի նէֆէր բէֆիլլէրի իլէ պէլաէյի մէզքիւ-

դէտէ պուլունույօրուտը, հայլաղը մէրգում՝ շու հէն-
կեամը շէպապէթ իշինատէ մալիք օլտուղու միւճէրրէպ-
լիյի, վէ գուվլէյի աղլիյէօի իլէ բէֆիդէրինին հիւսնի
թէվէճճիւհէրինի զաղանմը ըտը, մէրգուման՝ Փըրան-
ձինիյի սօն տէրէճէ սէվտիքէրինտէն, վէ հաղգընտա
էմնիյէթը քեամիլէլէրի պուլունտուղունտան, մէրգումը
սիհրի էֆսուն խուսուսընտա պիլտիքէրի հէր պիր մա-
լիւմաթէ, վէ նէշէ նէշէ էսրարը զարիպէյէ ալեհահ իթ-
միշէր իտի:

Մատարասը օղգապաղարտան պիրի, իշպու մա-
լի մաթը սիհրիյէտէն մատէ զայէթ մուհիմ տիկէր պիր
սրրիւ տաթի վաղըֆ պուլունույօրուտը, շէօլլէքի մէր-
գում՝ վաղթըլըլա քէնտի վաթանտաչլարընտան իհթի-
տար պիր առէմին, հալի նէղիտէ պուլունտուղու էմնա-
տէ, Սէյսան տառաքնտա վաղը օրմանլարըն պիրինտէ,
յէ իօրբաղըն ալթընտա քիւլլիյէթլի պիր սէրլէթ կէօմ-
մաշ օլտուղունը պիլտիլմիշ իտի:

Մատարասը հօղգապաղ, պու էսրարը Փըրանցինի
իւ տիկէր արգատաչընա պէյան իթտիքտէն սօնրա,
էպաղը մէղպուրըն պուլունտուղու մահալ զայէթ
էհիլէլի օլտուղունտան, քէնտինին եալընըզ պաչընա
էճէրէմէյէճէլինի, վէ էկէր քէնտինէ բէֆապաթ ի-
ւ էրսէ, մէղրիւր տէֆինէնին (դանձ) միւսաւլաթէն
էրինտէ թաղսիմ օլունմասընա բաղը օլաճաղընը
լէթէն պէյան իթտի:

Էրգումի պու թէքլիֆի, բէֆիդէրի թարաֆըն-
մա էլ մէմնունիյէ դապուլ օլունուղ, իւշի պիր-
է Եօլա բէվան օլարաղ՝ տէֆինէնին պուլունտուղը
աւա վասըր օլտուլար. վաղտա պու մահալ բէք վէ-

խիմ օլտուգտան մատէ, տէֆինէ՝ պիր թաղըմ՝ Եւսպան աղաճլարը, լա մուհիթ զայէթ թէհլիքէլի պիր զայանըն ալթընտա կէօմիւլմիւշ խի:

Փըրանձինի, բէֆիզէրի իլէ պէրապէր իքի կիւն մի թէմատիյէն կիճէ կիւնտիւշ չալըշըպ, վէ հէր նէվի թէհլիքէլի կէօզէ ալտըրարադ, թօրրադը զապլտըլտըր, վէ աիմ պիր միւշկիւլաթ իլէ աղաճլարը քէօրիւնտէն տէվիրտիլէր, վէ նիհայէթ իւլէմի կիւճ հալ իլէ տէֆինէլի պուլմաղա մուվաֆֆադ օլտպիլտիլէր:

Մէզքիւր քիւլլիյէթլի սէրվէթ, տէմիր թահտա-
լարըլա մուհաֆաղա խտիմիշ, իքի առէթ ալթման զապ-
լար իշինտէ պուլմանույօրուտը:

Փըրանձինի իլէ իքի նէֆէր բէֆիզէրլինին հըսս իթ-
տիւրէրի մահղաղիյէթլին թարիֆի մուհալ օլտպ, տն-
ճադ զարիյնի քիւրամըն թասալվուրաթընտ իհալէ ի-
տէրիլ...

Մէրգուման, ալթուշլարըն բարըլթըսըլըլա կէօզ-
էրի զամաշմըշ, վէ մէտուրիյէթլէրինտէն նաշի, սար-
խօշ օլմուշլար կիպի ալըդ ալըդ կիւլէյօրլարըտը, Փը-
րանձինի, պու հալէթի մէթիտէ իքէն՝ նալէհան պիր
սուրէթը վահշիտանէտէ կէօզէրի բարլայը վէրտի, վէ
պալթայը էլինէ ալմաղլա՝ հէման արգատաշլարընըն
զաֆատընը բարչա բարչա իթմէյի տիւշինտի խէ տէ...
սօնրատան քէնտիտինի պուլարադ պալթայը Էէրէ պը-
րադտը...

Փըրանձինինին արգատաշլարը, թարիֆի նադապիլ
պիր հըրտը թամա իլէ ալթուշլարը մուայէնէ իթտիք-
տէն սօնրա, զաթէն իքի կիւնտէն պէրի ֆէնա հալտէ
Էօրղուն, վէ պի թապու թուվան օլմալարըլըլա, պիր

մըգտար բահաթ իթմէք իշին հէման տէֆինէնին ետ-
գընընտա սէրիլիպ եաթմաւարըրըլա ույդուլա վարմա-
ւարը պիր օլտու :

Ֆադաթ Փըրանձինի ույումայօրուտը, պիր նիյէ-
թը միւտհիշէ, ճանիյի մէրգումըն պէնինի չաթլաթ-
աըրըրճասընա իշղալ իթմէքտէ իտի... Փըրանձինի օ էս-
նատէ էօյլէ տէհշէթլի պիր հալ քէսպ իթմիշ իտի քի,
էն խունրիլ՝ վէ էն վահշի պիր ճանիլէր պիլէ մէրգումըն
գարչըսընա չըգմաղա ճէսարէթ իտէմէյէճէքտի, ճան-
վէրը մէրգում տէր հալ պալթայը էլինէ աւար, վէ հըր-
սու թամա գըղըլճըմարը սաշմոյտա օլտն կէօզլէրի
իլէ էթրաֆրնտ պագընտըգտան սօնրա, եըլաըրըմ կիպի
պիր սուրաթլէ քէֆիղլէրինին իւղէրինէ տօղլու գօյու-
լարադ, հէման պիր վարաշտա պիրինին գաֆասընը
բարալտը, վէ տիկէրինին տաթի անընը իքիյէ պէօլ-
տի... պիչարէլէր, պիր ահ պիլէ տէյէմէյէրէք ահ-
լէթէ եօլճու օլմաշլար ւար...

Փըրանձինի, տէրհալ իքի էլլէրինի ալթուն գապ-
լարըն իշինէ սօգարադ, էն կիրան պահա միւ ճէվճէր-
աթը, վէ գալտըրապիլէճէյի գատար ալթուն մէսրիւ-
քեաթը՝ պիր չուվալըն տէրունինտէ եէրէշաիրմէյէ
պաշլատը :

Գաթիլի մէրգում, ինճու ալթուն վէ միւ ճէվճէրաթ
իլէ չուվալը լէպ տ լէպ տօլտուրտուգտան սօնրա ար-
գասընա ալար, վէ իքի նէֆէր արգատաշլարընըն յա-
շէլէրի իւղէրինէ վահշիյանէ, վէ տէհշէթլաթիլ պիր նի-
կեահ աթֆ իտէրէք՝ մահալի մէղըրուրտէն մաֆարէգաթ
իթտի :

Փըրանձինի, պիր դուվլէյի հարիգ իւլատէ թէէ-

պիրի իլէ թէադույ օլունույօր կիպի՝ այաղլարը պիրի
պիրինէ տօլաշարադ եիւրիւմէյէ պաշլատը, վէ մէճպու-
րի օլարադ պըրադտըղը սէրվէթին պագըյէսինէ հըր-
սու թամա իլէ պիր տահա պագտըգտան սօնրա, սիւ-
րաթլէ մահալի մէղըրուրտէն մաֆարէգաթ իթտի...
շու հալ իլէ տէֆինէնին պագըսը, իլէրուտէ պիր եօլ-
ճույա գըսմէթ օլաճաղը կիպի, իքի հօգդապաղլարըն
լաշէլէրի տաթի, վահշի ճանաւարլարա եէմ օլաճադ-
աը :

ԱԻԸՍԹՈՐԻՅԱ ՄԷՄԱԼԻՔԻՆՏԷ

ԳԹԻՆԿ-ԿԻՆԲՍ ՆԱՄ ՄԻԼԵՕՆ ՍԱՀԻՊԻ ՊԻՐ ՏԷԼԻԳԱՆԼԸ

1876 տէնէսինտէ պիր կիւն, էօյլէտէն պիր սաաթ
էվլէ Տաւմայիա իմրէրաթօրլուղու մաղարընտա, Լօրա
Գօլինիկ-կինքս նամ միլեօն սահիպի պիր առէմ վասըլ
օլուպ խալղըն նաղարը աըղդաթընը ճէլպ իթմիշ իտի :

Պու նամ թահտընտա պուլունան տէլիգանը, պէլ-
տէյի մէղըրուրէյէ վասըլ օլտուղսնտա, հէնուղ եիլմի
պիր եաշընտա իտէտէ, Ֆադաթ վիճուտը օլմասըլըլա
եիլմի ալթը եաշլարընտա թալաթին օլունույօրուտը :

Մէրգում, հայիղ պուլունտուղու իսմու շէօհրէթին
դարապէթինէ լաղմէն, զայէթ նաղիք՝ վէ զարիֆ պիր
դաթ օլտուղու, վէ աալա խըրչըն օլմատըղը լաթիֆ սիյ-
մասընտան անլաշըլըյօրուտը :

Ին աաըլ իսմու շէօհրէթի օդույանլարըմըլա մա-
լլա՝ օլա, վէ Գօլինիկ-կինքս նամը թահտընտա կիլլէ-

նէն պու մէշհուր ճանի. եէնիտէն եէնիյէ իշէրէ թէ-
շէպալիւս իթմէք նիյէթի իլէ պու պէլտէյէ կէլմիշ
իտի...

Լօրտա Կինքս, եախօտ Հանրի Փըրանցինի. շէհրին կիւ-
ղէլ մէվգըսընտա միւքէլլէֆ պիր դօնադ իսթիճար ի-
տուպ. Հինա մէմալիքինտէն կէթիրմիշ օլտուղու նէվ
պէնէվ շիշէքլէր իլէ վասի պաղշէսինի տօնաթտը. վէ կի-
րան պահա գումաշլարըլա տէօշէթտիրաթաէն մատէ.
միւթէատտիտ խըսմէթքերարլար թուլթուպ ալա ճընս
աթլար վէ միւղէյէն արապալար սաթըն ալար. վէ գէն-
կին պիր Լօրտա շէսպան օլաճադ սուրէթտէ իմրարը
էօմր իթմէյէ պաշլատը. մէրգումըն սախալէթը զա-
թիյէսի վէ ուլուվիլը ճէնապը. վէ էրպապը միւհթա-
ճիյնէ իթտիյի իհսանլար, պէյնէլնաս շույու պուլմուշ
իտի:

Մէրգում, նիւէթը խայրիյէ իլէ թէշքիլ օլունան չիր-
քէթլէրէ, վէ խայրաթխանէլէրէ իհսան պույուրտու-
ղու մէպալիլի ալիճէնապանէսի իլէ, ումումըն բաղպէթ
ու իհթիրամընա մաղհար օլտու

Փըրանցինի, մէճպուրի օլարադ իճրա իթտիյի պու
խայըրխահլըգլար, նէ նիյէթէ մէպնի օլտուղու օգու-
եանլարըմըղա մալիւմ տիր, հէր շէյի միւպալաղա իլէ
կէօրմէք, եանի բիրէյի տէվէ էթմէք՝ խալըն աաթթի
օլտուղու կիպի, չօգլարըն ղիյիւմինճէ Լօրտ-Կինքսըն
սաաթտա եիւղ սէքսէն լիրա կէլրի վտըրաը:

Մա մաֆիհ, մէրգումըն մալիք օլտուղու քիլիլէթլի
սէրվէթ, եավաշ եավաշ խարապէ եիւղ թուլմաղա
պաշլամըշտաը, Փըրանճինինին վարիաաթը ճէոիմէսի,
քէնտի թէսէյիւպի, վէ ղէֆգ ու սէֆահաթէ օլան ոօն-

տէրէճէ մէյլանը թապիսի սէպէպիյէ, շիտտէթլի պիր
կիւնէշին հէրարէթինէ հէտէֆ օլմուշ գար երզընթըսը
կիպի, ան պէ ան էրիյիւպ պիթմէք իւզրէ խի:

Խիւլաոայի քէլամ, միլեօն սահիպի Լօրա Կինքս
վարիտաթընըն մահվ օլմագ մէրքէշինէ կէլմիշ օլտու-
շընը հըսս իթմէյէ պաշլատը:

ԵՒՆԻ ԹԵՍՇԻԳՆԵՐ

Մտ մաֆիհ՝ Փըրանձինի, գումար իլէ գատընլար
հագգընտա օլան մէյլանը ֆէվզէլատէսի հասէպի իլէ,
հէր նէվի ճինայաթը իրթիքիտալ խտէրէք բարա թէտա-
րիք իթմէքտէ, վէ ֆուհշու սէֆահաթտէն պիր ան կէրի
տուրմամագտայըտը:

Փըրանձինին շու սառտէթը հալինտէ. . . օն իւշ
նէֆէր մէթրէսէրի օլուպ մէզպուրէլէրի՝ նէօլպէթ իլէ
ղիյարէթ իթտիքտէն մատէ, եիւզ նէֆէր տախի օրթա
ֆահիշէլէր իլէ մուարէֆէսի վարըտը, հայլագը մէրգու-
մըն՝ գատընլարը իզֆալ իթմէք խուսուսընտա օլան մէ-
հարէթը ֆէվզէլատէսի իլէ՝ պիշարէլէրի պիրէր զէնճիր
պէնտ էսիր կիպի դուլլանմագտայըտը:

Շու նօգթայը իշար իտէլիմքի, պու խունրիզ ճան-
վէր, գատընլար ալտաթմագ խառսէսինէ մալիք օլտուգ-
տան մատէ, լուզումը թագտիրինտէ՝ մէզպուրէլէրի
մահվ իթմէք թարիքինի տախի բէք սլա պիլմէքտէ խի,
. . . մազալլահ, ճանիյի մէրգումըն շէհվէթը նէֆսա-
նիյէսինէ միւթապաթ իթմէյէն գատընըն ճէզասը

էօլիւմ խաի . . . : Էօլէլէր , զայէթ կիզլի սուրէթաէ
դաթլ խաիլիը խաի . . .

Փըրանձինինին պու եէնի թէաշիւզլէրինէ դուրպան
կիտէն դատընլարըն ասէթի օթուզ օլուպ , պու պիշա-
րէլէր , դօլուն միսալի՝ ճանվէրը մէրգումըն եէտի վահ-
շիյանէսի իլէ դաթլ խաիլմիշլէր խաի :

Խապիսը մէրգումըն պու ճինալէթլէրի , օ էսնատէ
մալիը օլաուզը սէրվէթին թահաընտա մէսթուր դալը-
յօր ւոր , խիւլասալի քէլաւ ազճէ սոյէսինտէ պու մէն-
ֆուր ճանինին իզլինի պուլմագ միւմքիւն օլամայօրուտը :

ԳԸՍԳԱՆՃ ՏԻԻԳ

Փըրանձինինին մուամէլաթը խալխաքեարանէսինտէ
շայանը հայրէթ պիր նօզթա վարըտը , շէօլէ քի՝ պու
ֆիրումայէտէն կէլմէ վէլէտի զինա խրրաըզ , պու մէն-
ֆուր հայլազ , էն միւթէպէր վէ էն ասիլ ֆամիլեալա-
րա աթֆը նիկեահը շէհվէթ իթմէյէ ճիւրաթ իթտիյին-
տէն , ինտան՝ պու սէֆիլի , վէհմու խալալաթ իլէ բէր-
վէրտէ պիր չըլզըն զանն իտէրէք հալինէ տըլյաճագ-
ըտը , հալպու քի մէրգում , թէխալիւլ իթտիյի մատ-
տէլէրին ֆիլէն իճրասընա միւգթէտիր օլաուզընը իյ-
թիրաֆ իթմէյէ մէճպուրըլ . . .

Իհթիմալ քի հէքեայէ նիւվիս (վիպասան) տաթի
1877 սէնէսի մայլաւ այընտա Փըրանձինինին , 28 եաշըն-
տա զայէթ ասիլ պիր տիւշէստէն , քէմալի աշղ ու մու-

հապէթէ սէվլիտիյինի տույտուղընտա շիւպհէյէ զահիպ օլայըտը :

Փըրանձինի, զաթէն օգուեանլարըմըղա մալլում օլան թապիյի խառնէլէրտէն մատէ առիլ պիր ֆամիլիայէ մէնտուպ միլեօն սահիպի պիր առըլլատէ տէլիգանլը դանն օլունմասըյըլա, հէր շէյէ միւզթէաիր օլապիլէճէյի թապիյի իտի :

Պունտան գաթինաղար՝ խապիսը մէրգում, զայէթ ճէսուր, շէճի, կիւղէլ, վէ կէնճ, օլտուղու կիպիլաղըմ կէլտիյի հալտէ՝ զըլըճընը իթթիմալ իթմէյի տալիբէք ալա պիլմէքաէ իտի...

Պու խառայիտի (յատկութիւնք) միւֆիտէ իլէ պէրապէր... զէնկին տալի օլան պիր աաէմ արթըգ նէլէր հարամաղըտը... վէ իշթէ Փըրանձինի՝ շու հալտէ առիլ պիր Տիւգ իլէ քէգապէթէ գալգըշտը :

Մատմաղէլ Հ. Նամըյըլա զիրրի սէպգաթ իտէն Տիւ շէս, Փըրանձինի իլէ կէօրի շմէք իշիւն վաղըթ թային իթմիշ իտի :

Մէղպուրէնին աշըղը պուլունան Տիւ գ, գարշըսընտա մէմուլին զայրի պիր բաղիպ կէօրէրէք ֆէնա հալտէ միւզլթարըպ օլմաղա պաշլատը, գըսգանճլըգ աթէշի՝ մու մտիլէյհին ճանու ճիյէրինի եաղըպ գավուրըյօրըտը :

Տիւղը մու մտիլէյհ, մաշուգէսինին քէնտիսինի գաթան սէվմէտիյինի, վէ մէղպուրէնին գալպինէ՝ պիր տիկէրինին հիւքմ իթմէքաէ օլտուղունը թաստիք իթտիքաէն սօնրա, բաղիպի պուլընան շախսը, տուէլլօյա տալէթ իթմէյէ գտրար վէրտի իտէտէ, ֆաղաթ բաղիպին պինլէրճէ տուէլլօլարա կիրմիշ, վէ հիշ պիր ճէրիհա ալմաղ սըղըն նիշէ նիշէ ատէմէր եալալամըշ վէ էօլտիւր-

միւշ օլտուղընը խապէր ալտըդտան մատէ, մէրգումըն զայէթ շէճի... վէ հաթտա ֆէվգէլատէ զէնկին... պիր տէլիգանլը խալլինի տուեարադ, խահ նա խահ տէրու-նինտէ պիր սատմէ հըսս իթմիշ խալի:

Տիւգ, փըրանձինինին ալէյհինտէ սօն տէրէճէ պիր խուսուսմէթ հըսս իթմէքտէ խալի, մուամալէյհ՝ բազի-պինին քէնտինտէն զիյատէ ֆէլայիլի զաթլիյէսի օլ-տուղունա զըսգանարադ, վէ քէնտինի ախըը ինթիգա-մէ զայրի միւգթէտիր կէօրէրէք, կիճէ կիւնտիւղ ահ ու ֆէրեատ իլէ խապ ու րահէթինի իխլալ խալյօրուտը...:

Հէյհաթ՝ նէ՞ զարիպ հալ... փըրանձինի կիպի Ալլա-հըն տէրկեահընտան գօլուլմուշ պիր հայլաղ, ասըլլա-տէ պիր Տիւգի՝ պտէթա դատըն միսալի հէճնկիւր հէճն-կիւր աղլատըյօրուտը...:

Պիշարէ Տիւգ, զըսգանճըգ պէլասըյըլա կիճէ կիւնտիւղ խասմի հագգընտա տիւշիւնէրէք, աղլու շու-ուրընա խալէլ կէթիրէճէք տէրէճէլէրէ վարտը... ֆա-դաթ քիմի՞ իչին...:

Փըրանձինինին մաշուգէսի պուլունան ասըլլատէ զըղըն պիրատէրի, խուսուսմէթ վէ ախըը ինթիգամ ոէվ-տասըյըլա եանըպ թուլթուշմագտա օլան Տիւգ իլէ հէ-մէֆրեար օլուպ, հայլաղը մէրգումը տուէլլօյա՝ տուլէթ իթտի, փըրանձինի, գըղգարընտաշընըն մուհապէթի խաթըը իչին՝ մէրգումըն ճանընա գըյմագ իսթէմէյուպ անճագ խաֆիֆ տուրէթտէ եարալամըշ խաիքի, պու-հալ՝ պիշարէ Տիւգի պիւթիւն պիւթիւնէ մուաղղատ իթտի, մուամալէյհ պիր արա խասմինի խէֆիյէն էօլ-տիւրթմէյի տիւշիւնտի իսէ տէ, ֆագաթ պու ճիւալէ-թին (վատուլթիւն) իրթիքեապընա, վիճաանը վէ իղ-գէթը նէֆսի ճէվաղ վիւրմէյօրուտը...:

ՊԱՆՕՋՏԱ ՊԻՐ ՎԱԳԱՍ

Միւսի Գոխինկ-Կինքս, պիր կիճէ ումումէ այլտ
օլան պիր պալօտա, մէմուլին զայրի օլարագ թահգիր
խօխտի . . . :

Բիւսթախ հէրիֆին պիրի, միւսի Կինքսըն բէֆա-
ղաթընտա պուլունան դատընը ճէպրէն բուս իթմէսի-
իլէ, Կինքս, եանի Փըրանձինի, մէրգումա պիր թօղաթ
աշգ իթտի . . . պու հատիսէնին վուգույը իլէ տօղուզ
նէֆէր տէրիգանըլար իլէ Փըրանձինին պէյնինտէ պիր
միւնաղաա վուգու պուլտու, մէրգուման տէլիգանը-
լար, հէր նէ սուրէթլէ օլուրա օլտուն, քէհախի իլէ
տուէլլօ իթմէյէ հաղըր օլտուզլարընը, միւսի Կինքսէ
պէյան իթտիլէր . . . :

Տէլիգանըլար, թօղատ եէմիշ օլան արգատաշա-
րընը թասահհուպ իթմիշ օլմալարըլըլա, մէրգումանըն
թէքլիֆի Փըրանձինի թարաֆընտան դապուլ օլունտու :

Փըրանձինի, պսնշարըն՝ Տիւղին տալտսընը իլթի-
շամ իտէն, վէ մումաիլէյհ թարաֆընտան իւճրէթլէ
թէտարիք օլունմուշ ատէմլէր օլտուզլարընա դանաաթ
հասըլ իթմիշ իտի . . . :

Տ Ո Ւ Է Լ Լ Օ Լ Ա Ր

1877 սէնէսի աղօսթօսընըն իքինձի կիւնի ալէսա-
պահ՝ հէնուզ կիւնէշ թուլու իթմէտէն, «Կինքս» նամ

Թագլիտ պիր մոխրառա տլթընոտ կիզէնէն միլիօն սահի-
պի Լօրա... Եանի Հանրի Փըրանձինի, օ Էանատէ եիրմի
իւշ հաշընտա օլտուզու հալաէ, ճիւմէտէն էվիէլ մէյ-
տանը միւտարէպէյէ կէլմէքլէ, ահրէթէ կիթմէյէ ար-
զուքէշ պուլսնան խասիմէրինին վիրուտինէ ինթիզար
խալյօրուտը... մէրգում պիր սուրէթը մէրտանէկիտէ
եալընգըլըն օլարադ տուրուշուհա նազարէն, միւնէր-
րէա քէսպը մուվաֆադըյէթ խէճէյինէ գանաաթ հա-
սըլ իթմիշ կիպի կէօրինիյօրուտը...

Տուէլլօ գայիտէօի միւնիպինճէ, թարաֆէյն լա-
ղըմ կէլէն շահիպէր հազըր օլտուգլարը կիպի, թային
օլունան մէյտանը միւտարէպէ տաթի բէք մինասիպ խաի,
շէօյլէքի մահալի մէգըիւր վասի պիր մէյտան օլուպ,
պիր թարաֆտան ուֆադ՝ ֆադաթ կիւմիշ այինէ կիպի
բարլադ պիր ըրմադ ճէրիյան իթմէքաէ խաի...

Շահիալէրին օրթասընտա, գահրիմանքեարի պիր
պէսալէթլէ տուրմադտա օլան Փըրանձինի, քէնտի
թալը ու հարաքեաթըյըլլա կէօրէնիլէրին նազարը տըդ-
գաթընը ճէլպ խալյօրուտը:

Մէքիզ ծն տաղըդա սօնկըա՝ Փըրանձինինին խասիմ-
լէրի տուէլլօ մէյտանընա վտաըլ օլտուլար...

Մուալէն օլան վադըթ հուլուլ իթմէքլէ շահիպէր՝
գայտէթէն հէր իքի թարաֆըն ալաճադլարը խաթվէ-
լէրի (քայլ) սայաըլտը, վէ հէման միւտարէպէյէ պէտա
խաիլաի, էն էվէլ հիւնիւմ խաէն շախս՝ մաղլուպէն ըիւ-
ճաթ իթաի, Փըրանձինի, լութֆէն մէրգումըն էօմրինի
պախշ իթաի խաէ տէ, ֆադաթ մաղլուպըն եէրինէ
կէլէն իրինճի շախս բէք պէտպահա օլտու:

Ֆիլլադը մէրգում, Փըրանձինի հայընճա Լօրտու

խէտէ , նիհայէլմ խոսովնին գըլըճընա հէտէֆ օլալադ մաղլմուլէն հէրէ սէրիլաի :

Փըրանձինի , աօգուլ նէֆէր խոսովէրինտէն իրի-
սինի գալմլ իլմիլ , վէ ալմը նէֆէրինի տալի իմէհլի-
քէլի սուրէլմաէ ճէրհ իլմալքաէն սօնրա , մահլա իլմիհ-
լա նիլէլմի իլէ մէրգու մանըն գըլըճլարընը գըրըպ բումա-
լա ալմաը , վէ պու սուրէլմիէ տալլօնա խիլմամ վիր-
մէք , վէ սաղ գալանլարըն էօմրիւնի պալիլ իլմմէք իս-
լմէտիլինի անլալմաը իտէտէ , ֆաղալմ աօգուլընճը խոս-
մի , 'մաղլմուլէն վէֆալմ իլմիլ օլան սրպ աաաշընըն ին-
լմիգամընը աբմադ սէվաաօընա ալաշմիւշ օլմաղըլա ,
միլմարէքէլի գաղուլաէն իմլմինա իլմաի . . .

Փըրանձինի , խոսովնէ խիլմալէն՝ քէնալինին տէհ-
շէլլիւ պիր ճանվէր օլաաւղունա , վէ էլինաէ գըլըճ
պոլլունաաւղա հալաէ՝ օլապիլալիլի գաաար քէնալինաէն
լմէպաիւա իլմմէք քիարը աղիլ օլաճաղընը , նասիհալմ
հօլլու իֆհամ իլմմէքլէ պէրապէր , կէրէք ճիւմէնին
էօմրիւնի պալիլ իլմմէք , վէ կէրէք մաղլմուլէն հէրէ
վիրմէք հէաը իլմիլարըլարընաա պուլունաաւղունը , հա-
նի լուղումը լմաղաիրինաէ՝ հէր իրիսինի հարմաղա աա-
լիլ միւղլմէտիր օլաաւղունա իլալէլմէն պէյան իլմաի
խէտէ . . . խոսմի , մէրգումըն պու սէօղլէրինէ էհէմմի-
լէլմ վիրմէյուպ , հէման իւղէրինէ հիւճիւմ իլմմէտիլէ ,
մաղլմուլէն հէրէ տէվիրմէսի պիր օլաու :

Շու հալ իլէ մէճրուհլարաան մատէ իւշ նէֆէր
մաղլմուլ պուլունաւյօրուաը , ֆաղալմ պու մէնղարէլի
միւլէլլէմէ հէնուլ խիլմամ պուլմամըլ խաի , չիւնքի խա-
ֆիֆ սուրէլմաէ մէճրուհ օլանլար իլէ՝ շահիալէրին պա-
ղըլարը , աիւղը ինլմիգամսէվաաաղըլա սուլան օլարադ ,

վէ կէօզլէրի էօնիւնտէ գան իլէ միւլէմմա եէրէ սէրիւ-
միշ պուլունան րէֆիդլէրիննի ահվայի բիւր մէլալննի
ուհուլթարադ, պիրէր պիրէր տուէլլօյա տէվլամ իթմէք-
լէ, քէնսիլէրիննի աղիմ պիր թէհլիքէյէ իլգա իթաի-
լէր...

Սէլ կիպի գան ագըյօրուտը... աֆիթապը ալէմ-
թապ՝ պու մէնզարէյի մուէլլէմէյէ տէհչէթամիզ զի-
յալէր սաշմագ տայըտը...

Փըրանձինի, սօն տէրէճէ Խօրուլաուղունտան՝ պիր
քաշ տագըդա միւլթարէքէ թալէպ իթտի, մէրգում պու-
հալ իլէ՝ պէլքի դուտուրմուշ օլան խասիմլէրիննի ադ-
ըլարը պաշլարընա կէլիրտէ, մուհադգադ պիր էօլիւմ-
տէն խէլաս օլուրլար տէյու իւմիւտ խտիյօրուտը:

Նէ զարիպ հալ... ճանիյի մէրգումն խունրիզ
ճանը խասիմլէրիննի աճըյօրուտը...

Մէրգուման միւլթարէքէյի գապուլ իթմէտիքլէր-
ինտէն, Փըրանձինի՝ թէքրար դըրճընը էլննէ ալմաղա
մէճպուր օլտու լէ էվլէրլնտէն զիյատէ պիր հիտէթու
շիտէթլէ խասիմլէրի իւղէրինէ սալտըրարադ ալապիլ-
տիյինէ, վէ պիլա մէրհամէթ վուրմայա պաշլատը, մէր-
գումն իպրադ իթտիյի պու շէճատթը ֆէվդէլատէյէ,
խասիմլէրի պիլէ հայրէթ իտէյօրլարըտը, շահիալէրտէն
իքիսի, Խօրղունլուգտան թապու թուվանը դալմամըշ
զանն իթտիքլէրի Փըրանձինի իլէ միւտարէպէյէ պաշ-
լատըլար իսէտէ, հէր իքիսի տախի էօլիւմ հատտինտէ
մէճրուհ օլարադ եէրէ տէվրիլտիլէր:

Իշթէ Փըրանձինի, պու սուրէթլէ մէրտանէ տէօ-
յիւշէրէք՝ մուղաֆֆէրէն, վէ սաղ սէլիմ օլարադ մէյ-
տանը միւտարէպէտէն մուֆարէդաթ խտիյօրուտը:

ՓԸՐԱՆՃԻՆԻ ՄԱՇՈՒԳԵԼԻՐԻ ԽԼԷ ՓԷՏՏԻ ԽԱՆԵՍԻՆՏԷ

Ֆիլհ հագըգա փըրանձինի, օ կիւնէ գատար քէն-
տինին պէօյէ պիր գուվվէյի ֆէվգէլատէյէ մալիք օլ-
աուղոււնը պիւմէյօրըտը, մէրգում օ կիւն, բաղուլարը-
նըն տէմիրտէն, վէ սընըրլարընըն չէլիքաէն օլաուղու-
նա գանաաթ կէթիրտի:

Փըրանձինինին բէնչէյի վահշիյանէսինտէն ճանլա-
րընը գուրթարանլար, մէյուս, մէճրուհ, մաղլուպ, վէ
մահճուպ օլարագ մէյտանը միւտարէպէյի թէրք իթտի-
լէր, փըրանձինինին շահիտլէրի տալի, մէրգումանըն
արգասը սըրա կիթտիքլէրինտէ, մէրգում եալընըզ գալ-
տը վէ պիր մըգտար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա գըլըճընը
Գըրըպ ըրմաղըն իչնէն տթը վէրտի...

ՓԼՐԱՆՁԻՆԻ ՔԵՆՏԻ ԳՕՆԱՂԸՆՏԱ

Եւ վեր մեղքիւրին ազատմըսը սուրար գարարաղը
էսնատէ. Փլրանձինի քէնտի գոնաղը նէրտի պանէրին-
տէն հագարը չըգմագտայըսը:

Ալթուն իշէմէլի՝ վէ գլըմըղը ըէնկտէ պիր էլպիսէ լա-
պիս օլան գաբըճը, գոնաղըն գաբուսընը աչտը, վէ քէ-
մալի թաղիմ ու հիւրմէթլէ Գօթինկ—Կինքս զանն օլու-
նան հայլաղը գապուլ իթտի:

Կէնճ Փլրանձինի, չընդրաղը չալարագ տիկէր պիր
խըտմէթքեար ճէլպ իթտի, վէ հագը օտտսընը աչտըրա-
րագ իշէրի կիրուպ գաբուլը գաբատըքտան սօնրա, եագը-
խանէսինին էօնիւնտէ օթուրտը:

Մէրգում, անլընը իքի էլի իշինէ ալարագ պիր գաչ
տագըգա տիւլունտիւքտէն սօնրա, նակէհան միւթէէսիր
պիր հալիլէ տօղրուլտը, վէ գալէմի ալարագ Ֆրանսըզ
լիսանըլըա աթիւլըլիւքը մէթուպը եագմաղա պաչա-
տը:

«Մատմագէլ »

«Հագղը ալիւէրինտէ հըսս իթտիյիմ մուհագէթ
սէպէպի իլէ, էօմիւլմի հէրան թէհլիքէյէ իլգա իթմէք
մէճուրիյէթինտէ պուլունսլօրում, ֆագաթ պու սէօղ
իլէ սիլտէն իշթիքեա իտիյօրում կիպի անլաչըմասըն,
հաչա... պէնտէնիղ մահղա շունը տէմէք իսթէրիմ քի,
սիլի իլէ օլան միւնասիպէթիմ հասէպի իլէ հայաթըմ
ատէթա պիր պարը կիրան կիպի պէնի մուղթարըպ ի-
տիյօր, շու անտէ սիլի իլէ պիր գաչ տագըգա վագըթ

Փրբանձինի, էթրաֆընա աթէշնաք նիկեահլար
աթֆ իթմէքլէ, օ անտէ թապիաթըն իպրազ իթտիյի
տիլրուպա լէթաֆէթի թէմաշա իտիյօրուտը, Աֆի-
թապը ալէմթապըն, կիւմիւշ ալինէ կիպի բարլամագ-
տա օլան ըրմաղըն տէրունինտէ սալտըղը զիյալէր, հու-
պուպ իտէն պատի սէպայի հայաթ ֆէզանըն խօշ սէ-
աասընա տէմաաղ օլան գուշարըն էօթիւշմէլէրի, վէ պիր
տղաճտան տիկէր պիր աղաճա սըլրայըպ օյնաշտըղարը,
խիւլասայի քէլամ հէր թարաֆտա հիւքմ իտէն ասա-
յիշ, սաատէթ, վէ հուպուրը սուրուր, իահնախահ մէր-
դումըն զիհնինի իշղալ իթմէքտէ իտի:

Մամաֆիհ Փրբանձինի, թապիաթըն իպրազ իթ-
տիյի պու լէթաֆէթտէն միւթէլէղիղ օլմայօրուտը, օ
անէտէյին իրթիքեապ իթտիյի ճինայէթլէրի թատաթ
իտիյօրուտը:

Փրբանձինի, շէհիրէ ալտէթ իթմէք իսթէմէյօրու-
տը, շու հալտէ թէքրար էօմրի ումուսի իչինէ աթըլըպ-
տա, աիւնեանըն շամաթա ու զուլղուլէսինի իշիթմէք,
վէ հէրճ ու մէրճ (խառն) պիր իզտիհամըն իչինէ գարըշ-
մագտան իմթինա իթմէքլէ, հէման կէօղիւնիւն էօնիւն-
տէ պուլունան ուլս օլմանլարըն իչինտէ նապէտիտ օլ-
մագ, վէ պու հալ իլէ օ անէ տէյին իմրար իթմիշ օլ-
տուղու էօմրին թարղընը թէպտիլ իթմէք զիւլիմինէ զա-
հիպ օլտու իսէտէ... Փագաթ նակէհան մայիք օլտու-
ղու սէրվէթ, իգամէթ իթտիյի միւքէլէֆ գօնագ, իյշու
իշրէթ, վէ կիւլէլ գատընլարըն ճաղիպ սիյմալէրինի
խաթըրլայարագ, պու էֆքեարտէն բուճու իթտի, վէ
ագը պաշընա կէլմէքլէ շէհիրէ ալտէթ իթմէք իչին
եօլա չըղտը:

կէշիրմէք սաատէթինէ նայիլ օլմագ իշին, միւճէրրէտ տի-
կէր պիր մէմէքէթտէ պուլունմագ լաղըմ կէլէճէյինի
հըսս իտիյօրում, պունըն միւթէատտիտ սէպէպլէրիօլմա-
ղըլա՝ պունտան պէօյլէ արթըգ րահաթ իթմէք պէնիմիշին
մուհալ գապիլինտէն տիր, խիւլասայի.քէլամ սիզ աղտան
չօգ անլամալըսընըղ... պէնճէ պու մէմէքէթի թէրք իթ-
մէք սօն տէրէճէ էլղէմ տիր, շիմտի միւսաատէնիղլէ սէօ-
ղիւմի իյղահ իտէյիմ...

«Պիր քաչ նէֆէր տարլղտտէ էֆէնտիլէրտէն աղըք
սուրէթտէ թահգիր օլտուղումտան, մումալէյհիւմին
ճէղալարընը վէրմէտէն քէնտիմի մէնն իտէմէտիւմ, շէօյ-
լէքի՝ պաղըլարընը եարայատըղըմ կիպի, պիր քաչընը
տախի էօտիւրտիւմհէյհաթ, ճիւմլէսինի պիրտէն մահ-
վու թէլէֆ իթմէտիյիմ իշին սօն տէրէճէ բէշիման օլ-
մագտայըմ... զիրա սաղ գալան մէճրուհլարըն պիրէր
թէհլիքէլի տիւշիէն օլաճագլարընա, վէէր ետ կէճ պէն-
տէնիղի պիր վարթայէ տիւշիւրիւպտէ ճանըմա գաստ
իտէճէքլէրինէ ասլա շիւպհէ օլունամաղ, պունտան գա-
թինաղար էշխասը մէրգումէնին ճիւմլէսի տախի՝ ճիւ-
գիւն ալէնէլէրի օլտուղունու էյիտէն էյի թաստիգ իթ-
տիմնասըլքի կէօրիւյօրսունըղ՝ շուհալտէ հայաթըմաղիւմ
պիր թէհլիքէ իշինտէ պուլունույօր, շայէտ պուրատա
գալաճագ օլուրսամ, պիր թագըմթէտապիրի քիւսթա-
խանէյէ թէշէպպիւս իթմէյէ մէճպուր օլաճաղըմ, էլլէթ
ինսան քէնտի նէֆսինի մուհաֆաղտ իթմէք իշին, պաղէն
հայաթընը թէհաթա իտէն քիմաէլէրին վիճուտինի օրթա-
տան գալաըրմաղա մէճպուր օլուր քի... պու իտէ՝ սի-
ղէ ֆէվգէլատէ պիր շէյ կիպի կէօրիւնմէյիպ, թապիյի
պիր հալ կիպի թէլաղգը իտիւմէլի տիր...

«Խիւլառայի քէլամ, եարըն տէյիլ օ պիր կիւն
պուրատան մոլֆարէգաթ իտէճէյիմ, սիզէ էլվէտա
իթմէք իչին եարըն ագչամ պէր միւթատ թային օլու-
նան մահալտէ, լութֆէն պէնտէնիդի պէքլէմէյէ հիմ,
մէթ պույուրտուղունուզտա, քէնտիմի իլէլ էպէտ
պահտրեսար ատտ իտէճէյիմ մալիւմը վէֆա մէլղումը
տիւպէրանէլէրի պույրումագ սիյագընտա, իչպու շուգ-
ղայի տճիզանէմ սավպը մուհիպպանէլէրինէ իրսալ
Դըլընտը:

«Սիդի բէրէսթիշ իտէն»

«Դօսինկ կինքս»

«Սէրիան ճէվապընըզա պէքլէյօրում»

Փըրանձինի, պալատէ մուհտրէր մէքթուպը պիր
զարֆըն տէրունինէ վաղ իտէրէք, իւզէրինէ «Մատում-
ղէլ... ճէնապլէրինէ» տէյու իշար իթտիքտէն սօնրա
մահալինէ իրսալ իթտի:

Մէքթուպ՝ թամ վագթինտէ փրանձինինն մաշու-
գէսի էլինէ վասըլ օլտու. մէզպուրէ, պու զարիպ նա-
մէյի՝ քէմալի թէէսիւրի դալպ իլէ օղույուպ, անըն
մաալի տէհշէթ իշթիմալինէ վագըֆ օլտու...

ԹԵՊՏԻԼԻ ՀԸՍՍԻՅԱԹ

Փըրանձինինն մաշուգէսի, իչպու մէքթուպը միւ-
քէրրէրէն օղույուպ, սատըգ պիր մուհապպէթլէ ոէվ,
տիյի տտէմին, նէ մէրթէպէտէ տէհշէթլի պիր դաթիլ

օլտուղունա շիւպհէսի դալմատը, վէ աշըզը հաղղըն-
տա հըսս իթմէքտէ օլտուղու մուհապպէթ խուսուսըն-
տա, մէմուլին զայրի պիր թէպետիւլաթ հըսս իթմէյէ
պաշլատը:

Պիշարէ գըղճըսպ, քէմալի խէվֆ ու տէհչէթլէ
քէնտի քէնտիսինէ աթի ի զղիքը սէօզլէրի սէօյլէյէրէք
ըղհարը նէտամէթ իտիյօրուտը:

— Եւրապայիմ՝ նէ տէհչէթլիւ հալտըր պու...
ահ նէ մէրթէպէ պէտ պահա իմիշիմ քի, պէօյլէ պիր
խուհրիզ գաթի իլէ մուարէֆէ... բէյտա իթմիշիմ — տէ-
տի, վէ կէօզ հաշըյըլա աթիտէքի սէօզլէրի իլավէ իթտի,

— Ահ եւ Բապայիմ, պու մէլայըգ կիպի կիւզէլ
սըֆաթըն աթընտա, տէհչէթլի պիր իպլիս պուլուն-
մասը գապիլ մի տիր, էյիւհ նիշին պու տէրէճէ սէվ-
տիմ, ահ քեաշքի պու խապիտի տուա թանըմամըշ օլայ-
տըմ... պէն քի անըն մուհապպէթի ուղլունա, էօմրիւմի
տախի ֆէտա իթմէյէ հաղըր իտիմ... հէյհաթ, բէք
պէտ պահա պիր մաթլիւ գ իմիշիմ...

Մէզպուրէ, պու սէօզլէրէ ահ ու ֆէրեատլէր ի-
լավէ իտէրէք ճան ու ճիյէրինի տաղլայօրուտը, պի-
շարէ Տիւշէսին օ ագչամը թաամ իթմէյէ իշթիհտսը
օլմատըղը կիպի, կիճէ սապահա գատար տախի, աշըզը
պուլունան զալիմին եէտը զատտարանէսի իլէ գաթլիտի-
լէն պիշարէլէրին նաշէլէրինի կէօրիւյօրուտը... մէզպուրէ՝
տիւշար օլտուղու պու էվհամըն իշինտէ, աշըզընըն պիր
էլինտէ գըլըճ՝ վէ օ պիր էլինտէ գան իլէ միւլէմմա
պիր ինտան քէլլէսի օլտուղու հալտէ՝ աուրույօր կիպի
պիր խալալաթը միւտհիշէյէ կիրիֆթար օլարագ մուզ-
թարըպ օլույօրուտը:

Պէտ պահտ գատընճըազ, սիյմասը սօլկուն վէ կէօզլէրի էջըը քէտուրէթ իլէ տօլկուն օլտուղու հալտէ եաղը օտասընա կիրտի. վէ աթի իւզզիքը մէքթուպու եաղտը:

«Միւսիւ Գօխինկ — կինքս»

«Պու եօլտա պիր ճէվապնամէ իլէ պէյնիմիզտէ օլան ըրիթէյի մինասիպէթի գաթ իթմէք իսթէմէզ իտիմ, ֆագաթ չի ֆայտէ քի պաղը էսպապը մուհիմէտէն տօլայը սիզէ պէօյլէ պիր ճէվապ եաղմաղա մէճպուր օլույօրում, սօն տէֆա եաղմըչ օլտուղունուղ մէքթուպուն մաալի, բահէթ ու սասայիչիմի իխլալ՝ վէ սաատէթը հալիմի տէրտ ու միհնէթէ թանվիլ իթտի. էվվէթ, սիզին կիպի պիր զաթ թարաֆընտան սէվիտիյիմ իչին քէնտիմի ֆէվգէլատէ մէսուտ վէ պահտըեար զանն իթմէքտէ իտիմ, վագաա սիզին, հագգըմտա հըսս իթտիյինիզ մուհապէթին խալիսէթինէ չիւպհէ իտէմէզ իսէմտէ հալպուքի արզու վէ խահիչիմին աքսիսի օլարագ, չարնաչար սիզի իլէ գաթըալագա իթմէյէ գարար վէրտիմ... աֆֆընըղը թէմէննի իտէրէք, պունտան պէօյլէ արթըգ թային իթտիյինիզ մահալէ կէլէմէյէճէյիմի պէյսն իտէրիմ... ահ թէլէֆ իթտիյինիզ պիչարէլէրի եատ իթտիքճէ, ազիմ պիր տէհչէթ հըսս իտիյօրում... պու կիճէ սապահա գատար, էլինիզլէ գաթլ օլունան մազլումլարըն նաչէլէրի, կէօզլումին էօնինտէ պուլուսույօրուտը. պււնլար՝ պանա, եանի մաշուգէնիզէ իչթիքեա իտիյօրլարտը... էվվէթ ճան ու թէնիմէ սէվ-տիյիմ զաթէ եաղլաչմաղա թէվէհհիւշ իտիյօրում...»

«Պու հալ բէք միւթէնագըս իսէտէ, ֆագաթ չի ֆայտէ քի հէր վէչհ իլէ հագըգաթէ մագրուն օլտու-

ղունտան. պսնտան պէօյլէ պիղգարուր սիզի ունութ-
մայա չալըչաճագ. օլտուղում կիպի, սիզին տախի միւէպ-
պէտէն ճարիյէնիզի ունութմայա հիմմէթ պուլուրմանը
ղը թէմէննի իտէրիւմ. . .

Իմզասը օլմայան պու մէքթուպ, Փըրանցինինին
եէտինէ վասըլ օլտու. . .

Մէքթուպը մէզքիւր, միւսիւ Գօխինկ .. Կինքս ճէ-
նապլէրինէ, հաղմ օլունմաղ պիւր հագարաթ կիպի կէօ-
րիւնտիւյինտէն, նիյէթինի թէպտիլ իթմէք լաղմ կէլ-
տի, եանի մուֆարէգաթ իթմէնին քեարը ագիլ օլմա-
յաճաղընը միւլահազա իտէրէք, պաչգա պիւր թէտպիրէ
թէչէպպիւս իթմէյի մինասիպ ատտ իթաի. . .

Տիւչէսին իչպու մէքթուպը, Խապիսը մէրգումըն
սօն տէրէճէ հիտտէթինի մուճիպ օլտուղունտան, թէք-
րարէն պաղը թէտապիրի միւտհիչէ թէֆէքքիւրաթըյլա
մէչղուլ օլմայա պաչլատը:

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆ ՄԻՒԼԱՀԱԶԱԹԸ

Փըրանճինի, տուէլլօտա մաղլուպ իթտիյի էչխաս
թարաֆընտան, պիւր պէլայա օլրայաճաղընը իհթիմալ-
տէն ատտ իտէրէք, քէմալի իհթիրաղիլէ տալրանմագտա
յըսը, պալատէ զիքր օլունան մէնղարէտէն թամ լքի
հաֆթա սօնրա, կիւնին պիրինտէ խապիսը մէրգում,
պաչընտա ուզուն պիւր շապգա, վէ չէնէսինտէ էյրէթի
պիւր սագալ պուլունտուղը հալտէ, գօնաղընտան տըչա-
րը չըգաը:

Մերգսւմ, պիւսպիւթիւն թէպտիլի սըֆաթ ու գը-
յաֆէթ իթմիշ օլտուղունտան, թագըրիպէն գըրգ եա-
շընտա պիր ատէմէ պէնզէյօրուտը... օ էսնատէ՝ սիւ-
րաթլէ պիր Շանկա արապաուր կէշմէքտէ օլուպ, Փըրան-
ձինի արապաճըյը չըղըրաը. վէ,

— ագչամա գատար նէ՞ իւճրէթ իսթէրսինիզ —
տէյու սուալ իթմէսի իլէ արապաճը,

— Սիզ պիլիրսինիզ էֆէնտիմ. . . հէր նէ տախի
օլսա թէշէքքիւր իտէրիմ — տէտիյինտէ, Փըրանձինի
տէրհալ արապոյյա տթլայը վէրտի,

Արապաճը՝ ալտըղը էմրէ իթիպաէն աթլարը սիւր-
տի, վէ պիր ազ սօնրա տրապա, Փըրանձինիյի թահգիւր
իթմիշ օլսն Տիւշէսին գօնաղը հալլիսինէ տախիլ օլտու,
Փագաթ Տիւշէս, թէպտիլի հալա իթմէք իշին ֆամիլ-
եասըյըլա պէրապէր սէյֆիյէլէրինտէ պուլունտուգ-
լտըրնտան, արապա՝ մահալի մէղքիւրէ միւթէվէճճիւ-
հէն թէքրար եօլա լէվան օլտու,

Թամ իքի սաաթ օն իւշ տագըգա սօնրա, Փըրան-
ձինին, քէմալի պիֆիթուր իլէ օթուրուպտա սիկարա-
սընը թիւթտիւրմէքտէ օլտուղու 167 նօմէրօյը արա-
պա, Ղայէթ կիւղէլ պիր չիմէնղարէ վասըլ օլտու, մա-
հալի մէղքիւրին լէթաֆէթը շաիրանէսի. ինսանըն գալ-
պինի ճէղպ իտէճէք մէրթէպտէ տիլրուպա իտի, Փը-
րանձինի տրապատան ինէրէք արապաճըյա,

— Պէնի պուրատա պէքլէ — տէմէսի իլէ, արա-
պաճը՝ պաշըյըլա պիր իշարէթ իտէրէք, միւշթէրիսինին
նիյէթինի անլամըշ օլտուղունը պէյան իթտի,

Փըրանձինի, կեահ էլլէրինի պիրի պիրինէ լապթ
իտէր՝ վէ կեահ տա պըյըգլարընը պուրարագ, տէրին

Հայրը հայրը, պունլար բէք ատի շէյլէր իտի...
Փըրանձինի, տահա զիյատէ տէհչէթամիզ պիր ճէպրու
ճինայէթ թոտավլուր իթմիշ իտի:

Փըրանձինի՝ էվէլա, մէզպուրէնին ճանընա դաստ
իտէճէք եէրտէ ճէպրէն աշըրմագ, վէ սաղ սէլիմ օլ-
տուղու հալտէ եապանի պիր եէրէ կէթուրիւպ, թահ-
բիրամիզ սէօղլէր իլէ մուազզապ, վէ բէզիլու բիւսլայ
իթտիքտէն սօնրա՝ մէզբիւր եապան եէրտէ թէքու թէն-
հա պըրագմայը տիշինտի, պատէհու պու էֆքեարը
թէրք պիրլէ, պիր ալէթը ճէրիհէ իլէ Տիւշէսին լաթիֆ
սիյամսընը եարալայըպտա, հիւսնիանընը իզալէ իթմէք
ազմինէ տիւշտի:

Խայըն Փըրանձինի, իշպու միւլահազաթը միւտհի-
շէտէն՝ վահշիյանէ պիր մահզուզիյէթ հըսս իտէրէք,
պիր քաշ տէֆա սիկարասընը թագէլէտի: . .

Մէրգուժ պիր քաշ տագըդա սօնրա ալաղա դալ-
դարագ կաղէթայը ճէպինէ դօյտու, վագըթ էբէյիճէ
իլէրլէմիշ օլուպ, էօյլէնի պիր սասթ գատար կէշիյօր
էտի, շու հալտէ՝ շէհիրտէն գալգըպտա մահալի մէզ-
բիւրէ կէլտիյի՝ վէ օթուրուպ էյլէնտիյի վագթէ գա-
տար, պէշ սասթ մուրուր իթմիշ իտի:

Միւսիւ Գօխինկ-կինքս, արապսյա սիւվար օլտրագ
Տիւշէսին սէյֆիյէսինէ տօղրու իլէրլէտիյի էսնատէ,
կիւնէշ զուրուպ իթմէք իւզրէ պուլունույօրուտը:

պիր միւլահաղաթէ տալմըշ կիպի մէդքիւր լաթիֆ չի-
մէնդարը կէղիպ տօլաշըյօրուտը, վարա վարա դայէթ
կիւղէլ՝ վէ առէթա ինսան էլի իլէ թասնի իտիլմիշ կի-
պի լաթիֆ վէ պէրլագ պիր ըրմագճըղըն քէնարընա
վառըլ օլուպ օթուրտու, վէ Տիւշէստէն ախըը ինթի-
գամ՝ իտէպիլմէք իչին նէ թէտպիր իթիխազ իթմէսի
լաղըմ կէլէճէյինի տիւշիւնմէյէ պաշլատը...

Պիր ազ սօնրա խապիսը մէրգումըն սիյմասընտա
ալայիմի պէշաշէթ նիւմայան օլուպ, պիր սիկարա տա-
հա թիւթտիւրտիւքտէն սօնրա ճէպլինտէն՝ միւսաւլլէր
պիր ինկիլիզ զաղէթասը չըգարտը, վէ թաուվիրլէրին
ալթընտա եազըլան իպարէլէրի օգումագլա մէշղուլ
օլտու:

Փըրանձինինին տուտագլարը հարաքէթ իտիյօր իտի
իսէտէ, զիհնի պաշգա պիր շէյ իլէ իշթիղալ իթտիյի
կիպի, վահշի վէ խայըն նիկեահըյըլա տախի տիկէր թաս-
վիրլէր թասաւլվուր իտիյօրուտը:

Խապիսը մէրգում, էթրաֆընտա հիւքմ իտէն սիւ-
քիւթ ու ասայիշին աքսիսի օլարագ, գալպի ազիմ պիր
էնտիշէ իչինտէ պուլունույօրուտը, նակէհան ազիմ պիր
մէսրուրիյէթ հըսըյըլա:

— Ա՛հ, պու թէտպիր բէք կիւղէլ տիր, էվէթ
էվէթ պու բըլան պանա բէք մինասիպ կէօրիւնիւյօր...
շիմտիյէ դատար պէօյլէ պիր իշէ թէշէպպիւս իթմէմի-
շիմ... — տէտի:

Աճէպա պու բըլան նէտէն իպարէթ իտի, բէք
չօղունա եաբտըղը կիպի մէղպուրէ՞յիտէմի էօլտիւրմէք
իոթէյօրուտը... եախօտ մալինի թալան իթմէք էֆ-
քեարընտա՞մը պուլունույօրուտը...

մէքլիյիմ իշին, սիզի հէր վէչհիլէ մէմնուն իթմէյէ սայ խտէճէյիմ, էվլէթ պու պապտէ սիզէ մուավէնէթ խտէ-պիլիւրիմ, ալէլխուսուս աշըրմագ մէսէլէսինտէ նէ գա-տար միւճէրրէպ, վէ նէ մէրթէպէ միւգթէտիր օլտու-ղումը կէօրէճէքսինիզ — տէտի, վէ կիւյա աշըրըլաճագ չօճուղու հըֆզ խտէպիլէճէք կիպի, կիյտիյի ուղուն ման-թօսընըն էթէքլէրինի կէօսթէրի վէրտի:

Յիլ հադըգա մէրգում արապաճը, թագրիպէն էլլի եաշընտա խտի խտէտէ, ֆագաթ կիւճի գուվլէթլի պիր հայլազ օլտուղու՝ էնլի ումուղլարընտան տնլաշըրըյօրու-տը, փըրանձինի՝ պիր թավըր միննէթտարի իլէ ճէվապա աղազ խտէրէք:

— Կէօսթէրտիյինիզ զայրէթէ թէչէքքիւր խտէրիմ, ֆագաթ սօն տէրէճէ քեաթիմի էսրար օլմանըզ շարթ տըր, չօճուղուն մուհաֆաղաորնա մէմուր օլան խատէ-մէլէր, պու իշէ ալեհա շլմամալըտըրլար, վէ իշթէ պունը իշին սանա խասսէթէն ըհճա խտէրիմ, զիրա... — տէ-մէքտէ իքէն, արապաճը փըրանձինին սէօղիւնի գաթ պիլլէ:

— Ա՛հ էֆէհտիմ. . սիզ պէնիմ նէ աաէմ օլտու-ղումը պիլմէզսինիզ, նասըլ քի տէտիմ, պէհտէնիզ՝ պու կիպի իշլէրտէ միւճէրրէպիմ... Բէք չօգ տէֆալար պէօյլէ թէչէպիւսաթտէ պուլունմուշում, վէ քէմալի մուվաֆաղըյէթլէ պաշա չըգարմըշըմ — տէյինճէ, փը-րանձինի՝ աղիմ պիր մահղուղիյէթ իպրաղըրլա,

— Նէ՞ տէյօրսուսուղ... տէմէք քի պու կիպի իշ-լէրէ ալըշգանսըն էօյլէ՞մի... Բէք ալա բէք ալա վէր էլլինի պադայլմ. . տօղլուսը սէնտէն բէք մէմնուն օլ-տում, իթթիյար իթտիյին եօրղունլուղա պէտէլ պօլ

ԷՍՆԱՅԻ ՐԱՀՏԷ

Ագշամըն ալաֆըրանգա սաաթ տօգուզը լատտէ-
լէրինտէ՝ արապա, Էրավիյէ գարիպ պիր .բէօյէ վասըլ
օլտու, արապաճը՝ վադթըն մուրուր իթմիշ օլտուղունը,
շիւպհէ վէ իշթիքեա իյմա իտէր պիր հալ իլէ միւշթէ-
րիսինէ պիլտիրմէք իսթէտիյինտէ, Փըրանձինի .բէլամէ
աշաղ իտէրէք,

— Պիր ազտա պուրաճըդտա պէքլէյէճէքսին, ար-
թըգ պու ագշամ.քեամիլէն պէնիսին, իւճրէթինէ կէ-
լինճէ, սէնի հէր հալտէ մէմնուն իտէճէյիմէ էմին օլա-
պիլիրսին, պուրայա կէլինճէյէ գատար նէ էֆքեարտա
օլտուղումը հէնուղ սանա պէյան իթմէտիմ, Ֆադաթ
շիմտի ֆիքրիմի իյղահ իթմէլլիմ, զիրա պու իշտէ սէ-
նին տախի հիսսէմէնտ օլմագլըղըն էլղէմ տիր — տէտի-
յինտէ, արապաճը թէաճիւպ իլէ,

— Ֆադաթ նէ՝ վար էֆէնտիմ, հանկը իշտէն պահս
իտիյօրսունըղ — տէմէսի իլէ Փըրանձինի կիւլէրէք,

— Պիր չօճուգ աշքրմագ նիյէթլինտէյիմ — տէտի՝
Արապաճը, միւշթէրիսինն պու մուղհիգ ճէվապ-
ընտան, թաաճիւպլէ գարըշքգ պիր մահզուղիյէթ հըսս
իթմէյէ պաշլատը, մէրգուճ միւշթէրիսինն էֆքեարընը
անլամըշ օլմաղըլա, պու իշտէն իսթիֆատէ իթմէք, վէ
օլապիլտիյի գատար զաիֆ քիսէսինի սէմիղլէթմէք աղ-
մինէ տիւշիւպ,

— Միւսիւ, թէշէպպիւս իթտիյինիղ՝ իշէ պէնտէ-
նիղ տախի հիսսէտար օլմայա քէսպը իսթիհագ պ. իթ-

պօլ իւճրէթ ալաճագսըն... սէնի թէճրիւպէ իթմէլ-տէն, միւզթէտիր պիր ատէմ օլտուղունը թէսլիմ իտէրիւմ... — տէտի:

Փըրանձինի, միւտագըզանէ պիր Նիկեահլա տրապըճընըն եիւզիւնէ պագտը, վէ պիր սուրէթը տօսթանէտէ խաֆիֆճէ մէրգուճըն ուրթընը տէօյէրէք, ամթիտէքի սէօզլէրի իլավէ իթտի,

— Էվէթ էվէթ... տօղրույը սէօյլէմէք իչին՝ սէն թամ պէնիմ իսթէտիյիմ ատէմսին... իմտի թէքրար սէօյլէրիւքի սէնստէն բէք մէմնուն օլտուն:

Արապաճը, Փըրանձինինին պու սիթայիչքեարանէ սէօզլէրինտէն տէրէճէյի Նիհայէտէ մէմնուն օլտուն, հայլազը մէրգուճ ալըգ ալըգ կիւլէրէք,

— Պէնտէնիղէ վէրէճէյինիղ իւճրէթէ կէլինճէ, շու գատարընը տէյէպիլիլիմ քի, սիզի ղէվճէմտէն ղիյատէ սախավէթքեար պուլույօրում... Եա օ էթվարը Նազիքեանէնիղ, Եա սէտանըղտա օլան հալավէթ... ան էֆէնտիմ տօղրույը սէօյլէմէք իչին, մալիք օլտուղունը պու խասսէլէր իլէ՝ գալպիմի պիւսպիւթիւն թէսիլի իթտինիղ, շու անտէ սիզինլէ պէրապէր Նէֆսիմի հէր Նէվի մուխտթարայէ իլգա իթմէյէ հազըրում, Եէթէր քի պու խուսուստա ճիւզվի պիր արղունըղ օլտուն — տէյինճէ, Փըրանձինի թէպէսսիւմ իտէրէք,

— Թէչէքքիւր իտէրիւմ իւմին Նէ^օ տիր — տէտի:

— Իսմիմ... պէնտէնիղ՝ Եանի Պուրլա թէսիլյէ գըլընըրում, Փագաթ սիզ՝ շիմտիքի պուլունտուղում՝ Փագըր հալէ պագմայընըղ... պէնտէնիղ ասըլգատէ պիր էֆէնտիլիմ, պապամըն պապասը, Եանի տէտէմ՝ ղայէթ վէնկին պիր ղաթ իտի, ան պիղիմ խանէնին թէյեկնա-

Թընը կէօրմէլիյիտինիզ... Ֆազաթ հէ չարէ՝ տիւնեա հալի պու եա, բէաէրիմ՝ ախրէն տիւչարը զարուրէթ օլտուղու կիպի, պէնտէնիզ տախի անտէն պէթէր սէֆիլ օլտում — տէտի, վէ պիր սանիյէ սիւքիւթտէն սօնրա աթիտէքի սէօլլէրի, էվէլէրի իֆատաթընա իլավէ իթտի,

— Ֆազաթ համա օլտուն՝ հէլէ շու պահտըեարլըլմըզ վար քի, պաղէն զաթը ալինիզ կիպի (դալանթօնլարա) թէսատիւֆ իտէրտէ պիր մըգտար բարա Գազանըրըզ... եօխա իշիմիզ պիթմիշ տիր...

Պու արալըզ Փըրանձինի սաաթընա պազտը, եանի Պուրլանըն, քէմալի կէրմիլիէ հէքեայէյի մաղլիէսինի նագշ իթտիլի էսնատէ, մէրգուլմըն գալպի, մահլուղիյէթինտէն նաշի շիտէթլէ շարբըյօրուտը, ճանիյի մէրգուլմ, եանի Պուրլա կիպի հայիզի էհէմմիյէթ վէ թէճրիւպէքեար պիր մուալին պուլմուշ օլտուղու իշին մէմնուն օլուպ, պու սայէտէ թէշէպպիւս իտէճէյի իշին քէմալի սուհուլէթլէ պաշա չըգաճաղընը մէմուլ իթմէքտէ իտի,

Օ կիճէ մահիթապ օլմայուպ՝ ֆազաթ լուի ափուման միւթէատտիտ երլտըղլար իլէ բարլայօրուտը, հէր թարաֆտա տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ իթմէքտէ իտի, Գարիյէյի մէղքիւրէնին սիքէնէսի իսէ, բայիթաթաըն շէմաթաթու զուլլուլէսինտէն պէրիօլարագ լթապիաթըն իպրազ իթմէքտէ օլտուղու պու մէնղարէյի լաթիֆէյի, քէմալի ասայիշի հալ իլէ սէյրու թէմաշա իթտիքտէն սօնրա հէման եաթմադ իւզրէ պուլունույօրլարտը,

Շու հալտէ Փըրանձինի, մէղքիւր ուֆազ Գարիյէյէ կիրտիյի էսնատէ, թէշէպպիւս իտէճէյի իշ իշին վագըթ բէք միւսաիտ իտի,

Մէրգում, պէյկերէրի պիր աղաճա պաղլաաղգ-
տան սօնրա, քէնտուլէ սալիք օլմասընը Պուրլայա էմր
իթտի:

Պատէհու իքիսի պիրլիքտէ քէոյէ տօղրու իլէրլէ-
տիլէր, Գօխինկ Կինքս, Եանի Փըրանձինի, Կիւղէլ պիր
բըլան հաղըրլամըլ իտի, Ֆազաթ Նէրտիւպան Եաբմագ
իչին պիր մըգտար իրէ իհթիյաճ կէօրիւլտիւյինտէն, պիր
աշինայէ միւրաճաթ իթմէք լազըմ կէլիօրուտը:

Մէրգուման, պիր մըգտար էօթէ պէրի տօլաշտըգ-
տան սօնրա, ուֆաճըգ վէ ֆադըր պիր էվին գաբըսընը
չալտըլար, խանէյի մէգքիւրտէ՝ էշէտաը լուզումը օլան
իբին էսէրի պիլէ պուլունմամագտայըտը:

Շու հալտէ հիշ պիր շէյ Եաբամաաղըլարընտան քէոյ
իչինէ տօղրու իլէրլէտիլէր, վէ պաղը խանէլէրի ղիյա-
րէթ իթտիքտէն սօնրա պիր պաղըն տէրունինէ կիրուպ
մըգտարը քեաֆի իք թէտարիք իթտիքտէն մաատա
տէրին պիր ույգուլուլա ույումագտա օլան պաղ պէք-
ճիսինին Եօրղանընը տաթի քէմալի մէհարէթլէ իւղէրին-
տէն ալտըլար, միլեօն սահիպի միւսիւ (Կինքս) թաճիլ
իթմէյէ մէճպուր պուլունտուղունտան, ալմըշ՝ վէ տա-
հա տօղրուսը չալմըլ օլտուղու մէգքիւր էշէանըն պէ-
տէլինի էօտէմէյէ վազթի օլմամաղլա... պու պապտէ
քէնտի քէնտիսինի մաաղուր աոտ խտէյօրուտը:

Մէրգում, շէհիրտէն մուֆարէգաթ իթտիլի էսնա-
տէ պու էֆքեարտա պուլունմատըղընտան, լազըմ կէ-
լէն շէյլէրի հաղըր խտէմէմիշ իտի:

Փըրանձինի իլէ Պուրլա, ղիքրի սէպգաթ խտէն ըր-
մագճըղըն քէնաղընտա օթուրուպ, Եըլտըղլարըն Նիմ
ղիյասըլըլա Եէտլէրինտէ պուլունան իբլէրի էօրէրէք:

ԱՐԱՊԱՃԸ ԷՐԵՆՍԹ

օլապիլտիլի գատար միւհքէմ վէ ուզուն պիր Նէրտիւ-
պան Եաբտըլար:

Պիր սաաթ սօնրա հէր շէյ հազըր օլմաղըլա... Փըրանձինի արապայա ըագիպ օլտու, Պուրլա, պիր ան ագտէմ մէնղիլի մագսատէ վասըլ օլապիլմէք իշին՝ քէմալի շէվղու շատի իլէ պէյկիրլէրի գամըլամագ տալըսը:

Եարը կիճէյի պիր շարեէք կէշէրէք արապա, քէօյտէն էլլի աորմ գատար ուղագ պիր մահալտէ սուրտու:

Փըրանձինի արապատան էնիպ, ճէսուր Պուրլա իլէ պէրապէր քէօյէ տօղրու իլէրլէյէրէք, մէրդ ումը՝ զայէթ գարանլըգ վէ էմիյէթլի պիր մահալէ կէօթ իւրաիւքտէն սօնրա, եալընը պէքճինին իւղէրինաէն չալմըլ օլտուղու եօրղանը Պուրլայա վէրմէքլէ, վագը օլաճագ իշարաթա պէքլէմէսինի էմը իթտի:

Պիր տագըգա սօնրա միւսիւ Գօխինկ-կինքս, բալթօսընըն էնլի եագասըլըլա սիյամսընըն նըֆսընը սէթըր իթմիշ օլտուղու հալտէ, միւհքէմ տիվարլարըլա մուհիթ օլան սէյֆիյէնին (ամարանոց) էօնիւնաէ տօլաշըպ տուրույօրուտը:

Արապաճը Պուրլա, Փըրանձինիտէն ալտըղը եօրղանը եանընա վաղ իտուպ, քէմալի սիւքիւթլէ միւսիւ Դինկսըն իշարաթընա պէքլէմէքտէ օլտուն, Փըրանձինի իսէ օանտէ մէմուլին զայրի պիր մանիյէ թէսատիւֆ իտէյօրուտը:

Հայլաղը մէրգում, տիվարէ աթմըլ օլտուղու իրտէն մամուլ նէրտիւպանտան եօգարը չըգմագլա, հէման Պուրլայը նէզաինէ ճէլպ իթմէյէ իշարէթ իտէճէք իքէն, նալէհան արգասընա տէօնմէյէ մէճպուր օլտու, զիրա սաղ թարաֆընտա խաֆիֆ պիր այագ շամաթասըր իշիթմիշ իտի:

Փրբանձինի, ատէթա կէօլիէ կիպի ըլն ճաթ իտէ-
րէք, օ անտէ էօնիւնտէն կէշմէքտէ օլան մէճհուլ պիր
շախսա նասպը նիկիւհաճ իթտի, շախսը մէրգումըն թաւ-
րու հարաքեաթը քէնտինէ բէք զարիպ կէօրիւնիյ-
րուտը:

Շախսը մէրգում, խաֆիֆ աւըմլարըլա մահալի
մէրգիւրտէն մուֆտիքաթ իթմէք ի ղրէ օլմաղըլա,
Փրբանձինի՝ տէրհալ մէրգումըն տրգասը սըրա կիթ-
մէյէ պաշլտաը:

Օն տագըդա գատար իմթիտատ իտէն պու հատի-
սէ զարֆընտա, շախսը մէճհուլ խանէնին գարըսընա
եագլաշմըշ, վէ հէման չընղըրապը չէքմէք նիյէթինտէ
պուլունմուշ իքէն, գարըտան տոյըլ պուլունան ֆէնէ-
րին էօնիւնտէ տուրուպ, պիր սանիյէ գատար միւթէ-
րէտտիւտ պիր հալ իպրապ իթտիքտէն սօնրա կէօլտէն
նիհան օլմուշուտը:

Փրբանձինի՝ տըգդաթը թամմէ իլէ պագարագ,
ֆէնէրին ըշղը սայէսինտէ՝ պու մէճհուլ ատէմին, քէն-
տի բագիպի, եանի պիղզաթ Տիւշէսին աշղը օլտու-
ղունը թանըտը, հայլաղը մէրգում, օ անտէ Տիւշէսին
քէնտինէ խիթապէն եաղմըշ օլտուղու դարիյնի քիրամէ
մալիւմ օլան թահգիրտաիյ մէքթուպըն մաալինի խա-
թըրլայարագ, գըսղաննուրդրտան նաշի աթէշ քէսիլտի:

Օ անտէ պին տիւրլի միւլահաղաթ՝ Փրբանձինինին
զիհնինի իշղալ խոկիօրուտը, խունըիղը մէրգում, հէր
շէյտէն էվէլ հէման կէնճ Տիւգի գաթլ իթմէք նիյէթի
իլէ պիր քաշ աւըմ ալտը իսէ տէ, ֆագաթ պուլնը քեա-
ւը ագիլ աւտա իթմէյէրէք՝ մուամալէյհին գաթլինի թէ-
էսիր իթմէյի մինաաիպ կէօրիւպ, էվէլ էմիրտէ մաշու-
դէսինի աշըրմաղա թէշէպալիւս իթտի:

յա տալիքը օլտուղու հալտէ պուլտու, վէ կիճէնին գա-
րանլըղընտա մէղպուրէնին եիւղիւնի կէօրէմէյիպ, սնճագ-
պաշը իւղէրինտէ պուլունան խամ պէ խամ (խոպօպիք
կամ ֆըրիզէ) քեաքիւլէրինի եօղլամաղլա, մաշուգէսի
Տիւշէս օլտուղունա ապա շիւպհէսի գալմատը:

Խապիսը մէրգում, պիր տաղըգա պիլէ դայպ իթ-
մէք իսթէմէյուպ, թարիֆի զայրի գապիլ պիր սիւրաթլէ
Տիւշէսի գուճագլայըպ, սըգը սըգըյա էլլնտէքի եօր-
ղանըն իչինէ սարը վէրտի, վէ պիր կէճնա սէս սէտա
չըգարմամասը իչին, էլի իլէ մէղպուրէնին աղղընը գաբա-
տըգտան սօնրա, նէրտիւպանըն իւղէրինտէ՝ վէ բէնչէ-
րէնին տըշարըսընտա քէնտիսինի պէրլէմէքտէ օլան ա-
րապաճը Պուրլայա տօղրու գօշմայա պաշլատը:

Պու էսնատէ զարիպ պիր շամաթա իշիտիլտիյի կի-
պի, միւթէագըպէն շիտէթլի պիր սէտա տաիի գուհուր
օլտուքի, պու սէտա՝ աղըր պիր վիճուտին եէրէ տիւշ-
մէսինտէն հասըլ օլան կիւրիւլթիւյէ պէնղէյօրուտը...

Փըրանձինի, թիթրէք ատըմլարըլա բէնչէրէյէ թէ-
գարրուպ իթտի, հայլաղը մէրգումըն օ անտէ հըսս իթ-
տիյի խէվֆու հայրէթին թարիֆի մուհալ գապիլինտէն
տիր:

Նէ՞ զարիպ վագաա... Նէ՞ մէմուլին զայրի մէնգա-
րէ... Պուրլա նապէտիտ օլմուշուտը, փըրանձինի պաշ-
տան այաղա գատար թիթրէյէ թիթրէյէ էօթէ պէրի
պաղըպ քիմնէյի կէօրէմէտիյինտէն, Պուրլանըն ալչագ-
ճասընա ֆիրար իթմիշ օլաճաղը զիւյիւմինէ զահիպ օլ-
տու, մէրգում՝ պաշգա կէճնա պիր հատիսէյի միւտհի-
չէնին վուգուընա ինանմագ իսթէմէյօրուտը:

Փըրանձինի, սըգը սըգըյա եօրղանա սարըլը օլան

Մէրգում, սէյֆիյէյէ թէգարրուպ իտէրէք՝ հէման
իշէ պաշլամագ իւզրէ Պուրլայը հէզտինէ ճէլպ իթտի:

Էվէլա Փըրանձինի՝ վէ արգասընտա Պուրլա, իբ-
տէն հէրտիւպանէ սարըլարագ տիվարտէն հօգարը չըզ-
տըլար, վէ այնի սուհուլէթլէ պաղչէյէ ինէրէք գօնա-
ղըն իշ հալիլիինէ կիրմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլտիլէր:

Փըրանձինի, կէնճ Տիւշէսին եաթագ օտասընըն
գանղըսը օլտուղուհը պիւմէտիյինտէն, պիր սանիյէ գա-
տար տիւշիւնտիւքտէն սօնրա՝ հէր օտալարը թահարի
իթմէյէ գարար վէրտի:

Հայլազը մէրգում, բույի սէմատէ բարլամագտա
օլան երլտըզլարըն նիմ զիյասըլըլա գօնաղըն պիրինձի
գաթըն բէնչէրէլէրինէ նասպը նիկեահ իտէրէք, տէրա-
գապ իբ հէրտիւպանը թագտը, վէ թարֆէթիւլայնիտէ
(իքթթեւական) հօգարը չըզըպ բէնչէրէյի աչը վէր-
տիքտէն սօնրա՝ Պուրլայա պիր իշարէթ վէրտի, արա-
պահը, մէրգումըն թալիսաթը միւճիպինճէ մալիւմիմիզ
օլան հօրղան էլինտէ օլտուղու հալտէ, հէրտիւպան-
տէն չըզըպ Փըրանձինինին էմրինէ միւնթագըր օլտու:

Փըրանձինի, հօրղանը տրապահընըն էլինտէն ալըպ
դօլթուղը ալթընա վաղ իթտի, վէ ատէթա քէտի կի-
պի իսաֆիֆ, ֆագաթ սէրի ատըմլարըլա գօնաղըն տէ-
րունինէ սալտըրտը, վէ այնի չաբըղլըգլա վասի սալօն-
լարը թահարի իթմէյէ պաշլատը:

Փըրանձինի, շիքեարընը պուլմագ իչին պիր չօգ
սալօնլար վէ օտալար կէզմէյէ մէճպուր օլուպ հայլըճա
հօրուլտը իսէ տէ, նիհայէթ իւլ էմր մագսատընա նայիլ
օլապիլտի, վէ եալսօտ պու զաննէ զահիպ օլտու, հայ-
լազը մէրգում, կէնճ մաշուգէսինի տէրին պիր ույգու-

շիքեարը էյինտէ օլտուղս հալտէ նէ եաբաճաղընը շա-
շըրմիշ գալմըշըտը, պիր իքի սանիյէ դատար բէնչէրէ-
նին էօնիւնտէ թէրէտաիւտ իլէ տուրտուգտան սօնրա,
պու հալի գօրգագլըգ վէ տինայէթ ատտ իտէրէք՝ հէ-
ման մահալի մէղըիւրտէն սալուշմաղա գարար վէրտի:

Փըրանձինի շիքեարըյըլա պէրապէր քէմալի տըգ-
գաթ վէ իթինա իլէ նէրտիւպանտէն պաղչէյէ էնէրէք
պիր քաշ ատըմ իլէրլէմէսինտէ, այաղը պիր ինսան նա-
շէսինէ տօգունմագլա եիւղին գօյը եէրէ տէվրիլտի, նէ
տէհչէթլիւ մէնզարէ... Պուրլա, հալի նէղիտէ օլարագ
(հոգէւար) թօբրաղըն իւղէրինտէ սէրիլմիշ եաթըյօրու-
տը, Փըրանձինինին եէրէ գաբանմասըյըլա՝ եօրղանըն
իչինտէ պօլուլմագ րատտէսինէ կէլմիշ օլան պիշարէ
գըզճըաղ տալի՝ եէրէ տիւշտիւլինտէն պօղուգ սէտա-
լէր իլէ դարու ֆիղանլարընը, եանը պաշընտա աղիւ
պիր ըթղըրապ իլէ տէպէլէնմէքտէ, վէ ճանընը Շէյթա-
նա թէպլիմ իթմէքտէ օլան Պուրլանըն՝ աճը աճը ֆէր-
եատլէրինէ իլավէ իտէրէք, Փըրանձինինին խէվֆու
տէհչէթինին իզտիյատընա մուճիպ օլույօրուտը:

Փըրանձինի, նէ տէրէճէ վէսամէթլի պիր վաղի-
յէթտէ պուլունտուղունը, վէ պու հալտէ օլապիլտիյի
գատար սիւրտթլէ ֆիրար իթմէքտէն պաշգա չարէ
օլմատըղընը տնլայարագ, տէրհալ նէրտիւպանը պաղ-
չէնին տիւլարընա իլիշտիւրտի, վէ շիքեարը գօլթուղուն-
տա օլարագ տիւլարտէն եօգարը չըգմաղա պաշլատը

Հայլաղը մէրգում, խըլգաթը քիւսթախանէսի իգ-
թիգասընճա պիր ան էվլէլ հըսս իթտիլի խէվֆ ու
տէհչէթին թէէսիրինտէն գուրթուլուպ, ալէթ թաճի
տիւլարտան էնմէյէ պաշլատը, վէ հէնուղ նէրտիւպա-

նրն օրթասընա վասըլ օլմուշ իբէն, նակէհան Պուրլա-
նըն ճանսըզ ճէսէտի պուլունան մահալտէն իբինճի տէ-
ֆա օլարագ պիր թիւֆէնկ բաթլամասը սէտասը տասհա
իլիտիլտի, գուրչուն՝ Փըրանձինինին թա գուլաղը եա-
նընտան կէչէրէք՝ խապիսը մէրգումը էնտ ու պէնտ
իթմիշ իտի, թամ պու սանիյէտէ եօրղանըն տէրունին-
տէ սարըլը պուլունան պիշարէ գըզճըաղ, տէօրտ մէթ-
րօ գատար եիւքսէքլիքաէն տիվարըն ալթընսաքի նար
աղաճլարը տալլարընը սըյըրարագ եէրէ տիւշի վէրտի,
գուրչուն՝ պիշարէնին կէօյսիւնէ թէսատիւֆ իթմիշ իտի,
Փըրանձինինին իւզէրինէ աթէշ իտէն շախս, նար
աղաճլարը տալլարընտան եէրէ տէվրիլէն ճէսէտին շա-
մաթասընը իլիտէրէք, վէ կիճէնին գարունըղընտա
Փըրանձինինին վիւճուտինի կէօրէմէյէրէք, գօնաղա
կիւմէք իսթէյէն խըյսըղլարըն իքի նէֆէր օլտուղունը,
վէ իքիսինի տախի թէլէֆ իթմիշ զիւյիւմինէ զահիւպ օ-
լարագ, քէնտիսինին մահիր պիր նիշանճը օլտուղունա
գանաաթ կէթիրտի, մէրգում պիր իքի տագըգա գա-
տար էթրաֆը տինլէտի, վէ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմ
իթմէքտէ օլտուղունտան, արթըգ պահճէտէ քիմնէ
գալմատըղընա էմին օլմաղըլա մէմնունէն մահալի մախ-
սուսընա չէքիլտի:

Փըրանձինի, շու հալտէ՝ հայաթընըն թէհլիքէտէ
պուլունտուղունա գանաաթ կէթիրուպ, վէ կիճէնին
գօյու գարանըղըլըլա հիւքմ ֆէրմա օլան սիւքիւնէթ-
տէն պիլ իսթիֆատէ, թարիֆի հադապիլ պիր չէվիքլէք
վէ պիր ճէսարէթ իպրաղըլըլա՝ քէնտիսինի մահալի
մէգքիւրտէն տըշարը աթմաղա մուվաֆֆագ օլապիլտի,
նասըլ քի պիլիրիզ՝ ճանիյի մէրգումըն սէպէպի իլէ իքի
ճան տահա թէլէֆ իտիլմիշ իտի:

Փրբանձինի, մահադուն վէ միւքէտտէր պիր հալ իլէ մահալի մէղքիւրտէն մուֆարադաթ իտուպ, արապանըն պուլունտուղը մահալէ վասըլ օլտու, վէ արապանը Պուրլանըն եէրինէ կէչէրէք, իբլէրի թէտարիք իթմիշ օլտուղու քէօյէ վարտը, վէ էսվապընը քէօյլիւլէրէ սաթարադ թէպտիլի գըյաֆէթ իթտի:

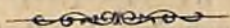
Խապիտը մէրգում, թէքրար շէհիրէ վարըպ տա թէրք իթմիշ օլտուղու էմլալէ սահիպ օլմայը քեարը ադիլ աստ իթմէտի, զիրա քէնտիսինի թանըյան եօլճուլարըն վասէթասըյըլա եագայը էլէ վիրէճէյինի իհթիմալտէն ատտ իտէրէք, արապայը թէնհա եօլլարտան սիւրիւպ մահալի մէղքիւրտէն նապէտիտ օլտու:

Միլիօն սահիպի զանն օլունան միւսիւ Գօսինկիլինքս, եանի Փրբանձինի, պէօյլէ պիր մէմուլին զայրի վագաա սէպէպի իլէ օլանճա մալինի թէրք իթմէյէ մէճպուր օլուպ տա, արապանը էրնէսթ նամը թահթընտա մահալի ախէրէ կիթմէքտէ օլտուն, պիզ տախի գարիյնի քիրամլէ պէրապէր իրթէսի կիւնին սապահասը Տիւչէսին գօնաղընտա վուգու պուլան ֆաճիա վէ դօմէտի իլէ միւսթէլիթ օլան մէնղարէյի զարիպէտէ հազըր պուլունալըմ:

Պու մէնղարէնին ֆաճի գըսմը՝ լէյլէյի մէղքիւրէտէ խըրսըղլարըն գօնաղըն տէրունինտէ գատըն աշըրմաղա ճիւրաթ իթտիքլէրի, վէ Տիւչէսին պիրատէրի իլէ մէրգուման խապիսլէրին պէյնինտէ վուգու պուլան միւտարէպէյի միւէլլէմէ օլտուղու կիպի, մուզհիգ գըսմը տախի, խըրսըղլարըն աշըրտըղլարը՝ վէ եօրղանըն իչինէ սարտըղլարը գատընըն հալի իտի, զիրա մէրգումէ,

կէնճ Տիւշէսին ճարիյէլէրինտէն օլուպ՝ գըրդ հաշընը կէշկինճէ պիր դատըն իտի քի, Փըրանձինի մէղպուրէյի կէնճ Տիւշէսի զանն իթմէքլէ պու. զահմէթի իթթիյար իթմիշ իտի. Տիւշէս իլէ գօնագտոս պուլունանլարըն էքսէրիսի, պիշարէ գատընըն, քէնտինի աշըրմագ իսթէտիյի քատէմին մաշուգէսի օլտուղունա, վէ մէրգում իլէ հէմէֆքեսար պուլունտուղունա դանաաթ հասըլ իթտիլէր իսէ տէ, ֆագաթ հէնուլ ճանը ճիսմինտէ օլուպ տա, պէշ տադըգա ոօնրա թէրքը հայաթ իտէն զէվալլը գատընըն իֆատաթը իտպլիսանէսինտէն, մաղլումէնին՝ գաթան սուշը օլմատըղընա, վէ անճագ պիր եանլըշլըշա գուրպան կիթմիշ օլտուղունա շիւպհէլէրի գալմատը:

Իրթէ կիւնիւ Տիւգ՝ իշպու վագաայի միւէլլէմէյի խապէր աւարագ, պատէմա կիճէ վագթը պահճէտէ կէզմէմէսինի մաշուգէսինէ նիյաղ իթտի, վէ մումաիլէյհա տախի՝ պունտան պէօյլէ իհթիրաղըլա տավրանաճաղընա տայըր սէօղ վէրտի:

ԻՔԻ ՄԵՃՀՈՒԼ ՇԱԽՍԼԱՐ ԻԼԷ ԱՐԱՊԱՃԸ ԷՐՆԵՍԹ

Իշպու վագաաի միւէլլէմէտէն պիր քաշ կիւն ոօնրա իրի մէճհուլ զաթլար պէյնինտէ. աթիւղզիքը սուալ ճէվապ ճէրիյան իթմէքտէ իտի. մէրգումանտէն պիրի քէնտինտէն հաշլըճա. վէ թագրիպէն էլլի հաշընտա կէօղիւնէն արգատաշընա խիթապէն:

Խապիսը մերգում, հէնուզ կէնճլիք չազընա գատէմ պասմըջ օլմաղլա, հուզուզաթը նէֆսանիյէսի թահրիքիլէ պիրարա շէհիրէ ավտէթ, վէ թէրք իթմէյէ մէճպուր օլտուղու սէրվէթի էլտէ իտուպտա՝ թէքրար րէֆահը հալիլէ եաշամայը թէֆէքիւր իթտի իսէտէ, ֆադաթ կէրէք Տիւշէսին խատէմէլէրինտէն թանըմագ գօրգուսը, վէ կէրէք արապաճը Պուրլանըն նապէտիտ օլմասընտան, մերգումըն հիւքիւմէթ թարաֆընտան արանըլաճաղընա, վէ էր եա կէճ քէնտինին եագայը էլէ վէրէճէյինէ գանա-աթ կէթիլմէքլէ, ֆէհա հալտէ տիլիլի օլմահզուսն օլմուշուտը, ճանիյի մերգում, խըլգաթը խոնրիղանէսի իղթիղասընճա ումում ճէմիյէթը պէշէրիյէյէ, վէ ալէլ խուսուս օլանտէ բէնշէյի ղատտարանէսի թահտընտա պուլունան իքի նէֆէր պէտպահտլարըն ալէյհինտէ, պիր պուղղու ատավէթ հըսս իտէրէք մերգուման պիշարէլէրտէն ախըրսար (վրէթ լուծել) իթմէյէ գարար վէրտի:

Եէվմը մէգըուր 1887 Մայըս այընըն կիւզէլ կիւնլէրինտէն պիրի օլուպ, հավա ղայէթ լէթաֆէթլի օլմաղլա պիթիւն տաղըսր օվալար եէշիլ գաֆթանլար կիյմիլէր կիպի խօշ պիր մէնղարէ իպրագ իտիյօրլարըտը, բույան ի-տէն լաթիֆ ըուզլիկեարտան միւթէհարիք օլան միւթէա-տտիտ աղաճլարըն, վէ ընկեամուզ չիչէքլէրին արասըն-տան, արապաճը էլնէսթին 16 նօմէրօլու արապասը քէ-մալի սիւրաթլէ կէչիպ կիտիյօրուտը:

Արապանըն տէրունինտէ պուլունան իքի նէֆէր մէճհուլլախսլար, կեահ հէվանըն լէթաֆէթլի իլէ քէնտի-լէրինի իհաթա իտէն մէնղարէի նազար ըուպա հագգըն-տա, վէ կեահտա թէշէպպիւս իթմիշ օլտուզլարը թիճա-րէթ իւզէրինէ միւպահասա իթմէքտէ իտիլէր, պու ատէմ-

— Շուռ արապա սիղէ նասըլ կէօրիւնիյօր — տէմէսի իլէ, ըէֆիգի,

— Ֆէնա տէյիլ — տէյու ճէվապ վէրաի :

Թամ պու տադըգատա պիր աղ էօթէտէ, պէքլէմէքտէ օլան կէնճ պիրարապաճը էշխասը մէրգումէյէ թէգարբուպ իտէրէք թաաղիմ իլէ,

— Պույուրըն էֆէնտիլէր, արզու պույուրուրսանը սիղի կէօթիւրմէյէ հազըլըմ — տէտիյինտէ, իքի ըէֆիքլէր պիր աղըզ,

— Էվէթ — Էվէթ տիյէրէք իքիսի պիրլիքտէ արապայա պինտիլէր,

Մէճհուլըմըզ օլան մէրգուման իքի նէֆէր եօլճուլարըն նասիյէյի հալլէրինտէն, շիվէյի գատէրլէ տօլմուշ պօշանմըլ ատէմլէր օլտուգլարը քէշֆ օլունապիլիւր իտի :

Պիր.բաշ կիւն ագտէմ միլեօն սահիպէ միւսիւ Գօլմինկ — Լինքս, վէ շիմտի արապաճի էրնէսթ, եախօտ Փըրրանձինի, իթիխաղ իթմիշ օլտուղու եէնի սէնաթընտա օլան միւպթէտիլիյինի, միւշթէրիլէրինէ անլաթմագ իսթէմէյուպ, մահիր պիր արապաճը կիպի պէյկիրլէրի գամըլլայարագ արապասընը սիւրմէյէ պաշլատը :

Փըրանձինի, պիր եանտան մաշուգէսի Տիւշէսին գօշաղընտա վուգու պուլան հատիսէյի միւտհիշէյի, վէ մէզպուրէնին հիւսնի մէլահաթը խաթըրէսինտէն, տիկէր ետնտան սէրվէթու սաատէթինի թէրքիթմէյէ մէճպուր օլուպտա, էսվապընը սաթմագլա անճաղ պիր իքի կիւն ագվաթը եէվմիյէսինի (օրական պարէն) թէտարիք իտէպիլտիլինի տիւշիւնտիւլիւնտէն՝ քէնտի քէնտինէ հիտէթլէնմէքտէ. վէ ճիւրաթ իթտիյի պու եէնի ճինայէթ հագընտա նէտամէթ հըսս իթմէքտէ իտի :

լէր քէրէստէ թիճարէթի իլէ իշթիղալ իաէն պիր շիրքէ-
թին աղալէրինտէն օլուպ, էքսէր տէֆա պէօյլէ վասի օր-
մանլարը քէշթու կիւղար իթմէյի քէնտիլէրինէ ատէթ
իթմիշլէրիտի:

Էշխասը մէրգումէ օլ կիւն տալսի էրնէսթին, Խանի
Փրանձինինին արապասընա բագիպ օցարագ, շէհիրտէն
ալթը սաաթ դատար ուղագտա պուլունան զայէթ վասի
պիր օրմանը քէշֆ իթմէյէ կիտիյօրլարըտը:

Յիւ հագըղա պու պէտպահա ատէմլէր, մէնզիլի
մագսատլարը օլան օրմանէ վասըլ օլտուլար իսէտէ, ֆա-
գաթ պիր տահա շէհիրէ ալաէթ իթմէյէ նայիւ օլա-
մատըլար:

ՕՐՄԱՆԸՆ ՏԵՐՈՒՆԻՆՏԵ

Փրանձինի, արապայը երլտըրըմ կիպի պիր սուրաթ-
լա սիւրէրէք միւշթէրիլէրինին արզսւսը միւճիւպինճէ,
պիր աղսօնրա քէնտինի զայէթ վասի՝ վէ ուճու պուճա-
ղը պուլունմայան պիր օրմանըն յէրունինտէ պուլտու,
մահալի մէղքիւրտէ ճէրիւհան իտէն ուֆագ պիր ըրմա-
ղըն քէնարընա վասըլ օլունճա՝ Փրանձինի արապայը
տսւրտուրթը, վէ միւշթէրիլէրինին աֆֆընը թէմէննի
իտէրէք պէյկիլըլէրի սու իշիրմէք իսթէտի, մէրգուման
Փրանձինինին թէքլիֆինէ բույի մուվաֆուգաթ կէօսթէ-
րիւպ, վէ քէնտիլէրինի իհոթա իտէն մէնղարէի լաթի-
ֆէտէն միւթէլէզիզ օլարագ՝ պիրէր սիկտրա եագտըղ-

լարը կիպի, փըրանձինի տախի թիւթիւն գութուսընը
չըգարըպ սիկարա պիւքմէյէ պաշտար :

Արապանըն բէնճէրէօի աչըտը , փըրանձինին Մօն-
թրէալ Օթէլինտէ սիկարասընը եագմոգ նիյէթը ֆասի-
տէսի իլէ , գարշուսընտա օթուրմագտա օլտն շախսըն բա-
րա քէսէսինի աչըրտըղընտա , իպրաղ իթտիյի մէհարէթ
վէ էէ չարըղըղը օգույանլարըմըղա մալիւմ տիր , իշթէ
ճանիյի մէրղում սիկարասընը միւշթէրիլէրինին աթէշ-
ինտէն եագմոգ պէհանէսի իլէ արապանըն տէրունինէ
տողրու էյիլտի , վէ տյնի չարըղըղըղա , տայիմիւլ էվդաթ
իսթիսհապ իտէկէլտիյի ու ֆագ թապանճասընը չըգարըպ
թարֆէթիւլ այնիտէ (իքթթէլական) իքի պէտպահտլա-
ըն թա ճիկէրկէահլարընտան վուրուպ թէլէֆ իթտի . . .

Պիշարէ առէմլէր եըլտըրըմտան վուրուլմուշճասընա
պիր ահ պիլէ իտէմէյէրէք տէր հալ ահրէթէ եօլճու օլ-
տուլար

Ճայի թէաաճիւպ շուրասը արըբի , շէյթան' պու
մէքրուհ գաթիլին խունրիղ էլլէրինի , էքսէրիյէն քէնտի
թաալի գաթը գանըլըլա ալուտէ իթմէքլէ , ճանիյի մէր-
դումըն իրթիքեապ իտէկէլտիյի ճինայաթը միւթէատտի-
տէնին պիր գըսմընը , առէթա Բօման հալինէ վաղ իթ-
մէք իսթէյօրուտը

Ձիրա փըրանձինին բէնչէի դատտարանէսի իլէ գա
թլ իտիլէն պու իքի մէճհուլշախսլարըն ՆիդօլաՏիմուս ,
եանի էօղպէ էօղքէնտի բէտէրի օլտուղու կիպի , տիկէրի
տախի միւտէթը մէտիտէ նիյմէթի իլէ բէրվէրտէ , վէ իլէլ
էպէտ միւնէթ տարը օլտուղու Միքէլինօս , եանի քէնտինի
վաֆթիլ իտէն , վէ բէտէրը մանէվի միսիլու գայըրան օ
խայըրիւահ զաթ իտի , փըրանձինի , մագթուլլարըն ճէպ-

լէրինի սօյտուղունտա . . . մէյտանէ չըգան պաղը էվրա-
զըն վասէթասըյըյա պու իսիմլէրէ ակեահճ օլմուշուտը՝
Հէյհնթ . . . նէ՞ աէհչէթամիզ հալ . . . դաթիլ, մագ-
թուլարըն քիմ՝ օլտուգլարընը թանըտը, վագաա փը-
րանձինի՝ օթուզ եաշընա գատէմ՝ պասանա տէյին, էօլ
բէտէրի իլէ մանէվի բէտէրինին՝ պու իսիմլէր իլէ հաա
օլտուգլարընտան խապէրտար տէյիլ իտի, զիրա Աւկուս-
թինա, օգույանլարըմըզա մալիւմ՝ օլան օ վագաայի (*)
մէքրուհէ էանասընտա, փըրանձինիլէ՝ բէտէրինին իամի
նիզօլա Տիմաս օլտուղունը սէօյլէմէյուպ, անճագ. մէր-
գումըն պիր Թալէան օլտուղունը պէյան իթմէքլէ իբ-
թիֆա իթմիշ իտի, ֆագաթ պու ճինայէթտէն իքի սէ-
նէ գատար ագտէմ, պիր կիւն փըրանձինի՝ թէսատիւֆի
օլարագ ահուպատընտան պիրի իլէ ահվալը մազլիյէ
հագգընտա կէօրի շմէքտէ իքէն, բէտէրինին՝ նիզօլա
Տիյմաս, վէ միննէթտարը պուլունուպտա՝, մուախիսարէն
իւշ եիւզ էլլի լիրասընր զասպ իթտիյի խայըրխահ զա-
թըն՝ Միքէլինօս թէսմիյէ գըլընտըզլարընը անլամըշըտը,
պունտան մատէ, փըրանձինին թէսատիւֆէն տօսթըդ
բէյտա իթմիշ օլտուղու զաթ, Նիզօլա Տիյմաս իլէ Մի-
քէլինօսըն՝ քէնաի ոատըդ տօսթլարը օլտուղունը, վէ
մէրգումանըն պիր միւտէթտէն պէրի Աւըսթրիա մէմա-
լիքինտէ օտուն թիճարէթի իլէ իշթիզալ իտուպ, ազ
չօզ սէրվէթլէրի պուլունտուղունը պէյան իթմիշ իտի քի,

(*) Գարիյնի քիրամ, Աւկուսթինանըն՝ Ժօզէֆ Նամընը
Թագընմըշ օլան էօզ պէ էօզ էվասը փըրանձինի իլէ, բիւս-
թէրի (անկողին) ֆուհչիյէտէ պուլունուպ իրթիքեապ իթտիք-
ւէրի Տիւնեա վէ ախիրէթ աֆֆու մազֆիրէթէ շայան օլմա-
յան օ խապասաթը մէքրուհէ, էլպէթտէ խաթըրլարընտա օլ-
մագ կէրէք տիր :

Փրբանձինի՝ պու սէօզլէրի ազիմ պիր հըրսը թամա՝ իլէ
թէլագգը իթմիշ իտի:

Շու հալտէ փրբանձինի, բէտէրի իլէ միննէթտարը
պուլունտուղու օ խայրըխահ զաթը գաթըլու թէլէֆ իթ-
ալքտէն մասէ, հաթտա վալիտէսինին մահվ օլմասընա
տալի քէնտիսի սէպէպ օլմուշ օլտուղունը խաթըրլատը,
էվէթ՝ խապիսը մէրգում... օ անտէ պիշարէ Աւկուսթի-
նանըն, ագլընա խըֆֆէթ կէթիրմիշ օլտուղու հալտէ,
նարօլի շէհրինտէ պուլունան խասթախանէլէրին պիր-
ինտէ, քէմալի սէֆալէթլէ թէրքը հայաթ իթտիյինի ևատ
խիյօրուտը...

Հէյհաթ... մալիք օլտուղու հիւսնի մէլահաթը,
ճէրպէզլի լիսանը, վէ ագլու զէքետվէթի սայէսի իլէ
պէնիյի պէշէրին պաշընա պիր պէլայի Սամէտանի օլան
պու վիճտանորզ, մէրհամէթսիզ, խայըն, վէ խունրիզ
գաթիլ, աճէպա զէրրէ դատար պիր նէտամէթ հըսս
իթտի մի... հաշա... ինսանիյէթ վէ նէտամէթ հըսսը
մէմաուհի իլէ ըսլահը նէֆա իթմէք, պու ինսան սըֆա-
թընտա կէօրիւնէն վահշի ճանվէր իշին տէյիլ իտի, պու
տէհշէթլիւ մախլիւզըն՝ մէրմէրտէն տահա սախթ օլան
դալլի, միւտէթը էօմրիւնտէ պիր ան պիլէ և ումուշա-
մատը.

Յագաթ ումուլն բէֆահու լահէթինի տէլի հտէ
խտէն, վէ ատալէթը իլահիյէնին սիւվէրի միւ ճէսսէմէսի
օլան ատալէթը պէշէրիյէ, Եանի հիւքիւմէթ, ագը-
պէթ տիւնեայը պու էմալի նամէսպուգ ճանվէրին է-
վնտէն խէլաս իթմէքլէ, ինսանիյէթէ ալի պիր խըտմէթ
իթմիշ օլտու:

ԽԻՒԼԱՍԱ

Հանրի փըրանձինինն՝ պիղզաթ քէնտի էլ հազըսը
օլան պիր վարագատէն, սուրէթը զտհիրէտէ մէլէք կի-
պի լաթիֆ, ֆագաթ պաթընէն Շէյթանլարը պիէ իղ-
ֆալ իթմէյէ միւզթէտիւր օլան պու խապիսին, աթիւզ-
ղիքը մուսթապա թէրճիմէյի հալինէ քէմալի թէաճիւպ-
լէ վազըֆ օլապիլտիք:

Փըրանձինի, 1887 սէնէսինէ գատար՝ լուզումը թագ-
տիրնտէ եիւզ ծն իւշ տէֆա թէպտիլի խամու շէօհրէթ
իթմիշ օլուպ, հէր պիրինտէ պիրէր խապասաթը ֆէվզ-
էլատէ իրթիքեապըյըլա նիչէ նիչէ ճանլար եագմիշ ըտը
քի, էկէր պունլար մուֆասալ սուրէթտէ դալէմէ ալըն-
սա, զայէթ պաթթալ ճիլտէրտէն իպարէթ պիր հէքեա-
յէյի միւտհիշէ օլաճազընա շիւպհէ իտիլէմէղ:

Խապիսը մէրգումըն՝ թէրճիմէյի հալի դըսմը աղա-
մընտան, ծն պէշ գատար լիսան թէքէլլիւմ իթտիլի ան-
լաշըլմըշ ըտը, շէօյլէքի էլսինէյի մէղքիւրէտէն եէտի-
սինի, եանի՝ Խնկիլիզէ, Ալմանճա, Բումճա, Թալեան-
ճա, Ռուսճա, Հինտճէ, վէ Արէպի մարսի լիսանլարընը
քէք սլա պիլտիքտէն մատէ, պաշըճա Ֆըրանսըղ լիսա-
նընը քէմալի ֆէոսհաթլա սէօյլէր, ֆագաթ իմլասընը
եանըշ հաղար ըտի, տիկէր լիսանլարըն գիթապէթինէ
աշինա օլմայըպ եալընըղ թէքէլլիւմ իտէպիլիւր իտի-
պունտան գաթը նաղար՝ Փըրանձինի թէքմիլ Ամէրիգա-
յը տօշաշմըշ օլտուզու կիպի, Բուսիա, Խնկիլթէրա, Աւըս-

Թրիա, Մըսըր, Ըսպանիա, Բօրթուկալ, Էլլատա, Ֆըրանսա, Իտալեա, Հօլանտա, վէ Հէլլէտիյա մէմալիքի-նի, վէ Ասիյա գըթասընտա պուլունան շէհիրլէրին էքսէրիսինի կէզմիշ, վէ հաթտա բայիթախտըմըզը պիւն զիյաբէթ իթմիշ իտի քի, էկէր շուհուրը մէգքիւրէյի պիրէր պիրէր եազմագ քիւլֆէթի իթմիյար իտիլմիշ օլտա, միւքէմմէլ պիր ճօղրաֆիյա եարըլմըշ օլուր:

Տուէլլօ միւլապէսէսի իլէ գըլըճ միւտարէպէսի, վէ զասպու զարաթ նիյէթը ֆասիտէսի իլէ խուսուսի միւնազաալէրտէ, կեահ եալընըզ ոյաշընա՝ վէ կեահ տա քէնտի րէյասէթի թահտընտա պուլունան րէֆիգլէրի իլէ պիլ իթթիֆագ, իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու ճինայէթլէրէ գուրպան կիթմիշ օլան մազլոււլարըն առէթի, իքի եիւզ եէտիյէ պալիզ օլուպ, (*) պունլարտան եիւզ օթուղը դատըն, վէ էքսէրիսի քէնտի մաշուգէլէրինտէն իտիքի, Ճանիյի մէրգոււմ, պու զէվալլըլարը՝ գըլըճ, զէհիր, լթապանճա, վէ տահա կէօն տ կէօն տէսայիսի իպլիտանէ իսթիմալի իլէ գաթլու թէլէֆ իթմիշ իտի:

Պու տէհշէթլիւ մախլիւզըն էլինտէն կէշէն սէլրվէթ, եանի միւճէվհէրաթ, նագտ ագճէ, մէսքիւքեաթը աթիգէ, քիւլլիւշէ ալթուն վէ զայրը հիւմին էս-

(*) Փըրանճինի հագղընտա սղալատէ մուհարրէր ահվալի զարիպէ, պիգճէ րէք միւպալաղալը կէօրիւնտիւլինտէն, օլապլիտիյի գոտար թատիլ իթմէյի մինասիպ կէօրտիւք իսէտէ, եինէ միւպալաղատէն արի տէյիլտիր զանն իտէրիգ, էգճիւմէ միւէլլիֆ թարաֆընտան՝ խապիսը մէրգումըն հագղընտա սէյլէնիլէն սէօլլէրին, վէլէվ տէօրտալէ պիր գըսմը ագլէ մագրուն տոտ իտիլտիյի հալտէ տախի, եինէ սու խունրիզ մաթլուզըն էմալի նամէսպուգ պիր ճանի օլտուղունա գանաաթ կէթիրմէմիւլլաղըմ կէլիր...

մանը՝ եիւզ էլլի միլեօն ֆըրանքը թէճավուզ իթիշ օլուպ... պու ճէսիմ մէսլլազ գուսուրտա, վէ սէֆահաթը սայիրէ ուղրունա սարֆ իտիլմիշ իտի...

Փըրանձինինին, լազըմ կէլտիլի հալտէ՝ աթէշէ վէրմիշ օլտուզու միւթէատտիտ խանէլէրին տէրունին տէ եանըպ մահվ օլան պիշարէլէրին ոսյըսը, պալատէ մուհարրէր մազթուլլարըն ատէթի խարիճինտէ տիր...

Խապիօր մէրգուժ, դալպազանլըգ խապասաթընտա տտիի մէհարէթը քեամիլէսի օլմազըլտ, պու սոյէտէ քիւլիւյէթիւ մէսլալիզ էլէ կէշիրմիշ օլտուզու կիպի, տիւնհանըն պազը ճիհէթլէրինտէ, Գօնթ, Տիւզ, Լօրտ, Պառօն, վէ զոյըր հիւմ իւնվտնլարը հայըզ օլուպ, նէշէ սատէտիլանը իղֆալ իտէրէք քիւլ իւզէրինէ օթուրթ մուշուտը:

Փըրանձինինին իշթիղալ իթտիլի, վէ դարիյնի քիւրամէ մալիւմ օլտուզու սէնաթլէրտէն մատէ, կեահ պիր Նիլէթը մախսուսէ իլէ՝ վէ կեահ տա լուղումը թագտիրլնտէ, Գապտան, Գուրսան, Հայտուտ սէրկէրտէսի, Եան քէսէճի, Ատի խըրսըզ, Սըմսոր, վէ Չօպան օլտուզու կիպի, իքի սէնէ դատար տախի՝ Տէօզթօր Փըրանձ մախլասըյըլա իճրայի թէպապէթ իթմիշ իտի, պալատէ իշար գըլընսըզը կիպի, իշպու սէնայիլի միւթէատտիտէնին մուֆասալ հէքեայէսի էլնէվմ մէվճուտ իտէ տէ, դարիյնի քիրտմը թատտի իթմէմէք իշին հէքեայէյի մէզքիւրէնին նազլինտէն սարֆը նազար իտիլտի:

Սըֆաթճա հիւսնի մէլահաթ իլէ միւթթաորֆ՝ վէ հարիզիւլ տտէ պիր գուվլէյի ճաղիպէյէ մալիք պուլունան պու մէլուն մախլիւզըն, թէաշիւգ խուսուսընտա տախի հայըրճա միւճիզէլէր իճրա իտէճէյի, վէ մահ-

սէրիդ ատէթ մէքթուս օլույօրքի եսղըյօրում, ֆագաթ հիչ պիրինին ճէվապընը արմաղտ նայիլ օլամատում, էյ վահ աճէպտ ճարիյէնիդի պիւթիւն պիւթիւնէ քիւշէյի խաթըրտան ֆէրամուշմը իթտինիդ... հայըր հայըր... սիդտէն պու կիպի պիր պիլէֆալըդ մէմուլ օլունմաղ, սիղ խայըրխահ վէ ալիճէնաս պիր զաթ... օլմանըղլա, իթտիյինիդ եէմինլէրի ունուտաճագ դատար պի վէֆա օլամաղսընըղ... ահ թէօլպէ թէօլպէ... իհթիմալ.քի պու սիթէմէր իլէ սիղի ինճիթիյօրում...

«Ո՛հ աճէպա տիվանէ մի օլտում... քիմ կէօրիւր... քիմ կէօրէպիլիր.քի... իշթէ պու հօղ թայը դալէմէ ալմաղտ միւղ թէտիր օլամայօրում... էվէթ, սիդտէն իշթիքեա էթմէյէ հազզըմ օլմատըղընը պիլիլիրիմ... ինշալլահ աֆիյէթը վիճուտինիդ պէր քէմալ տըր, ֆագաթ սէվլիլի Հանրիճիյիմ, հիչ օլմաղտա պիր տէֆաճըդ օլտուն իքի սաթըր պիր մէքթուսըղա ճարիյէնիդի կեահ պէ կեահ խաթըրլամագտա օլտուղունուղը իշար պույուրըն, սիդտէն պաշղա պիր շէյ թալէպ իթմէմ, ահաճագ մէքթուսլարըմըն եէտը աօիլանէլէրինէ... վասըլ օլուպ օլմատըղընըն պէյանըյըլա, իլէլ էպէտ սըագու սատագաթըլա սիղի սէվէճէք օլտն ճարիյէնիդի, պիր տէֆաճըդ օլտուն թէսէլլի պույուրմանըղը թէմէննի իտէրիմ...

«Սէվլիլի մէլէյիմ, մէմուլ իտէրիմ քի ճարիյէնիդի՝ տօյուղընճը տէֆա օլտարաղ պիր իշթիքեանամէ տահա եաղմաղա մէճպուր իթմէզսինիդ...

Սաղ օլ սէվտիյիմ վէ տէրտլի մաշուղէնի տէր խաթըր էյլէ

զա պու սայէտէ բէք չօգ պիւարէլէրին ճանլարընը ետ-
գաճաղը թապիյի իտի, էվէթ, խապիսը մէրգում, թէ-
նասիւսը էնտամը, էթվարու բէֆթարը, շիրին կիւֆ-
թարը, վէ նիկեաճը ֆիսուսըքտուրըլա, նէչէ կիւզէլ
գըղլար վէ գատընլարը, զէնճիրի մուհապէթինէ գայտու-
պէնտ իթտիքտէն սօնրա նամուսլարընը բայիմալ, վէ
սէրվէթլէրինի զտսպ իթմէքլէ միւղմիւհալ պըրադմըչ,
վէ բէք չօղլարընը տաիի գաթլ իթմիշ իտի:

Խիւլասայի քէլամ, ճանիյի մէրգումըն էմրի թէա-
շիւգ խուսուսընտա օլան մէլէքէտինի գարիյնի քիրամէ
իֆհամ իթմէք իչին, գատընլարըլա իթտիյի միւքեա-
թէպէտինտէն պաղըլարընը... զիյրտէ իշար իթմէյի
մինասիպ ատտ իթտիք:

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆԻՆ ՄԵՔԵԱԹՈՒՊԻ ԱՇԸԳԱՆԵՍԻ

Էլլինէյի միւթէատտիտէ իլէ եաղըլըպտա՝ մու-
ախիսարէն Րումճայա թէրճիմէ իտիմիշ օլան մէքթուպ-
լարըն էն մուխթասարլարը, աթիւղղիքը եաղընլանլար
տըր:

ԱՄԷՐԻԳԱՆԻ Ն. ՆԱՄ ԳԱՏԸՆԸՆ ՄԵՔԹՈՒՊԸ

1879 յունվար 14

Էսիրի կէյսույի սէմէնպուսի օլտուղում ճիյէր
բարէմ էֆէնալմ,

«Մուֆարէղաթլմըղտան պէրի պուհըլըլա թամ

Աթիտէրի մէքթուպ տախի, Շըվէտ ասըլզատէ-
կեանընա մէնսուպ զայէթ զէնկին, կիւզէլ, վէ հէնուզ
եկրմի իւշ եաշընա դատէմ պասմըլ օլան պիր տուլ գա-
տըն թարափընտան կէօնտէրիլմիշ իտի:

1880 մայրս 1

Լօնտրա

«Էօմրի մին հասըլը սէվկիլիմ Հանրի»

«Մէքթուպընըլ եէտը ճարիյանէմէ վասըլ օլտու-
ղու անէ դատար, թէսէլլի դապուլ իթմէլ պիր հալի
բիւր մէլալ իշինատ պուլունույօրուտըմ, — պէնի պէք-
լէյինիլ պէշ կիւնտէն կէլէճէյիմ... — իպարէյի միւ-
պարէդէսինի օգուտուգճա, եէնի պաշտան քէսպը հայ-
աթ իթտիմ, ահ տօսթում, պու սէօլլէր ճարիյէնիլէ
էօյլէ պիր շէվգու խահիշ պախշ իթտիքի... շու անտէ
սիզին կիպի պիր զաթը հայսիյէթ սիմաթըն... եէկեա-
նէ... մաշուգէսի օլտուղում իշին, տիւնեալէրէ սըղմաղ
տէրէճէտէ թէֆախիւր իթմէքտէյիմ... էվէթ սէվկիլի
աշըգըմ, պու շէվգու խահիշ իլէ սիզի իսթիգպալ իթ-
մէյէ թէշէպպիւս իտէճէյիմ...»

«Ահ Հանրիճիյիմ... ճիյէր բարէմ, հադդը նազի-
քեանէնիլտէ հըսս իթտիյիմ մուհապէթին տէրէճէսինի
աճէպա պիլլըմիսինիլ հայըր պիլմէղսինիլ...»

«Էվէթ սիզի տէրէճէյի նիհայէտէ սէվմէքտէյիմ,
պէն սիզի էօյլէ չըլաըրասըյա պիր մուհապէթլէ սէվէ-
յօրումքի... տիւնեատէ հիշ պիր դատըն պիր երքէք
հադդընաա պէօյլէ պիր մուհապէթը շէտիտէ հըսս իթ-
մէմիշ տէսէմտէ՝ սսըա միւպալաղա իթմիշ օլմամ, թա-
պիաթըն պիլ ճիւմլէ լէթաֆէթլինտէն, էօմրիւն հու-

զուգաթընտան, կիւնէշտէն, մահիթապտան, երլտըզ-
լարտան, եէմէտէն իչմէտէն, վէլհասըլ հէր շէյսէզ
մահրում օլմազա ըողըյըմ, ֆագաթ սէնին աշգու մու-
հապէթինտէն պիր տագըդա պիլէ մահրում գալմազա
ըազը օլամամ... սիղի կէօրմէք իսթէրիմ, զիրա սիզ օլ-
մազսանըզ պէնիմ եաշամագըլըյըմ մուհալ տըր:

Սէվտազէտէ ճարիյէնիզ

2.

Մատմազէլ Ս. Ա. նամ զայէթ ճէսիմ պիր սէրլէ-
թին եէկեանէ վարիսի. օն պէշ եաշընտա, ուշուն պօյ-
լու, գոււմրալ քեաքիւլի, ճաղիպէլի, վէլհասըլ հիւսնի
մէլահաթըն սիւվէրը միւճէսսէմէսի օլան պիր տուխ-
թէրը մէլէք բէյքէր թարաֆընտան, փըրանձինիյէ եա-
ղըլըշ օլան մէքթուպ:

1883 աղօսթօս 9

«Ճէմալի պարէմալինէ բէրէսթիշ իթտիյիմ սէվկիլի
աշըզըմ ճիյէր բարէմ էֆէնսիմ ճէնապէրի:

«Սիղի հէր տէֆա կէօրտիյիւմտէ, հազգընըտա
թարիֆի զայրի գապիլ պիր մուհապէթ հըսս իթմէքտէ,
վէ գալպիմ զիյրու զէպէր օլմագտայըտը, պու հըսսի-
յաթըն էսէրինի՝ էթրաֆըմտա պուլունհոնլարտան կիզ-
լէյէ պիլմէք իշին, նէ դատար մուղթարըպ օլտուշումը
զիլէմէզսինիզ:

«Հազգը ճարիյանէմտէ՝ հիւսնի թէվլէճճիւհինիզ
օլուպ օլմատըղընը պիլմէտիյիմ հալտէ տաթի, քէօր-
քէօրունա, վէ պիլթիւն պիլթիւնէ սաքիթու սամիթ
օլարագ սիղի սէվէյօրուտըմ:

«Էլ Համիւլլահ շիմտի չօդ պահտըյարըմ... զիրա»

սէվիլմէտիյիմի պիլսէմ պիլէ, եինէն ալիլի սէվէճէյիմն ի-
պարաթը հալի օլան մէքթուպընը կէօզիւմին էօնիւն-
տէ տուրույօր, ահ պու սատէ՝ ֆադաթ հալալէթլի
սէօզլէր, մըղնատըն կիպի զալպիմի ճէզպ իթտի:

«Ետյընը զահիրտէքի հալինիզտէ տէյիլ. հատթա-
ճանընըլն ալինէսի օլան մուհարրէրաթընըզտա զէրա-
ֆէթ. զէրիալէթ. ոտալէթ. վէ մէլահաթ մէվճուտոր-
կիլֆթարը շէքէրպարընը տալի՝ սուրէթու սիյրէթի-
նիլ կիպի միւսէթիսիրտիլ, ահ պէն սիլի կէօրիւր կէօր-
մէզ էսիրինիլ օլտում, էվէթ սէվկիւլիւ Հանրիմ, պէնի
զէնճիլի աշղընըլա դայտուպէնա իթտիլինիլ, քէմալի
իթթիտար իլէ իյթիրաֆ իտէրիմ...»

«Այդու մուհապէթինիլաէն շէքմէքտէ օլտուղում
րինճու մէշադգաթը, հիւրմէթիւ տալընըմա՞պէյան ի-
տէճէյիմի, սէրիան մուլաֆֆադ օլաճաըմը մէմուլ ի-
տէրիմ:

«Հադդը նազիքեանէլէրինտէ հըսս իթտիլիմ մու-
հապէթ աթէլինի, հիչ պիր քիմնէ սէօնաիւրմէյէ գա-
տըր տէյիլաիլ:

«Նէթէրի սիլաէն սէվիլմէտիյիմէ էմին օլայըմ...»

Սիլի ճանտան զիյատէ սէվէն

ճարկէնիլ

Ս. Ա.

ՄԱՏԱՄ Ա. Է. ՆԱՄ ԳԱՏԸՆԸՆ ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՅԷ ԵԱԶՏԸՂԸ
ՄԷՔԹՈՒԳ

«Էֆէնտի»

«Հադդը տալանէլէրինտէ հըսս իթտիլիմ մուհա-

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ ԳՈՒՍԱԳ ՆԱՄ ԲԸԶԱԴՈՐ ՄԱՂԱԶԱՍԸՆՏԱՆ ԳԱՆԼԸ
ԲԸԶԱԴԸ ՍԱԹԸՆ ԱԼԸՐ

պէթը շէտիտէյի, պիր սըրըր մուգ առտէս կիպի քիւշէյի
գալպինիլաէ հըֆը սիւրհան իտէճէյիլիլէ մի թէէմին

էլզէմօլմաղըլա էկէր արզու պուլսուրուսանըզ, սուհու-
լէթիլէ վէ հէր նէվի թէհլիքէտէն արի օլարադ սիզի
կէօրէպիլմէք իշիւն պիր մահալ թալին իտուպտա, իքի
սաթըր պիր մէքթուպլա ճարիյէնիզէ պիլտիրտիյինիզ
հալտէ, ֆիվզէլատէ մէմետն օլաճարմ:

«Միւսաատէ պուլսուրունքի նիյազըմը թէքրար ի-
տէյիմ, մէքթուպլարըմը եազմայա ունութմայընըզ:
Ա. է.

Ձիյրտէ մուհարրէր կազէլ տտիի փրանձինի թաբափըն-
տան Հ. Տիւշէսէ կէօնաէրիլմիշտիր:

«Պէզմը կիւլզար քիւլխէնի բիւրնար օլուր սէնսիզ պանա
Ջարը պիւլպիւլ նալլի պիմար օլուր սէնսիզ պանա
Խապը կէօրմէզ չէշմի բիւր խուսնիմ խէյալի աշգ իլէ
Հէր մույըմ պիր աթէշին մըսմար օլուր սէնսիզ պանա
Ֆիրգաթընլա տէֆի դէմ իթմէք չիւն օլտամ պատէնուշ
Սազէրի ճէմ գան իլէ սէրչար օլուր սէնսիզ պանա
Պէզմը վասըն եատ իտուպթա կիճէլէր սիւպհէ գատար
Հէր մույըմ կիւլա թէնիմտէ մար օլուր սէնսիզ պանա
Սէնտէն այրը իսթէմէմ ճէննէթտէ միհման օլտուղում
Պաղը ճէննէթ կիւլլէրի հէպ խար օլուր սէնսիզ պանա
Նազէնինիմ սէվտիյիմ ճիսմիմտէ սէն ճանըմտա սէն
Հասըլը պու ճանու ճիսմիմ պար օլուր սէնսիզ պանա

Այըզը սատըզընըզ

ԳՕԽԻՆԿ (*) — ԿԻՆՔՍ

(*) Էլսինէյի միւլթէլիֆէ իլէ եազմաղա միւլթէտիր օլան
Փըրանձինի իշպու չիիրի Գօխինկ — Կինքս իմպաը թահտընտա
վէ ինկիլիզէ օլարագ Հ.Տիւշէսէ խիթապէն եազմըլտը. հայ-
լաղը մէրգումըն, մուսաիյէյհայը աշըրմագ իշիւն արապաճը
Պուրլանըն լէֆագաթըյըլա, Տիւշէսին (Պօրա) նամ քէօյտէ
վագը միւլթէսարըֆ օլտուղը սէյֆիյէսինէ կիթտիյի, ֆագաթ
մուվաֆֆագ օլամատըղը օգուեանլարըմըզա մալիւմտիր:

օլայլըտըմ, սիղիիլէ պիր միւլէտտէթը էպէտիյէ հասըլ
իթմէյէ ճէսարէթ իտէճէքտիմ. . .

«Նէ կիպի նազիք պիր վազիյէթտէ պուլունտու-
ղումը բէք ալա պիլիրսինիզ. . . շայէտ թէալիւգաթըմտան
պիրի՝ հոյ գըմտա ուֆագ պիր շիւպհէյէ զահիպ օլուրսա
պէնիմիչիւն էօլմէք տիմէքտիր. . . շու հալտէ սիղէ մէք-
մէքթուպ եաղմագլա էօմրիւմի թէհիքէյէ իլդա իտիյօ
օլտուղումաւ տէրիտթըր իթմէնիլի բէճա իտէրիմ. . .

«Սիղէ նիյաղըմ՝ շուտըրքի, մէքթուպլարըմը քեա-
միլէն եագասընըզ. . . զիրա միւսթագպէտէն չօդ գօր-
գըյօրում:

«Ինանընըզքի՝ սիղէ մէքթուպ եաղմագա ապա ճէ-
սարէթ իտէմէյէճէքտիմ. . . հէյհաթ իշթէ պու կիւն վա-
զիֆէմտէ գուսուր իտէյօրում: հէլէ էթվարընըզտա
մէվճուտ օլան օլճալիպէյի զարիպէ, ճարիյէնիղէ հէր
պիր շէյի ունութտուրալ. . .

«Միւտէթը մէտիտէտէն պէրու սիլի իչին մաւզթա-
րըպ օլույօրումաթէշի աշգընըզ՝ ճանու ճիյէրիմի գա-
վուրույօր. . . քէմալի սիւքիւթլէ պիր սուրէթը շէհիտա-
նէտէ (նահատակօրէն) չէքմէքտէ օլտուղում՝ ազապ,
թէհամիլիլ օլունմազ տէրէճէյէ վարմըշալը. . .

«Սիղէ մէքթուպ եաղմագա ճիւրաթ իթտիյիմտէ,
պաշըմը պիր մանէվլի կիյօթին ալթընա վաղ իտիյօր օլ-
տուղումա գտթան շիւպհէինիզ օլմտմալըտըր, իշթէ պու
հալ՝ սիլին մէյտանը մուհապէթտէ գաղանմըջ օլտու
ղունուղ մուղաֆիէրիյէթին պիր էսէրը ճէլիլտիր:

«Իլէրուտէ եաղաճագ մէքթուպըմլա սիղէ տահա
զիյատէ իյըհաթ վիլումէյի վատ իտէր իսէմտէ, ֆագաթ
պիր տէֆաճըզ օլտուն բուպէրու կէօրիւ շմէմիզ տախի

Լաքին՝ ալէմը պէշերիյէթին պու ֆանիլլիյինի նա-
ղարը տըգգաթա ալմայան ինսանլարուա պուլունուր,
էվէթ՝ էօյլէ թաշ եւրէքի, խային՝ վէ շէֆգաթը դալ-
պիյէտէն պիպէհրէ ինսանլար վարքի, էօմիւր սէֆլինէսի
իլէ սէյահաթ իտէն, ֆագաթ սիյահ տալլալար իշինատէ
էօլիւմ հատտինէ կէլէրէք չալգանմագսա օլան պիշա-
րէլէրին հալինէ աճըմատըգտան մատէ, հաթտա թահ-
քիր տաթի իտէրլէր:

Պու մագուլէլէրէ ինսան տէնմէջուպ, իլլա ինսան
պուրէթի թահադնուա եաշաեան մուղիրը վէ տէհշէթլիւ
ճանլէրլէր տինուր:

Իշտէ ֆըրանձինի տաթի, պու վահշի ճանվէրլէրտէն
պիրիտիր, քէմալի պիֆիթուրի իլէ վէ ատէթա թավուք
պօղաղլար կիպի, մաշուգէլէրինի գաթլու թէլէֆ իտէն
պու խունրիղ ճանլէրին, տէհշէթամիղ գահրիմանյըգ-
լարընտան, կէչիրտիյի հարիղ իւլ ատէ՝ վէ էլէէվմ պա-
ղը ճիհէթլէրի պիղճէ մէճհուլ օլան մասալքեարի էօմ-
րինտէն սօնրա, եանի 1887 սէնէսի էվախըրընտա. սօն
տէրէճէ ֆագը ու դարուրէթ իշինատէ պուլունուր-
րուր. . .

Խապիսը մէրգում, Միւնիւխ շէհրինտէն մուֆարէ-
դաթ իտէրէք, պիր բարասըղ օլտուղու հալտէ Բարիսէ
միւլասըլէթ իտէր:

Բարիղտէ իւշ տէօրտ այ դատար վագթինի թէտ-
դըգաթ, վէ պաղը մէնղարէյի միւտհիշէ բըլանլարը
թառաւվուրըլլա կէչիրիր:

Մէրգում, էքսէրի միւլահաղալը՝ վէ հիտէթ իրայէ
իտէր պիր սիմաիլէ պուլլարըլարը սէրտէրիանէ տօլաշ-
մագտա, վէ կիւնիւն պիրինատէ Շանղ Էլիղէ մէսիրէկե-

ԳԸՍՄԸ ՍԱԼԻՍ

1886 — ՎԷ 1887 — ՍԷՆԷԼԵՐԻ

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆԻՆ ՍՕՆ ԿԻՆԵԼԵՐԻ

Հէր իդպալին պիր զէվալի հէր զէվալին պիր իդպալի, վէ հէր պիտայէթին պիր նիհայէթի օլաճաղը իւզթէզայի դանունը թապիաթ օլտուղու տէրքեար տըր, մէսէլա քէմալի շէվգու իդպալիլէ թուլու իտէն Աֆրիթապը ալէմթապ, քէնտի զիյայի հայաթ պախշա-սըլըլա հէման զէվալէ իրէճէյլնի կյամ իտէր, պիր կիւն էվէհիւսնիւ լէթաֆէթինէ հայրան օլտուղուն, վէ հէր պիր եաբրաղընտա պիր նէվի շէպտայէթու մէլահաթ նըշանէլէրի կէօրտիւյին կիւլլէրին, ֆէրտասը կիւն հալի շէյսուլէթէ վասըլ օլուպտա, անպէսն բէրիշանիյէթէ եիւզ թուրթմուշ օլտուղունը կէօրիւրսիւն, իիւլա-սայի քէլամ՝ պէրմիւքթէզայի քանունը թապիյաթ՝ հիշ պիր շէյ պագըտէյիլտիր, տիւնեանըն հէր պիր լէթաֆէթի, հայաթու հարաքէթի, քէրի աաըմլարըլա աիյարը աաէմէ (ոշնլութիւն) տօղրու դօշմադտա տըր, պու ին-գըլտպաթ՝ վէ պու հարաքեաթը ումումիյէ, պէնիյէ պէշէրին ֆուրթուրնասը տըր քի, ինսան, միւտէթը մէշտիտէ ֆէլաքէթ ու սէֆալէթին էմլաճը (ալիք) տէհ-շէթ ֆէզասը իչինտէ շալզ անսըղտան սօնրա, բահէթու աոսայիշ լիմանընտա խէլասընա միւնթաղըր օլուր, պու մուհլիք ֆուրթուրնա՝ վաղըթ թէսմիյէ գըլընըր:

ահընտա պիր աղաճրն կէօլկէսի ալթընտա օթուրուպ, քէնտի ահվալի մաղիյէսինի տիւշիւնմէքտէ իքէն, հակէհան տէրունի տիւտէն — ահ պէն պու հալտէ ... պէօյլէ պիր բարասըզ գալայրմ. ... հայրը հայրը օլամաղ — տէյ-օրուտը:

Խապիսի մէրգում օլանտէ, թէշէպպիւս իթմիշ օլտաղու վէ մուվաֆադաթ պուլտուղու տէսայիսի իպլիսանէ սայէսինտէ, ղէֆդու սէֆա՝ վէ շաշաալը պիր էօմիւր կէշիրաիյինի, վէ ղէքէալէթի իլէ նիշէ նիշէ միւտհիշ մուճիղէլէր իճրա իթտիյինի, տէյիլ նէտամէթ՝ իլլաֆախրու միւպահաթ, վէ պիր մէսրուրիյէթը վահշիյանէ իլէ եատ իտէրէք թէպէսսիւմ իտիյօրուտը, հէնկեամը սէպալէթինտէն օլանէ տէյին նէլէր եաբտըղընը, վէ թէտապիրի մահիրանէսի իլէ միլէօնլար սահիպի օլուպտա, շիմտիլսէ տիլէնմէքլէ աղվաթը եէվմիյէսինի թէտարիք իթմէյէ մէճպուր օլտուղունը ազիւմ պիր հիտէթու շիտէթլէ խաթըղատը. . .

1886 սէնէսի շուպաթ այընըն իշինտէ Բարիզ զօղադլարը գարիլէ մէսթուրիտի, քըշ քէմայի շիտէթլէ հիւքմիւնի իճրա իտիյօրուտը, իշթէ Փըրանձինի՝ պու հէնկեամտէ նաարլսա Մարի-Բէնեօ համ (*) պիր գատընա թէօատիւֆ իտուպ, պիր հաֆթա էվէլ իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու սըրգաթ սայէսինտէ, պիր գաթ եէնի էլ-

(*) Պագը բիվայէթէ նաղարէն Մարի-Բէնեօ միւգատէմա Պէյ Օղլունտա վագը մէշհուր Նաում-Թէաթրօսը իթթխաւլինտէ բասթաճըլըզ իտուպ, նամուսընտ խալէլ կէթիրմէքսիզին հայլըճա բարա գաղանմըշ, վա մուսախէրէն վաթանը օլան Բարիզէ նաքլըմէքեան իթմիշ պուպըլար թարաֆընտան Փըրանձինին մէգրուրէյի Բոտանպօլտա իքէն թանրաղլը բիվայէթ՝ օլունտուղու պիգճէ ազլէ գարին կէօրիւնիյօր:

պիտէ կիյինմիշ օլտուղու հալտէ, մէղպուրէ պէտպահտ
գաաընըլա մուարէֆէ բէյաա իթմիշիտի:

Փըրանձինի, էթվարը նաղիքեանէ՝ վէ նիկեահը
մուսէթիրանէսի իլէ Մարի-Ռէնեօնըն նաղարը թէվէճ-
ճիւհինի ճէլպ իթմէյէ մուվաֆֆադ օլապիլտի աշգու
մուհապէթ աթէշիլիէ սուղան օլան կէնճ, վէ հաղիմ
պիր աշըզը սատըդ հալինի թաղլիտ իաէն՝ պու մէշհուր
ճանինին նիյէթը ֆասիտէսինի, մուհապէթը խալիտէ իլէ
մէշլուֆ օլան պու պէտպահտ գաաընճըաղ նասըլքէշֆ
իտէպիլիրիտի:

Խապիսը մէրգուձն՝ Բարիզտէն սօն մուֆարէգաթ-
ընտա զաթէն պիր միւտէթտէն պէրիՄատամ Սապաթիյէ
նամ, օրթա եաշլը պիր դատընըա տիւ չիւպ գալդըյօրու-
տըրի պու դատըն, աշըզը օլան Փըրանձինինին դաթլէ
մահքիւմ օլունմատընա սէպէպ օլուպ, ճէմիյէթը պէշէ-
րիյէնին խէլասընը մու ճիւպ օլտու, Փըրանձինի, Մատամ-
Սապաթիյէյի եիւղտէն պըրադարադ, պիր վադըթտան
պէրի վարիտաթը ճէսիմէսինէ կէօղ տիւրմիշ օլտուղու
ղէնկին, վէ կիւղէլ Մատամ-Ռէնեօ իլէ թէաշիւզէ պաշ-
լատը, հիշիւպհէ եօք քի, Փըրանձինի, Մատամ-Ռէնեօ-
նըն հիւսնիւ ճէմալինէ տէյիլ, իլլա սէրվէթինէ աշըդ
օլմուշըտը:

Փըրանձինի, նէ եաբըպ եաբմայըպ մէղպուրէ իլէ
սուրէթը միւնթաղամատէ կէօրլւշմէյէ պաշլատը:

Պիչարէ գատընճըաղ, քէնտի ճէլլատը օլան խապի-
սի, սօն տէրէճէ պիր մուհապէթը շէտիտէ իլէ սէվիյ-
օրուտը...

Հէյհաթ ... պէտպահտ Մատամ-Ռէնեօ, շու մու-

ՄԱՂԹՈՒՆ, (ՄԱՂԱՆԵՍՆԱ) ՄԱՐԻԱ ՌԷՆԵՑ 40 ԵԱՇԸՆՏԱ

հապէթ սայէսինաէ՝ քէնսիսինի ֆէվզէլատէ պահտը,
եար զանն իթմէքաէլաի:

Փըրանձինի, 1887 սէնէսի մարտ այլնըն ծն եէտինճի
կիճէսի Մառի-Ռէննսօնըն խանէսինէ կէլիպ՝ մէզպուրէյի
ույգուտա պուլուր, պիշարէ գատըն, քիմ պիլիր նէ կի-
պի հարիգ խլատէ ըիյալար իշինատ միւթէրէտաիւտ
իքէն, ճէլլատ նակէհան՝ մէզպուրէնին եոթագ օտասընա
կիտէր, վէ նիչէ տէֆալէր խթիմալ իթմիշ օլտուղու
տէհէթամիզ բըչաղընը, պիշարէնին քար կիպի պէյաղ
վէ սէմիզ կէրտանընա սաբլայը վէրիր:

Մատամ-Ռէննսօ, պու տարպէյի միւհլիքէյի նակէհ-
ղուհուրտէն օեանըպ ճէլլատընը թանըր, վէ հէման աւա-
ղը օլտուղ ճա հայգըրարագ խթիմտտաէ հաղըրլանըր
իսէտէ, խունխարը մէրդում, (արիւնարբու) մէյտան վիր-
մէյուպ՝ չէլիք կիպի սընըրը բաղուլարըլա մէզպուրէյի
գուճաղլար, վէ պիր մէնտիլիլէ աղղընը գաբար:

Պէտպահա գատընճըաղ, ճան հագդըլըլա օլապիլ-
տիյի դատար մուգավէմէթ իտէր, հայլըճա օղրաշըր,
չըրբընըր, տէպէլէնիր... ֆագաթ իքինճի վէ իւշիւնճի
բըչագ տարպէլէրինտէն միւթէէսիրէն թէսլիմի բուհ ի-
տուպ սըրթ իւսթի եէրէ գաբանըր... ճէմիյէթը պէշէ-
րիյէնին գանընա թէշնէ (ծարալի) օլան պու տէհէթլիւ
ճանլէր, քէմալի պիֆիթուրիլիլէ, վէ ստէթա պիր սէր-
չէ գուշու պօղարճոտընա մաշուդէսինի գաթլ իթմիշ
խաի...

Ճանիյի մէրդումըն կէօղլէրի՝ հըրսու թամա շուլէ-
սի իլէ բարլայարագ, մագթուլէնին միւճէվհէրաթընը
ճէպլէրինէ եէրլէչաիրմէքաէ իքէն այագ սէսլէրի իշի-
տիր, եանընտարի օտալարըն պիրինատ եաթմագ սա օ-

լան Մատամ Ռէնեօնըն Աննիս-Կըրէմէրնամ պէսլէմէսի
հանրմընըն օտասընտան պազը շամաթալար իշիտիպ օ-
յանմըշ ըտը :

Փըրանձինի, թիթրէյէրէք օտատան տիշարը չըդ տը-
ղընտա, Անիս-Կըրէմէրի կէօրիւր, վէ հէնուզ Մատամ-
Ռէնեօնըն դանըյըլա ալուտէ օլան բըշաղընը, քէմալի
շիտէթլէ մէզպուրէնին պաղըրնա սաբլայարադ պաղըր-
սաղլարընը տիշարը տէօքէր . . . Աննիս-Կըրէմէր հալը-
նըզ պիր ահ տէյէպլիկիպ եէրէ տէվրիկիր . . . պիշարէ ա-
նիաէ թէսլիմի բուհ իթմիշ իտի :

Օ անտէ՛ Անիս-Կըրէմէրին ալ դանիլէ միւլէվլին ճէ-
սէտի եանընտա պուլունան պիր օտանըն իյինտէ, Մա-
րիան նամ օն իքի եաշընտա պիր դըզճըազ՝ հիշ պիր շէյ-
տէն խապէրի օլմատըղը հալտէ մէլէքլէրէ մախսուս
պիր ույգույըլա ույուամագտա իտի, ճանվէրը մէրդում,
իրթիքեապ իթմիշ օլտուղու ճինայաթըն էսէրինի մահվ
իթմէք նիյէթը խուներիզանէսի իլէ մէզպուրէ պէտ-
պահտ չօճուղըն օտասընա կիրէրէք, պիլա ինսաֆ դօյ-
ուն պօղաղլար կիպի դաֆասընը վիճուտինտէն տյըրըր :

Իշպու սօն ճինայաթըն Ֆաիլի վահշի Փըրանձինի,
էթրաֆընա վէսվէսէլի վէ մէէխուֆ (երկչոտ) նիկեահ-
լար աթֆ իթտիքտէն սօնրա, պիր սէպաթը իպլիսան՝
քէսպ իտէր, վէ մաշուքէսինին միւճէվհէրաթընը իսթիս-
հապ իթմիշ օլտուղու հալտէ, տտէթա սալխանէ հալի-
նէ վաղ իթմիշ օլտուղու խանէտէն տիշարը չըդար . . .
խտպիսը մէրդումըն չէհրէի մէնֆուրէսի, սօն տէրէճէ
սօլիունըդ իպրազ իտիյօրուտը . . .

Օէսնատէ Լըֆէվը նամ՝ արապաճը մահալի մէզ-
քիւրտէն կէշմէքտէլտի, Փըրանձինի՝ մէրդումը ճէլպիլէ՛

արապասընա պինէր, ազլու կէօզլէրի դան իլէ ալուտէ
օլան ճանի, զօգազլարը տօլանտըքտան սօնրա արապա-
ճընըն իւճըէթինի վէրիլ' վէ կէօզտէն նիհան օլուր:

Լըֆէվր, պիր էյիճէ եիւղիւնի կէօրէմէմիշ օլաու-
ղու միւշթէրիսինին հալինտէն շիւպհէլէնէրէք' մէրգու-
մը արամայա պաշլար իսէտէ պալումազ:

Ֆապաթ պու վագատյի միւշլլէմէտէն իւշ կիւն
սօնրա, եանի մարտըն եիւմինճի կիճէսի, փըրանձինի,
Մարսիլեա թէաթըօսընտա (Սէլիյլ-պէրպէրի) նամ լու-
պիեաթը տինլէմէքտէ իքէն եագայը էլէ վէրտի:

Փըրանձինի, հէր վէչհիլէ էհլիյէթու տիրայէթի
պէրքեար օլան Բօլիս հաղըրը Միւսի-Թահօրըն վէ մու-
մաիլէյհին միւշապիրի միւտէպպիրի պալուման զաթը
Ֆէթանէթ սիմաթըն' նազարը տիգդաթընտան գուր-
թուլամատը:

Փրանձինի, մուղիգանըն արգասընտաքի գօլթուգ
սանտալեէլէրին պիրինտէ օթուրմուշըտը, լուպիյաթըն
պիրինճի ֆասը հէնուզ պիթմէմիշիքէն, Ս.տիյէ մէմուր-
լարընտան պիր զաթ, ճանիյի մէրգումա թէգարըու պ
իտէրէք: Բօլիս նէզարէթինին էմը մախուսիլէ թէ-
աթըօտան տիշարը չըգմասընը իսթար իտէր:

Փըրանձինի, սուրէթը զահիրէտէ պիֆիթուր ֆա-
գաթ պաթընէն սօն տէրէճէ էնաիշէ իչինտէ պալումա-
նույօրուտը, մէրգում, սաթմըշ օլտուղու Մատամ-Ռէ-
նուօնըն միւճէվէրաթը հագդընտա, Բօլիս նէզարէթի-
նին պիր սէրըիլթէ պուլմուշ օլաճաղընա շիւպհէսի գալ-
մայըպ' թիթըէյէրէք թէաթըօտան տիշարը չըգտը, վէ
տէրհալ թէվզըֆ իտիլտի:

Պունտան սօնրա վուգու պուլան հալլէրի, օգու-

եանլարըմըղա պէյան իթմէք իշին, պու մատտէ հագ-
գընտա կազէթալարտա կէօրիւլէն պէնտլէրին էհէմմիյ-
էթլի հօգթալարընը, այնէն տէրճ իթմէյի մինասիպ
ատտ իթտիք:

Շու տախի մալիւմ օլաքի, կազէթալարտա «ճինա-
յէթը սիւլասէ» (երէք ոճրագործութիւնք) սերլէվհա-
սըյըլա տէրճ օլունան պէնտլէր, Բարիս ահալիսինի
կիրիֆթարը տէհէթ իթմիշ իտի:

Իշթէ 1887 սէնէսի հաղիրանըն իպթիտալէրինտէ,
եանի Մօնթէն զօգազը ճինայէթը միւտհիշէսինտէն իւչ
այ սօնրա, Բարիզտէ նէշր օլունան էհէմմիյէթլի կազէ-
թալարըն պիրինտէ մինտէրիճ աթիւլզղիքը պէնտին,
պազը խաթալէրինի թասլիպ իտէրէք, գարիյնի քիրա-
մըն միւթաալէրինէ արզ իտէրիզ:

«ՃԻՆԱՅԱԹԸ ՍԻԻԼԱՍԷ»

«Փըրանձինինին, Բարիզ շէհրի ճինայէթ մահքէ-
մէլէրինտէ բույէթ օլունան պազը մուհաքէմաթը մու-
հիմմէ ճէտլէլինտէ, էհէմմիյէթլի պիր մէվզը իհրազ
խտէճէյի տէրքեար իտի, ճանիյի մէրգում՝ ճինայէթ
ու խապասաթ խուսուսընտա, Տիւմօլար, (1) Ֆէնէրօն,
վէ թըրօբմանէ ֆայըզ օլաճագ տէրէճէտէ քէսպը իշ-
թիհար իթտի, շու ֆարգըլաքի՝ մէրգումոն սարիք-

(1) Պուշլար իւչ նէֆէր մէշհուր խըրսըզլար տըր:

լէրին մուհաքէմաթը, խալդըն մէրաղընը թահրիք իթ-
միշ իսէ տէ, ֆադաթ Մօնթէն զօգաղը ճինայէթը
միւտհիշէսի, ումում ահալինին տէհշէթինի մուճիպ օլ-
տու, ճանկյի մէրգումըն՝ իսթիճվապաթը իպթիտայի-
յէսինտէն, աթթիիւզզիքը մալիւմաթը մուլթասարէ
պընմըշ տըր, շէօյլէքի,

« Հանրի, քադ, էրնէսթ, փըրանճինի, (1) իսկէն-
տէրիյէտէ սօղմուշ (2) օլուպ, հէնուզ օթուզ եաշըն-
աս պիր կէնճ տիր, մէրգում, օն եէտի եաշընտա օլ-
լուզու հալտէ իշէ պաշլամըշ, վէ նէ չիշէք օլտուզունը
պէեան իթմիշ իտի, Մըսըր իըտըվիյէթի բօսթախանէ-
սինտէ մէմուր իքէն, միւհիւրլի մէքթուպլար աշմադ՝
վէ իշինտէն բարա աշըրմազ թէօհմէթի իլէ իթհամ իտի-
լուպ տօգուզ այ դատար հապս օլունուր, (պու մահ-
փիւմիյէթ՝ խապիսը մէրգումըն իլք միւքեաֆաթը տըր) :

« Մահքէստէն չըգտըգտան սօնրա պիր չօգ իշլէրէ
թէշէպալիւս իտէր, զայէթ զէքի վէ պիր չօգ լիսանլա-
րա աշինա օլտուզունտան, պիր արա մէմալիքը Մըսրի-
յէտէ դօմէսիյօնճըլըգ իթտիյի կիպի, պիր վազըթտա
հինտիսթանտա թիւճճար տէլլալըզը, վէ կէօմրիւք սըմ-
սարլըզը կիպի իշլէր իլէ մէշլուլ օլտուգտան սօնրա,

(1) Խապիսը մէրգումըն. էսամիյի մէքթուրէտէն մատէ
տահա բէք չօգ իսիսկէրի օլտուզու, վէ լազըմ կէլտիյի հալտէ
թէպալիլու թագնիր իթտիյի գարիյնի քիրամէ մալիւմտիր :

(2) Պու տախի եանլըշ տըր, գիրա նասըլ քի պիլիրիզ
փըրանճինի. Պէյ օղլունտա թէքէ պաշը նամ մահալտէ տօղ-
մուշ տըր :

Իթալեա վէ Թիւրքիյա (*) օթէլլէրինտէ թէրճիմանլըդ իտէր իսէտէ, Ֆադաթ հիշ պիր իշի պաշա չըդարամազ, չիւնքի տգլու Ֆիգրինի դէվգու սէֆա, իյշու իշրէթ, վէ խապառաթու ճինայէթէ հասար իթմիշ իտի:

« 1884 սէնէսի Սուտան մուհարէպէսի պիտայէթինտէ, Փըրանձինի՝ թէրճիմանլըդ մէմուրիյէթի իլէ ինկիլիզ օրտուսընտա պուլունուր: Սուտանտէն ավտէթինտէն սօնրա Իսկէնտէրէյէ կէլիւր, Ֆադաթ 1886 սէնէսի հալիրան այլն իշինտէ, մէրգումըն քիսէսի բէք խաֆիֆ օլուպ, Բարիզէ մուվաթըլէթ իթտիյի էանատէ, գուվլէյի ազլիյէսինտէն, ճէրպէզէլի լիսանընտան, վէ քիւսթախլըղընտան մատէ հիշ պիր սէրմայէսի պուլունմամադտայըտը, 1886 սէնէսի թըշըրնի էվէլին իշինտէ, թագրիպէն էլլի եաշընտա, վէ մօտիւթրալըգլա իշթիղալ իտէն մատամ Սաւաթիյէ նամ պիւզ գատըն իլէ մուարէֆէ բէյտա իտուպ, մէղպուրէտէն հիւսնի դապուլիյէթ պուլուր, վէ եախօտ տահա տօղրուսը պուզատընըն բարասըրլա թէայիւշ իտէր, Ֆադաթ մատամ Սաւաթիյէ, վազիֆէսինի թանըր պիր գատըն օրմասըյըլա, Փըրանձինի, պիւսպի թիւն մէղպուրէ իլէ օթուլմայըպ, Մալէրպ զօգաղընտա օն պիր նօմէրօլու խանէնին տէրունինաէ պիր օտա իսթիճար իթմէյէ մէճպուլ օլուր:

« Շու հալտէ պահա մէրգումա թէպէսիւմ իտէյօր իտի իսէ տէ, Ֆադաթ քէնաիսի հալինտէն մէմուր տէյիլ իտի:

(*) Փըրանձինինին բայիթահտըմըզտա վազը մարուֆ օլան Մըսըր լօգանթասընտա թէրճիմանլըդ իթտիյի րիվայէթ օլունտուղու կիպի, մէրգումը գլախսէն թանըրըդ տէյու իտտաա իտէնլէր վար:

«Փրբանձինի, զէվգու սէֆահաթ տէրեաւորն տա զարգ օլմագ իչին պէոյիւք պիր սէրլէթ մէնպար էլտէ խտէպիլմէնին փըրսաթընը կէօղլէյօրուտը, մէրդուս կի-
ճէ կիւնտիւզ պու նիյէթտէ իքէն, շուպաթ այըն իչին-
տէ Սարիա-Ռէնհօ համ զայէթ զէնկին վէ կիւզէլ պիր
Կաաընա թէսատիւֆ իթմէքլէ, պու փըրսաթը պուլ-
մուշ զանն իթտի, մատամ Ռէնհօնըն էշեսայի հէֆիսէսի,
սաքինէ օլտուղու խանէնին մէֆրուշաթու թէզերինա-
թը, վէ կիրան պէհա միւճէվհէրաթը, փրբանձինինին
հըրսը թամաընը թահրիք իթմիշ օլտուղունոսն, պու
սօն վէ տէհշէթլիւ ճինայէթին իճրասընա զարար
վէրտի:

Փրբանձինինին՝ պու վագաայի միւէլլէմէտէն սօն-
րա նէ եաքաըղը, հասըլ ֆիրար իթտիյի, վէ նէ սուրէթ-
լէ Սարսիլեսատա աիւղու կիրիֆթ օլունտուղը, մահքէ-
մէյի ճինայէթտէ ճէրիան խտէն աթիւլղիքը մուհաքէ-
մէտէն անլաըլաճաղը տէրքեար տըր:

ԻՍԹԻՃՎԱՊԱԹԸ ԻՊԹԻՏԱՅԻՅԷ

Սաղահըն ալաֆրանգա սաաթ ալթըրընտա, տու-
խուլիյէ պիլէթի ալմագ իչին մահքէմէնին գարըսը էօն-
իւնտէ, ճէսիս պիր գալապալըգ թէճէմիւլ իթմէյէ
պալլամըշ ըտը, էվէլտէն պէյան օլունտուղը վէչհիլէ
սաաթ տօգուղտա, իղտիհամ՝ սամիուենա (ուսինքիրք)

մախտու աւան գանաբէլէրի թու թմուշ օլտուգլարը կիւ-
պի, մահքէմէ ազալարը տախի քէնաի սանտալէլէրի
իւղէրինտէ օթուլմուշլար իաի:

ՇԻՒՊՀԻ ՏԱՎԷԹ ԻՏԷՆ ԻՍՊԱԹԼԱՐ

Փրբանձինինն իսթ իմալ իտէ կէլաիի միւ թէատաիտ
անահթարլար, ինճէ տէմիր թէլլէր իլէ եէք տիկէրէ
բապթ իտիրմիշ օլարագ, վէ զան լէքէլէրի իլէ ալուտէ
օլտուգլարը հալտէ, պիր մասանըն իւղէրինտէ տուրու-
յօրուտը:

ՀԵՅԷԹԸ ՄԱՀՔԵՄԷ

Իվէլա լէյիս միւսիւ Օնֆրուա տը Պըրէվի, պիր
սուրէթը նաթըգա բէրտաղանէտէ հաղըրունա աթֆը
քէլամ իտէրէք, — պուլունտուգլարը մահալ, թէաթրօ՝
եախօտ դլիւպ օլմայըպ, իլա պիր հէյէթը աալլիյէ
հուղուրընտա օլտուգլարընը, վէ անէ կէօրէ հարաքեա-
թը միւթատիլանէտէ պուլունմալարը լազըմ կէլէճէյինի
իթթար իթաիքտէն սօնրա, իլավէյի մէգալ պիրլէ —
շու հալտէ սամիունտան (ունկնդիրք) հիշ պիրինին
հատտը իթիտալի թէճավուզ իթմէյէճէյինի մէմուլ ի-
տէրիմ — տէտիյինտէ, դատընլար՝ վուդու պուլաճագ
մէնպարէյի պիր էյիճէ կէօրէպիլմէք իչին... տէրհալ
կէօլլիւքլէրինի ճէպլէրինէ դօյտուլար:

Նիհայէթ իւլ էմր փըրանձինի թահտէլ հըֆը մահ-
քէմէյէ իախալ իտիլիր, սամիունըն կէօլլէրի ճանիյի
մէրդուլմըն իւղէրինէ աթֆ օլունուր, վէ պէյնէլ հուզ-
լար ազիմ պիր հէյէճան զուհուր իտէր:

ՄԱԳԹՈՒԼ (ՍՊԱՆՆԱԼ) ԱՆՆԱ ԿԸՐԷՄԵՐԷ

ղաթըն՝ թէաթրօ խառնէմէլէրինտէն պիրի օլաճաղը
ղիւլիւմինէ՝ զահիւզ օլտուհուզ, շախսը մէրգում, հէ-
ման թէաթրօտան տըշարը չըզմանըղը՝ վէ քէնտինէ
սալիք օլմանըղը էմր իտէր, պու զաթ՝ բօլիս նէշարէ-
թի մէմուրլարընտան պիրի իտի քի, Մարսիլեատա պիր
մահալտէ պըրագմըշ օլտուղունըղ կիրոն պէհա միւճէվ-
հէրաթ հաղղընտա սիղտէն իյզահաթ թալէպ իտիյօրու-
տը, սիղ՝ ղէրրէ գատար թէլաշ վէ էնտիշէ ըզհար իթ-
մէքսիղին, թաւըը պիֆիթուրանէ իլէ շախսը մէրգումա
սալիք օլտուհուզ, վէ պիլտ թէրէտտիւտ մէղքիւր միւ-
ճէվհէրաթը, պիր մահալտէ պուլմուշ օլտուղունուղը
պէյան իթտինիզ, սիղին կիպի ղէքեալէթը ֆէվզէլա-
տէյէ մալիք օլան պիր առէմ թարաֆընտան, վէրիլէն
պու աաի ճէվապ, թապիի հաղղընըղտա օլան շիւպ-
հէլէրի արթըրաճագ իտի, վէ իշթէ պու սէպէպլէ հէ-
ման տէրտէսթ օլունմանըղ մինաօլպ կէօրիւլտի, էզ-
ճիւմէ հէր պիր թէշէպպիւսաթը պահո ճույոնէնիզ-
տէ այնի հալտէ պուլունույօրսունուզ, եանի ճիւրաթ,
իպլիքեարանէ պիր թէմքին, տէնայէթ, հալի պի ֆի-
թուրի, վէ սուրէթը քիւսթախանէտէ եալան սէօյ-
լէմէք, իշթէ իըղաթընըղըն խասսէլէրի պունլար տըր:

Արապճա, Հինտճէ, Լնկիլիզճէ, Ալմանճա՝ վէ տա-
հա պիր չօգ լիսանլարը, չօգ էվլէլ, Խանի հէնուզ հա-
լի շէպապէթտէ իքէն թահսիլ իթմիշ իտինիզ:

Մաղնու — (Փըրանձինի) հայըը լէյիս էֆէնտի
հայըը, պէնտէնիզ Ալմանճա պիլմէմ, հաթտա օ լիսան-
տան պիր լուղէթին մանասընը պիլէ անլամամ:

Բէյիս — Նէ հալ իսէ, գաթլ իտիլէն Մարի — Ռէն-
եօնըն խանէսինտէն սըրգաթ օլունան միւճէվհէրաթըն

Փըրանձինի, ղայէթ բարլազ վէ շաշատը սուրէթ-տէ կիյինմիշ իտի, շէօյլէ քի՝ լապիս օլտուղու սիյահ չաքէթ, պէյաղ իրէք եէլէք, վէ ղարիֆ պիր պօյուն-պազը, մալիք օլտուղու հիւանիւնէ պաշգաճա պիր րէվ-նազ վիրմէքտէ իտի, խապիսը մէրգուժ՝ սօն տէրէճէ պի ֆիթուր պիր հալիպրազ խալիօրուտը, միւ տտայի ումուժի էֆէնտի թարաֆընտան իթհաֆնամէ գըրաաթ իտիլաիքաէն սօնրա, շուհէտատէն (վլաներ) պուլունան վէ ումում հուզդարըն մէրազընը մուճիպ օլան մատում Սավաթիյէ, րէյիսի մահքէմէ թարաֆընտան վուզու պուլան տավէթը մախսուսէ միւճիպինճէ, պիր գաթ սիյահ էլալիսէ կիյինմիշ օլտուղու հալտէ մահքէմէյէ տուխուլ իտէր, շահիտէրտէն պազըլարը իճրայի շէհա-տէթ իթտիքտէն սօնրա մահքէմէտէն մուֆարէգաթ իտէրլէր, պատէհու Փըրանձինի իսթինթազ օլունուպ, օղույանլարըմըզա մալիւմ օլան ահվալը մազիյէսինին, հէքեայէյի միւտհիշէսի՝ մահքէմէտէ հազըր պուլունան-լարա տախի մալիւմ օլուր:

Պատէլ իսթինթազ րէյիսի մահքէմէ միւսիւ տը Պըրէվի, քէնտույէ մախսուս օլան լիսանը պէլազէթի իլէ քէլամէ աղաղ, վէ մաղնունը ալէյհ (Փըրանձինիյէ) խիթապէն,

Իէյիս — (ատէթ օլունակէլէն սուալլէրի, եանի մաղնունը ալէյհին քաշ եաշընտա օլտուղունը, խամինին նէ իտիյինի՝ վէ ղայըը հիւմի, սօրտուգտան սօնրա) մարտըն եիրմինճի բազար կիճէսի Մարսիլեա թէաթ-րօսընտա, մուզիգայա եազըն պիր գօլթուգ սանտալ-եէսինտէ օթուրմուշ իտինիզ, պիրինճի ֆառըն խիթամը էսնասընտա՝ եանընըզա պիր ատէմ կէլտի քի, սիզ պու

ճընս ու նէվ վէ շէքլի, Բարիզ Բօլիս տայիրէսինտէն
թէլէկրաֆ վասէլթառըլա Մարսիլեա Բօլիս տայիրէ-
սինէ պիլտիրիւմիշ օլմաղըլա, սէնին հէմսարիք վէ հէմ
տէ գաթիլ օլտուղունա դանաաթ հասըլ օլտու, ին-
քեարտէ իսրար իթտին իսէտէ՝ օ կիւնլէրտէ կէօսթէր-
տիյին թէլաշ, վէ եէքտիկէրինէ մուխալիֆ իթտիյին
իֆատէլէր վէ սայըր էմարէլէր, արանըլան գաթիլին
սէն օլտուղունը մէյաանէ չըգարտը, խուսուսա քի իս-
կէնտէրիյէտէ, Նաբօլիտէ, Պօլօնեըտա, Մարսիլեատա,
Բարիզտէ, վէ տահա սայըր մահալլէրտէ սէպգաթ ի-
տէն էֆալու հարաքեաթըն, հասըլ օլան դանաաթը
պիր գաթ տահա թէէեհիտ իթտի:

Պու արա ըէյիսի մահքէմէ, Աղուլարըն (երդուեալ
դատաւորք) մալիւսի օլմագ իւզըէ մաղնունը ալէյհին
թէրճիմէյի հալինի, պիր սուրէթը մուլթասարիտէ շու
վէյհիլէ պէյան իթտի: « Փըրանձինի կէնճ իքէն Մըսըր
բօսթալարը իտարէսինին խըտմէթինէ կիրմիշ իսէտէ,
ուլղունսուղ հալլէրի իչին թարտ իտիւմիշ իտի, Տօգ-
թօր Լա Պօրտըն պա թահրիրաթ վէրտիյի մալիւմաթա
կէօրէ, մաղնունը ալէյհ՝ չէհրէսինին շիրինլիյինտէն իս-
թիֆատէ իտէրէք, տայիմա եաշլըճա գատընլարըն հէ-
տիյէլէրի իլէ թէայիւշ իթմէյէ ալըշմըշ իտի:

Պու ոըրատա Տօգթօրը մումաիլէյհին թահրիրաթ-
ընտան պազը ֆըդրալար գըրաաթ օլունտուդտան սօն-
րա, մաղնունը ալէյհ Փըրանձինի, Տօգթօրը մումաիլէյհ
օն իքի սէնէ միւտէթ քէնտիսի իլէ կէօրիւշիւպ տօսթ-
լուդ կէօսթէրտիյի հալտէ, պու տէֆա հագգընտա
պուճա միւֆթէրիյաթտա պուլընմասընտան տօլայը
հայրէթտէ գալտըղընը պէյան իթմիշ տիր:

Րէյիսի մահքէմէ միւսիւ տը Պըրէվի, հէքեայէսինէ տէվամլա փըրանձինին իսկէնտէրիյէտէ պիր դումար-խանէնին խըտմէթինէ կիրիւ, (գրուրէ) եանի թաւճը-լըգ, վէ եախօտ սախթէ օյունճուլուգ խըտմէթինի իյ-ֆա իյլէտիյինի, վէ գումարխանէ սահիպինին օղլունը գումարա ալըշտըրըպ օն տէօրտ պին փըրանգ զայպ իթմէսինէ սէպէպ օլտուղու իչին, գումարխանէտէն տա-խի տէֆ օլունտուղունը, վէ պիր ղէման իշսիզ գալտըգ-տան սօնրա, Բըլէվնա մուհարէպէսինտէ, Րուսիյա օր-տուսընտա թէրճիմանլըգ իթտիյինի հէքեայէ իթտի:

Րէյիսի մահքէմէ, փըրանձինին՝ պիր նէվի իֆթի-խար իլէ միւթէվէֆա ժէնէրալ Սգօպլէֆին մայէթին-տէ պուլունուղունը սէօյլէտիյինի, ֆադաթ մուախխա-րէն ժէնէրալը մումայիլէյհին ղէվճէսի, մատամ Սգօպլէ-լէֆին Րուսիյաեա ավտէթի էսնասընտա գաթլ իտիլ-տիյինի, վէ միւճէվհէրաթ չանթասընըն տախի աշըր-տըղընը, այրըճա պէյան իյլէտի-

Պու պէյանաթտէն սօնրա միւսիւ տը Պըրէվի, եի-նէ հէքեայէսինէ տէվամ պիրլէ, մազնունը ալէյհին, Ի-րան, Աֆղան, Պէլուճիսթան, Հինտ, վէ Չին թարաֆլա-րընա գատար կիտիւ, պու սէյյահաթ սայէսինտէ օ-թուղ պին փըրանգ գատար պիր մէպլաղ գաղանմըլ օլ-տուղու հալտէ Իսքէնտէրէյէ ավտէթինտէ պու մըգ-տար ագչէյի գումարտա զայպ էյլէտիյինի, վէ օ սըրա-տա՝ Իսքէնտէրիյէտէ թանըմըլ օլտուղու Բըրիւսթէն նամընտա պիր Շուէտիյէ չաթըպ, պէրապէրճէ Սար-սիլեայա կէլտիքլէրինտէ, լէֆիգինին պիր բօլիչասընը պըրգաթլա ֆիրար իյլէտիյինի, վէ մէրգում Շուէտի, Բօլիսէ իսպարը քէյֆիյէթ իթմէքլէ, մազնունը ալէյհ

Ճըրանսատա պուլունմատըղընտան, զըյապէն օն պէշ մահ մահբուսկէթէ հիւքմ իտիտիյինի, վէ Մարսիւեա-տան ֆիրարընտա նարօլի շէհրինէ կիտիպ, Մ. Գարբա-նի նամ քիմէնին օթէլինտէ եազըըըը խըտմէթինէ կիրիպ, օրատան տախի պիր քաչ պին ֆըրանգ սըրգաթ իթմէսի իւղէրինէ, Մ. Գարբանի մաղնունը ալէյհի օ-տասընա չըղըըը պ իթիւմապ իյլէտիքտէ, մաղնունը ալէյհ իյթիւրաֆը ճիւրմիւէ Մ. Գարբանինին այաղընա գաբանըպ, վալիտէսինէ (*) մէրհամէթէն, չալընան ազ-չէ թէտիյէ օլունմագ չարթըըըլա աֆֆընը թալէպ իթ-մէքլէ, Մ. Գարբանի աճըյուպ մէրգումը Բօլիսէ թէսլիմ իթմէտիյինի, վէ Օթէլաէն չըղտըղընտա իթալեատա Պօլօնեը իլէ Պըրէհտիղի արասընտա իշլէյէն չըմէնտըֆէր իտարէսի խըտմէթինէ կիրմիլ իսէտէ, Հինտիթմանտան կէլէն պիր եօլնունըն բարասընը սըրգաթ իթտիյինտէն, օրատան տախի տէֆ իտիլտիյինի պէյան իթմիլ տիր:

Փըրանձինի՝ պու սըրատա Շըմէնտըֆէր իտարէսին-տէն տէֆ իտիլմէյիպ, քէնտիանի Բալէրմօ չէհրինէ կէօն-տէրմէք իսթէտիլքէրինտէ, Պօլօնեըտա իգամէթ իտէն վալիտէսինտէն այըըլմամագ իշին իսթիֆա իթտիյինի սէօյլէմիլ տիր:

Բէյիսի մահքէմէ սէօյլունէ տէվամ իլէ, մաղնունը

(*) Փըրանձինի, սըրֆ եալան օլարագ վալիտէսինին պէր հայաթ օլտուղընը, վէ քէնտիանի էմրի թէյալիւշինի մէղպու-րէ թարաֆընտան թէտարիք իտիլտիյինի իտատա իթմէքտէ իտի. ֆաղաթ նասըլ քի պիլիլիլիլ. ճանիլի մէրգումըն վալի-տէսի պէտպահտ Աւկուսթինա, թէճէննիւն իթմէքլէ 1888 սէ-նէսի իյըւլ այընտա, աչըզը պուլունան միւսիւ Թայմարըն մարիֆէթի իլէ պիր իտաթ ախանէյէ կէօթիւրիւլմիւլ, վէ օ-րատա վէֆաթ իթմիլ իտի:

ալէյհին վալիտէսի... ֆագրու զարտիթ իշինտէ պու-լունտուղու հալտէ, օղլու՝ վալիտէսինէ եարտըմ ի-տէճէյի եէրտէ, միւճէվհէրաթը չօգ, զէնկին վէ եաչ-լընա գատընլարը գօլալատըղընը, վէ օ եօլտա պիր գատընա չաթտըղընը հէքեայէ իտինճէ, մաղնունը ալէյհ սէօյլէ գարըչարագ աթիտէքի միւքեալէմէ ճէրիյան իթտի:

Մաղնունը ալէյհ — պահս իթմէք իսթէտիյինիլ, գատըն՝ մատամ...

Բէյիս — (Փըրանձինին սէօյլունի քէսէլէք) սուս, իսմ սէօյլէմէ,

Մաղնուն — խայըր իսմ սէօյլէմէմ, գատընլարըն իտիլէրինի քէթմ իթմէք լիւղիւմինի պիլիլիլիմ, եալընըլ չուրասընը իյղահ իտէրիմ քի, պահս իթմէք իսթէտի-յինիլ մատամ... տէտիյինիլ կիպի եաչըլ տէյիլ իտի, պիլաքիս հէնուղ ՅՅ եաչընտա կիւղէլ պիր գատըն ի-տի, ֆօթօղրաֆ րէսմի էվրադ միլանընտա տըր, Ատուլ-լարա (ժիւրիւլէր) իպրաղ իտին քի կէօրիւպ գանաթ կէթիւրսինլէր,

Բէյիս — բէք էյի, պու գատընըն էլմատը չօգ մը իտի, պու գատընըն նէղտինէ տէվամ իթմէքտէն մագ-սատըն նէ՞ իտի:

Մաղնուն — աչգու ալագա իթմիլ իտիմ, (սամի-ուն գահ գահ կիւլէր)

Բէյիս — պու գատըն սանա պունճա բարա վէր-տի, նէ՞ եալտըն, գուճարթսանէլէրտէ կիտիպ զայպ իթ-տին, էօթէտէն պէրի միւթատըն պու օլույօր, զալալըլ գատընլարը սօյար գուճարճըլարա վէրիլ իտին,

Մաղնուն — վէրիլէն մալիւմաթ միւպալաղալը

տըր, հասէտլէրինտէն չօդ առում պահա խոստումէթ
իյէտի, պու սէօլէրին քեաֆֆէսի տիւշմէն սէօլի
տիր:

Բէյիսը մահքէմէ, հէքեայէսինէ տէվամ իլէ՝ մազ-
նունը ալէյհին 1883 սէնէսինտէ թէքրար Մըսըրա ալ-
տէթ իլէ, Ինկիլիզ գօմանտանը ժէնէրալ Ուօլսինին
թէրճիմանլըգ խըտմէթինէ կիրտիյինի, վէ պու սէֆէրտէ
գազանմըչ օլտուղու 7000 Ֆըրանգը տախի գումարտա
ղայպ իթտիյինի, վէ նիհայէթ Սըլօպօտա նամընտա
մաճարլը պիր ըէսսամա չաթըպ պէրապէրճէ Բարիզէ
կէլտիքլէրինի, վէ օզէմանտէն պէրու Բարիզտէ գալ-
տըղընը սէօլէյիպ հիքեայէսինէ խիթամ վէրմիշ, վէ
պատէհու պէր վէչհը աթի իսթիճվապա պաշլանմըչ
տըր,

Բէյիս — Բարիզէ կէլտիյին զէմաննէ գատար բա-
րան վար իտի,

Մազնուն — 30 Ֆըրանգ գատար,

Բէյիս — նա՛սըլ կէչինմէք թասավլուրընտա իտին,

Մազնուն — թէրճիմանլըգ խըտմէթի արայօրու-
տը՛, Բարիզէ կէլէն Ինկիլիզլէրէ պու խըտմէթի իյֆա
իտէր կէչինիյի իտիմ,

Բէյիս — էվէթ մալիւմ տիր, հաթտա Մըսըրտան
կէլէն պիր խայլը եօլճուլարլ՝ սախթէ իսիմլէր թուգը-
նարագ տօլանտըրըր իտին, Խքէնտէրիյէտէ տավա վէ-
քիլիյի իթմէքտէ օլան Մ. Մանցարտան տախի հայլի
բարալար գօբարտըն, նիհայէթ պիր գարըյա չաթըպ
թէայի շինի թէէմին իյլէտիյինի շունա պունա սէօյ-
լէտին,

ՄԱՏՄԱՋԷՆ. ՄԱՐԻ ԿԼԲԵՄԵՐԵ 12 ԵԱՇԵՆՏԱ, 14

Մազնուն — մատամ Սապաթիյէ իլէ ադտը միւ-
նասիպէթ իթտիմ,

Բէյիս — մատամ Սապաթիյէյի նէրէտէ թա-
նըտըն ,

Մազնուն — պիր պալօտա ,

Բէյիս — մատամ Սապաթիէ 50 ետշընտա պիր
գատըն տրր, պու գատըն՝ վալիտէն մէգամընտա օլ-
տուղու հալտէ, զաաֆընտան իսթիֆատէ իտուպ քէն-
տիսի իլէ մինասիպէթը զայրը մէչրուտ ագա իթմէյէ
ութանմատընմը, ճէպինտէ պիր բարան եօգ իտի, թա-
ամ վէ էլպիսէ մէոարիֆինի քիմ վէրիր իտի :

Մազնուն — մատամ Սապաթիյէ իլէ պաղը տօսթ-
լարը վէրիր իտի ,

Բէյիս — 1886 սէնէսինին հոկտէմբերինտէն, ճի-
նայէթին վուգու պուլտուղու 1887 սէնէսի մարտընըն
եիրմինճի կիւնիւնէ տէկին նէ գատուար բարա գաղան-
տըն ,

Մազնուն — ինկիլիզէրի կէզտիրիր իւճրէթ ա-
լըր իտիմ,

Բէյիս — հալ պու քի վալիտէնէ պիր մէքթուպ
եաղըպ . պիր թաղըրպիլէ մատամ Սապաթիէտէն 100
ֆըրանգ ալըպ կէօնտէրէճիյինի վատ իթտիյինի խաթ-
ընա կէթիր, մէքթուպըն էվրագ միյանընտա տըր :

Փրըանճինի, վալիտէսինին խամի զիքը օլտնտուգ-
տա, թէէսիւր հըտա իտուպ կէօզլէրի եաչարըր իսէ տէ,
տէրհալ եաչարընը սիլիպ բէյիսին սիւալլէրինէ ճէվապ
իթասընտ հաղըրլանտըղը սըրատա, միւսիւ տը Պըրէվի
մէգալէսինէ տէվամ իտէր ,

Բէյիս — օ սըրատա մատամ Մարքէթթինի իսմին-

տէ իթալեալը պիր դատընը զիյարէթ իթմիշ իտին,
մէրդումէնին իֆատէսինէ կէօրէ, էվինէ կիթտիքճէ էլ-
մասլարընըն նէրէտէ մահֆուզ օլտուզունը անլամադ
իթէր իմիշին,

Մազնուն — պունլարըն հէբսի իֆթիրու վէ եա-
լան տըր:

Բէյիս — Մարի Բէնեօյը նէրէտէ՞ թանըաըն,

Մազնուն — Միրլիթօն գըլիւպինտէ պիր րէսմ
սէրկիսինտէ թանըտըմ, օրատա Ալֆրէտ իսմինտէ պիր
տօսթում իլէ օթուրուր իքէն, Մարի Բէնեօ կէլիպ եա-
նըմըլտա օթուրտու, պէրապէրինտէ տիկէրլէրիտէ վար
ըտը, տօսթ վասէթասը իլէ թագտիմ օլունուպ ագտը
միւնասիպէթ իյլէտիմ,

Բէյիս — Իսմի հագըգինիզլէ՞ մի թագտիմ օլունտու-
նըզ, եօգսա սալթէ պիր իսմ իլէ մի.

Մազնուն — Իսմի հագըգիմ օլան Հանրի Փըրան-
ձինի իսմի իլէ թագտիմ օլունտըմ, օրատա րէսմտէն վէ
սէնայիյի նէֆիսէտէն պահս էյլէտիք, պիր քաչ կիւն
սօնրա պուլլարտա թէսատիւֆ իյլէտիմ, Մարի Բէնեօ
եանըմա կէլիպ պէնի խանէսինէ տավէթ էյլէտի:

Բէյիս — օ՞ մը սէնի տավէթ իթտի,

Մազնուն — էվէթ էֆէնտիմ,

Բէյիս — Մարի Բէնեօնըն զէնկին օլուպ բէք չօդ
միւճէվհէրաթը օլտուզունը, վէ ախլադը պօղուդ իտի-
յինի պիլլը մի իտին:

Մազնուն — պիլլաքիս քէնտիսինի էվլի՝ վէ դօ-
ճասը սէյեահաթտա տըր զանն իտէրիտիմ, քէնտիսի պա-
նա պէօլէ սէօլէտի, իւշ տէօրտ տէֆա սատէճէ զի-
յարէթ իտուպ, պիր կէօնա միւնասէպաթը սայիրէմ
եօգտը,

Բէյիս. — Խանէսինտէ իւրի ատէթ գարթ տը վի-
զիթինիդ պուլունտը, օ տէֆալարտա գապուլ օլունմա-
տընըդ մը իտի:

Մազնուն. — խալլը Էֆէնտիմ, գարթ տը վիզլիթիմի
խըտմէթնի վասըթասըյըւ կէօնտէրիպ Էօյլէ գապուլ
օլունուր իտիմ, պիր կիւն զլյարէթիմտէ պիր շարղըտա
օգուտում,

Բէյիս. — տէմէք օլուր քի Մարի Բէնեօնըն աշըգ. վէ
տօսթլարընտան տէյիլ իտին:

Մազնուն. — Էվէթ Էֆէնտիմ տէյիլ իտիմ, պուրա-
սընը գաթիլէն պէյան իտէրիմ:

Բէյիս. — Էօյլէ իսէ Նիշին խանէսինէ կիտէր իտին:

Մազնուն. — իլէրուտէ մազհարը թէվէճճիւհի օլու-
րում իւմիտի իլէ:

Պուրատա Բէյիսը մահքէմէ, Ժուրի հաղիմէրինէ
մագթուլէ Մարի Բէնեօնըն հաղղընտա, Մարսիւեա բօ-
լիս իտարէսինտէն մէվրուտ մուֆասալ մազպաթայը
խիւլասա իտէրէք, շու վէչհիլէ իտարէյի մեղալ իտէր:

Մատամ մնթիլ, վէ եախօտ մագթուլէ Մարի Բէնեօ
պիր մահքէմէ միւպաշըրընըն քէրիմէսի օլուպ, բէտէրի
սէրխօշլուգտան վէֆաթ իթտիքտէն սօրա քիմէսիդ
գալարագ Բարիլէ կէլիր, վէ պիղղարուր սէֆահաթ հօ-
լունա տէօքիւլիպ, պիր տէրէճէյէ գատար տայիրէյի
էտէպի թէճավուլ իթմէմէյէ չալըչմաղլա՝ օլտուգճա
միւթէպէր ֆահիշէլէրտէն պիրի օլուր, մէրգուլմէնին Լս-
տամպօլտա տախի պիր միւտէթ իգամէթ իթտիյի, ֆա-
գաթ նամուսընա խալէլ կէթիլմէտիյի տախի բիւլայէթ
օլունմագտատըր:

«Մարի Բէնեօ՝ ալէմը ֆահշիեաթտէ պիր մըքտար

սէրվէթ գազանմըշ օլուպ, իւչ Նէֆէր, տօսթը վարըտը-
քի, պիրինճիսինին տիլէր իքիսինտէն, վէ իքինճիսինին
իւչլունճիտէն խապէրի հօղըտը, ֆագաթ Մարի Բէնեօ էն
զիյատէ իւչլունճի տօսթընը սէվտիյինտէն, պու տօսթընըն
թէղէվիւճ իթմէսիլիլէ մէրգուլմէ ֆէնա հալտէ քէտէր-
լէնիպ, տէֆի դամիթմէք իչին ատէթի խարիճինտէ օլա-
լարագ ապսէնթ իչմէյէ պաշլամըշ, վէ սօնրատա թէսա-
տիւֆ իլէտիյի քէսան իլէ ագտը միւնտսէպաթա տէօ-
քիւլիպ, մազնունը ալէյհի տախի պու սայէտէ թանը-
մըշտըր:

«Մարի Բէնեօ, անասըլ Շալօն սանճաղընտան օլուպ,
Բարիլէ իգամէթ իթտիյի էսնատէ, խըտմէթ քեարը,
վէ սըրտաշը օլմագ իւղրէ Անէթ կըրէմէ նամընտա պիր
քէօյտաշընը Նէղտինէ ճէլպ իթմիշ իտի, Անէթ կըրէմ-
էրէ մատամասընըն եաշտաշը օլուպ՝ սատագաթը քեա-
միլէ իլէ իյֆայի խըտմէթտէ գուսուր իթմէտիյինտէն,
իքի գատըն պէյնինտէ ճէրիան իտէն միւնտսէպաթա՝ մա-
տամա իլէ խըտմէթ քեար արասընտա ճէրիան իտէն միւ-
նտսէպաթա տան զիյատէ, միւնտսէպաթը տօսթանէ տէ-
րէճէսինէ վարմըշ իտի:

«Խըտմէթ քեար Անէթ կըրէմէրէ՝ 1876 սէնէսինտէ,
պապասը մէճհուլ գարմըշ պիր գըղ տիւնեայա կէթիր-
մէքլէ, մատամ Մարի Բէնեօ, խըտմէթ քեարընա օլան
մուհապէթիլի իսպաթ իչին, տօղան չօճուղու վաֆիթիդ
իթտիլիպ՝ քէնտի իտմինէ մէնսուպ օլմագ իւղրէ Մարի
թէսմիլէ իլէմիշ իտի:

«Մատամ Մարի Բէնեօ, քէրիմէյի մանէվիլէսի մէս-
ապսէնտէ օլան մէրգուլմէ Մարինին իսթիգպալինի թէ-
մին իթմէք իչին. թօրլոյապիլմիշ օլտուղու էմիլալի
մէրգուլմէյէ թէրք, վէ վասիլէթ իթմէյէ գարար վիրմիշ

խախտման օրինակներն՝ պիր թէյզէսինսէն՝ վէ պիր հա-
լաղատէսինսէն մատէ ագրապապը օլմայըպ, զաթէն
ագրապապը իլէ միւնասէպաթը միւնպաթի օլտուզու ճի-
հէթլէ, կէչէն 1886 սէնէսինսէ, պիր վասիյէթիսամէ
թանգիմ իթտիրիպ, խայրաթիսանէլէրէ վէրիլմէք իս զրէ
թախսիս իյլէտիյի պապը մէպալիլտէն պաշպա, էմվալը
միւթէպապըյէսինի, քէրիմէյի մանէվիյէսի՝ մատամաղէլ
Մարի Կըրէմէրէ թէրք իթմիշ խախտման:

« Մատամ Մարի Բէնեօնըն խըտմէթինսէ, Սնիթուան
խամինսէ աչճը պիր դօճա դարը վարըտը, աչճը դատըն,
մատամ Բէնեօնըն սաքլին օլտուզու իւչիւնճի դաթընտա
վադը պիր օտատա եթթըպ, սապահլայըն ալաֆրանիկա
սաաթ 7 պուչուգտա մատամսընըն նէզալինէ կիտիպ,
էմրինի ախզ իթմէսի միւթատը խախտման:

« Մէզպուրէ՝ կէչէն մարտըն 17 ինճի կիւնի առէթի
իւզրէ մատամսընտան նէ՞ բիշիթմէք լաղըմ կէլաիլինի
սուալ իթմէք իչին սաքլին օլտուզու տայիրէնին դարը-
տըն չալար, ֆադաթ սէս իշիթմէյինճէ, շամաթայը չօ-
ղալթմըշ իսէտէ, եինէ ճէվապ ալամասըղընտան՝ դարը-
ճը դատընըն եանընա վարըպ վուգույի հալի անլաթ-
մըշ, վէ իքիսի պիրիլքտէ տայիրէ դարուսընա կէլիպ բէք
չօգ կիրիւլթի իթմիշ օլտուզլարը հալտէ, եինէ սէս վէ
սէտա իշիտիլմէսիլինսէն, պիզղարուր զապըթայա խա-
պէր վէրիլմիշ խախտման:

« Զապըթա մէմուրլարը եթթիշիպ դարըշ աշտըր-
տըդտա, սալայա կիրիլիւր կիրիլմէզ դան լէրէլէրի կէօ-
րիւլմիւշ, վէ մատամ Մարի Բէնեօնըն օտատընա կիրիլ-
ալիքտէ, մէրդուլմէնին՝ եալընըզ պիր կէօմէք իլէ օլտու-
զու հալտէ դարեօլտընըն եանը պաշընտա մաղթուլ

օլտուզու, վէ պօնսընըն պիր տէրէճէյէ դատար վիճու-
ալինսէն տարըլտըզը, վէ դարեօլայա աթֆընաղար օլուն-
սուքտա, օ կիճէ դարեօլատա իքի.քիշինին եաթտըղընա
ալիլ տատ օլունապիլիւր էմարաթ պուլուլէտուզը, վէ
դարեօլտընըն իւզէրինտէ պուլունան չան դօրտօնը դօրա-
րըմըշ խախտման կէօրիւլմիւշ ալիւ:

« Խըտմէթքտար Սնէթ Կըրէմէրէ իլէ, հէնու 11
եաշընտա պուլունան դըզը Մարինին եաթտըղլարը օտա-
յա կիրիլալիքտէ, Սնէթին ճէսէտի՝ եաթաղը իւթիւնսէ
պուլունանա շօմասընա մէպին, մատամ Մարի Բէնեօնըն՝
ճան տճըսը իլէ չանը չալըպ, Սնէթ՝ իմտատընա եթթիշ-
մէք իւզրէ պիր կիճէլիւր ֆիսթան կիլինէրէք դարըյա
դատար իլէրլէմիշ իքէն, օրատա վուլուլտուզը, վէ զը-
ղը կիւրիւլթիւտէն սեանարագ դալգաղընտա, օ հալտէ
թէլէֆ խախտման օլտուզու անլաշըմըշտըր:

« Թէտըղլաթըն տէվաթընտա, ագճէ վէ միւճէվ-
հէրաթ հըֆըղընա մախսուս օլան դուլթու՝ վէ սանարդ-
ճալարըն դըրըգ վէ աշըգ օլմասընտան, պուլ իւշ դատ-
ընըն պօղաղլանմատընա սէպէպ սըրդաթ խախտման անլա-
շըմըշտըր:

« Իւշ դատընտա բըշագ իլէ վուրուլուպ թէլէֆ
խախտիլէրի, վէ իսթիմալ օլունան բըշագըն տա՝ այնի
պիր բըշագ օլտուզու՝ եարալարըն թաղընտան անլա-
շըլտըղըն ճիհէթլէ, դաթիլէն տախի պիր առէմ օլտու-
զունա հիւրմ խախտման ալիւ:

« Պիրտէ մատամ Բէնեօնըն ճէսէտի դալարըլտըրդ տա
իքի դօլչագ պուլունապ տիւյմէլէրի իւզէրինտէ (Կ.Վ.Էյս-
լէր) իսթի մուհարրէր օլտուզու կիպի, պիր աղէթէտէ
պուլունան բանթալօն պապը իւզէրինտէ տախի, (Կաս-
թօն Կէյսլէր) իսթի եաղըլը խախտման:

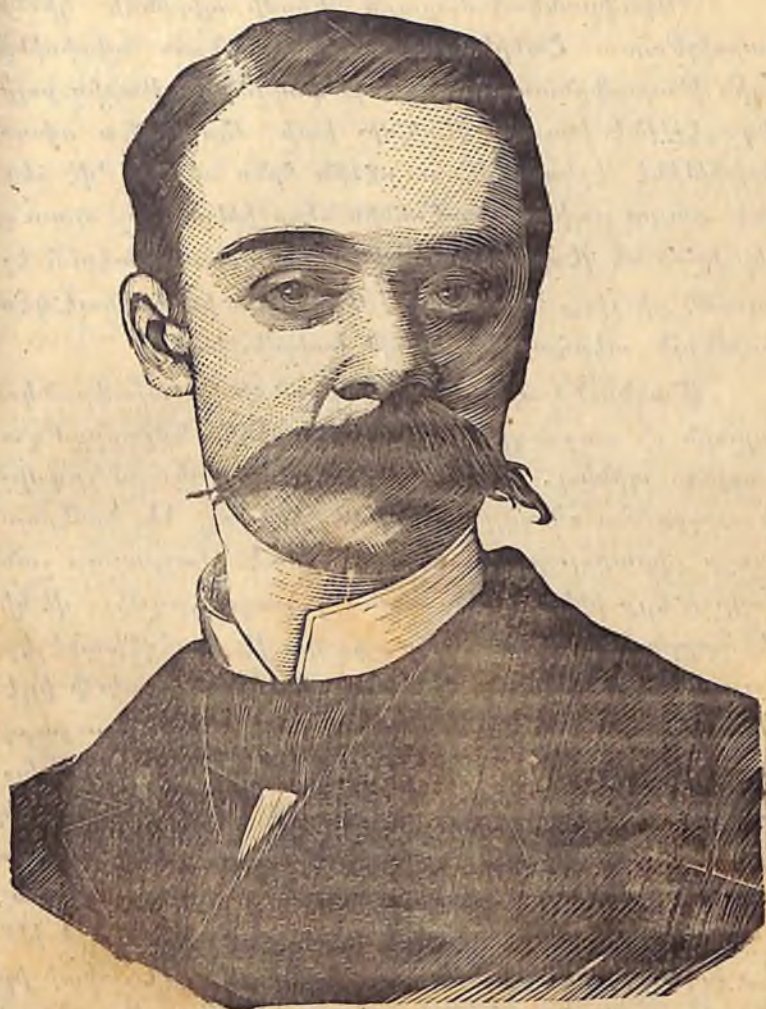
« Բայիս խտարէսինին գույուտունտան' (աւափրանկա) մարտըն պէշիննի կիւնի Բարիպէ պիր Եօլմը կէլիպ Գայօ նամ օթէլէ ինալիյի, վէ պիր քաշ կիւն իգամէթ տէն սօնրա օթէլտէ պիր չանթա պրրապարապ նապէտիտ օլտուղու անլաշըլարղընտան, Պէլճիգա՝ վէ Եախօտ Հօլանտայա Փիրար իթմիշ օլմասը միւհթմիլ տոտ իլէ, օլ թարափլարա իքի բօլիս մէմուրը կէօնտէրիլմիշ իսէտէ, պուհլար՝ պիր կէօնա նէթիճէ իսթիհասլ իթմէքսիլին ալտէթէ մէճպուր օլմուշար տըր:

« Պըրագըլտըղը չանթատա պուլունտն կէօմիէլին պէզի՝ Ալամանեա Փապրիղալարը մամուլաթմտան օլտուղու ճիհէթլէ, արանըլան «Կասթօն Կէյսլէրին» Ալէմանեալը օլմասընա զէհապ օլունարագ, Մ. Կօրօն նամ բօլիս գօմիսէրի Գօլօնիյա շէհրինէ կիթմիշ իտի:

« Թահգըգաթը միւլթվալիյէնին նէթիճէսինտէն, Կասթօն Կէյսլէր նամը իլէ շուրատա պուրատա քէշթու կիւղար իթմիշ օլտուղու թահգըգ գըլընան սէրսէրինին, ասըլ իսմի «Կօթէնթապ» օլուպ, հապըսթանէտէ պուլունտուղը թէպէյլին իթմիշ տիր:

« Մէրգում՝ Սմէրիգայա կիթմէք իւղրէ ճէպլնտէ պիր մըգտար ագճէ իլէ Եօլա չըգմիշ, վէ էսնայի բահտէ Բարիլի կէօրմէք արղուսընա ախշիպ, աւափրանկա մարտըն պէշիննի կիւնի Բարիպէ կէլէրէք՝ զիրը օլունան Օթէլէ նազիլ օլմուշ իսէտէ, օն իքի կիւն զարփրնտա մէվճուտ ագճէսինի սէփահաթա սարփ իլէ, լծէք մանկըրա միւհթաճ պիր հալէ կէլաիքտէն սօնրա, քէնաի քէնաիսինի բօլիսէ թէսլիմ իթմիշ, վէ միւհիպլինճէ հապս իթտիրիլմիշ իտի:

« Պիր չօգ թահգըգաթը միւտապըգանէտէն սօնրա,

ԲՕԼԻՍ ՆԱԶԸՐԸ ՄԻԻՍՈՒ ԹԱՅԷԾՐ

Վէրդում Կօթէնթաիլըն ճինայէթէ մինասէպաթը օլմա-
տըզը թէպէյիւն իլէտիլինաէն, Ապրիլ նիհայէթինաէ
թաիլիյէյի սէպիլինէ գարար վիրիլմիշ տիր:

գտան սօնրա պիր սաաթճը տիւքեանընա կիթմիշ, վէ տիւքեանտա կէնճ պիր գըզ պուլուպ, կիւմիւշ պիր սա-
աթ իշթիրա իթմէք իւզրէ բաղարլըգտա իրէն, տիւք-
քեանըն սահլպէսի օլան մաատմ Սալամօն կէլիպ, 10 ֆը-
րանդ պէտէլ իլէ իսթէնիլէն սաաթը իշթիրա իլէ օրա-
տան սաւուշմուշ, վէ հալպուքի կէրէք օթէլտէ՝ վէ կէրէք
սաաթճը տիւքքեանընտա թէլաշլը կէօրիւնմիւշ օլտու-
ղը, վէ սաաթճը տիւքեանընտան չըզըպ արտպա իլէ պիր
միւտտէթ կէզտիքտէն սօնրա, Բարիզէ պիր մէքթուպ
կէօնտէրիպ, Բարիզտէն տախի՝ կիւյա կըրանտ օթէլտէ
սաքին՝ աօգթօր Ֆօրսթէր թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ
պիր բաքէթ ալտըղը, վէ մաղնուհը ալէյհին, քէնտիսինի
Շուէտլի պիր Տօգթօր օլմադ իւզրէ օթէլին տէֆթէրինտէ
գայա իթտիրտիյի, Մարսիլեա իտտրէյի զապըթա թա-
րաֆընտան իճրա օլունան թահգըզթտան անլաշլմըշ
տըր :

ՄՈՒՀԱՔԵՄԵՆԻՆ ՏԵՎԱՄԸ

« Իբի սաաթ գատար թատթիլտէն սօնրա՝ թէքրար
մուհաքէմէյէ պէտ օլունուպ, բէյիսի մահքէմէ միւսիւ
Օնֆրուա տը Պըրէվի. մաղնուհը ալէյհէ խիթ ապէն,

— Մարտըն իպթիտալարընտա պըչազճը տիւքքեա-
նընա կիտիպ՝ պիր բըչադ իշթիրաաընա գալգըչտըն, վէ
պիրինճի տիւքքեանտան ալտըղըն բըչադ՝ գասապ բըչ-

« (Ալաֆրանկա) մարտըն երբմի պիրինճի կիւնի, Մարտիկեատա Հանրի Փըրանցինի նամընտա պիրիսինին բօլիս թարաֆընտան տէրտէսթ խալլալիյի, Բարիզ բօլիս նէզարէթինէ խապէր վէրիւմիշ խալի. մէրգոււմն տխուր կիրիֆթինէ՝ էշեայի մէսրուքէնին ճընս ու նէվ 'վէ շէք-լինէ տայըր բօլիս խտարէսինին նէշր իթտիրմիշ օլտուզը պիր իլան սէպէպ օլմիշ խալի, իլանտա միւնտէրիճ էշեատան քիւշիւք պիր ստաթ՝ մէրգոււմն իւղէրինտէ կէօրիւմէքլէ՝ տէրհալ տէրտէսթ խալլալիշ խալի:

« Մաղնուհը ալէյհ Հանրի Փըրանցինի, (ալաֆրանկա) մարտըն օն տօգուզընճը կիւնի Բարիզին երլաըրըմ՝ դաթարընա պինիպ, աղշամ իւսթի Մարտիկեայա չըգմըշ, վէ տօղրուճա « Նօայլ » օթէլինէ կիտիպ, Ահ նօմէրօլու տայըր քիրալայարադ, պէրապէրինտէ թաշըտըզը չանթայը թէրք իթտիրտէն սօնրա զօդալա չըգմըշ, վէ կիւճէ հարըսընա դատար զօդալլարը վէ գահվէխանէլէրի տօլաշարդտանսօնրա. էսնայի բահտէ թէստտիւֆ իյլէտիյի Սիկուսթին նամընտա պիր ֆահիշէ իլէ ոյուշուպ, մէրգոււմէնին տաաընտա վէ րէֆադաթընտա եաթմըշ, վէ իւճրէթ օլարադ վէրմիշ օլտուզը 20 ֆրանգլըդ պիր ալթուհը, ֆահիշէյի մէզպուրէ պիր շամտանըն ալթընա վադ իթմիշ օլմադըլա, մէրգոււմ՝ շամտանը դալաըրըպ ալթուհըն ալըր իքէն ֆահիշէ կէօրիւպ մուխալիֆէթ իթմէք իսթէմիշ խտտէ, մէրգոււմ՝ 'րէվօլլէր թէհտիտի իլէ ճէպրէն ալթուհըն ճէպինէ դօյուպ կիթմիշ, վէ օրատան օթէլէ կէլիպ քէնտիսինի տրայան օլուպ օլմաաըզընը սօրմուշ, վէ Հինտիսթանո կիտէճէյինի սէօյլէմիշ, վէ բաղար կիւնի օլտուզուհտան « քիլիսէյէ կիտէճէյիմ » տէյէրէք օթէլաէն չըգմըշ, վէ պիր զէման զօդալլարը տօլաշար-

աղը օլտուղու հալտէ իշինէ եարար ատտ իթմէյիպ կէ-
րկյէ վէրտին, վէ տիկէր պիւր տիւքքեանտան «օտուն-
քէսէճէյիմ» տէյէրէք պիր բըչադ ալտընքի, մատամ Սա-
պաթիյէ՝ պու բըչաղը չանթատա կէօրտիւյինի սէօյլէտի,
մագթուլարըն ճէրիհալարընը մուայինէ խէն թապիպ,
պու ճէրիհալարըն օ մահուտ բըչադ իլէ ալըլտըղընը պէ-
յան խաէյօր պունա նէ՝ տէրսին,

«Մաղնուն — (չաշըրարագ վէ ճէվապ իթասընա
կիւճիւք չէքէրէք) բըչաղը ֆիլվաղը օտուն քէսմէք իշին
ալտըմ, մատամ Սապաթիյէնին խանէսինտէ թամիրէ միւհ
թաճ իքի սանտալեա վար խի, անլէրի թամիր իթմէք
իշին ալմըշ խիմ,

Բէյիս — պուտա պէօյլէ օլտուն, պիր պէրպէր տիւ-
քեանընա կիտիպ, սախթէ սագալ սաթըն ալմագ խաթէ-
տին խէտէ, իըտմէթ ճի սէնի թանրտըղընտան, սագալը
ալմատըն, պու սագալը նէ՝ եաբաճագ խտին,

Մաղնուն — օբէրա պալօսընա կիտէճէք խտիմ,

Բէյիս — ճինայէթին վուգուինտէն պիր կիւն էվէլ
մատամ Սապաթիյէյէ օ ադչամ կէլէմէյէճէյինի սէօյլէ-
տին, նէրէտէ՝ գալտըն,

Մաղնուն — օ ադչամ մատամ Սապաթիյէ իլէ պէ-
րապէր հէտիյէ պիլէթ իլէ թէաթըր Ֆըրանսէյէ կիտէ-
ճէք խտիք, օլմատը՝ պէնտէ օ ադչամ պաշգաճա վաղըթ
կէչիրմէյի գուրմուշ խտիմ,

Բէյիս — վագթընը նէրտէ կէչիրտին,

Մաղնուն — Մալէղիյէր Պուլլարընա կէթտիմ, վէ
պիր լէսիմճի գատըն իլէ վաղըթ կէչիրտիմ,

Բէյիս — խայըր, տօղրու սէօյլէ, իճրա օլունան
թահղըգաթտան անլաշըլտըղընա կէօրէ, էօյլէտէն սօն-

րա սաաթ տօղրու պուշուգ տա օրատան չըգտըն նէրէյէ
կիթտին,

Մաղնուն — սաաթ օն պուշուգ օն պիրտէ պիր եէ-
րէ կիթտիմ,

Բէյիս — նէրէյէ՝ կիթտին,

Մաղնուն — գատըն էհլի ըրղ օլտուղունտան, նա-
մուսընը վիգայէթէն իսմինի սէօյլէյէմէմ,

Բէյիս — Բէնկին աթտը, նէ՝ օլույօրսըն, տօղրուսունը
սօէյլէ, պաշընը սօն ճէղատան գուրթարմագ իշին նէ-
րէյէ կիթտիյինի սէօյլէ,

Մաղնուն — վիճտանըմ րահաթտըր, միւմքիւն տէ-
յիլտիր, էհլի ըրղ պիր գատընըն սըրընը ֆաշ խէմէմ,

Բէյիս — հալպուքի թահղըգաթը վագաատէն ան-
լաշըլտըղը իւղրէ, իշթէ օ սաաթ՝ եանի էօյլէնտէն սօն-
րա կիճէնին սաաթ օն պիրինտէ, (կիճէ եարըսընա պիր
սաաթ գալարագ) պիրիսի, մագթուլէ Մարի Բէնեօնըն
տայիրէսինէ կիտիպ, սապահա գարըն սաաթ պէշ պու-
շուգ ալթը րատտէլէրինտէ չըգմըշտըր, պու շախ սէն
իմիշսին տէնիլիեօր, սէն տէյիլ իսէն նէրէտէ օլտուղու-
նը սէօյլէ,

Մաղնուն — նէրէտէ օլտուղումը սէօյլէյէմէմ,

Բէյիս — Մարսիլեատա թէվգըֆ օլունտուղուն կիւն՝
օ կիճէյի մատամ Սապաթիյէնին խանէսինտէ կէչիրտիյինի
սէօյլէմիշսին, իֆատէլէրին եէքտիկէրինէ մուխալիֆ տիր,

Մաղնուն — օլապիլիւրքի, սէհվէն պէօյլէ պիր իֆա-
տէտէ պուլունմուշում,

Բէյիս — Մարսիլեատա միւսթանթիգ՝ տըգգաթընը
ճէլպ իլէ օ կիճէ նէրէտէ եաթտըղընը թէքրար թէք-
րար սուալ իտինճէ, եէմին խէրէք մատամ Սապաթի-
յէնին խանէսինտէ եաթտըղընը սէօյլէտին,

Մաղնուհի - պիղապրի հաղագըն թէվզըֆըմ հասէպի
իլէ միւթէէսիր օլուպ էօյլէ սէօյլէմիչիմ, եօգսա հաղ-
ըգաթը հալ շուտուրքի, սապահէյին մատամ Սապա-
թիէնին խանէսինէ կէլտիմ եաթտըմ,

Բէյիս - կիճէյի նէրէտէ կէչիրտին,

Մաղնուհի - սէօյլէմէմ,

Բէյիս - մատամ Սապաթիէնին իֆատէսինէ նաղա-
րէն սապահէյին տալսի կէլմէմիչին,

Մաղնուհի - սաաթ պէշ պուշուգտա կէլտիմ, մա-
տամ Սապաթիէ ույգուտա իտի, ույանտըրմագսըզըն
գանարէնին իւզէրինտէ եաթտըմ, վէ եինէ մատամ Սա-
պաթիէ ույգուտա իքէն տըշարը չըգտըմ,

Բէյիս - օրատան նէրէյէ կիթտին,

Մաղնուհի - տըշարը պուլվարա կիտիպ՝ իքի իւշ սա-
աթ գատար կէզինտիմ,

Բէյիս - հավա նաճըլ իտի,

Մաղնուհի - բէք ֆէնայըտը,

Բէյիս - էօյլէ հաւլատա կէզմէյէ չըգըլըրմը,

Մաղնուհի - գարըլը հավատա կէզմէյի սէվէրիմ, խու-
սուսարի օլ կիւն օթարաֆլարտա իգամէթ իտէն պիրի-
ոինի կէօրէճէք իտիմ,

Բէյիս - պու պիրիսի քիմ իտի, եօգսա պունուհի-
տամը խամինի սէօյլէյէմէզտին, նէ իսէ պու իֆատէյի
պիրինճի տէֆատըրքի իտիյօրսուն, էօյլէնտէ մատամ Սա-
պաթիէնին խանէսինէ կէլտիյինտէ գօլթուղունըն տլ-
թընտա պիր բաքէթ վարըտը, օ բաքէթտէ նէ վարիտի,

Մաղնուհի - կիյօմնամ պաղալտան օն իքի տաէթ
բէքսիմատ ալտըմ էվէ կէլիպ եէտիմ, պաղալը չըզը-
ըն սէօյլէսին,

Պու արա բէյիսը մահքէմէ՝ Ստուլարա խիթապէն, ճինայէթին վուգուինէ՝ վէ վուգուլի ազապինտէ իծրա օլունան թահզըզաթա տայըր պազը մալիւմաթ վէրտիքտէն սօնրա, իսթիճվապաթէ տէվամ՝ օլունմուշ տըր:

Բէյիս - (մաղնունը ալէյհէ) մազթուլլարըն իգամէթ իյլէտիյի խանէնին տիկէր տայիրէլէրինտէ սաքին պուլունան Մ, Մօրէլ իլէ մատամ Լիօնտ՝ սապահա գարշը մազթուլլարըն տայիրէսինտէն պիր կիւրիւլթի իշիթաիքլէրինի, վէ հաթտա պիր չօծուք ֆէրեատը իշիտիլտիյինի, վէ խանէնին գարսուը աշըլտըղը զէման պիր ատէմին չըգըպ կիթտիյինի իֆատէ իթտիլէր,

Մաղնուն - օլապիլիրեա,

Բէյիս - կիճէնին (ալաֆրանկա) սաաթ օն պուչուգ օնպիր, բատտէլէրինտէ Մարի Բէնեօնըն տայիրէսինէ կիրէն, վէ պիր ազ էվէլճէ մազթուլլէ իլէ կէօրիւշտիւքտէն սօնրա կիթմիշ օլան զէն տօսթըն եէրինէ, մազթուլլէ իլէ պիրլիքտէ պիր գարեօլատա եաթան, վէ սապահա գարշը Մարի Բէնեօ իլէ խըտմէթճի Անէթ Կըրէմէրէ, վէ գըղը Մարի Կըրէմէրէյի թէլէֆ իտէն սէնսին,

Մաղնուն - խայըր էֆէնտիմ, խապէրիմ եօգ,

Բէյիս - հաթտա զէվալլը Մարի Բէնեօ, մուգավէմէթ իթմէք իսթէտի իսէտէ, սէնին գուվլէթը պաղուն միւսէլլէմ՝ օլտսւղունտան, գօլայըզլա զալէպէ իտուպ պիչարէ գատընը պօղազլատըն, օ կիճէ Մարի Բէնեօ իլէ պուլլուշտուղունա տէլալէթ իտէր գան իլէ միւլէմմա պիր մէքթուպ պուլունտը, իմզտ՝ սախթէ իսէտէ, իւղէրի «մատամ Մօնթիլ» տէյու եաղըլը օլուպ, տիկէրլէրի՝ մագթուլլէյէ մատամ Մարի Բէնեօ տէտիքլէրի հալտէ, եալընըղ սէնին մատամ Մօնթիլ իսմինի վէրտիյին մալիւմ օլ-

տուղուհեան, պու մէքթուպըն, սէնին թարափընտան
հաղըմըն օլտուղանա շիպհէ եօգտըր,

Մաղնուն - խայըր էֆէնտիմ, խապէրիմ եօգ տըր,

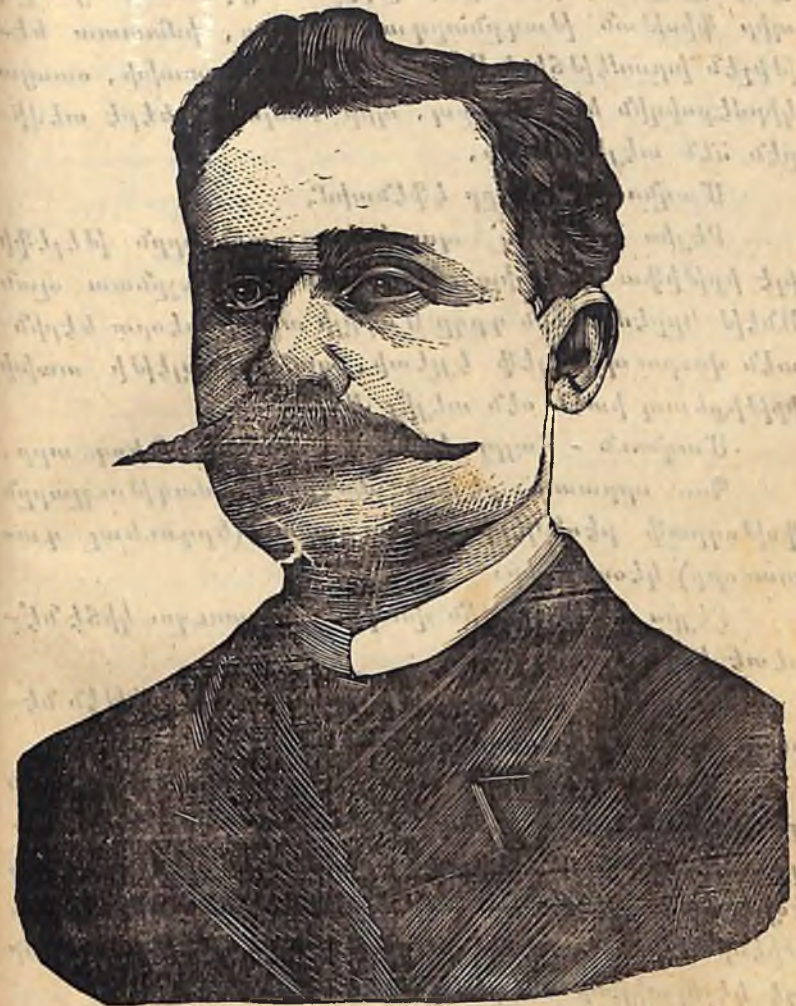
Բէյիս - հաթտո պիչտրէ Մարի Բէնեօ, ճան աճըսը
իլէ էլլէրինտէն վէ վիճուտինն պապը մահալլէրինտէն
սէնի թուլմուշ օլմալը տըրքի, բարմադլարընտա թըր-
նագ հարալարը օլտուղը իլլէ թահգըղաթտա կէօրիւլ-
միւշ խաի, պուհեան անլաշըլընօրքի, ճինայէթի իրթի-
քեապ իթտիյին վագրթ չըպլագ խաին,

Մաղնուն - խայըր էֆէնտիմ, բարմադլարըմը չա-
գը իլլէն հարալամը խաիմ, վիճուտուտաթի ուֆագ հա-
րա խաէ, Լիօն տէմիր եօլը սիմասիօնընտա տիւշտիյիմտէ
օլմուշ խաի, տէտիյինիլ չէյլէրտէն խապէրիմ եօգտըր,
քեամիլէն մոտուլմ վէ պիկիւնահըմ,

Բէյիս - տէտիյին մօղրու օլտմաղ, հարալար՝ սաղ
էլինին բարմադլարընտատըր՝ չաղըյը սօլ էլին իլլէ թու-
թուպ՝ սաղ էլինին բարմադլարընը հարալամաղըղըն
միւմքիւն տէյիլտիր, խուսուսաթի Մարսիլեատա զիյարէթ
իթտիյին աշիւֆթէլէր, էլինի նէ իլին պաղլատըղընը
սուալ իթտիքլէրինտէ, իսկէնտէրիյէտէն կէլիւ իքէն,
բարմադլարընը պիւր հէրէ սըղըշտըրտըղընը, վէ Բօլիս
միւտիւրինէ՝ տիւշիւ պ հարալանտըղընը, վէ Միւսթան-
տիգէ տախի՝ չաղը իլլէ հարալանտըղընը սէօյլէտին,
պու իֆատէլէրին հանկըսը մօղրու տըր,

Մաղնուն - խաթըրմոտա տէյիլ,

Բէյիս - էվէթ, գաթիլ սէնտին, Մարի Բէնեօյը
պիւր վուրուշտա հէրէ տիւշիւրտին, պաշընը վիճուտըն-
տան այըրըրճասընա պօղաղլատըն, ումուղընը տախի
պիւր իքի բըշագ իլլէ բարա բարչա իյլէտին,

ԲՕԼԻՍ ՇԵՋԱՐԵԹԻ ՄԻՒՍԹԵՆԱՐԸ ՄԻՒՍԻԻ ԿՕՐՈՆ

Մաղնուն - խայըր էֆէնտիմ խապէրիմ եօգ տըր,
Բէյիս - Մարի Բէնեօյը գաթլ իթտիքտէն սօնրա՝

զէվալլընըն ֆէրեատը իւզէրինէ ույգուտան յայնըպ
պիր ֆիսթան թագընտըգտան սօնրա, իմտատա եէ-
թիչէն խըտմէթճիսի Անէթ Կըրէմէրէյի տախի, օտայա
կիրմէքսիզին եագալայըպ, պիր համլատա եէրէ տէվի-
րէն սէն տէյիլ միսի՛ն,

Մազնու՛ն - խայըր էֆէնտիմ,

Րէյիս - գաթիլ՝ պու իքի գատընլարըն թէլէֆի
իլէ իքթիֆա իթմէյիպ, հէնուզ օն պիր եաշընտա օլան
Անէթ Կըրէմէրէնին գըղը Մարիյի տախի տէօրտ եէրին-
տէն վուրուպ թէլէֆ էյլէտի, պու ճինայէթի տախի
իրթիքեապ իտէն սէն տէյիլ միսին,

Մազնու՛ն - հայըր էֆէնտիմ, խապէրիմ եօգ տըր,

Պու սըրատա րէյիսի մահքէմէ, մագթուլլարըն
ֆօթօղրաֆ րէսիմէրինի Ատուլլարա (երգուեալ գա-
տաւորք) կէօսթէրիլ:

Րէյիս - ճինայէթին վուգու պուլտուղու կիճէնէ՛-
րէտէ իտին,

Մազնու՛ն - էհլի ըրզ պիր գատընա հիւրմէթէն նէ-
րէտէ օլտուղումը սէօյլէյէմէմ,

Րէյիս - օ գատըն՝ սէնի էն շէտիտ ճէզատան
դուրթարմագ իչին կէլիպ, մէմսւրիյնի ատլիյէյէ հա-
գըգաթը հալի մահքէմանէ օլարագ սէօյլէմէլի իտի,
էօյլէ պիր գատըն զուհուր իթմէտի, մատամ Սապա-
թիէնին իֆատէսինէ կէօրէ, օ կիճէյի Ամէրիգալըլար
իլէ կէչիրալիյնի սէօյլէմիշսին,

Մազնու՛ն - մատամ Սապաթիլէ նէ իսթէրսէ սէօյ-
լէր, պունտան տօլայը մէսուլ օլամամ,

Րէյիս - ճինայէթին էրթէսի մարտըն օն եէտինճի
կիւնի նէ՛ եաբտըն,

Մաղնուն - Մալէղիյէր պուլվարընա կիթտիմ, ան-
տէն մատամ Սապաթիյէնին տիւքքեանընա կէլիպ պէ-
րապէրճէ թաամ իթտիք, պատէհու պիրլիքտէ Ֆէր-
նանտօ ճանպաղիւանէսինէ կիթտիք, ազչում իւսթի կա-
ղէթալարը օգուտուղումուս ճինայէթէ վազըֆ օլտում,
վէ մագթուլէնին իւանէսինտէ իքի դարթ տը վիղիթիմ
օլտուղս իչին էնտիչէյէ տիւշտիւմ, վէ պուրասընըտա
մատամ Սապաթիյէ սէօյլէտիմ:

Բէյիս - էօյլէ իսէ մատամ Սապաթիյէ պու-
սէօղլէրի ույտուրուճըմը,

Մաղնուն - օնա շիւպհէ եօդ,

Բէյիս - Փըրանձինի՝ սէն շօգ նանքեօրսըն, պու-
դատըն՝ սէնի դուրթարմագ իչին Մարսիլեատա պու-
լունտուղունը պիլտիյի հալաէ, եէմին իլէ Լօնտրայա
կիթտիյինի սէօյլէտի, մագթուլէնին ճէսէտի եանընտա
պուլունան գօլչագլար իչին նէ՝ տէյէճէքսին,

Մաղնուն - պունը տախի կաղէթալարտա օգու-
տում,

Բէյիս - Կէյսլէր իսմի, սէնին իչին մէճհուլ տէյիլ
տիր զանն իտէրիմ:

Մաղնուն - էլլէթ, պու իսիմտէ պիրիսինի թա-
նըրմ,

Բէյիս - գօլչագլարըն իւղէրլինտէ «Կ. Կէյոլէր» իս-
մի ատի միւրէքէպ իլէ եաղըլը իտի իսէտէ, գաթիլին
պու գօլչագլարը կիյմէմէքտէ օլտուղը, վէ գաստէն օ-
րատա պըրագըլտըղը շիւպհէսիլ տիր, Կէյսլէրի նէ՝ զէ-
ման թանըտըն,

Մաղնուն - 1881 սէնէսինտէ:

Բէյիս - տէմէքքի ճինայէթինի սէթը իթմէք իւզ-

րէ պու իսմի իսթիմալէ լուղում կէօրտիւն, — րէյիսի մահքէմէ՝ ատուլլարա խիթապէն, — կէյսլէր նամընտա ֆագըր պիր Սլէմանեալը թէվգըֆ օլունմուշ իսէ տէ, մուախսէրէն մասումիյէթի թէպէյյիւն իթմէքլէ սէպիլի թախլիյէ գըլընտըղընը, վէ ասը կէյսլէր տախի պուլ տըրըլուպ, մալիւմաթը մուհիմմէ ալընտըղընը պէյան իթտի:

Պատէհու րէյիսի մահքէմէմիւսիւ տը Պրէվինին էմրի իլէ, մագնուընը ալէյհ ֆըլանձինինին սախթէ, իսմ վէ ույտուրմա եաղը իլէ եաղըպ մագլթուլէնին օտասընտա պըրագտըղը աթիլիզզիբը մէքթուպ, զապթ քեաթի պի միւսիւ Ծօշէր մարիֆէթի իլէ գըրաաթ օլունուր:

« Սէվկիլիմ ճին,

« Շիմտի նանսիտէն կէլիյօրում,

« Թէաթըյա կիտէսին, պէնտէ կէլիպ արղը ու պուտիյէթ իտէճէյիմ, եարըն Բօլ սէնի պիր եէրէ կէօ թիւրսէզ իսէ, էօյլէնտէն պիր սաաթ էվէլ խանէնէ կէլէճէյիմ:

« Իգրաղ իյլէտիյին 500 ֆըրանզը թէէտիյէ իթտիւմ, պաղիրկեան տէտիքլէրի հէրիֆ պէնի չօդ սըգըշտըրըյօրուտը, պէնի դուրթարմագ իչին կէօսթէրտիյին միւսարաաթտան տօլայը թէշէքքիւր իտէրիմ:

« Կիւսթաւ պանա տէտի քի, Մարի ֆէնա հալտէ տիր, կիթտիւմ կէօրտիւմ, ֆիլվաղը ղէվալլը չօճուգ աճընաճագ հալտէ տիր:

« Նանսիտէ պաշումա կէլէն իշ իչին քիմսէյէ պիր շէյ սէօյլէմէմէյէ պագ, խուսուռաքի հաղըգաթը հալի պիլմէզսին, թէմամը իլէ մասումըմ:

« Ընշալլահ եարըն կէօրիւշիւրիւղ:

Իմլա

Կասթօն

«Ձէյլ — Բ . . . խապէր ալմամադ իշին հէր տայըյր
եարաղղըն կիպի, պու տէֆա տոխի մէքթուպըմը եըր-
թըպ մահիլ էյլէյէսին»:

Վաղըթ աղչամ օլմաղըլա, ֆէրտասը կիւն տէվամ
օլունմադ շարթըյըլա մուհաքէմէյէ խիթամ վէրիլտի:

ՄՈՒՀԱՔԵՄԵՆԻՆ ԻՔԻՆՃԻ ՏԷՖԱ ՕԼԱՐԱԳ
ՏԵՎԱՄԱՐ

Ֆէրտասը կիւն Մահքէմէ մէշղուլ օլմաղըլա, փը-
րանձինինին մուհաքէմէսինէ, անճադ աղչամ իւսթիւ
պէտա օլունապիլտի:

Բէյիա, միւսիւ Օնֆրուա տը Պըրէվի, միւտտայի ու-
մումի միւսիւ Բէյնօ, զապթ քեաթիպի միւսիւ Ֆօշէր,
մաղնունը ալէյհին տլօգաթը միւսիւ Տէմանթ, վէ սա-
յըր ազալար հազըր պուլունտըղլարը հալտէ մուհաքէ-
մէյէ իպթիտար գըլընըպ, Բէյիա էֆէնտի Ատուլլարա
խիթապէն:

— Տիւնքի գըրաաթ իտիլէն մէքթուպըն թէքրար
օղունմասընա լուղում կէօրմէմ, անճադ շու դատարը-
նը տէրիմքի, մաղնունը ալէյհ հէրնէ գէման պիր տօ-
լապ չէվիլիմէք իսթէմիշ իսէ, Նանսի շէհրինտէն պահս
իթմիշ տիր, պիր տէֆա տա կէօյա Նանսիտէ Բաքինի
իսմինտէ պիրիսի իլէ մուհաքէմէսի ճէրիյան իյլէտիյինի
իշաա իյլէտի, Բարիլէ կէլմիշ Ամէրիգալը պիր գըղա
հէր նասըլ իսէ մաղնունը ալէյհ չաթըպ, գըղ, քէնտի-
սինէ ալադա իթմիշ իտի, էլիէվմ գըղ մէմէքէթտէ

տիր, էլպէթտէ մազնունը ալէյհէ ալադասընտան տօ-
լայը նատիմ օլմուշ տըր, պու գըզա տախի սէօյլէտիյի
եալանլարըն պիրի, Նանսի շէհրինէ կիթտիյինէ տայըր
ույտուրտուղու եալանլար տըր:

Մազնուն - Նանսի շէհրինտէն պահա իթտիյիմին
պու իշէ նէ մինասիպէթի վար տըր,

Րէյիս - Մազթուլէնին խանէսինտէ պըրագտըղըն
սախթէ մէքթուպտա տախի Նանսի շէհրինտէն պահա
իյլէտիյին իշին էհէմմիյէթի վար տըր, էվէլ էմիրտէ
պազուճա ֆէվզէլլայէ գուվլէթին օլտուղունը ին-
քեար իթտին իսէ տէ, Սմէրիգալը գըղըն սանա կէժն-
տէրտիյի պիր մէքթուպտա պագ նէ եաղըյօր:

«Բարիզտէ սօն տէֆա կէօրիւշտիւյիւմիւղ կիճէ,
բէտէրինիղին սիղի՝ տահա չօճուգ իքէն մէքթէպէ վէ-
րիպ, զիյատէ մալիւմաթ քէսպ իթտիրմէքտէն իսէ, սի-
ղի գուվլէթի վէ ճէպպար իթմէյէ չալըշտըղընը սէօյ-
լէտինիզ իտի

«Ֆիլհագըգա գուվլէթը պաղունըղը օ կիճէ թէճրիւպէ
իթտիմ, վէ սիղտէ տիւշմէնլէրինիյի նասըլ թէբէլէտի-
յինիղի հէքեայէ իթմիշ իտինիզ:

Րէյիս, իշպու իպարէյի օգուտուգտան սօնրա
թէքրար սէօղիւնէ տէվամ իտէրէք,

— Կէօրիւյօրսուն քի՝ պունլարըն հէբսի՝ սէնին
ալէյհինտէ տէլայիլի գավիյէ տիր, ճինայէթ կիճէսի՝
պաշգա պիր մահալտէ պուլունտուղունը իսպաթտան
պաշգա, սէնին իշին թարիգը սէլամէթ եօգ տըր,

Մազնուն - թէքրար իտէրիմքի, օ կիճէ նէրէտէ
օլտուղումը սէօյլէմէմ, վէ սէօյլէյէմէմ,

Րէյիս - բանթալօնըն ճէպինտէ գան լէքէսի կէօ-
րիւնտի, պուներն մանասը նէ տիր,

ՄազնուՆ - պիլմէմ,

Րէյիս - Բարիզտէն չըզըպ կիթմէյէ սէնի մէճ-
պուր իտէն նէ իտի,

ՄազնուՆ - պիր տէֆա սըրգաթ իչին մահքիւմ օլ-
տուղում, վէ մագթուլէնին խանէսինտէ լիքի գարթ տը
վիզիթիմ պուլունտուղու իչին,

Րէյիս - մատամքի դաթիլ սէն տէյիլսին, նէտէն
գօրգույօրսըն,

ՄազնուՆ - սէվապըզը ահվալիմ հասէպի իլէ՝ եա-
գամը Միւսթանթիգ էլինտէն գուրթարամայաճաղըմ
միւթալասընա մէպնի, ազիմէթէ մէճպուրիյէթ կէօր-
տիւմ:

Րէյիս - սէն դաթիլ տէյիլ իտէն, նէ իչին ճինա-
յէթ շայի օլտուգտա — պէն պու դատընը սէվէր ի-
տիմ, ալագամ վար իտի, մամաֆիհի սէն դաթլ իթ-
տին տէյէպիլիլէր — սէօզլէրինի թէֆէվվիւհ էյլէտին,
էկէր պիկիւնահ իտին իտէ, տօսթլարընըն նասիհաթը-
նը տինլէյիպ քէնտի քէնտինի բօլիսէ թէսլիմ իթմէլի
իտին, վէ հիյնի իսթիճվապտա հազըզաթը հալի պիլ-
տիրմէլի իտին:

ՄազնուՆ - բօլիսէ կիթմէք իսթէտիմ իսէ տէ,
տօսթլարըմ պէրապէրիմճէ կէլմէք իսթէմէտիքլէրին-
տէն գօրգտըմ:

Րէյիս - պիլաքիս պիր եալան սէօյլէտին, կիւյա
Մօրկ մահալինէ կիտիպ օրայա նագլ օլունան մագ-
թուլէլէրին նաշլարընը կէօրտիւյինի սէօյլէտին քի, սըրֆ
եալան տըր, նաշլար Մօրկա նագլ օլունամարշ տըր:

Մաղնուհի - գարընը դատունտան իշխութիւնի սէօյ-
լէտիմ,

Բէյիս - Ամէրիգալը դըղա, Հանրի Ֆոսթէր իմ-
զաւը իւն պիր թէլէկրաֆ չէքիպ, թէհլիքէյի սափուշ-
տուրտուղունը պիտիրտին, պու նէ տէմէք տիր,

Մաղնուհի - կիթտիլի զէման խասթա օլտուղունմ-
տան, իատէյի սըհհէթ իթտիլիմի պիտիրմէք իսթէտիմ,

Բէյիս - եալան եէրտէ՛ կիւյա Ամէրիգալը դըղ
իշին տսէլօ իտուպ ֆէնա հալտէ եալալանտըղընը եազ-
մը իտին, դըղ զէնկին օլուպ սանա ալագա իյլէտիլին-
տէն, մէղպուրէյի քէնտինէ ճէլպ իշին պու եալանը
ույտուրտուն, պէլքիտէ Մարի Բէնեօտան սըրգաթ իյ-
լէտիլին միւճէվհէրաթ էսմանը իւն Ամէրիգայա դա-
տար կիթմէք տղմիւտէ իտին, թէլէկրաֆա նիշին Հան-
րի Ֆոսթէր իմզասընը գօյտուն,

Մաղնուհի - օ զէման ֆոսթէր իսմինտէ պիր րէ-
ֆիգիմ վար ըտը, սէհվէն անըն իսմինի վազ իթմիշիմ,

Բէյիս - պու Ֆոսթէր իսմինի պիր տահա իսթիմալ
իթտին, մարտըն ծն սէքիզինճի կիւնի պիր շապգա սա-
թըն ալըպ, էսկի շապգանըն՝ Բէ զօղաղընտա Ֆոսթէրէ
կէօնտէրիլմէսինի թէնպիհ իյլէտին, նէ՛ սէպէպտէն
տօլայը շապգա, վէ իսմ թէպտիլինէ լուղում կէօր-
տին,

Մաղնուհի - շապգաճըյա պու կիպի պիր թէնպիհ
իթտիլիմի տէրխաթըր իտէմէյօրում,

Բէյիս - շապգաճը սէնին իթթարըն իւզէրինէ
տէֆտէրինէ գայտ իթմիշ տիր, սօնրա մատամ Սապա-
թիէյէ թէնպիհէն պիր մահալտէ թաամ իթմէնիգի
թէքիլֆ իթտին, պունըն սէպէպի նէ՛ իտի,

Մաղնուհի - մատամ Սապաթիէ էօյլէ իսթէտի :

Բէյիս - պիլաքիս մատամ Սապաթիէնին իֆատէ-
սինէ կէօրէ, պիր արապայա պինմիշինիղ՝ վէ կիտէր
իքէն էսկի շապգանը արապատան զօղաղա աթմըշըն,

Մաղնուհի - էսկի իտի,

Բէյիս - սօնրա էօլճուլուգ իշին հաղըրլըգ կէօ-
րիւպ նէ դատար մէքթուպ վէ էվրագըն վար իտէ պէ-
րապէրինճէ ալտըն, պունըն սէպէպի նէ՛ իտի,

Մաղնուհի - մէքթուպլարըմը Բարիղէ պըրագմայա
պիր սէպէպ եօգ իտի,

Բէյիս - ալտէթ իթմէք իւզըրէ մի՛ կիտիյօրումըն,

Մաղնուհի - խայըր էֆէնտիմ,

Բէյիս - մարտըն ծն տօգուղընճը կիւնի սապահ-
լայըն նէ՛ եաբտըն,

Մաղնուհի - մատամ Սապաթիյէ արապա իւն Սթա-
սիօնա կիթտի, պէնտէ եիւրիւյէրէք կիթտիմ,

Բէյիս - պէրապէր նիշին կիթմէտինիղ, եօգ սա
բօսթայա վէրէճէք պիր բաքէթ մի վար ըտը,

Մաղնուհի - խայըր, բօսթատան պիր մէքթուպ ալ-
մագ իշին,

Բէյիս - տօղրու սէօյլէմէյօրումն, «Տօգթօր Ֆոս-
թէր թարաֆընտան, Մարսիլեատա Մէտայլ Օթէլինտէ
Տօգթօր փըրանձինիյէ ալաթ վէ էտէվաթ՝» իպարէսինի
հավի պիր բաքէթ վէրմէք իշին եւրիւյէրէք կիթմէյէ
մէճպուրիյէթ կէօրտին, պու բաքէթտէ մագթուլէ
Մարի Բէնեօնըն միւճէվհէրաթը վար իտի,

Մաղնուհի - պու սէօյլէտիլինիղ սէօղլէր պանա
այըտ տէյիլ տիր, բաքէթ կէօնտէրէն Տօգթօր Ֆոս-
թէր իտի,

Բէյիս - Պօսթէր իսմինտէ ատամ Եօգ, պիրտէ
բարան օլտուղունը իտտաա իյլէտիյին հալտէ Մատամ
Սապաթիէտէն 70 Փըրանգ ալտըն,

Մազնուն - մատամ Սապաթիէ զօրըլա վէրտի,

Բէյիս - կիճէ Եարըսը Մարսիլեայա միւվասըլէթ
իտէր իթմէզ էյլէնմէք իսթէտին, թաամ իթտիքտէն
սօնրա պիր Փահիշէ պուլուպ օ կիճէյի պէրապէր կէ-
շիրտին, վէ ագչամտան 20 Փըրանգ վէրմիշ իքէն, սա-
պահէյին էլտէ ըէվօլվէր իլէ թէհտիտ իտէրէք վէր-
տիյին բարայը ճէպրէն կէրիյէ ալտըն,

Մազնուն - գոտընլարը թէհտիտ իթմէք ատէթիմ
տէյիլ տիր,

Բէյիս - հագգըն վար, թէհտիտ իտէճէք Եէրտէ
վուրուպ պիթիրիրսին, Օթէլէ կիթտիյին վագըթ Տօգ-
թօր Փըրանձինի իսմինտէ օլտուղունը, վէ Լիօնտան
կէլտիյինի սէօյլէտին,

Մազնուն - Լիօն թարիգի իլէ կէլտիյիմի սէօյլէ-
տիմ, վէ իսմիմի կիզլէմէտիմ,

Բէյիս - իսմինի կիզլէմէտիյինէ սէպէպ՝ Բարիզտէ
բօսթայա քէնտի էլինլէ վէրտիյին բագէթի ալմագ իչին
իտի, սւճունա պիրտէ Տօգթօր իլավէ իթտին, հալպու-
քի Մարսիլեատա 40 Փըրանգա պիր սսաթ ալըպ
Ժուֆրուա իսմինի վէրտին,

Մազնուն - խայըր, պու սահիհ տէյիլ տիր, սա-
աթը հանկը տիւքքեանտան ալտըղըմը պէն քէնտիմ
Բօլիսէ խապէր վէրտիմ,

Բէյիս - Մարսիլեատան մատամ Սապաթիէյէ վի-
րուտ իթտիյինի միւշիւր, քէշիտէ իյլէտիյին թէլէկրա-
ֆը ժիւլ ուա տէյու իմլա իթտին, պունա նէ տէյէ-
ճէքսին,

Մաղնու՛ն - խաթրըմա էօյլէ կէլտի, էօյլէ իմդա
իթ տիմ,

Րէյիս - սօնրա բօսթա նէ զէման կէլէճէք տէյու
քէմալի շիտէթլէ ինթիզար իթմէքտէ իտին,

Մաղնու՛ն - Տազթօր Փօսթէրին կէօնտէրտիյի բա-
գէթի պէքլէյօր իտիմ,

Րէյիս - բագէթտէ նէ՞ վարըտը,

Մաղնու՛ն - սաաթճըլըգ էտէվաթը,

Րէյիս - նէ՞ եաբտըն,

Մաղնու՛ն - զօգաղա աթտըմ,

Րէյիս - նէ՞ իչին,

Մաղնու՛ն - պիր տէլիլիք էսէրի իտի,

Րէյիս - պու բագէթ գօլթուղունտա օլտուղու
հալտէ Մարսիլեատա զօգագտան զօգաղա կիտիյօրու-
տըն, Լօն Շան պաղչէսինէ կիրտիյին վագըթ բագէթ
գօլթուղունտա իքէն, չըգտըղըն վագըթ եօգ իտի,
պաղչէսին պիր մահալլինտէ մագթուլէ Մարի Րէնեօնըն
միւճէվհէրաթընտան պիր իքի բարչա միւճէվհէր պու-
լունտու,

Մաղնու՛ն - պէն աթմատըմ,

Րէյիս - սէնի պաղչէյէ կէօթիւրէն արապաճը՝
բագէթի կէօրմէյինճէ նէ եաբտըղընը սօրտուղունտա,
պօյուն պաղլարը օլուպ՝ էսկի օլտուղունտան աթտը-
ղընը սէօյլէմիչսին, օրատան պիր խանէյէ կիտիպ Փահի-
չէլէրէ միւճէվհէրաթ հէտիյէ իթտին,

Մաղնու՛ն - (աղլայարագ) պէն միւճէվհէրաթ վէր-
մէտիմ, պէն Փահիչէլէրի կէօրմէտիմ, մասու՛մ վէ պի
կիւնահըմ,

Րէյիս - մասսու՛մ վէ պի կիւնահ իսէն, նէտէն

պու գատար եալանլար սէօյլէյօրսըն, նէտէն պու գատար թէլաշ կէօսթէրտին վէ կէօսթէրիյօրսըն, նէ իչին Բարիզտէն Ֆիրար իթտին,

Մալնուսն - նէ տէյէճէյիմի պիլմէյօրում, նէ սէօյլէտիմ իսէ հադըգաթը հալտորը,

Բէյիսի մահքէմէնին էմրի իլէ, Փըրանձինինն մարսիլեատան Բէլիսար նամընտա պիրիսինէ կէօնտէրմիշ օլտուղը ւթիտէքի մէքթուպ օգունտու:

« Տօսթում Բէլիսար,

« Նէ տէրէճէ խէլէճանը գալպ իչինտէ պուլունտուղսմը պիլսէնիղ, պանա աճըրսընըղ, կաղէթալարտա թափսիլաթը միւնտէրիմ օլան վադաայի ճինայէթքեարանէ, պէնի տէօլէյէ տիւշիւրտիւ,

« Սիղէ, վէ մաւոամ Տաղէնէ էմնիյէթու իթիմատըմ պէր քէմալ օլուպ, խայըրխահլըղընըղ, վէ ալիճէնապլըղընըղ միւճէրրէպիմ օլտուղունտան, հադըգաթ հալմէյտանա չըգընճայա տէկին, շու վէչհիլէ հարաքէթ իթմէնիղի րէճա իտէրիմ,

« Զէվճու զէվճէ կիպի պէրապէրճէ եաշամագտա օլտուղում գատընըն իսմինի Պաշ իտէմէմ, իսմինի սէօյլէր իսէմ, նամուսը բայիմալ վէ իսթիգալի պէրպատ օլուր, պինաէն ալէյհ սիւալ իտէնլէրէ, լիէճիլլ մաօլահա Մարտըն օն ալթընճը, վէ օն եէտինճի կիւնի Լօնտրայա կիթտիյիմի, վէ նէ կիւն ալտէթ իտէճէյիմ մալիւմ օլմատըղընը սէօյլէյէսինիղ:

« Պու ագչամ Լօնտրայա կիտիյօրում, նամուսըմ հասէպի իլէ եինէ. Բարիղէ կէլէճէյիմ, մէքթուպ վար իսէ բօսթայա կէօնտէրէսինիղ կիտէր ալըրըմ:

« Ճէնապը Հադգըն ինայէթիլէ' ինշալլահ Մէմու-

ընդնի Ատլիյէ ճանիյի պուլուրլարաւ, պէնտէ Բարիղէ
ալվաէթլէ՝ րահաթ րահաթ կէզլինիրիմ.....

« Իհիթիմալ տըր Բարիղէտէն ազիմէթիմի. թէնսիպ
իթմէյէճէքսինիզ, հալ պուքի՝ սէվտիյիմ վէ հիւրմէթ
իթտիյիմ գատընըն նամուսընա խալէլ կէլմէմէք իչին
պաշգա չարէ եօգտըր:

Իմզա

Հանրի

Բարիղ 20 Մարտ 1887

Փըրանձինի իշպու մէքթուպը Բարիղէ եազմայըպ
Մարսիլեատան, կէօնտէրտիյինի իգրար իթմէքլէ պէրա-
պէր, ճինսյէթը վադաայը իրթիքեապ իթտիյինի լն-
քեարտէ իսրար իթմիշ տիր:

Բէյիսը մահքէմէ՝ մազնունը ալէյհէ, բաղար էը-
թէսի կիւնիւնէ գատար տիւչիւնմէսինի, վէ արթըգ
հագըգաթը հալի իգրար իթմէսինի թավսիյէ վէ նասի-
հաթ իթտիքտէն սօնրա, օ կիւնքի մուհաքէմէյէ խի-
թամ վէրտի:

ԻԻԶԻԻՆՃԻ ՄՈՒՀԱՔԷՄԷՆԻՆ ՏԷՎԱՄԸ

Բէյիս միւսիւ Օնֆրուա տը Պըրէվլինին վատի
միւճիւպլինճէ, իւչիւնճի տէֆա օլարագ մահքէմէ ագ-
տը իճթիմա խոուպ, 800 գատար սամիուն հազըր օլ-
տուղլարը հալտէ մուհաքէմէ՝ վէ իսթիճվապաթա
պէստ իտիլմիշ տիր:

լայիլ պէյանընտան սօնրա իսթիճվապա շէօյլէճէ տէ-
վամ իյլէմիշ տիր:

Րէյիս - մագաստէ ըուճու իտէլիմ, մարտըն օն եէ-
տինճի կիճէսի նէրէտէ իտին,

Մաղնուճ - նէրէտէ օլտուղուճը սէօյլէյէմէմ,

Րէյիճ - էյիճէ տիւշիւնիւպ միւլահազա իթտինմի,
նէրէտէ օլտուղունը սէօյլէմէզ իսէն թէհլիքէտէ օլտու-
ղունը նազարը միւթ ալապյա ալտըն մի,

Մաղնուճ - մասուճ օլտուղըմ պանա քիֆայէթ
իտէր:

Րէյիս - պու նօզթա հազդընտա վէրտիյին ճէ-
վապլար՝ եէքտիկէրէ մուխալիֆ տիր, պազէն օ կիճէյի
մատամ Սապաթիէնին խանէսինտէ կէշիրտիյինի, պազէն
տէրխաթըր իտէմէտիյինի, վէ ախիրէն նէրէտէ օլտու-
ղունը սէօյլէմէք իսթէմէտիյինի, վէ եախօտ սէօյլէյէ-
մէյէճէյինի իֆատէ իթտին:

Մաղնունը ալէյհ, ինքեարտա իսրար իտուպ «նէ-
րէտէ օլտուղուճը սէօյլէյէմէմ» տէմէքտէն պաշգա ճէ-
վապ իթա իյլէմէտիյինտէն, Րէյիսի Մահքէմէ՝ իֆատա-
թը միւթթէլիֆէնին Ատուլէր թարաֆընտան թագտիր
օլունաճաղընը սէօյլէմիշ տիր:

Րէյիս - Մաղտըն եիրմինճի կիւնի՝ պօղազընը սը-
գարագ քէնտի քէնտինի թէլէֆ իթմէք իսթէտին, սէ-
պէպ նէ՞ իտի:

Մաղնուն - նիշի՞ն թէլէֆը նէֆս իտէյիմ, վիճտա-
նըմ րահաթ տըր, օ կիւն պօղաղըմտա գան թօբլանմըշ
իտի, Տօզթօր Պալաթանըն օ կիւն եաղտըլը րաբօրթօյը
սօնրա երըթմըշ օլտուղունը իշիթտիմ:

Րէյիս - քէնտի քէնտինի թէլէֆ իթմէք իսթէտի-

Բէյիս (մազնունը ալէյհէ խիթապէն) — հազըգի իգամէթկեահըն Մարթիւր զօդաղընտա քեային մատամ Սապաթիէնին խանէսի օլտուղու հալտէ։ գարթ տը վիղիթլէրինին իւզէրինէ, իգամէթկեահըն օլմագ իւզրէ, Մալզէրպտէ քեային ըէսիմճի մատամ Տաղէնին խանէսինի իշարէթ էյլէտին, պունա սէպէպ նէ՞ տիր։

Մազնուն - պունտա անլաշըլմայաճագ պիր շէյ եօդ տըր, մատամ Տաղէնին խանէսինի իշարէթ իթմէքտէն մագսէսիմ՝ մէքթուպլարըմը սուհուլէթլէ ալապիլմէք իշին խի։

Բէյիս - սէպէպ պու տէյիլ տիր, Մալզէրպ ճատտէսի զէնկին մահալլէսի տիր, վէ իգամէթկեահ տէյու իշարէթ իյլէտիյին ԿԿ նօմէրօլու խանէնին՝ մէնզարէսի՝ պիր զէնկին խանէսի կիպի կէօրիւնիւր, մագսէտին՝ ճէլպլէրինէ լուղում կէօրտիւյին զէնկինճէ գատընլարը իղֆալ իթմէք խտի, սէնի օրատան սուալ իթտիքճէ «շիմտի կիթտի» ճէվապընը վէրմէլէրինի թէնպիհ իթմիշ իտին, հաթտա պիր կիւն Պօն մարշէտէ իւսթի պաշը սիւսլի պիր գատընա թէսատիւֆ իտուպ, գըյաֆէթինտէն զէնկին զանն իտէրէք գատընա գարթ տը վիղիթինի վէրտին, գատըն տախի իշարէթ օլունան Մալզէրպ ճատտէսինէ կիտիպ սէնի պուլամատըղընտան, մահալը իգամէթինի պիր գարթ իւզէրինէ իշարէթ իլէ թէրք իյլէտի, սէնտէ մահալի իգամէթինէ միւսարաթ իյլէտին իսէտէ, գատընըն՝ գուլիպէ կիպի պիր խանէտէ իգամէթ իթտիյինի, վէ սէնին կիպի սիւսլի պիր ֆտղիր օլտուղունը անլատըն։

Բէյիս, պատէհու մազնունըն՝ ճինայէթին վուգույինտէն էվէլ բարասըղ օլտուղունը միւսպիթ պաղը տէ-

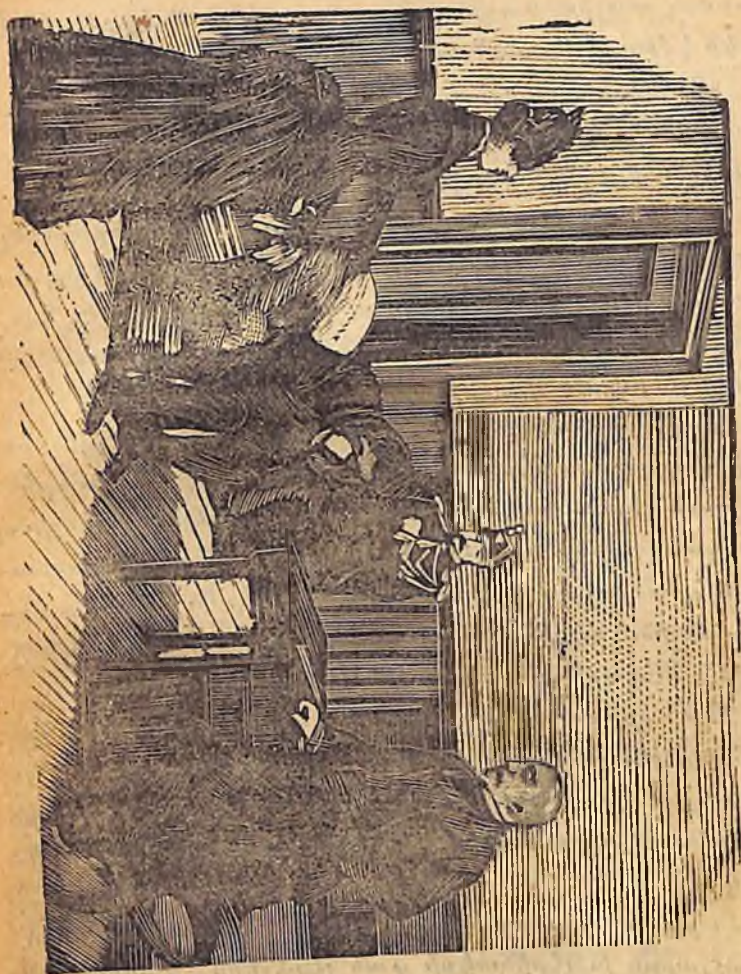
յին մուհագգագ տըր, Տօղթօր Պալաթա հագգընտա սէօյէտիյին սըրֆ եալան տըր, պօղաղընըն էթրաֆընտա պօղմագ էմարէսի օլան պիր չըղկը բէյտա օլմուշ իտի, բարտէսինին եագտսընը եըրթըպ պիր նէվ իբ բէյտա իյլէմիշ իտին, Տօղթօր Պըուարտէլ տախի, Տօղթօր պալաթանըն ըաբօրթօսընը թաասիք իյլէյօր,

Պու աբա Տօղթօր Պալաթա իչէրի կիրիպ, մագնունըն՝ պօղաղընը սըգարագ թէլէֆը նէֆ իթմէք իսթէմիշ իքէն: աճըսընա տայանամայըպ ֆարիղ օլտուղունը իյղահէն պէյան իթտիքտէն սօնրա, աթիւզղիքր իֆատաթտէ պուլունտը:

Տօղթօր Պալաթա - մաղնունըն իֆատաթը ալէյհինտէ Բըրօթէսթօ իտէրիմ, հիչ պիր ըաբօրթօ եըրթմատըմ, Բօլիս թաբաֆընտան ճէլպ օլունուպ քէնտիսինի մուայէնէ իթտիյիմաէ, մաղնուն՝ պօղաղընտա գան թօբլանարղընը իտաաա իթմիշ իսէտէ, պօղաղընտա հասըլ օլան գանյը չըղկը, քէնտի քէնտիյի թէլէֆ իթմէք իւղրէ պօղաղընը սըգըպ, պատէհու նատիմ օլտուղունա գանաաթ հասըլ իթտիրմիշ տիր:

Մաղնուն - Բօլիս Գօմիսէրինին թալէպի իւղէրինէ պէնի թէֆթիշ իթտիքտէն սօնրա, պօղաղըմտա գան թօբլանարղընա տայըր եաղմըշ օլտուղըն ըաբօրթօյը, պատէհու եըրթմըշ օլտուղունուղը մուսթըրէն պէյան իտէրիմ, մամաֆիհ սիղի իլէ միւպահասոյա լուզում կէօրմէմ (Սամիուն գահ գահ իլէ կիւլէր):

Տօղթօր Պալաթա - իքի ըաբօրթօ եաղտըմ, Պիրի էլլէրինտէ օլուպ մահալը մալիւմտէ միւշահատէ օլունան եարալար հագգընտու, վէ տիկէրի սույի գաստա տաիր իտի, հիչ պիր շէյ եըրթմատըմ, մաղնունըն էօնիւնտէ պիր շէյ եաղմատըմ, եալընըղ իշարէթ օլագ ըաբօրթօլարը խանէմտէ եաղտըմ:

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻ ԷՄԵԱՅԻ ՄՈՒՀԱՔԵՄԷՏԷ ՄԱՏԱՄ ՍԱՊԱԹԻՅԷՆԻՆ
ՄՈՒԼԱՃԷՀԵՄԻՆՏԷ ԱԴԼԱՐ

Բէյիս — տէմէք քի դաթիլ, ճինայէթի իրթիքն ապ
խթալի ղէման պու դօլչագլարը թաշըմաթուար :

Տօգթօր Պրուարտէլ — էվէթ էֆէնտիմ,

Տօգթօր Պրուարտէլ, մաաթուլէնին խանէսինաէ
պուլունան պէլ գուշաղընըն՝ մաղնունըն օլադղունը պէ-
յան իյլէտիլինտէն, Մաղնունըն ալօդաթը, Մաղնունըն
պէլի տօգսան սանթիմէթրո տալիլէօնտէ օլաուդը
հալտէ, պուլունան դուշաղըն՝ պու տէրէճէ տալիլէսի
օլան պէլէ կէօրէ քի չիւք օլաճաղընը սէօյլէմէքլէ, Տօգ-
թօր, բանթալօնըն չէվրէսի տօգսան սանթիմէթրօ իսէ,
բանթալօն էյի տուրմագ իշին պիր քաչ տէրէճէ սըգըլ-
մասը լաղըմ կէլէճէյի էճիլաէն, մաղթուլէնէն խանէ-
սինաէ պուլունան դուշաղըն՝ Մաղնունա տալըր օլմասը
պախա իւլ իհթիմալ օլմատըղընը իյղահ ու պէյան իթտի :

Պատէհու Տօգթօր Պրուարտէլ, իւշ մաղթուլէ իւ-
ղէրինտէ իճրա իթտիլի մուայէնէյի, պէր վէշհի աթի
թարիֆ ու պէյան իյլէմիշ տիր :

« Մարի Բէնեօնըն պօյնը տէհչէթի պիր՝ սուրէթ-
տէ քէսիլմիշ օլուպ, գըրթլաղը, գանը պաշա կէօթիւ-
րէն տամարը, վէ շահտամարը վէ սըրթ քէմիլի եարըլ-
մըշ, վէ պու միւահիշ եարա գօլթուղունա գատար
կիթմիշ իտի, կէօղլէրի իրի իրի աշըլմըշ օլուպ, թարի-
ֆի նագապիլ պիր էսէրը հէվու տէհչէթ իրայէ իթ-
մէքտէ իտիլէր, (Սամիուն պէյնինտէ հէյէճան) բար-
մագլարը սըգըլմպ պիւղիւլմիւշ իտի, պէն՝ հիշ պիր ին-
սան եիւղիւնտէ պէօյլէ էսէրը տէհչէթ կէօրմէմիշ ի-
տիմ, Մարի Բէնեօնըն նաշէսինտէն գան՝ թէքմիլ աղըպ
պօշանմըշ օլուպ, միյտէսի տէ պօշ օլաուղունաան, ճի-
նայէթին սապահա գարըն իճրա իտիլմիշ օլաուդը ան-
լաշըլըյօր :

Մագնունըն ալօգաթը միւսիւ Տէմանժ — սույի
դաստա տայըր հազարըընըզ բաբօրթօ՝ մահքէմէյէ վէ-
րիլէն էվրագ միյանընտա՞մը տըր:

Տօգթօր Պալաթա — էվրագ միյանընտա օլուպ օլ-
մաարըընը պիլէմէզ իսէմոէ, հազարըըմ բաբօրթօնըն
մէվճուա օլտուղունա շիւպհէ իթմէմ:

Բէյիս — Տօգթօր Պալաթանըն թահգըզաթընը՝
Տօգթօր Հօնօրա իլէ, Տօգթօր Վալէ տախի թաստիդ-
իթ միշլէր տիր: Մագնուն, Բարիլէ կէթիրիլաիքտէ, Տօգ-
թօր Պրուարտէլ տախի մուայէնէ իաուպ, թաստիդինէ
տայըր բաբօրթօ վէրմիշ տիր:

Տօգթօր Պալաթա — էլինտէքի Եարալար իլէ մա-
հալի մալիւմաէ ճէրիհայը մուայէնէ իթտիյիմ վաղըթ,
Մագնուն՝ Լիօն շըմէնտըֆէր սթասիյօնընտա տիւշիւպ
Եարալանտըընը սէօյլէմիշ իսէ տէ, էլինտէքի Եարա-
լարըն պիր բըչագ իլէ օլտուղունը կէօրմիւշ իտիմ: մա-
հայը մալիւմ ճէրիհասընա կէլինճէ, մագնունըն իֆա-
տէսինի մէգարինը հազըզաթ ատտ իտէմէմ:

Պու սըրատա Տօգթօր Պրուարտէլ տախի ճէլպ
օլունուպ իսթիւճվապա տէվամ իտիլմիշ տիր,

Բէյիս — գաթիլին, մագթուլէ Մարի Բէհիօնըն
խանէսինտէ պըրագաղըը դօլչագլարը կէօրմիւշ մի՞ ի-
տինիլ,

Տօգթօր պրուարտէլ — էվէթ՝ կէօրտիւմ, պու
դօլչագլարըն իւղէրինտէքի դան լէքէլէրի՝ էսնայի ճի-
նայէթտէ դանըն ֆըշըրմասընտան հասըլ օլան լէքէլէր
օլմայըպ: ճինայէթտէն սօնրա էյիճէ սիլինմէմիշ էլ իլէ,
Եախօս դանըը պիր պէզ իլէ տօգունուլարագ հասըլ օլ-
մուշ լէքէլէր օլտուղը անլաշըլար:

«Աննէթ Կըրէմէրէնին պոյնուհտա իբրի տէհչէթլի ետրա պուլունուպ, սըրթ քէմլիյի տախի դաթ իտիլմիշ իտի :

« Իիւչիւք Կըրէմէրէ գըզա կէլինճէ, պունըն պաշը հէման քեամիլէն քէսիլմիշ օլուպ, եալընըզ պիր բարչա տէրի իլէ թէնինէ մէրպուլթ պուլունումագտըյըտը, պիչարէ գըղճըզաղ, սաղ գօլունը պաշընըն էթրափընա սարարագ՝ քէնտիյի մուհաֆաղա իթմէք իսթէմիշ օլտուղունտան, գօլը տախի տէօրտ եէրլինտէն տէրլինճէ եարալանմըշ իտի :

«Սիլահա կէլինճէ, իւչ մագթուլէ իչինտէ այնի սիլահ իսթիմալ օլունուպ, պու սիլահը գուլլանան էլին, ղայէթ ղօրլու վէ գուվլէթլի օլտուղու անլաշըրըշ ըաը :

Պու սըրատա Րէյիսի Մահքէմէ, այնի շէքլ՝ վէ այնի պօյտա Փըրանձինիյէ պիր բրչաղ սաթմըշ օլան բըչագճընըն, Միւսթանթիզէ թէսլիմ իթտիյի իրի պիր դաստպ բըչաղընը՝ առուլլարա կէօսթէրտի, վէ Մարի բէնեօնըն իգամէթ իթտիյի տայիրէնին պիր խարթասընը տախի մումաիլէյհիւմ հաքիմէրէ իթա էյլէտի :

Ճինայէթ կիճէսի, մագթուլէ մատաօ Մարի Րէնեօնըն տայիրէսի աթիիւզպիրը հալաէ պուլունույօրուաը :

Եաթմագ օտառը գըրմըզը գումուշլա տէօշէնմիշ օլուպ, շամտանտաքի մում տախի գըրմըզը օլտուղունտան, դաթիլ՝ ագճէ վէ միւճէվհէրաթ առայարագ՝ Անէթ Կըրէմէրէնին օտասընա դատար եէրլէրէ հէպ ըսբարմաչէթ տամլաթմըշ իտի, դաթիլին՝ էլլէրինի եըզամըշ օլտուղու լասմանա տէրունինտէ գանլը սու տուրույօրուաը : Իիւչիւք գըզըն պոյնուհտաքի ալթսն ղէն-

ճիր՝ պիր Մէրեւմանէ միտալեատըլլա պէրապէր, պոյ-
նունըն տէհչէթլի ետրասընա հէնուզ կէօմիլլի տուրու-
յօրուտը:

Տօգթօր Պրուարտէլ, փըրանձինին շախսը հազգըն-
տա վազը օլան թէֆթիշաթընը տաթի պէր վէչհի աթի
արզ իտէրէք, իֆատէսինէ խիթամ վէրմիշ տիր:

«Պու առէմ զայէթ գուվվէթլի՝ սընըրլը, վէ պա-
ղուլը պիր առէմ օլուպ, պուրայա միւվասըլէթինտէ,
պոյնունտա հէնուզ պէյազ պիր չըզկը վար իտի քի,
պունըն՝ քէնտի քէնտիսինի թէլէֆ իթմէք իսթէտիյինէ
պիր նըշանէ օլտուզու շիւպհէսիզ իտի:

«Ելէրինաէքի ետրալարա կէլինճէ, պունլար պիր
չազը իլէ ետըրլմըշ օլապիլիր, լաքին շէրիլլէրինտէն
տնլաշըլտըզընա կէօրէ, թըրնագլարըլլա ետըրլմըշ օլ-
մալը տըր:

«Պէն՝ պու ետրալարը ճինայէթտէն օն կիւն սօնրա
թէֆթիշ վէ մուպէնէ իթտիմ, ետրալարըն գարանմա-
լարը հալինէ նազարէն, պունլար՝ ճինայէթին զէմանը-
նա միւնասիպէթ տլան պիր զէմանտա վազը օլմուշ օլ-
մալը տըրլար:

Փըրանձինի, էլ վէ թըրնագլարընը տտուլլարա
կէօթթէրմէք իսթէտիյինտէն, ժանտարմալար՝ մէրգումը
մաղնունլարըն եէրինտէն գալտըրըպ Ատուլլարըն էօնիւ-
նէ կէօթիւրաթիւքլէրինտէ, փըրանձինի՝ ետվաշ ետվաշ
էօնլէրինտէն կէչէրէք, էլ վէ թըրնագլարընը տնլէրէ
կէօթթէրիր:

Տօգթօր Պրուարտէլտէն սօնրա, քիմեալիր միսիւ
Տօթ, պէր վէչհը աթի իֆատէ վէրմիշ տիր:

«Բանթալօնըն գայըշըլլա գօլչազլարընը թէֆթիշ

Թիւճճար — օն պէշ սէնէտէն պէրօ ,
Բէյիս — նէ՞ դատար վաղըթտան պէրօ մէրդու-
մէնին աշըղը խաինիդ ,

Թիւճճար — իւշ պուշուդ սէնէտէն պէրի ,

Բէյիս — սաքին պիր դարըմը խաի ,

Թիւճճար — էվինտէ տալա քիմնէյէ թէսատիւֆ
իթմէմիշիմ տիր , (Սամիուն պէյնինտէ կիւլիւշէր) ,

Բէյիս — դօրդսմը մը խաի ,

Թիւճճար — խորսըղլարաան բէք դօրդար խաի ,

Բէյիս — էօլաիւյինտէն պիր աղ էվէլ՝ մէրդումէնին
իւղէրինտէ պիր թէպէտիւլ միւշահատէ իթտինիղ մի :

Թիւճճար — էվէթ էֆէնտիմ , մահղուն վէ միւքէտ-
տէր խաի , եէմէք եէմէդ խաի , ճինայէթին իւք աղշամը
մէղպուրէ իլէ թաամ իթտիմ , օ դատար սուս բուս տու-
բույօրուտըքի , էմնայի թաամտա «գումարպաղ» սէր-
լէվնալը պիր բօման կէօղտէն կէչիւմէյէ մէճպուր օլ-
տոււմ ,

Բէյիս — քէնախինէ աճըղը պիր ֆըղրա օգու-
մամորնը մը ,

Թիւճճար — էվէթ , պիր քաշ սահիֆէ օղուտում ,
պու սահիֆէլէրտէ գումարպաղըն պիրի՝ թէքմիլ բարա-
լարընը զայպ խոուպ տիւշարը մուղայիդա օլտուդտա ,
մանթօնէթասընըն օն պէշ պին ֆըրանդընը չալմաղ ի-
շին , մէրդումէյի դաթլ իթմիշ , տէյու պիր ֆըղրա օ-
գուտում , (Սամիունըն միյանընտա ուղուն պիր հէյէճան
վաղը օլուր) .

Բէյիս — կէօրիւնիւր քի պու ֆըղրա մէղպուրէ-
նին միւճիպի տէհէթի օլմուշ . Մարի Բէնեօնըն բէք
կիւղէլ միւճէվհէրաթը վամը մը խաի ,

ի թ տիմ, դայրը իշին սեօյլէյէճէք եօգ տըր, Կէյսլէր իս-
մի գուրչսն գալէմ իլէ եազըլմըշ արը, հալ պու քի
գօլչաղլարտա իշ պաշգ տիւրլի տիր, պունլարտը Կէյս-
լէր իսմի՝ չամաշըրա մարգա գօյմադ իշին գուլլանըլան
պօղուլմաղ միւրէրքէպլէ տէյիլ, ասի եազը միւրէրքէպլի
իլէ եազըլը օլտպ, պիւր տէֆա եայգանտըդտա զայպ
ու նապէտիտ օլտւր, խմօի պու գօլչաղլար բէք քիլլի
օլտպ եըգանմամըշ օլտուլու կիպի, միւրէրքէպտէ հե-
նուղ թաղէ իտի, վէ բէք եազըն պիւր վաղըլթտա մար-
գալանմըշ իտի:

Բէյիտ — գաթիլ՝ պու սաթթէ իմլա իլէ շիպհէ-
սիղ մէմա րիշի Սալիյէյի շաշըլթմադ իսթէմիշ տիր:

Պատէհու պիր էլ եազըսը խըպրէսի (բանի մը ճըշ-
մարտութիւնը գիտցող արուեստագետ) իֆտաէ վէրիպ,
Մարի Բէնեօնըն պիւրօսընտա պուլունան կ... խնդալը
մէրթուպը մուպէնէ իթտիյինի, վէ պունտան՝ Փըրտան-
ձինինին բէք կիւղէլ պիր եազըսը օլտպ, շաշըլթմադ
իշին իսթէտիյի պիշիմոէ եազը եաղապիլիր օլտուլունը,
վէ լաքին նէ գատար սաթթէ եազը եաղսա, եինէ էր-
պապըն ինտինտէ քէնտի էլ եազըսը պէլլի օլտուլունը
պէյան իթտի:

Բէյիտ, կ... խնդասը մէղըիւր սաթթէ մէրթուպըն
իւղէրինտէ դան լէրէլէրի պուլունտուլունը, Ատուլլէրէ
պէյան էյլէտի:

Էհլի խըպրէլէրտէն սօնրա՝ սըրա ՄարիԲէնեօնըն աշըգ-
լարընըն իֆտաէսինի ալմաղա կէլիպ, Բէյիտի Մահքէմէ
էվլէլա պունլարտան Լըմուան իսմինտէ պիր թիւճճարա
սիթտապէն իյրատը ուլալէ պաշլալըպ:

— Մարի Բէնեօյը նէ գատար վաղըլթտան պէրու
թանըյօր իտինիզ:

Թիւճճար — էվէթ, լաքին անէրի սըգը սըգը
սանտըղընտա սագլար, վէ ագչամլարը գուլլանտըգ-
լարընը եալընըղ տըշարտա պըրագըր իտի.

Բէյիս — Փըրանձինինին՝ Մարսիլեատաքի ֆահիշէ-
լէրէ սաթտըղը մալի մինէլի ալթուն սաաթը, վէ պիր-
տէ բէրուզէ թաշը քիւբէլէրինի թանըրմըսընըղ,

Թիւճճար — բէք ալա թանըրմ,

Բէյիս — պու գարը իտարէսինի պիլէն պիր գարը
իտի, սիզի սէվտիյինտէն մի գապուլ իտիյօրուտը,

Թիւճճար — պիւսպիլթիւն սէվտիյինտէն տէյիլ,
ուֆագ պիր քեարը վար ըար,

Բէյիս — նէ գատար վէրիր իտինիզ,

Թիւճճար — այտա պին ֆրանգ,

Մաղնունըն վէքիլի միւսիւ տըմանթ — Մարի Բէն-
եօ՝ գապուլ իթտիյի ատէմլէրին սիւսիւ վէ թէմիզ բագ-
կիյինմիշ օըմոլարըն իսթէր իտի, իւսթի պաշը եըրթըգ-
բըրթըգ պիր տտէմ գապուլ իթմէսինի մէմուլ իտէրմի-
սինիզ,

Բէյիս — (շահիտ թիւճճարա) սագլը բարասը վաթ
մըյըտը,

Թիւճճար — բէք չօգ, լաքին հագըղաթը հալտէ
մէմուլ իթտիյիմ գատար զէնկին տէյիլ իտի.

Մարի Բէնեօնըն իրինճի աշըգը իյրաաճը վալթէրէ
սըրա կէլտիքտէ, Բէյիս՝ մէրգուամ խիթապէն,

— Մարի Բէնեօյը նէ գատար վագըթտան պէրի
թանըրսընըղ,

Վալթէր — օն ալթը սէնէտէն զիյատէ տիր,

Բէյիս — էօյլէ իսէ էն գըտէմիսի սիզ սինիզ,
(Սափուան պէյինտէ կիւլիւմիւլիւշէր) ֆագաթ Մ. Լը-
մուան սիզի պիլմէյօրուտը,

Վալթէր — պէնտէնիզ տէ քէնտիլէրինի պիլմէ-
յօրուաւմ,

Բէյիս — նէ՞ դատար իւճրէթ վէրիւր իտինիզ,

Վալթէր — այտա տէօրտ եիւզ ֆըրանգ,

Բէյիս — ճինայէթ ազշամը մէզպուրէ իլէ թաամ
իտէն սիզ իտինիզ, պու գարը՝ բէք կիւզէլ պիւր սըրա
վէ թէրթիպլէ աշըգլարընը գապուլ իտէր իմիշ, սաաթ
քաշտա՞ այրըլտընըզ,

Վալթէր — սաաթ տօգուզ պուշուգտա,

Բէյիս — տէմէք քի գաբուճընըն՝ էնտիյինի կէօր-
տիւյի առէմ սիզմիսինիզ, օ ազշամը օրատա եալընըզ
թաամ մը իթտինիզ... սուալիմէ էյի գուլագ վէրինիզ,

Վալթէր — էֆէնտիմ, եալընըզ թաամլա իքթիֆա
իթմէզ իտիմ,

Բէյիս — պազը վագըթ թէքմիլ կիճէ գալըր մը
իտինիզ,

Վալթէր — խայըր, ասլա կիճէ գալտըղըմ եօգ,
շէքիլիպ կիթտիյիմտէ, պէսլէմէ գաբուճըն տէմիրինի
դօր իտի,

Բէյիս — ճինայէթ ազշամը՝ սիզ կիթտիքտէն սօն-
րա տէմիր գօնմուշ մըյըտը,

Վալթէր — մէմուլ իթմէմ,

Բէյիս — օ ազշամը Մարի Բէնեօնըն իւզէրինտէ
նէ՞ միւճէվէր վար ըտը,

Վալթէր — թէք թաշը էլմաս քիւբէլէր իլէ պիւր
եագութ եիւզիւք,

Բէյիս — եիւրէք շէքլինտէ օլան սաաթը իւսթիւն-
տէ եօգ մը իտի,

Վալթէր — օ ազշամը իւսթիւնտէ օլուպ օլմատը-
ղընը պիլէմէյօրում,

Բէյիս — Ետթաղըն իւզէրինտէն զըրըզ պիր դուռ-
պարա պուրմուշար :

Վալթէր — զուժարտա դաղանարդլարընը օրայա
աթար իտի :

Մէրդուժան իբի աչըգ տըշարը չըզըզ սըրա ի չին-
ճի աչըգա կէտիքտէ , մուժաիլէյճ՝ Բարիղտէ մատուֆ
պիր զապիթ օլուպ , Մարի Բէնեօ՝ ասըլ պու աչըզընը
սէվտիյինտէն , մուժաիլէյճ՝ զապիթ՝ կէչէն զըշ էվէն-
տիքտէ , Մարի Բէնեօ՝ քէտէրինտէն նաչի քէտիսինի
խարապիյէթէ վիրուպ , ապսէնթ իշմէյէ վէ րասթ կէչէնի
էվինէ դապուլ իթմէյէ պաշլամըշ տըր :

Պատէհու Մարի Բէնեօնըն իզամէթ իթալիյի խա-
նէնին դարուճըսը Լազարի նամ շախս , հաքիմէր՝ վէ
կազէթա մուխպիրլէրի թարաֆընտան բէք զիյատէ սը-
զըշտըրըլըպ , իսթինթազ վէ իսթիճվապ օլունտուրը
հասէպի իլէ ազլընը օ էսնատէ էքէյիճէ զայպ իթմիշ
խտէտէ , պիր թէտապի խանէտէ պաղըլըպ միւտավաթ
օլունտարազ , թէմամըլըլա էյիլէչիպ ազլը պաշընա կէլ-
միշ օլտուղունտան , մահքէմէտէ պէր վէչհը աթի իֆա-
տէ վէրմիշ տիր :

« Միւսթէճիրիմ Մարի Բէնեօ , բէք Եօլունտա պիր
էօմր կէչիքմէքտէ իտի , Մարտ օն ալթըտա ազլամ սա-
աթ օն պիր րատտէլէրինտէ , մատամ տը Մօնթիլ տէ-
յէքէք պիր ատէմ Եօգարը չըգար , մէրդուժն պօլը պէ-
նիմ պօլըմտա օլուպ պըլըզլարը վար րտը , վէ վիճուտը
տա պիրաղ շիշմանճա իտի , հալ պուքի հիշ տըզգաթ
իթմէտիմ , պիր ազ սօնրա պիրի տահա Եօգարը չըգըպ ,
օրատա իզամէթ իտէն մէպուս Մ . Լազըրթէրի զանն
իթտիմ , մէկէր պիր աշճը իմիշ :

Բէյիս — զաթիլ տճապա սաաթ քանչտա տըշարը
չըգմըշ տըր :

Գարուճը — սապահ սաաթ ալթըտա տըշարը չըգ-
մըշ օլմալը տըր , զիրա օ սաաթտա գարու տայիմա ա-
րալըգ պուլունուր :

Պու ալա մաղնունըն վէրիլի միւսիւ Տըմանճ , մէր-
դուժ գարուճունըն իւք իսթինթազընտա՝ զըսա պօլ-
լու էամէր պիր ատէմին , էքսէրիյէ մատամ տը Մօն-
թիլլէ (Մարի Բէնեօ) կէլալիյնի սէօյլէյիպ , շիմի իտէ
անըն սէօլիւնի իթմէալիյնի տէրմիյան իթմիշ տիր :

Պատէհու գարուճընըն գարըսընա շու սուրէթտէ
էյրատը սուալ օլունմուշ տըր :

Բէյիս . — Մատամ տը Մօնթիլլէ չօգ ատամ կէ-
լիրմի իտի , կէօրիւր մի իտինիզ :

Գարը . — Խայըր , Եալընըզ մի շթէրիլէր կէլիր իտի ,
լարին Մարտ սէրիլտէ զըսա պօլլու պիր ատէմ Եօգարը
չըգտըղընը կէօրաիւմ , Եէվմը ճինայէթտէ դօճամըն
պանա խապէր վէրալիյի ատէմ պու տէտիյիմ ատէմէ
պէնդէմէյօրուտը , օ տահա ուզուն պօլլու իտի :

Միւսիւ Տըմանճ — էօյլէ իտէ նիլլին մատամ Լա-
զարիյէր (գարուճընըն գարըսը) Մարա Եիրմիպիրտէ
Միւսթանթիլլէ՝ մարտ օն ալթըտա մատամ տը Մօն-
թիլլին օտաօընա չըգան տտէմին , Մարտ սէրիլտէ կէօր-
տիլի ատէմ օլտուղունը սէօյլէմիշ :

Գարը — պէն պէօյլէ պիր շէյ սէօյլէմէտիմ Եան-
լըշ տըր :

Մարի Բէնեօնըն՝ մայէթինտէ աշճըլըգ իտէն մա-
տամ թուլուզ տալի աթիտէրի իֆատաթտէ պուլուն-
մուշ տըր :

« Մատամբր բէք աղըր պաշլը պիր դատըն իտի, եալընըլ իքի այտան պէրի պօղուլմուշ ըտը... մատամբ բէք դօրդագ օլուպ, խըրսըղլար իչին չօդ սագընըր վէ կիճէլէրի իւչ իտարէ լամպասը եանըգ պըրագտըրըր իտի, պէն օն իքի սէնէտէն պէրի մատամըն խըտմէթինտէ իտիմ, Անէթ Կըրէմէրէ տէ օն տէօրտ սէնէտէն պէրու եանընտա իտի, Մատամ, մէրդումէնին զըղընա Կնքահայր օլուպ, սնը չօդ սէվէր իտի, մատամըն եաբտըղը շէյլէրի մէրդումէ զըղճըաղտան սագլամագ իչին, բէք զիյատէ տըգգաթ ու իթինա օլունուր իտի, սօն վագըթլարտա էվէ գըսա պօյլու պիր ատամ կէլմէյէ պաշլայըպ, Անէթ պու ատամտան չօդ դօրդույօրուտը, մէրդումէ Անէթ Կըրէմէրէ, կիւնիւն պիրինտէ պանա « մատամբ պիր կիւն էօլտիւրէճէքլէր տիր, զիրա հէր շէշիտ ատամը դապուլ իտէյօր տէտի իտի »:

Շու հալտէ մատամ թուլուղ, մահուտ էսմէր տտէմ հագգընտա մէֆհումը պիր մալիւմաթ վէրէմէտի:

Ճինայէթին պաղը միւթէֆէրրի վէգայիյի հագգընտա իճրայի շէհատէթէ չաղըլլան էշխասըն արգասը պէօյլէճէ ալընարդտան սօնրա, սըրա՝ Փըրանձինինին ախլադ՝ վէ սէվապըղը տհվայի հագգընտա իճրայի շէհատէթ իտէն էշխասա կէլիպ, պիր տէմիր հօլ միւֆէթթիլի օլան Մ. վէլսկիւն, Փըրանձինինին ըրղու էտէպ, վէ ախլաղը հագգընտա բէք ֆէնա մալիւմաթ վէրմիշ օլտուղունտան, Փըրանձինի պունա գարշը շէտիտէն ըրթթէսթօ իթմիշ տիր:

Պատէհու սըրա՝ մէշհուր Կէյսէրէ կէլիպ, մալիւմօյտուղու վէչհիլէ, պու ատէմ Փըրանձինինին՝ տէօչէմէ իւղէրինտէ Կէյսէր իամի, վէ գան լէքէլի դօլապլարը

պըրագարագ, ճինայէթէ զիյ մէտխալ կէօսթէրմէք իս-
թէտիյի Կէյսէր տիր:

Պու տախի Փըրանձինինն սէվապըզը ահվալինի
բէք ֆէհա թարիֆ իտուպ, իշպու մուհաքէմէնին թա-
րիֆինէ պաշլատըզըմըզ զէման, մուխթասարճա պէյան
իթտիյիմիզ Նաբօլիտէքի սըրգաթ վէ սայիրէ կիպի սու-
յի հալլէրինի արզու իֆատէ էյլէմիշ տիր:

Շահիտլէրտէն Մարքէթթի նամդարը զօճալարա
սըրա կէլտիքտէ, Մ. Մարքէթթի՝ պիր թաղըմ պէյա-
նաթտէն սօնրա, մարտ օն պէշտէ Փըրանձինինն քէն-
տիսինտէն օն ֆըրանգ էօտլունճ իսթէտիյինի, վէ իր-
թէսի կիւնի իւշ պին ֆըրանգ վէրմէք վատինտէ պու-
լունտուզունը պէյան իթմիշ տիր:

Բէյիս — Փըրանձինի իսթինթաղընտա պիր արա
տէմիշ քի, մարտ օն ալթըտան օն Եէտինճի կիճէսինին
պիր դըսմընը սիզին խանէնիզտէ կէչիրմիշ տիր, սահիհ
մի՞ տիր:

Մարքէթթի — քեամիլէն Էանլըշ աըր,

Փըրանձինի — պու շահիտին պանա օն ֆրանգ
պօրճու վար... պիր աղշամ թէաթրօ՝ բարասընը պէն
վէրտիմ... .

Մարքէթթի — թէաթրօ բարամը վէրմէտիքտէն
մատէ, քէնտիսի իլէ թէաթրօյա կիթտիյիմտէ՝ պէն
քէնտիսինին թէաթրօ բարասընը վէրմիշիմ տիր, էվէլ
լօգանթա բարասընը տախի թէտիյէ իթմիշ իտիմ:

Փըրանձինի — Լօգանթաճըյա սէյլէթսինլէր,

Մարքէթթի — բէք ալա մուվաֆագաթ իտէրիմ,

Փըրանձինի — միւսիւ Մարքէթթի տէլի տիր (Սա-
միւն կիւլլէրլէր),

Մարքէթթի — պիր կիւն փըրանձինի պանա մէք-
թուպլար կէօսթէրիպ, պու մէքթուպլարը օթէլ գօն-
թինանթալտա թանըաղը Սմէրիգալը կէնճ պիր զըղ
քէնտիսինէ եաղմագտայըմը, պանա չօգ տէֆա աղու-
մար էվիմի սէօնտիւրտի, էկէր էվլէնմէղսէմ՝ գումար
պէնի տահա զիյատէ երգաճագ տըր, նըչանլըմա կիտիպ
գալմաչմագ իչին շիմտի պանա իրի պին փըրանգ լաղըմ
տըր» տէտի:

Միւսիւ Մարքէթթինին կէնճ վէ էամէր գարըսը
տալի շէօյլէճէ պէյանը շահատէթ իթմիշ տիր:

«Մարտ օն ալթըտա փըրանձինի՝ գօճամըն էվտէ
օլմատըղընը պիւլէրէք էվէ կէլտի, բէք թէլաշը կէօրիւ-
նիյօրուտը... տիւզիւյէ «աղ սէօյլէյէլիմ... էյի սէօյ-
լէյէլիմ» տէյօրուտը. միւճէվլէրաթըմ օլուպ օլմատը-
ղընը սիւալ իտուպ, քէնտի օտամը քէնտիսինէ կէօս-
թէրմէմի բէճա իթտի, պէնտէ իսթըրմտան պիր շէյ
կէչիրմէյիպ կէօսթէրտիմ, պատէհու աչաղա էնտի,
սօնրա եինէ անիտէ եօգարը չըգըպ ագճէ ճըղտանընը
ղայպ իթտիյինի սէօյլէտի, պիր բարասը օլմատըղընը
կէօսթէրմէք իչին էօնիւմտէ սօյունտը, պէնտէն օն ալ-
թը փըրանգ էօտիւնճ իսթէտի իսէ տէ վէրմէտիմ, խաս-
թա պիր տօսթուընը կէօրմէք իչին Սէնթ-ուանա կիթ-
մէք իսթէտիյինի սէօյլէտի:

Բէյիս — պունլարա պիր տէյէճէյին վարմը
փըրանձինի,

Փըրանձինի — (սըգըլարագ) սէօյլէյէճէք պիր
շէյիմ եօգ տըր, պու սէօյլէնէն սէօղլէրտէ եալան տա
վար, սախ տէ վար... պէն՝ միւճէվլէրլէրինի կէօրէյիմ
տէմէտիմ, իհթիմալ քի՝ գօճասընըն պանա պօրճը օլ-

տուղու օն ալթը փըրանգը մատամ Մարքէթթիտէն
թալէպ իթտիմ. պէն մէրգուէյէ պիր զիյարէթ իչին
կիթմիշ իտիմ, պիլ խատսա զիյարէթ... պիր իլթիֆաթ
վիզիթասը իչին...

Տիկէր պաղը շահիտլէր տալի իսթիճվտալ օլունուպ,
պունլարտան պիրի՝ փըրանձինինին պիր տալասը օլ-
տուղունտան, Մարտ օն ալթըտա կէրէք քէնտիսինտէն
վէ կէրէք բէտէրինտէն էօտիւնճ բարա իսթէյիպ ալ-
տըղընը պէյան իթտիքտէ, փըրանձինինին — սահիճ տիր
տէմէսի իւզէրինէ,

Բէյիս (Մաղնուհա) — պիր տալան մը վար,

Փըրանձինի — էվէթ,

Բէյիս — նէրէտէ,

Փըրանձինի — Հինտիսթտնտա. (Սամիւն պէյին-
տէ կիւլիւմէյիշլէր),

Փըրանձինի Մարտ օն ալթըտա սայըր պիր իրի քի-
շիտէն տահա էօտիւնճ իսթէտիյի՝ շահիտլէր թարափըն-
տան պէյան իտիլտիյինտէ,

Բէյիս (Փըրանձինիյէ) — Մարտ օն ալթըտա նիչին
ագչէյէ պու գատար լուղումըն օլմուշ,

Փըրանձինի — էօյլէ պիր ֆիքը իտի... թէաթ-
րօյատա կիտէճէքտիմ...

Բէյիս. — էյ սագլը օլան բարալարըն...

Փըրանձինի — (կլւլէրէք) անլէրի հարճամագ իս-
թէմէյօրուտըմ,

Պատէհու փըրանձինինին բուչագ սաթըն ալտըղը
բըչագճըլար իճրայի շէհատէթ իտուպ անլէրին էրնէսթ
բրէվօսթ նամ պիր ատէմ:

— Մարտ օնտա փըրանձինինին պիր բըչագ սա-

Թըն ալմագ իշին տիւքքեանըմա կէտիքտէ, մէղքիւր բըշաղը իբի պուշուգ ֆըրանդա մէրգոււմա սաթտըմ, պու բըշաղ պիր գասապ բըշաղը իտի, օտուռն քէսմէք իշին պէնտէն պիր բըշաղ իսթէմիշ իտի — տէյիննէ, ֆըրանձիննի տիւշարը թէլաշ ու հէյէճանն օլուպ, վէ սապ սարը քէսիլէրէք,

— Եալան տըր, Եալան սէօյլէյօր — տէմէօի իւղէրինէ. Բէյիս՝ մէրգոււմ բըշաղճը իշէ ֆըրանձիննին՝ իսէինթագտա միւվաճէհէթէն վէրտիքլէրի իֆատաթը գըրաաթ իթտիրտիյինտէ, ֆըրանձիննի, — ալֆի իտէրսինիդ Բէյիս էֆէնտի. պու շահիտ պէնի բալթօմլա թանըմըշ տըր, պիւթիւնն պու շահիտլէր Եանըլլօրլար — տէտի:

Նիհայէթ պիր բէրուքէր, ֆըրանձիննին՝ տիւքքեանընա կէլիւպ սաթթէ պիր սագալ ալմագ իսթէտիյիննի, վէ սօնրա քէնտիսիննի թանըտըղընտան, սագալը ալմագսըղըն պըրագքապ կիթտիյիննի պէյանն իթմիշ տիր:

Պէօյլէճէ պու նէվի շահիտլէրինն աաթի իֆատաթընըն արգասը ալրնըպ պիթմիշ տիր:

Պու արա ալաֆըրանդա սաաթ ալթըյա կէլմիշ օլտուղունտան, Յուլիս օն պիրիննի կիւնքի մուհաքէմէյէ պու սուրէթլէ իսթամ վէրիլիպ, էրթէօի կիւննի թէքրար տէվլամ օլունաճաղընա գարար վէրլմիշ տիր:

ՏԵՕՐՏԻՆՃԻ ՄՈՒՀԱՔԷՄԵՆԻՆ ՏԵՎԱԹԸ

Ալաֆըրանդա յուլիսին օն իքիննի կիւննի մուհաքէմէյէ տէվլամ օլունուպ, իշպու տէօրտիւննի մուհաքէմէյէ, ֆըրանձիննիյէ մէնհուս վէ մուճիպի մու սիպէթ պիր մու-

ՓՐԱՆՁԻՆԻՆ ԱՎԹԱԹԸ ՄԻՒՍԻՆ ՏԵՄԱՆԺ

հաքէմէ օլմուշ տըր, պու խապիս՝ քէնտի գուվլէթու սէպաթընա կիւվէնիր իքէն, օ կիւննի հէր թարտֆտան քէնտիլի սըղըլթըրան, վէ գապահաթընը մէյտանէ գօյան գալի տէլիլէր մուվաճէհէտիտէ՝ գուվլէթու

Մատամ Բօլին — հիշ պիր շէյ սէօյլէմէտի, պէն
էհէմմիյէթ վէրիպ տէ մատամ Սապաթիէյէ սօրմամըշմ
տըր :

Պու արա մատամ Սապաթիէ մահրէմէյէ տուխուլ
խուպ, մէզպուրէյի կէօրմէք իշին հէջ քէս այազա
գալլմիշ տըր :

Փըրանձինինին տօթը, մէրդումէ մատամ Սապա-
թիէ, էլլի հաշընտա վիճուալը պիր գարը օլուպ, կէօ-
րիւնիւշտէ վազթընտա բէք կիւզէլ իմիշ իսէտէ, շիմտի
բէք պօղուլմուշ տըր :

Բէյիս — (մատամ Սապաթիէյէ) Փըրանձինիյի նա-
սըլ թանըտընըլ,

Սապաթիէ — պիր ազշամ իշիմի պիթիրիպ տըշարը
շըգաղըմտա Փըրանձինիյէ բասթ կէլտիմ, պանա բէք
հազըշըդըլ կէօրիւնտի, իշթէ մինասիպէթիմիլին պաշ-
լանկըճը պու տըր :

Բէյիս — նէ՞ վազըթ,

Սապաթիէ — պիր սէնէ գատար վար տըր, պիր
վազըթ սնրա կէլտի էվիմտէ իգամէթ իթտի, կէօրտիւմ
քի, տիրայէթլի, սէվիմլի վէ հիւսնէտար պիր չօճուգ
տըր,

Բէյիս — նասըլ կէշինիր իտի,

Սապաթիէ — քէնտիտինի գօլլայան տօթըլարը վար
իտի, հէր թարափտա քէնտիտի իշլւն իշ արամագտա
իտիլէր, նէ չարէ քի ֆէլէկ հարտըմ իթմէյիպ մինասիպ
պիր իշ պուլուհամտալ,

Բէյիս — կէշիմ իշին բարասը վաճ մը իտի,

Սապաթիէ — իւք ազըզ բէք թէքլիֆիսիլ օլմաուր-
ղըմըլտան, պու եօլտա սուալլէր իթմէզ իտիմ, լաքին
վազըթ վազըթ քէնտիտինէ հարտըմ իտէր իտիմ,

ճէսարէթ տէն տիւշմիւշ տիր, ճանկի մէրդում՝ հէրնէ
դատար — պիլմէմ, . . . պու իշտէն խապէրիմ եօդ . . .
եալան տըր — սէօյէյօր իտի իսէ տէ, սէսի՝ դալպին-
տէրի ալթիւսթիւյինի պէլլի իթմէքտէ, վէ եիւդիւ
տայլիմա բէնի բէնի օլմագտայըտը, էվէլ տայլիմա կիւլ-
իւմնէր իքէն, տըթըդ պու կիւլիւմնէյիշ պիր տահա
կէօրիւլմէմիշ տիր:

Սաաթ ալաֆրանդա թամ օն պիրտէ ֆըրանձինի՝
էլան էէք սիւսլի կիյինմիշ օլտուղու հալտէ մահքէմէյէ
տուխուլ իթտի:

Մահքէմէ քիւշատ օլունուպ, Բէյիս՝ շահիտէրտէն
մատամ Սապաթիէնին կէթիրլմէսինի էմր իթմիշ իսէ
տէ, մէրդումէնին կէլմէմիշ օլտուղը ճէվապընը ալընճա,
խանէսինէ՝ ատամ կէօնտէրիլպ չըղըրըմսընը թէն-
պիհէ, օ կէլէնէ տէյին՝ մէզպուրէնին տօսթլարընտան
Մօտիթմ մատամ Բօլլին Սալիննինին իֆատէսինի, շու
սուրէթլէ տիպ էյլէմիշ տիր:

Մատամ Բօլլին — պէօյիւք բէրհիլլին եէվմը վա-
սաթընտա (միջինք) սապահէյին Մատամ Սապաթիէ-
նին էվինէ կիթտիմ, եալընըղ իտի, մէրդումէ՝ աչըղըն-
տան պահս իլէ «պու կիճէ էվէ կէլմէտի» տէյինճէ,
նէրէյէ՝ կիթտի տէյու սուալ իթտիմ, ճէվապընտա «պէլ-
քի պալօյա կիթմիշ տիր» տէտի:

Բէյիս (ֆըրանձինիյէ) տէյէճէյին վաթ մը ֆըրան-
ձինի,

Փըրանձինի — հիշ պիր տէյէճէյիմ եօդ տըր,

Բէյիս — (մատամ Սալիննիէ) օ վազըթտան պէրի
մատամ Սապաթիէ՝ ֆըրանձինինին Մարա օն ալթընճը
ազշամը՝ եանի օն եէտինճի կէճէսի կէլմէմէսի հազ-
ղընտա սիլէ նէ՞ սէօյէմիշ տիր,

Փերանձինի մաշուդէսինին իֆատէսի ալընտըղը
զէման սաբ սարը բէսիւմիշ օլուպ, կէօղլէրինի տէ սըգ
որդ եռւմար՝ վէ պըղըզլարընը բըրըր իտի:

Բէյիս — մատամ Սնթօանէթ Սապաթիէ սիզէ
բարա վէրիւր մի իտի:

Փերանձինի — (պիր աղ թէրէտաիւտտէն սօնրա)
էվէթ, էվէթ,

Բէյիս — (մատամ Սապաթիէյէյէ), սիզինլէ էյի մի
իտի:

Սապաթիէ — էյի, բէք էյի իտի, պիր սինէկ պի-
լէ էօլտիւրմէղ իտի:

Բէյիս — հիշ տըշարտա գալըրմըլըտը:

Սապաթիէ — թօբու թօբու իքի տէֆա վուգու
պուլմուշ տըր, պիր քէրրէ մարտ տօղուղտա կիճէ
տօսթլարլա վազըթ կէչիրէճէյինի խապէր վէրմիշ տիր:

Բէյիս — (Փերանձինիյէ) մարտ տօղուղտա կիճէ
տըշարտա գալտընըղ մը:

Փերանձինի — օ կիճէ տէյիլ, պաշգա պիր կիճէ
տօսթլար կանընա կիթտիւր իսէ տէ, մատամ Սապա-
թիէնին տէտիյի Մ. Սիմօնլար տէյիլ իտի:

Բէյիս — (մատամ Սապաթիէյէ) սօն վազըթլարտա
Փերանձինի ազչէսիզ վէ բուպաթըղ տէյիլ մի իտի:

Սապաթիէ — հայըր, լաքին պիր իշ պուլմադ իչին
Փերանձինի տիւղկիւն բուպայա միւհթամ օլտուղուն-
տան, պիր թէրզիյէ եաբաըրտըղը բուպանըն բարասընը
պէն վէրաթիւր:

Բէյիս (Սապաթիէյէ) — մարտն օնալթընճը ազ-
չումը սիզինլէ Փերանձինի արասընտա նէ կէչտիյինի Ս-
տուլլարտ լուլթֆէն հիքէայէ իտինիզ:

Սապաթիէ — մարտն օն ալթընճը ազչումը Փե-
րանձինի կէչիպ, թէաթըր Փերանէտէ (Փրանսիլօն) օ-
յունը իչին պիլէթիւմ օլուպ օլմատըղընը սուալ էթտի,
պիլէթիւմ օլմատըղընը պէյան իթտիյիմաէ, օ ազչամ
կիտիպ ահպապլարլա վազըթ կէչիրէճէյինի պէյան իթ-
տի, վէ սաթթ ալթըտա եանըմտան այրըլաը կիթտի,
քէնտիսինի պիր տահա էրթէսի կիւնի սաթթ իքիտէ
կէօրտիւմ:

Բէյիս — էվէ կէլմէտիյի իչին վէսվէսէ իթտինի^օզ մի:
Սապաթիէ — խայըր, տէրին պիր սւյգու չէքաիւմ:
Բէյիս — Փերանձինիտէն զըսգանճըղք հըսս իտէր
մի իտինիզ:

Սապաթիէ — խայըր, քէնտիսինի զըսգանմաղա
ասլա սէպէպլիյէթ վէրմէմիշ տիր, քէնտիսինտէ էմի-
յէթիւմ պէրքէմալ իտի:

Բէյիս — լարին քէնտիսինէ կէլէն մուհապէթ նա-
մէլէրի սիզէ կէօթթէրիւր իտի: տէյիլ մի:

Սապաթիէ — էվէթ, լաքին կէնճ օլտուղունտան,
թապիյի պու շէյ վուգու պուլաճագաը. . . հալսուքի
պէն զըսգանճ գարը տէյիլ իմ:

Մատամ Սապաթիէ, Փերանձինիյի պիր տահա մար-
տն օն սէքիլինտէ սաթթ իքիտէ կէօրտիւրինի, վէ մա-
ղաղաթընա կէչիպ օ կիճէ տօսթլարլա վէ միւսիւ Մար-
քէթթի իլէ վազըթ կէչիրտիյինի, վէ պիր պաշոյա տա-
տի կիթտիյինի սէօլէտիյինի պէյան իթտի:

Բէյիս — Փերանձինի՝ մաշուդէսիյէ նիշիւն պու
կըղահաթը վէրմիշտինիզ տիր:

Փերանձինի — զանըմտա եանըլըյօր:

Սապաթիէ — պատէհու պիրլիքաէ Ֆէրնանտօ ճան-

պաղխանէսինէ կիթ տիք, սաաթ օն պիրտէ էվէ տէօն-տիւք, Փըրանձինի պիր դանաբէնին իւզէրինէ սէրիլի վէրտի, պէն տէ կիճէ թօալէթիմի վէրմէյէ հազըրլա-նըյօրուտում, կէօրտիւմ քի Փրանձինի աղլայօր, եանընա կիթ տիւմ, «նէն վար տըր, խասթա մըսըն» տէտիւմ. — խայըր խասթա տէյիլիւմ, լաբին պու կիճէ գան կէօր-տիւմ, պու կիճէ պիր դարը եանընտա օլտուղում էս-նատէ պիրի կէլիպ դաբուլը վուրտու, դարը աախի պանա «գալգ սաղլան» տէյիպ. պէնի պիր աօլապտա սաղլատը մէղքիւր տօլապտան՝ մէրգումէ դարընըն դաթլ օլտու-ղունը կէօրտիւմ — տէմէսի իլէ, ճարլյէնիլ տալի — լաբին սէն հիշ պիր ֆէնալըդ իթմէտին մի եէմին խտէր-միսին — տէտիյիմտէ — էվէթ եէմին խտէրիւմ — տէ-տի — էօյլէ իսէ կէլ եաթ — տէտիւմ, կէլտի, վէ չօ-ճուգ կիպի ույուտը:

Փըրանձինի — մատամ Սապաթիէ եանըլ սէօյլէ-յօր, եէմին խտէրիւմ:

Բէյիս — մատամ պու հիքեայէյի սի՞ղ մի ույաու-րույօրսունըլ:

Սապաթիէ — եէմին խտէրիւմ քի քէնտիսի պանա պէօյլէ սէօյլէտի, պունը պանա սէօյլէմէսինի իսթէմէղ խտիւմ . . . քէնախիսինի դապահաթլը դանն իթմէյօրու-տում. էրթէսի կիւնի Փըրանձինի ճինայէթի պիր կաղէ-թատա օգուտուղունտա ալթիւսթ օլտըղունտան, պէն-տէ չիւպհէ իթմէյէ պաշլայըպ, «Հանրի, օլմայաքի դա-պահաթլը սէն օլասըն» տէտիյիմտէ, «խայըլ տէյի» մի-սին . . . վալիտէմին պաշը իւզէրինէ եէմին խտէրիւմ քի, դապահաթլը պէն տէյիլիւմ. սէն տիվանէ սին» ճէ-վապընը վէրտիքտէն սօնրա, Սարսիլեայա կիթմէք իս-

թէտկոյնի պէյան իթտի, բարասը օրնատըղընսան միւ-
ճէվէէրաթըմոան պիրինի էմանէթ սանտըղընա կէօ-
թիւ րմէք իւզրէ քէնտիսինէ վէրտիմ, գըրդ ֆրանդ ալ-
մըշ իտի :

Բէյիս — Նիշին կիթմէք իսթէյօրու տը :

Սապաթիէ — Մօնթէնեը սօգաղընտաքի ճինայէ-
թէ զիյմէտիսալ կէօրիւնմէքաէն գօրդույօր իտի, շիրա
մատամ տը Մօնթէյլին (Մարի Բէնեօ) եանընտա իքի
դարթ վիզիթ պըրադմըշ իմիշ :

Բէյիս — մարա օն սէքիզինին ազչամըսը նէրէյէ կի-
տիս թաամ իթտինիզ :

Սապաթիէ — Տօֆէն սօգաղընա :

Բէյիս — Թաամ վէ արապա բարասընը սի՞զ մի
վէրտինիզ :

Սապաթիէ — Էվէթ էֆէնտիմ :

Բէյիս — Լիօն սթատիյօնուհա պիրլիքաէ մի կիթ-
տինիզ :

Սապաթիէ — Խայըր, օղրայաճաղը հէրլէրի օլ-
տուղունտան, պէն հալընըզ կիթտիմ, վէ քէնտիսինի օ-
րաաա պուլտում :

Բէյիս — Նիշին Մարսիլեայա կիտուպտա պաշգա
հէրէ կիթմէյօր իտի :

Սապաթիէ — չիւնքի Մարսիլեատա պիր ահպապը
վար ըմըշ, պիր տլ վազըթ սօնրա եինէ կէլէճէք իտի :

Բէյիս — Մարսիլեատան Փըրանձինիաէն պիր մէք-
թուպ իլէ պիր թէլէկրաֆ ալտընըզ մը :

Սապաթիէ — Էվէթ :

Բէյիս — Պունլարաա Փըրանձինի, քէնտիսինին
Լիօնորաաա պուլտունտուղունը չավ իթմէնիզի սիզէ թէն-

պի՛հ իտլյօրուա՛ր, սի՛ղ տէ էօյլէ եաբա՛րնը՛ղ տէյի՛լ մի։

Սապաթիէ — պի՛լմէմէղլիյիսմէն ,

Բէյիս — հաքիմէրի ալտաթմաղա չալըչտընըղ . . .
ճինայէթ կիճէ֊ի փըրանձինինին սիզին էվաէ եաթաը-
ղընը անլէրէ թէէմին իթաինիղ . . . սիզի թէվզըֆի իթ-
մէյէ մէճպուրիյէթ հասըլ օրմուշ . . . սօնրա իշի օլտու-
ղու կիպի հիքեայէ իթմիշսինիղ , Մաբա եիրմի պէշտէ
Միւսթանթիզէ նէ՞ եազա՛րնը՛ղ ,

Սապաթիէ — Ատլիյէ մէմուրիյինինի ալտաթաըղըմը
թանըտըմ , աղլըմ պաշըմաան կիթմիշ իտի ,

Բէյիս — (մէքթուպը օղուտուղտան սօնրա) պու
մէքթուպը սիղ քէնտինի՞ղ մի Միւսթանթիզէ կէօթիւր-
միւշտինիղ ,

Սապաթիէ — էվէթ էֆէնտիմ , վիճտանըմ պէօյլէ
եաբա՛րըրըյօրուա՛ր , էրթէսի կիւնի Միւսթանթիզէ կիթ-
տիմ , վէ Մարի Բէնեօնըն միւճէվհէրլէրի՛ փըրանձինինին
վէրտիյի գարըլար եէտինտէ պուլունտուղունը իշիթ-
տիյիմտէ , հէր շէյի թէմամըլըլա իգրարու իֆատէ իթ-
տիմ ,

Բէյիս — փըրանձինինին սանտըղընտա պիր բըչադ
կէօրտիւնիւղ մի՞

Սապաթիէ — էվէթ , կիւղէլ պիր ալ բըչաղը
կէօրտիւմ։

Բէյիս՝ փըրանձինի իլէ մաշուգէսինին էսնայի իս-
թինթաղլարաա վադը օլան միւճէվհէրլէրինի հավի
ղապթնամէյի գըրաաթ իթտիրտիքի , պէր վէչհի աթի
տիր ,

. . . Մատամ Սապաթիէ , փըրանձինիյէ պիր նաղար
աթֆի իտէրէք՝ պիր սէտայի միւթէղարուրանէ իլէ ա-
թիտէքի քէլամլարը սէօյլէտի։

— Եյի պիլիլրաին Հանրի, քի (միջինքին) չարչէնպիհ
աղչամը՝ հանի բէնճչէմպիհ կիճէսի, պէնիմ խանէմտէ
հաթմատաըն... պէն սէնի դապահաթը զանն իթմէք
իսթէմէտիյիմտէն, հազըդաթը հալի տէրագապ սէօյ-
լէմէտիմ... Ալլահ աշղընա օլտուն, էկէր պի սուչ իսէն
սէօյլէ, նէրէտէ հաթմաըն, զիրա պունընլա քէնալինի
թէպրիյէ իթտիրէպիլէճէբսին:

Փըրանձինի — Նէ իսթէբսին քի սէօյլէյիմ, օ կիճէ
սէնինլէ վազըթ կէչիրտիմ, նիչին իսթէյօրսուն քի պա-
նա հալան սէօյլէթտիրէսին...

Սապաթիէ — պիլ ա քիա իսթէրիմ՝ քի հազըդա-
թը հալի սէօյլէյէսին, հայտէ Հանրի, էյիճէ եիւզիւմէ
պագ, եիւզիւնի չէվիրմէ... պիլիլրաին քի տըչարտա
դալտըն...

Փըրանձինի — խայըր,

Սապաթիէ — պէօյլէ սէօյլէմէյէ ճէսարէթ իաի-
յօրմուսըն,

Փըրանձինի — էվէթ,

Սապաթիէ — պունը պէնիմ էօնիւմտէ իտաաա
իտէմէղսին... տօզրու սէօյլէ... տիւչիւն, պու իչտէ
պէնիմ նամուսըմ՝ բայիմալ օլտյօր:

Փըրանձինի — հազըդաթը հալի սէօյլէտիմ,

Սապաթիէ — աղլընը պաշընա տէվչիր, պիր տա-
հա ի սրար իթմէքիյին մուհալ տըր, եիւզիւմէ պագ,
նիչին եիւզիւմէ պագմայօրսուն:

Պու տրա Փըրանձինի աղլամայա պաշլար, վէ մա-
աամ Սապաթիէ տախի միսթէսսիր պիր հալ իլէ սէօ-
զիւնէ տէվամ իտէր:

— Կիճէ տըչարտա գալաըղըն սահիհ տիր, նիչիւն

զըզ խտի . վէ սէնին զայեթլէ սէվտիյին պիր գարըյա պէնդէր խտի, տէտինքի, մարտ օն ալթը կիճէսինի մէզ պուրէնին խանէսինտէ կէչիրմիշսին, սապահըն սաաթ իւշ րատտէլէրինտէ իւշ տէֆա գարու վուրուլուպ, մէրգու մէ գարը սանա «գօրգույօրըմ» սազլան կէօրմէսինլէր սէնի, չարզընըն պիրի տիր բարա իչին կէլիօր» տէմիշ, պատէհու սէնին պանա հիքեայէ իթտիյինէ կէօրէ, մէրգու մէ գարը բըրթըլարընը սանա աթմըշ, վէ սէն մէրգու մէնին թա օտասը գարչըսընտա պուլունան պիր տօլապա կիրմիշսին, իքի ատամըն այագ սէսինի իչիթմիշսին, վէ սապահ սաաթ ալթըյա գատար մէզքիւր տօլապա գալմըշսըն . . . « պու գարըյա նիշին իմտաա իթմէյէ գօշմատըն» տէյու սանա սուալ իթտիյիմտէ . սանա մէրգու մէնին «սազլան վէ եէրինտէն գըմըլտանմա» տէտիյինի պանա ճէվապէն պէյան իթտին, ֆադաթ պու հիքեայէ պանա սահիհ կէօրիւնմէտիյինտէն, իւք ազըզ հիշ էհէմիյիթ վէրմէտիմ . . . ազլայըլարըն թաաճիւպիմի մուճիպ օլտու, լաքին սօնրա եաթըպ րահաթճա ույուտուղունը կէօրիւնճէ շիւպհէլէրիմ մահվ օլտու . . .

Փըրանձինի — պէն սանա պէօյլէ պիր շէյ նազլ իթմէմիշիմ տիր .

Սապաթիէ — տէմէք ույտուրըյօրմույըմ . . .

Փըրանձինի — պիլմէյօրուլմ . . .

Սապաթիէ — նասըլ, պիլմէյօրմուսըն, պիր տաաճ պէօյլէ պիր հիքեայէ նազլ իտէր իսէ էլպէթտէ անը պիլիր . . . սէնի իթհամ իթմէյէ հիշ պիր սէպէպիմ եօգ տըր, հաթթա սէնի միւտաֆաա իթմէք իսթէրիմ, շիմտի պէնի պիր եալանճը եէրինէ՞ մի գօյմագ իսթէյօրսուն,

պու Նօղթայը կիզէյօրսուն, գապահաթը սէնսին տէ-
յու ինանորրաճադսըն լաքին պէն իսթէրիմ քի
սուշսըզըզըն թէպէյիւն իթսին. սէնի գապահաթը
զանն իթմէք իսթէմէմ . . . սէն էյի իտին, թաթը վէ
հալիմ պիր առէմ իտին. պիր սինէյէ պիլէ ֆէնսըզ իթ-
մէզ իտին, չօճուգլարը էօրէր սէվէր իտին. օ քիւչիւ-
ճէք գըզըզըզը նաօըզ գաթլ իթսին. խայըր, եալան
տըր պու օլուր շէյ տէյիլ տիր, լաքին պիսուչ-
լուզունը իսպաթ իթմէք լազըմ տրր, սէօյլէ օ կիճէ
նէրէտէ իտին, րէճա իտէրիմ, Ալլահ աշգընա օլսուն:

Փըրանձինի — խապէրիմ հօգ, կէլտիմ գանարէ
իւզէրինէ եաթաըմ:

Սապաթիէ — (միջինքին) բէնճէմպիհ կիւնիւ սա-
աթ իրի բատտէլէրինտէ մազազամա կէլիպ պէնի պուլ-
տուզանտա, պանա հիքեայէ իթտիքլէրինի սանաթը-
յօրմուսըն, նէրէտէ եաթաըզընը սօրմազա վադթիմ
օլմատը, էսնայի թաամուա պանա նազլ իթտին, Ամէրի-
գալըլար իլէ պալօտա իմիշսին, ազչամ ճանպազան
ալտէթինտէ պանա պիր սըրր պէյան իթտիյին խաթ-
րընտա մը տըր . . . պու հիքեայէն տէհչէթլի պիր
շէյ իտի. վէ լաքին պէն սէնի գապահաթը զանն իթ-
մէյօրուտըմ . . .

Փըրանձինի — պէն սանա պիր շէյ սէօյլէմէտիմ:

Սապաթիէ — Էվլէթ, սէօյլէտին, սանըրսըն գա-
նարէնին իւզէրինտէ սազանըպ եաթաըզըն հէնուզ կէօ-
զիւմին էճիւնտէ տիր, ազլամայա պաշլատըն, իք տէ-
ֆա օլաբադ պանա մատամ տը Մճիթիլին (Մարի Բէ-
նեօ) լազըրաըսընը իտուպ տէտինքի, Շանզ Էլիզէտէ
արապասընտա մէրզումէյէ բաթ իէլտին, բէք էյի պիր

Փրբանձինի — պէն պունը տիւմէք խթմէյօրում:

Սապապիէ — էրթէսի ճումա սապահասը սօգադ-տա եիւքսէք սէս իլէ ճինայէթին հաւլատիսի սէօյլէն-տիգտէ, «պու պէնի տիւչարը հէյէճան խտիյօր, զա-վալը Մարի հէ էյի գարը խաի» տէտին, սօնրա կիւն-տիւզին կէլիպ «մէրգումէ գարընըն եանընտա գարթ-տը վիղիթլէրին գալտըղը իչիւն Պուլըվարտաքի տօթ-լարըն, Բարիզտէն սավուշըպ կիթմէմի հասիհաթ խտի-յօրլար» տէտիյինտէ, պէն տախի օ զէման էյիճէ եիւ-զիւնէ պազտըմ, վէ սանա «օլմայա քի ճինայէթ.քեար սէն օլասըն» տէտիմ: պանա թէէմինաթը թամմէ իլէ ճէվապ վէրտիյինտէն, պէնտէ եանըլտըղըմ գանի օլտում...:

Փրբանձինի — էվէթ, ճինայէթտէ տսլա մէտիւա-լիմ եօգ տըր,

Սապաթիէ — էօյլէ իսէ սագալընը նիչին քէս-տիրտին, սանտըղընտաքի բըչադ հէ խաի...:

Փրբանձինի — պիւթիւն պու շէյլէր եանըշ տըր... պէն հիշ պիր ֆէհալըդ իթմէտիմ:

Սապաթիէ — նիչիւն հագըղաթի հալի ինքեար խտիյօրտուն, պէն իշի թէքմիլ սէօյլէյօրում, պանա մու-խալիֆ վէ միւպային սէօյլէյէճէք եէրտէ, պըրադ.քի սէնին պիսուչլուղունա ինանայըմ... պիւթիւն պու շէյլէրի թէէսիֆը աղիմէ սէօյլէյօրում... սէն պէնի եալանը կէօթլէրմէք խթմէյօրտուն, պէն քի սանա չօգ-էյլիք վէ ֆէտաքեարըդ իթմիչիմ... տօղրոյը սէօյլէ, պիւտ մէնֆաաթ սէնի եէտի այ սէվտիմ, սէնի իչին հէր ֆէտաքեարըղը տէրիւհտէ իթտիմ, սէն իսէ պէնի եա-լանըլըղլա իթհամ խտիյօրտուն, Հանրի, բէճա խտէրիմ

հազըզաթը հալի սէօյլէ . . . սէնին դապահաթըլը օլ-
տուղսնա պէն ինանամամ . . . էկէր սահիհէն պիսուչ
իսէն , քէնտինի թէպըիյէ էյլէ . . . սէօյլէ օ կիճէյի
նէրէտէ կէչիրտին , սէօյլէ վալիտէնին տշգընա , սէօյլէ
տիյօրում . . .

Փըրանձինի պիրազ աղլատըգտան սօնրա հիտտէթ-
լէ մատամ Սապաթիէնին եիւզիւնէ պադար , վէ գուրու
պիր թարդտա — պու իշտէ պէնիմ մէտխալիմ եօգ տըր
— սէօղիւնի թէքրար իտէր :

Բէյիս Փըրանձինինին եանազլարընտան աշաղա
կէօղ եաշլարը ագտըղընը կէօրէրէք մէրգումա խիթա-
պէն .

— Փըրանձինի՛ աղլայօրմոսըն — տէտի .

Փըրանձինի — էվվէթ , զիրա պիչարէ վալիտէմին
լադըրտըսը օլտու . . . լաքին պէն պիսուչըմ . . .

Բէյիս — դանլը եաշլար տէօքմէլի իտին . (մատամ
Սապաթիէյէ) Փըրանձինի պու կիւն իտտաա խիյօր բի,
մարտըն օն ալթընճը ազշամը , եանի օն եէտինճի կիճէ-
սի սիզին էվէ կէլմիշ , էվէ կէլտիյինի տույտունոզ մը :

Սապաթիէ — խայըր :

Բէյիս — մատամ տը Մօնթիյլի թանըր մը խաինիզ ,
Սապաթիէ — խայըր :

Բէյիս — լաքին մէրգումէնին խանէսինտէ պիր տի-
վար տօլապը պուլունտուղունը պիլիյօր խաինիզ , (Փը-
րանձինիյէ) էկէր սիզ սէօյլէմէմիշ օլսանըզ , մաշուէնիզ
մատամ տը Մօնթիյլին խանէսի գարուսը եանընտա պիր
տօլապ օլտուղունը մատամ Սապաթիէ նաօըլ պիլէճէք
տիր :

Փըրանձինի — (սար սարը քէսիլէրէք վէ բէրէլէ -

յէրէք) պիլմէյօրում . . . պիլմէյօրում . . . պու իշտէ
պէնիմ ասլա մէտիալիմ եօգ տըր պէն պիր շէյ
սէօյլէմէմիշիմ տիր մատամ Սապաթիէնին պու
հիքեայէսի քեամիլէն եանլըշ տըր :

Սապաթիէ — իրթիտատէ փըրանձինի գուրթար-
մագ իշին եալան սէօյլէտիմ :

Բէյիս — հայտէ պագալըմ, փըրանձինի, մաշուգէ-
նին պու շէհատէթի հագգընտա էփքեարըն նէ իսէ
սէօյլէ :

Փըրանձինի — մատամ Սապաթիէ եանլըշ սէօյլէյօր :

Բէյիս — մէրգումէ եանըլմատըղը հալտէ, մէն-
ֆուր պիր եալանճը մը տըր :

Փըրանձինի — եանլըլըյօր տիյօրում, նէ հըսսիյաթ
սահիպի օլտուլտնու պիլմէյօրում . . . անլաթամայօրըմ :

Պու էսնատէ զուհուր իսէն պիր հէյէճանաէն տօ-
լայը մուհաքէմէ պիրաղ թաթիյաէն սօնրա եէնիտէն
միւպաշէրէթ օլունտուգտա, փըրանձինի պիր շահիտ կէ-
թիրիլմէղտէն էվլէլ իտարէյի քէլամ իթմէյէ ըուխտաթ
թալէպ իթմիշ օլմաղըլա :

Բէյիս — նէ իսթէյօրսուն,

Փըրանձինի — սէօյլէմէք իսթէյօրում տէ-
մինճէք պիր լաղըրտը իթտիմ . . . էկէր սիղի կիւճէն-
տիրտիմ իսէ, ափվընըղը տիլէրիմ . . . նիյէթիմ էօյլէ
տէյիլ իտի . . .

Բէյիս — փըրանձինի, էկէր պու իսէ պիր շէյ
տէյիլ տիր . . . զարարը եօգ . . . պաշգա պիր շէյ սէօյլէ-
յէճէյին եօգ մը,

Փըրանձինի — իսայըր Բէյիս էփէնտի,

Թէքըրտէն պիր թաղըմ շահիտէր, պիր պիրինի

միւթէսդըպէն մահրէմէյէ կէթիրիլիպ, պունլարըն աղ
չօգ փըրանձինի ալէյհինտէ իփատէլերի ալընմըշ տըր :

Էդ ճիւմլէ Մալղէրպ պուլլտըրնտա փըրանձինին
մէրթուպլար դապուլ իթալիյի խանէնին սահիպլէրի,
մէրդուսա պէշ եիւզ փըրանգ էօտիւնճ վէրիպ ալամա-
սըդլարընը պէյանաէն սօնրա, ճինայէթին իրթէ կիւնի,
փըրանձինինին բէթ թէլաշլը վէ հէյէճանլը օլտուղունը
իփատէ իթալիքլէրինտէ, Մաղնունը ալէյհ պու շահիա-
լէրին իփատէսինի շէտիտէն բէտա իթմիշ տիր :

Մալղէրպ պուլլտըրնտաքի խանէնին գաբուճըսը
մատամ Բայու, փըրանձինինին՝ Մօնթէնը սօգաղըն-
տաքի ճինայէթի պիր կաղէթտա օգուտուղունտա,
տիւշարը հէյէճան օլտուղունը կէօրտիլինի պէյան իթ-
միշ տիր, պու շահիտին դավլինճէ, Մաղնուն՝ գաթիլին
էշքիալինի կաղէթտա օգուլընճա ճէվէթ . . . քէնտիսի,
թա քէնտիսի տիր, ալչադ . . . Մարի Բէնեօնըն խանէ-
սինտէ քէնտիսինի զաթէն կէօրմիւշ իտիմ տէմիշ տիր :

Մատամ Բայու — (իփատէսինէ տէվամ իտէրէք)
փըրանձինի նաշէլէրի Մօրկ նամ մահալաէ կէօրտիլիւ-
նի, վէ քիւչիւք գըղըն պաշը, հէման վիճուալնտան սյ-
րըլըպ պիր բարչա էթ իլէ պէտէնինէ թութուլը օլտու-
ղունը պանա սէօյլէտի,

Բէյիս — նաշլար իսէ՝ օ վաղըթ հէնուզ Մօրկտա
տէյիլլէր իտի, նաօըլ, փըրանձինի, քիւչիւք գըղըն պաշը
հէման պիւս պիւթիւն քէսիք օլտուղունը պիլիր մի ի-
տին,

Փըրանձինի — պու մալիւմաթը պիր կաղէթտա
օգուսուշ իտիմ,

Միւստայի ումումի միւսիւ Բէյնօ — հաճնկը կա-
ղէթտա,

ԻՔԻ ՆԵՖԵՐ ՃԵՂԼՈՏԼՈՐ ՓԸՐԱՆՁԻՆՆ ՍԱԶԵՆԸ ԳԵՍԵՐԼԵՐ,
ՍԱԳԱՆԼԸ ՊԱՇ ՃԵՂԼՈՏ ՏԱՅԻՂԼԵՐ

Փրբանձինի — Բըթի ժուրնալ կազմածատնտա,

Միւսիւ Բէյնօ — Բըթի ժուրնալըն Մարտ օն սէ-
քիզ թորիկըն նուսխէսի պուրատա կէօղիւմիւղին էօն-
իւնտէ տիր, պու պապտէրի պէնտի օգույաճաւմ, պուն-
տա պաշը հէման պիւսպիւթիւն քէսիւմիշ օլան քիւչիւք
գըզ հագգընտա վէրաիլին մաիւմաթ տսլա եօգ տըր:

Միւտտայի ումումի՝ մէղքիւր պէնտի գըրատթ ի-
տէր, Փրբանձինի իսէ բէք ղիյատէ տիւչարը տէհէթ
օլտուղու հալտէ այաղա դալգըպ աղըր պիր վագար
իլէ միւսիւ Բէյնօյա,

— Միւտտայի ումումի էֆէնտի, պէն սիղէ ճէվապ
վիրմէյէ մէճպուր տէյիլիմ — տէտի:

Բէյիս — (Փրբանձինիյէ) Մօնթէնեը զօգաղընտաքի
ճինայէթի նէ վագըթ խապէր տլաըն,

Փրբանձինի — Մարտըն օն եէտինճի բէնճէմպիհ
աղշամը,

Պու էսնատէ Փրբանձինիյի Մարտիլեատա թէվգըֆ
իտէն Մ. Էօթէն Գուր. մաղնունըն Մարտիլեատաքի հէր
թաւրու հարաքէթինի պիր սուրէթը մուֆասսալէ, վէ
միւտագըզանէտէ հէքեայէ իթմիշ, վէ պու իշտէ իպ-
րաղ իթտիյի զայրէթու մէհարէթտէն տօլայը, մահքէ-
մէնին թէշէքքիւրինէ նայիլ օլմուշ տըր:

Պատէհու Փրբանձինինին իւք աղշամտան պիր նա-
րօլէօն ալթունը վէրիպ տէ. սապահէյին բէվօրվէրլէ
թէհտիա իտէրէք, ալթունը էլինտէն ալաըզը ֆահիշէ
Գլօթիլտ Մասսանըն իֆատէսի իսթիմա իտիւմիշ օլմաղ-
լա, Փրբանձինի,

— Պէն՝ պու գարըյա թէհտիա իթմէտիմ. . . պէն
քէնտիւմնէ պիր շէյ վէրմէտիմքի պիր շէյ տէ տլայըտըմ
— տէտի:

Բէյիս — Էվէթ դարըլարա պիր շէյ վէրմէմէք ատէ-
թին տիր . . . իսթէրսին քի անլէր սանա պիր շէյ վէրսինլէր :

Փըրանձինի — ագչամ եինէ քէնտիսինէ կիտէճէք
իտիմ, (սամիուն պէյնինտէ կիւլիւմսիւլիւլլէր) :

Բէյիս — Փըրանձինի, սէօյլէյէճէյին վաճ մը :

Փըրանձինի — հիչ պիր սէօյլէյէճէյիմ եօգ տըր :

Բէյիս — պօղուլույօրսուն, ալթիւսթ օլույօրսուն ,
Փըրանձինի . . . եէմեշիլ քէսիլիյօրսուն :

Փըրանձինի — (ուսուլլարընը սիլքէրէք) եէմեշիլ
քէսիլտիյիմի պիլմէյօրում,

Փըրանձինիյի Մարսիլեատա կէզտիրէն արապաճը ,
իճրայի շահատէթ իթտիքտէն սօնրա , պէլտէյի մէզքիւ-
րէտէ վազը ֆահիշէխանէնին իքի նէֆէր սէրմայէլէրտէն
պիրի օլան մատմազէլ Ֆապը . պէր վէչհը աթի իֆատէ
վէրմիշ տիր :

— Մարտըն եիրմիսինտէ , միւսիւ Փըրանձինի սա-
աթ տէօրա րատտէլէրինտէ էվէ կէլտի . Սալօնտա պէնի
պիր թարաֆա ալըպ , սաթմագ իւզրէ պանա պիր սա-
աթ կէօսթէրտի , «ղիյզըյմէթ պիր միւճէվհէր մի տիր»
տէյու սօրտուղումտա . «խայըր օթուղ ֆրանդ տէյէրի
վար » տէտի , օթուղ ֆրանդը վէրտիմ ալտըմ, պատէհու
միւճէվհէրաթըմ վէ սագլը բարամ օլուպ օլմատըղընը
սօրտը , հանկը կիւն տըշարը չըգտըղըմը էօյրէնմէք իս-
թէտի , էյինտէ սըյըրլթըլար օլտուղունը կէօրտիւմ,
տըշարը չըգտըղը սըրատա՝ պիզէ քիւրէլէր սաթմագ
իսթէտի , սաթըն ալմագ իսթէմէտիք , պունըն իւղէրինէ
անլէրի պիզէ վէրտի , կիւզէլ սիյահ ինճուլէրի տաթի
վար իաթ . վէ պունդարըն պահալը շէյլէր օլտուղունը
սէօյլէյօրտար , պազէնտէ պիր դօրղու կէօսթէրմէքտէ
իտի : Փըրանձինի , մատմազէլ Ֆապըն պու իֆատէսինի
տույտու դօնտա՝ սարսարը քէսիլլէրէք տիք բիք մէր-
ղումէնին եիւզիւնէ պազմագտա իքէն , Բէյիս Փըրան-
ձինիյէ խիթ ապէն :

— Նա՞սըլ, պու գըզ տօզրու սէօյլէյօլմու,
Փըրանձինի — խայըր էֆէնտիմ,
Բէյիս — Նիչլին եալան սէօյլէյօլ,
Փըրանձինի — պէլմէմ, լաքին եալան տըր:

Պատէհնու մէրգումէ գարընըն տըրգատաշը մատմա-
ղէլ Տույ՝ րէֆիգէսինին իֆատէսինի թատիգ, վէ մի թէ-
ազըպէն պու իքի գարըլարըն քեարխանէճիսի՝ մատմա-
ղէլ Տանկօլ, միւպէճմ վէ էհէմմիյէթսիզ պիր շահատէթ
վէրտի: Մարտիլես շահիալէրինին արգասը պէօյլէճէ
ալընտըրգ տան սօնրա մուհաքէմէյէ խիթամ վէրիլտի:

ՓԸՐԱՆՁԻՆԻՆ ՊԵՇԻՆՃԻ ՎԷ ՍՕՆ ՄՈՒՀԱՔԵՄԵՍԻ

Յուլիսին ծն իւշիւնձի կիւնի Փըրանձինինին սօն
մահաքէմէսի վուդու պույուպ. եէվմը մէգըլուրաէքի
շիտտէթը հէրարէթէ բազմէն՝ մահաքէմէտէ խընճա խընճ
ահալի թէճէմմիւ իթմիշ իտի, էզճիւմէ պիր խայլի տիպ-
լումաթլար՝ կազէթա միւէլլիֆլէրի, վէ մէպուսանտէն
Գըլէմանսօ, Գլօլիսհիկ, Ֆօռ, Լակէր, վէ Բօշֆօր նամ
ղէվաթը միւթէպէրէ տալի հազըր պուլունմուշլար բար:

Ալաֆրանգա սաաթ թամ՝ ծն պիրտէ Փըրանձինի,
պէնզի սար սարը քէսիլմիշ, վէ տուտազլարը իւզէրին-
թէ միւթէմտաիէն կէօրիւնէն կիւլի մաէյիշ՝ պիւսպիւ-
խիւն զայպ օլմուշ օլտուզու հալտէ մահաքէմէյէ տու-
Սուլ խտուպ, եօրվուն՝ վէ քէսիք քէսիք պիր պազըշլա
տամիունա վէ Ատուլլարա՝ աթֆը նազար իթտի:

Մէրգումըն տուխուլի ազըպինտէ մէճիս քիշատ
օլունուպ, Բէյիս միւսիւ Օնֆրուա տը Պըրէվի Փըրան-
ձինիյէ խիթապէն,

— Փըրանձինի, վուդու պուլան տէօրտ մահաքէ-
մէտէ սէօյլէտիքլէրինին իւզէրինէ տըթըրըպ ետիստ
էքսիլաէճէք պիր շէյին վար մը՞ տըր ... հայտէ պազա-
լմ՝, պիր շէյ իզըար իթմէյէ գարար վէրմիշ միւլն

Փրբանձինի. — Խայրը, հիշ պիր շէյ... հիշ պիր շէյ... եէմին իտէրիմ քի պէն պիսուշլմ:

Պունըն իւղէրինէ բէյիս, սէօղիւ միւտտալի ումուսի միւսիւ Բէյնօյա իթա իթմիշ օլմաղլա, մուսալիէյհ աթիլիւզգիքը զայէթ մուսթաղամ վէ միւֆիտ իթհամամէյի գըրաաթ իթտի:

«Ատուլ էֆէնտիլէր,

«Մօնթէնեը սօգաղընտաքի ճինայէթ դատար միւճիալի տէհշէթ ու հէյէճան օլան ճինայէթլէր բէք աղվուդու պուլմուշ տըր. բէք աղ ճինայէթ իշլէրի հէր քէսին մէրազընը պու մէրթէպէ թահրիք իթմիշ տիր, կաղէթալար ճան ու կէօնիւլտէն պու վաղտայի միւտհիշէյէ սարըլարադ, հէր կիւն օգուեանլարընը աղ չօգ պիր մէհաթէթ իլէ մէրաղտա պըրադմիշլար տըր, նէշըլյաթը միւֆրիթէյի մէղքիւրէ ալէյհինտէ բրօթէսթօ իթմէմ, լաքին բէճա իտէրիմ Ատուլ էֆէնտիլէր (երգուեալ դատաւորք). էսնայի մուհաքէմաթտէ նէ կէօրտիւնիւզ իսէ օնա կէօրէ դարար վէրինիլ... մուհաքէմէտէն էվվէլ օգուսուշ օլտուղունուղ կաղէթա պէնտլէրինի խաթը ու խէյալինիլտէն չըգարընըլ:

Պատէհուս միւտտայի ումուսի միւսիւ Բէյնօ՝ Փրբանձինինին իւղէրինէ աղըրլաշան վէ օգուեանլարըմըղա մալիւմ օլան միւճրիմիյէթ տէլիլէրինի, իւշ սաաթ իյզահ իթտիքտէն սօնրա իթհամամէսինէ շէյլէճէ խիթամ վէրմիշ տիր,

«Ատուլ էֆէնտիլէր, սիղէ թէօհմէթու ճէղայը թալիֆի ու թատիլէ սէպէպ օլապիլէճէք ահվալտէն պահա իթմէյի մինասիպ կէօրմէյիպ, մահղա պու խուսուը՝ Մաղնունը ալէյհին մահիր Ավօգաթը միւսիւ Տըմանժա իհալէ իթտիքտէն սօնրա, դանաաթը թամմէնիլ օլմատըղը հալտէ թալիֆիֆը ճէղա թարիդինէ կիլմմէրտէն իսթինքեաֆ իթմէնիլի թավսիյէ իտէրիմ:

Մուհաքէմէ պիրաղ թաթիլ օլտուդտան սօնրա

Թէքրար Թէճէմմիւ իթտիյինտէ, Փրբանձինինն Ավօ-
գաթը մէշհուր միւսիւ Տըմանտ, պէր վէշհի աթի միւ-
տաֆաայէ պաշլամը տըր:

« Ատուլ էֆէնտիլէր .

« Միւտտայի ումուսի էֆէնտի ճէնապլէրի, հագգը
աճիզանէմտէ տայիմա իպրազը խայրըխահի իթտիյինտէն,
պիր ալ էվէլ պէնտէնիլէ մէհարէթ վէ տիրայէթ աթֆ
իթտիյինտէ հանըլըյօրլար իտի, միւսիւ Բէյնօ, կիւյա
լիսանը ճէրպէզէ վէ նաթըզա բէրաազըզլա, միւվէք-
քիլիմին մազնուսիյէթինի թախֆիֆ իթմէք, վէ եախօտ
ճինայէթին րէնկինի թէպտիլ խէճէյիմ զիւլիւմինէ զա-
հիպ օլույօրլար, ֆադաթ իշ էօյլէ տէյիլ տիր, վիճ-
տանընըզ րահաթ օլտուն, պէնտէնիլ՝ նէ տիրայէթլէ՝
վէ նէ տէ էլֆազը սէօյլէյիշլէր իլէ գալպինիլի ալթ
իւսթ իթմէյէճէյիմ. . . սիլէ եալընըզ պիր լիսան իսթի-
մալ խտէճէյիմ, հանի լիսանը ըրզու էտէպի. . . պուստան
պաշգա պիր լիսան իսթիմալ իթմէյի մինասիպ կէօրմէմ:

« Իմտի Փրբանձինին գապահաթը նէ տիր. պիր
թադըմ էհէմիլիյէթ սիլ շէհատէթլէր իլէ պիր մազնունա
մահրիւմ՝ նազարըյըլա պադմագ, ատալէթէ մուվաֆըզ
օլտմալ. հէրքէս հաւաշ պիր սէսլէ շէօյլէ սէօյլէյօր.
« Փրբանձինի՝ Մարտըն օն ալթընճը ազշամը՝ հանի օն
հէտինճի կիճէսի, նաթըզ վագըթ կէշիրտիյինի սէօյլէ-
մէք իսթէմէյօր, վէ Մարի Բէնեօնըն միւճէվհէրաթը
քէնտի հէտինտէ պուլունմուշ տըր, պինապլէրին Փր-
բանձինի՝ Մօնթէնեը զօգաղընտաքի գաթիլ տիր » խայըր
խայըր էօյլէսի տէյիլ տիր. . . Փրբանձինի՝ Մարտըն օն
ալթընճը ազշամը՝ հանի օն հէտինճի կիճէսի նէրէտէ
վագըթ կէշիրտիյինի սէօյլէմէտիլի իշին, իւշ քիշիլի
էօլտիւրէն քէնտիսի օլտուղունա ագըլ գանի օլապիլըր
մի. . . Փրբանձինի՝ պէլքի խըրսըզ՝ եախօտ եաթադ տըր,
լաքին գաթիլ տէյիլ տիր, խայըր Ատուլ էֆէնտիլէր,
միւվէքքիլիմ Մազնունը ալէյհին գաթիլ օլտուղու

միւսպէսեմ պիր հալտէ զաւմիշ տըր, սիզ մէրգուս իշին՝ Մօնթէնեը զօգաղընտաքի գաթիլ տիր տէյէմէտիյինիզ-տէն, ըէնտիտինէ՝ Վարտըն օն ալթընճը ազշամը, եանի օն եէտինճի կիճէսինի էկէր նէրէտէ կէշիրտիյինի սէօյ-լէմէզսէն, միւճրիւս սէնտինճ տէյօրտունըզ, լաքին շու հալտէ սիզ թէպտիլի վաղիֆէ իտիյօրտունըզ... Փըրան-ձինիյի պիղէ գաթիլ կէօսթէրմէք վաղիֆէսի սիղէ ալըտ տըր. Մարի Բէնեօնըն միւճէվճէրաթը էլինտէ օլարագ-մէրգուսը կէօսթէրմէք՝ անը գաթիլ կէօսթէրմէք տէյիլ:

«Ատօւ էֆէնտիէր, բէյիս էֆէնտի ըէնտիտի պիլէ պու տէհշէթի իշտէ շիւպհէլէր օլտուղունը թատտիգ-լթմիշ տիր, մուսաիլէյճ ճինայէթի իգրար իթմէսինի տէֆաթիէ Փըրանձինիյէ բէճա իթմիշ տիր, էկէր Փը-րանձինիյին միւճրիմիյէթի բէք այան աշիքեար պիր շէյ իտի իտէ, պու բէճա պու միննէթիէր նէտէն իյ-ճապ իտիյօրտը, էվիլէթ, պիր տէրէճէյէ գատար խըրսըզ եաթաղըզը իսպաթ օլունմուշ տըր, լաքին գաթիլիք իսպաթ օլունմամըշ տըր, Փըրանձինիյին ահ-վալը մաղիյէսինտէն՝ պիր ճանի օլուղունը իսպաթ իտէր հիշ պիր իմարէ կէօրիւլմէյօր... (*)

«Թէքըար իտէրիմ՝ Փըրանձինի եալընըզ եաթագ-տըր, վէ սատէճէ պիր քաշ միւճէվճէրաթ խըրսըզը եա-թաղը տըր, ղիրա Ոնէթ կըրէմէրէնին էսհամու թահվի-լաթը, վէ Մարի Բէնեօնըն աղըր միւճէվճէրաթը հա-նիյա, նէ՞ օլունշ տըր, հիշ շիւպհէ եօգ քի գաթիլին՝ եանի գըսսա պօլլու էամէր ատէմին նէզտինտէ գալմըշ տըր:

«Միլեօն տահիպի օլտուղու անիաշըլան, վէ քէն-

(*) Նասըլ քի կէօրիւնիյօր, ալօգաթ միւսիւ Տըմանթ, միւվէքքիլինտէն պիւսպիւթիւն պաշգա սուրէթտէ պէյանը միւտաֆսա իտիյօր, շէօյլէքի, Փըրանձինի՝ իշտէն պիւսպիւ-թիւն խապէրի օլմատըզընը իտտաա իթմէքտէ իքէն, միւսիւ Տըմանթ՝ մէրգուսըն պիր խըրսըզ եաթաղը օլտուղունը թա-նըյօր. ֆագաթ ասըլ գապահաթըլը ասըլ գաթիլ՝ Մօնթէնեը զօգաղընտաքի գարուճընըն թարիֆ իթտիյի (կըրէնիպէ) եանի գըսսա պօլլու էամէր ատամ տըր տէյօր...

տիսի իլէ պիր ան էվէլ էվէնմէք իշին փըրանձինիյի Ա-
մէրիգայա տավէթ իտէն կէնճ, վէ կիւղէլ Ամէրիգայը
դըզըն, միւվէքքիլիմէ եազաղը մէքթուպ մէյաանտա
իքէն, փըրանձինիին մատամ Բէնեօյը գաթլ իթմէսին-
տէ նէ մէնփաթը օլապիլիր, մագթուլըն պիր քաչ
բարչա էհէմիլիթսիղ միւճէվհէրաթընը չալմագ իշին մի,
փագաթ պունտո նաթըլ գանաաթ կէթիրմէլի, էկէր մագ-
սատ ագճէ իտէ՝ իշթէ Ամէրիգատա քիւլլիյէթլի պիր մէս-
լաղ իլէ կիւղէլ պիր դըզ քէնտիսինի պէքլէյօյալըրադ :

« Նիհայէթ իւլ էմի մագնուէն իթհամ իտէն մատ-
տէլի եազընտան թէֆթիշ իտէլիմ, էօնիւմիւղտէ գա-
րանլըգ վէ շիւպհէլի պիր նօզթա վար, Մարտ օն ալ-
թընճը կիճէ՝ հարը կիճէտէն էվէլ Մարի Բէնեօնըն խա-
նէսի նէրտիւպանընտան չըգան ատէմ փըրանձինի մի
իտի, քիմ կէօրտի, մէրգումը քիմ թանըադ, թէհսիւֆ
օրունուր քի՝ միւտաայի ումումի էֆէնտիթարաֆընտան՝
պու մուհիմ նօզթայա չօզլուգ էհէմիլիթ վէրիլմէմիշ
տիր, ֆիլ հագըգա մէյաանտա պիր ճանի վար, փագաթ
պու ճանիինն ախրէն մատամ Բէնեօ իլէ մինասիպէթ
քէյաա իտէն, վէ պէսլէմէլէրին մուճիպի տէհչէթի օլան
Պըրինեօլէ նամ շախս օլամաղ մը, մէրգումըն գուչաղը
վէ էլտիվէնիլէրի մատամ Բէնեօնըն օտաաընտա պուլուն-
տուղու հասէպի իլէ, օ կիճէլի մագթուլէնին նէլտին-
տէ կէչիրաիլի անլաշըլըյօր :

« Բօլիս նէլտիթէթի, մէրգում գըսա պօյլու էամէր
ատէմի արայըպ պուլամամըչ, վէ փըրանձինի տախի
էամէր օլտուղունտան, ճանիլի պուլտուգ զանըլըլա
արթըգ Պըրինեօլէ թէագըպընտան վաղ կէչիլմիշ տիր,
փագաթ Մարի Բէնեօ իլէ մինասիպէթը աշըգանէսի օ-
լուպ տա, պէտպահտըլընտան էոմէր վէ օրթա պօյ-
լու օլտուղու իշին, փըրանձինի գաթիլ մի օլմուշ օլուր :

« Փըրանձինի, պիր հըստիյաթը մէրգուպէտէն թահ-
իք օլունարագ, Մարտ օն եէտինճի ագչամը նէլտին-
տէ կէչիրաիլի գատընըն նամուսընը բայիմալ իթմէմէք

իշին, մումաիւէյհանըն իսմու շէօհրէթինի քէթմ իտիյօր, էվէթ միւվէքքիլիմ, ասիլէ պիր դատընըն նամուսընը պէրպատ իթմէմէք իշին էօլմէյի միւրաճճահ ատտ իտիյօր քի, պու հալ իսէ ալի՝ վէ ճէլի պիր հըսսիյաթ տըր, վէ օլմաղ շէյտէ տէյիլ տիր:

«Ատուլ էֆէնտիլէր, խիւլասայի քէլամ փըրանձինի գաթիլ տէյիլ տիր, պունը քէնտիտի պիւլէնտը ավաղ իլէ իլան իտիյօր, վէ սիզաէն սըրֆի հուրրիյէթ իսթէյօր ... սէրպէսթ եաշամազ, էյլէնճէլէլէ, գարըլարլա, գումար օյուսը իլէ եաշամազ իսթէյօր ... միւտտայի ումումի էֆէնտի՝ փըրանձինինին քէլլէսինի իսթէյօր, փըրանձինի իսէ թէքմիլ հուրրիյէթ թալէպ իտիյօր, պէն պու իքի էֆքերարը միւլթէլիֆէնին արաօրնա կիրիպ, պու ատէմին հայաթընըն պախչըլըլա, միւէպպէտէն քիւրէք ճէզասընա մահրիւմ օլմասընը թալէպ իտէրիմ ... խմտի Ատուլ էֆէնտիլէր, էկէր փըրանձինիյի պիր գաթիլ զանն իտիյօր իսէնիզ, իտամ ճէզասընա մահրիւմ իսթինիզ, էհլի ըրզ վէ ատալէթ բէրվէր ատէմլէր կիպի, իյֆայի վազիֆէ իսթինիզ, վիճառընըլ լահալթ վէ գալպինիզ մահզուսն օլարազ վազիֆէնիզի իճրա իտինիզ, լաքին էկէր շիւպհէնիզ վար իսէ, էկէր փըրանձինինին եալընըլ պիր խըրօըլ եաթաղը օլմասը էֆքերարընտա իսէնիզ, էսպապը թախֆիֆիյէյի սէրտու իթեան իտինիզ ... իսալըն կիւրիւլթ իւլէրինէ դուլազ ատմայընըլ, էկէր փըրանձինինին պիր գաթիլ օլտուղունա գանի օլմամըշ իսէնիզ, ատալէթ՝ անը իտամ ճէզասընա հիւքմ իթմէքտէն սիզի մէն իտէր:

Միւսը Տըմանժ, պալատէ մուհարրէր ոուրէթ տէ միւտաֆաասընա իսթամ վէրմիշ տիր, Ավօգաթը մումաիւէյհին իշպու միւտաֆաասընըն սօն ֆըզրասը, Սամիուսն թարաֆընտան էլ չըրմալարըլըլա թէլազզը օլունմուշ:

Միւտաֆաանըն իսթամընտա փըրանձինի այաղա գալզըլ «եա էօլլում եա հուրրիյէթ, պէն պի սուչըմ... պաշդա պիր սէօլլէյէճէյիմ եօզ» տէյու պաղըրմըշ տըր:

ՀԻՒՔՄԸ ԻՏԱՄ

Հէյէթը Ատուլ, պիր սաաթ իւշ չարեհէք միւղա-
քէրէ վէ միւշավէրէտէն ոծորա, սաաթ ալաֆըրանդա
ալթը պուշուգ բաատէլէրինտէ մահքէմէյէ ալտէթլէ,
հէր մէսայիլին իւղէրինտէ փըրանձինինին միւճըրիւմիւ-

ՄԱՏՄԱՋԷԼ ՄԱՐԻԱ ԱՆԿԻՒԹԱՆ Սօն սահիֆէլէրէ նազար օլունա

յէթինէ տայըր պիր իւամ կէթիրիպ, անճագ մէրզումըն
եալընըղքիւ չիք դրղը, եանի Մարի նըրէմէրէյի թէ-
մամիւմէն (դիտմամբ չըլլալով) էօլտիւրմէտիյինէ դա-
րար վէրմիւշ, վէ էսպապը թախֆիֆիյէյի սէրտու իթ-
եան իթմէմիւշ տիր:

Փըրանձինի, իստամ հիւքմիւնի իշիթտիյինտէ, տէհ-
չէթլի սուրէթտէ սար սարը քէսիլմիւշ տիր: Մահքիւմը
մէրզում, մէնտիլինի ազղընա թութուպ միւ թէմատիյէն
ըսըրըպ տուրմագապըտը: Նիհայէթ իւլ էմը, փըրանձինի

բաթմը, վէ Բօքէթ սօգաղընտարի խանէլէրին բէնչէրէ վէ դաբուլարը տախի սէտտու պէնտ օլունմուշ տըր :

Կիյեօթին գաթիլկեահընըն ինչա ու թէշքիլինէ մախսուս քէրէսթէ վէ էտէվաթ վէ մաքինայը հալի օւլան արապա, սապահա եագըն հաբըսխանէնին էօնիւնէ կէլիպ ճէլլատ մուալինլէրի ճէլլատ պաշը միւսիւ ճէյվլէրին թահաը նէզարէթ ինտէ գաթըլկեահը դուրմազա պաշլատըլար :

Ալաֆրանգա սաաթ տէօրտ պուչուդտա շաֆագ սէօքմէյէ պաշլայըպ կաղլար սէօնմիւշ, վէ ճիվար խանէլէրին բէնչէրէլէրինէ տախի գալապաղըգ տօլմաղա պաշլամըշ տըր :

Պու էսնատէ հաղըրլանմըշ օլան Կիյեօթին մաքինատընըն էօնիւնտէ պիր մըզտար սիւվարի ժանտաբմասը, նիմ տայիրէ թէշքիլ էթալի սըրտտա, միւտտայի ումումի, մահքէմէյի իսթինաֆ պաշ քեաթիպի, պէլէտիյէ բօլիս բէյիսի, զապըթա բէյիսի վէ մուալլինի, Բօքէթ մահալլէսի բօլիս դօմիտէրի, վէ բեաթիպի վէ նիհայէթ ճէլլատ իլէ եամագլարը, հաբըսխանէտէն իչէրի կիրտիրլէրինտէն, հէր քէս օլ թարաֆա պագմաղա պաշլամըշ տըր :

Փըրանձինի, հաբըսխանէտէ իլը ադչամտան սաաթ ալաֆրանգա օնա գտտար օգուտուգտան սօնրա եաթմըշ իտէ տէ, ույգուսը կէօթիւրմէյիպ, անճադ սապահ սաաթ տէօրտտէ տէրին պիր ույգույա տալմըշ տըր. մահքիւմը մէրգում, իլք կիւնի իւշ մէքթուպ եաղըպ, պունչարըն պիրինի բէյիսի ճիւմհուրա խիթապէն, էլան իսկէնտէրիյէտէ պուլունտուչունը իտտաա իթալիյի վալիտէսինին, կէլիպ քէնտիսինի կէօրէպիւմէսի իլան, ճէզայի իտամըն օթուղ կիւն սօնրայա թէէլիլիլինի թալէպ իթմիլ տիր. փըրանձինինին իքինճի մէքթուպը պիր տօսթա, վէ ուղունճա օլան իւչիւնճիլի տախի կաղէթալէրէ խիթապէն եաղըլմըշ իտի :

իտամ ճեղսը ըլլա մահքիւմ իտիւիլ իտի: Պու իլամ
օգունտուգտան սօնրա, րէյիսը մահքէմէ միւսիւ Օնֆրուա
տը Պրէյլի, միւթատ օլան պաղը սէօլէլի սէօլէտիլին-
տէ, Փըրանձինի զէրրէ գատար ֆուլուր կէօսթէրմէ-
միշ տիւր, րէյիս փըրանձինիյէ աթֆը քէլամ իտէրէք:

— Փըրանձինի, ալէյհինտէ վէրիլէն իտամ հիւք-
միւնի թէմնիլ իթմէք իչին իւշ կիւն միւհլէթին վար:

Փըրանձինի — հէր նէ գատար հիւքմ վէրիլտի
իսէտէ, պի սուշ օլտուզումա իտար իտէրիւմ:

Պունը տէտիքտէն սօնրա փըրանձինի՝ փանտար-
մալարլա թահտէլ հըֆլթէքրար հաբըսա կէօնտէրիլտի:

ՓՐԱՆՁԻՆԻՆԻՆ ԳԱԹԼԻ (•)

Փըրանձինին մաշուգէսի մատամ Սապաթիէ, աշը-
գընին (փրանձինինին) իտամտան աթֆը իչին ճիւմհուր
րէյասէթինէ պիր արղուհալ թագաթիմ՝ իթմիշ իսէտէ,
մէղպուրէնին պու թէշէպպիւսի նալիլի մուվաֆաղըյէթ
օլմայրպ հիւքմի իտամ շու սուրէթլէ իճրա զըլընմիշ տըր:

Իւք աղչամտան ճէսիմ պիր իղտիհամ Բարիլին Բօ-
գէթ մէյտանընա կիտիպ, ճեղայի իտամըն իճրասընա
պէրլէտիքլէրի կիպի, մէղքիւր մէյտան ճիւլարընտա
պուլունան գալինս վէ մէյիսանէլէրին, տէրուն վէ պի-
րունլարը տաթի միւշթէրիլէր իլէ մալամալ օլմուշ օլուպ,
հէր քէս մուսմէլաթը միւտհիշէնին իճրասընա պէրլէ-
յօրլար ըտը:

Կիճէ եարըսընա տօղրու սիւվարի վէ բիյատէ պիր
մըգտար աստքիլի ճիւմհուրիյէ կէլիպ՝ հաբըսիտանէնին
էօնիւնտէ թէճէմիւ իթտիլի կիպի, զապլթա մէմուր-
լարը տաթի բէյաէրէյ տէօրա թարաֆտան վիրուտ
իթմէքտէ իտիլէր:

Կիճէ եարըսընտան սօնրա Բօլիս նէղարէթի օլ ճի-
վարտաքի քեաֆֆէյի մէյիսանէ վէ զօլթուգլարը գա-

Հաբըսխանէ ըն պաշըսը Փըրանձինիյի օյանտըրտը-
ղընտա, հապըսխանէ միւտիւրի միւսիւ Պօքէզն մէր-
գումա եագլաշարագ, — Փըրանձինի, մուհաքէմէնիզին
թէմիիզի ըհտտ օլունմուշ, վէ ափֆէ տայըր վէրտիյինիզ
խթիտա դապուլ իտիլմէմիշ տիր, էսնայի մուհաքէմէտէ
ճէսուրլըզ. կէօսթէրտինիզ, պու ճէսուրլուգտա տէվամ
իտէճէք վադըթ շիմտի տիր — տէյինճէ Փըրանձինի,

— Էվէթ էֆէնտիմ, լաքին վալիտէմի կէօրմէք լուծ-
ֆընըտամը ինայէթ պույուրմատըլար՝ եալընըզ պու լուծ-
ֆը թալէպ իտիյօրուտըմ . . .

Փըրանձինի պու սէօղլէրի սէօյլէտիյի սըրատա՝ կար-
տիյանլար մէրգումը կիլինտիրմէքտէ իտիլէր, տնլէրտէն
պիրի սյագ գապընը վէրմիշ օլտուղունտան, Փըրանձինի
բէք լաթիֆ պիր սուրէթտէ — թէշէքքիւր իտէրիմ —
տէմիշ տիր: Ճէլլատ իլէ եամագլարը, մահրուսըն պու-
լունտուղու հապս օտասընա կիրմէմիշլէր իտի:

Պատէհու մահրուսխանէ միւտիւրի միւսիւ Պօքէզն,
Բարազ իլէ եալընըզ գալըպ գալմամագ իսթէտիյինի
Փըրանձինիյէ սիւալ իթտիքտէ, մահքիւմ ճէվապէն —
խայըր, թէշէքքիւր իտէրիմ, Բարազ քէնտի վազիֆէսինի
իյֆա իթսին՝ պէնտէ քէնտի վազիֆէմի իճրա իտէճէյիմ
— տէմիշ տիր, պունըն իւղէրինէ այաղա դալգմասը
պէյան օլունուպ, կարտիանլար մէրգումա եարտըմ իթ-
մէք իսթէտիքլէրինտէ, Փըրանձինի՝ սաղ էյի իլէ պիր
հարաքէթ իտէրէք—զօրգմայընըզ քաչմամ — տէյէճէք
թէպէսիւմ իթմիշ տիր:

Փըրանձինի, մէմուրիյն իլէ պէրապէր ճէլլատ վէ
եամագլարընըն պէքլէտիքլէրի օտայա կիրիպ, մէրգում՝
աճէլէ վէ դալի պիր եիւրիյիշլէ եիւրիւմէքտէ պու-
լունմըշ, վէ ճէլլատ դօլլարընը վէ պաճաղարընը պաղ-
լատըղը սըրատա Փըրանձինի — պէն պիր շէյ արզու
իտիյօր իտիմ, Բէյիսը ճիւմհուրտան օթուզ կիւն միւհ-
լէթ իսթէտիմ, պու լուծֆը պանա տիրիզ իթմիշլէր...

Այլահայտ պէտքեր տիր, պէն ափֆա նայիլ օլմագտան վէ
քիւրէյէ կիթմէքտէն իսէ, էօլտիւլիւմէ մէմուռնմ —
տէմիշ. վէ պատէհու Բօլիս նազըրը միւսիւ Թայեօրա
պագընըպ պուլարագ, — միւսիւ Թայեօր, գաչընմայը-
նըզ, պունըն սէպէպի սիզսինիզ... իշին իշինէ ետան
շահիտլէրի սօգտուռնը... Ֆէնա չօգ Ֆէնա... լանէթլի
օլսաընըզ... սիզ... սիզ... — տէտիքտէն պիր ազ սօն-
րա իւսվէյի մէգալ իտէրէք — սուչսուզ էօլիւյօրում
վէսսէլամ — սէօզլէրի իլէ մէգալէսինէ խիթամ վէր-
միշ տիր:

Իտամա մախսուս օլան չէրի տիւղէն թէքմիլ օլ-
տուգտան սօնրա՝ Բահիպ միւսիւ Պօր, մահքիւմէ —
գալպէ գուվվէթ վէրիճի պիր չէյ ալմագ իսթէրմիսինիզ
— տէյու սուալ իթտիքտէ, Փըրանձինի, պիր թափը
միւթէքէպպիրանէ իլէ — խայրը իսթէմէմ — ճէվապ-
ընը վէրմէսի իւզէրինէ, հաբըսխանէ գաբուլարը սըրթ
իւսթիւ աչըըպ, ճէլլատ իլէ եամագլարը Փըրանձինին
էթրաֆընը սարմըլլար իտի:

Փըրանձինի, պէնզի զայէթլէ տթմըշ օլտուղը հալ-
տէ դարուտան տըշարը չըգտըղընտա, պաչընը պիրաէն
պիրէ եօգարը գալտըրմըշ, վէ ըշըղըն չօղլուղը՝ կէօզ-
լէրինի գամաշտըրըյօր կիպի կէօզլէրինի պիր չօգ աչըպ
գաբամըշ տըր:

Ճէլլատ եամագլարը՝ քէնտիսինի թութմագ իս-
թէտիքլէրինտէ — պըրագընըզ պէնի — տէմիշ, վէ
պաչընը տայմա եիւքսէք թութմագտա օլտուղու հալ-
տէ կիւլիւմնէյէրէք, վէ թաթլը պիր չէհրէ կէօսթէր-
էրէք եիւրիւմիւշ, վէ հէրնէ գատար իքի իւշ տէֆա
տիղլէրի քէսիւմիշ իսէտէ, քէնտիյի չաբըդ թօբլամըշ՝
վէ գաթլկիտահըն էօնիւնէ վարտըգտա Բարադա տէօ-
նիւպ — խաչընըզը պանա վէրինիզ — տէմիշ վէ խաչը
ալըպ բուս իթմիշ տիր:

Պատէհու ճէլլատ եամագլարը՝ Փըրանձինի կիյեօ-

Թին մաքինասընըն ալթընտա եաթըրմըչ, վէ մաքինա-
նըն բըչաղը տիւշիւպ, փըրանձինինին քէլլէսի տաթի
տիւշմիւշ տիր:

Պիր քաշ տաղըզա սօնրա, ճէլլատ արապասը փըր-
անձինինին ճէսէտինի իվրի Գապրիսթանընա կէօթիւ-
րիւպ, օրատա կիւյա տէֆն ալինի իճրա իտիլէրէք, նա-
շէսի թըպպիյէ մէքթէպինէ կէօթիւրիւրմիւշ, վէ օրատա
թէչըրիճ ամէլիյաթը իճրա օլունտուգ տան սօնրա, փըր-
անձինինին պիլ ճիւմիէ ազա ու ալթթը թարթըլարաղ
պէյնի 1280 վէ եիւրէյի տաթի 270 կըրամ կէլմիշ տիր:

Ազա վէ ալթթը մէղքիւրէնին քեաֆֆէսի տաթի
էճզա իչինտէ հըֆղ օլունմիւշ տըր:

Իշթէ ճանիյի մէրգ ում՝ պունճա խապասաթ ու ճիւ-
նայէթի իրթիքեապ իթտիքտէն սօնրա, աղըպէթ բէն-
չէյի աաալէթ տէն թախիսի կիթպան իտէմէյուպ գաթլ
իալիմիշ, վէ պու սուրէթլէ վիճուտը խապասաթ ալուտը
տիւնեատէն գալարըլարաղ, պունտան պէօյլէ իրթի-
քեապ իտէճէյի նէչէ խապասաթ ու շինայէթին կիւնա-
հընը պէրապէր կէօթիւրմիւշ տիր:

Պատէլ իտամ շույու պուլան ճինայաթը հաղիղէ

ՄՍՏՄՍԶԵԼ ՄԱՐԻԱ ԱՆԿԻԻԹԱՆ

Փըրանձինին իտամընտան սօնրա, ճանիյի մէրգ ու մըն
Մարի Բէնիօյը էօլտիւրտիւքտէն պիր պուշուգ իքի սէ-
նէ գատար ագտէմ, Մարիա Անկիւթան նամ պիր գըղ-
ճըաղը գաթլ իթտիյի շու վէչհիլէ մէյտանէ չըգմըշ
տըր: Փըրանձինի 1886 սէնէսի թըչըրինի էվվէլին օն ալ-
թընճը կիւնի, Մօնմարթըր զօգաղընտա սաքին մէշհուր
գույումճը միւսիւ Քարքօլըն մուղաղասընա վարըպ, միւ-
ճէվճէր կիւլլէր իլէ միւղէյլէն պիր կէրտանյըգ, վէ պիր
քաշ եիւղիւքէր իլէ պիլէղիքիք մուպէնէ իթտիրուպ՝
անլէրի սաթմաղ նիյէթինտէ օլտուղունը պէյան իթմիւշ
տիր: Միւսիւ Քարքօլ, միւճէվճէրաթը մէղքիւրէնին

էամարններ էօտէմէք քէնտի դուարէթինին խարիճինտէ
օլտուղունը տէրմիյան իթմէքլէ սաթըն ալմագ իսթէ-
մէմիշ, ֆագաթ Փըրանձինիյի միսիւ էմէլօն վէ միւսիւ
էվինեօն—Տիթրէն նամ, Պուլլար սէն—Մարթէն զօգա-
ղընտա մուգիմ դույումճուլարա կէօնտէրմիշ տիր, Փըր-
անձինի միւճէվճէրաթը միւսիւ Տիթրէնէ կէօթէրտի-
յինտէ, մուճաիւէյճ 1000 Փըրանդ գըյմէթ պիշմիշ,
հալպուքի Փըրանձինի 4000 Փըրանդ իսթէմէքտէ խի,
նիհայէթիւլ էմի բազարլըդ ույմուշ, վէ միւսիւ Տիթրէն
— տտրէսինիզի պիտիրին՝ թարաֆրմտան պիրի կէլիպ
ազճէյի թէտիյէ իտէճէք տիր—տէմէսի իլէ, Փըրանձինի,
— Հայըր հայըր իսմիսի վէ սաքին օլտուղում մա-
հայի պիտիրմէյէ հաճէթ կէօրմէմ, եա բէշինէն թէ-
տիյէ, եախօտ միւճէվճէրաթը իատէ իտինիզ — տէյին-
ճէ, միւսիւ Տիթրէն, — Իէք ալա նասըլ իսթէրսէնիզ
— տէյէրէք, միւճէվճէրաթը մէզքիւրէյի Փըրանձինիյէ
թէսլիմ իթմիշ տիր:

Փըրանձինի, թէքրար միւսիւ Քարքօլըն նէզտինէ
ալտէթլէ միւճէվճէրաթը մուճաիւէյճէ սաթմագ իս-
թէմիշ՝ միսիւ Քարքօլ կէրէք միւճէվճէրաթը, վէ կէ-
րէք Փըրանձինինին հայինի թէտղըդ իտէրէք շիւպճէ-
լէնմիշ, վէ մէզքիւր պիլէզիյի Մարիա Անկիլթանըն
դօլունտա կէօրմիւշ օլտուղունը իսթըրլայըպ, Փըրան-
ձինինին մէզքիւր միւճէվճէրաթը աշըրմիշ օլտուղունա
շիւպճէսի գալմայըպ՝ տէրհալ արգատը սըրա կիթմիշ,
վէ Քօմարթէն զօգաղընտա պիր ժանտարմայա թէոա-
տիւֆ իտէրէք վուգուլի հալի պիլտիրմիշ, վէ հաթտա
քէնտի էօնիւնտէն եիւրիւմէքտէ օլտն Փըրանձինիյի տա-
տի մէրգումա իրայէ իտինճէ ժանտարմա,

— Նէ՞ տէյօրսունուզ միւսիւ, էյի պիլերմիսինիզ,
եալընըզ շիւպճէ իլէ մէրգումը թէվըքի իթմէք մէսու-
լիյէթինի տէրիւհտէ իտէմէմ, զիրա էկէր ետնյըշ օլտը-
սա սօնրա... — տէյուպ, վէ միւսիւ Տիթրէնին իսրար-

ընա էհէմկէթ վերմէյերէք մէրգումը տէրտէսթ իթմէ-
միշ տիր, ֆազաթ ոսն կիւնլէրտէ փըրանձինինին ֆո-
թօղրաֆը մէյտանա վաղ խախըմիշ օլտուղունտան միւսիւ
Քարքօլ, վէ միւսիւ Տիթ էն, Մարիա Անկիւթանըն միւ-
ճէվհէրաթընը քէնաիլէրինէ կէօթէրէն շախսը թանը-
տըլար, Մարիա Անկիւթան 28 եաշընտա պիր գըղ օ-
լուպ՝ Բամարթէն զօգաղընտա իգամէթ իթմէքտէ խտի,
մէրգումէնին աշըղը միւսիւ ժիւլ... 1883 սէնէսը քեա-
նունի սանինին 13 ինճի ճումա կիւնի սապահլէյին սա-
աթ իքիտէ, մաշուգէսինին խանէսինէ վարտըղընտա
բէնչէրէլէրի գաբալը պուլմաղըլա, աղիմ պիր էնտիլէ
իլէ միգպուրէնին հաթաֆ օտաօընա կիրէր, վէ պիշա-
րէ կէնճ գաաընըն՝ կէօղէրի աշըղ օլտուղու հալտէ
գան իլէ միւլէմմա օլտուղունը կէօրիւպ, քէյֆիլէթի
հիւքիւմէթէ խապէր վէրիւ իսէ տէ, գաթիլ պուլունա-
մաղ, ճանկիլ մէրգումըն հագգընտա տէվէրան իտէն
շախանըն էքսէրիսի գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլուպ,
տիկէրլէրի իսէ՝ իրթիքնապ իթմիշ օլտուղու խտպա-
սաթը մէքրուհէյէ նիսպէթէն հիշ գապիլինտէն շէյլէր
օլմաղըլա, օգույանլարրմըղը թաստի իթմէմէք նիլէթի
իլէ տէրճինտէն սարֆը նաղար գըլընտը:

Խիւլասայի քէլամ, փըրանձինինին բէնչէյի խունրիդ-
անէսինէ գուրպան կիտէն Մարի-Իէնեօ՝ վէ տահա
մաղլումէյի սայիրէ կիպի, մատմուաղէլ Մարի-Անկիւ-
թանըն տախի ինթիգամը, գաթիլի մէրգումըն, ճէղայի
խտամըյըլա ախղ օլունմուշ օլտու, հէման ճէնապը
գատրըրը միւթլագ, պէնիյի պէշէրին պաշընա աղիմ
պիր ֆէլաքէթ օլան փըրանձինի կիպի հաշարաթը մէն-
ֆուրէնին հալէրինի եա ըսլահ, վէ եախօտ պիր ան
էվիլէ բէնչէյի ատալէթէ թէսլիմ օլունմագ թարիքինի
թէսհիլ պույուրսըն ամին:

Р. У.

№ 8625